

ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ

ΑΡΘΡΟ

ΠΤΩΣΕΙΣ

ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ

ΕΠΕΑΕΚ - Γ' ΚΠΣ
Άξονας 1
Μέτρο 1.1
Ενέργεια 1.1.1 Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα

Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλινοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΚΤ
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης:
ΥΠΕΠΘ Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε.
Ειδική Γραμματεία: Στ. Πριόβολου
Διεύθυνση Γ' ΚΠΣ

Φορέας υλοποίησης:
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Επιτροπή Ερευνών
Τμήμα Φ.Π.Ψ.
Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής
Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου
Ιλίσια 15784
Τηλ.: 210-7277522
E-mail: info@keda.gr
Website: <http://www.keda.gr>

Επιστημονικός υπεύθυνος: Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου

Επιμέλεια διδακτικού υλικού: Μαρία-Λουίζα Βογλοζ-Μάρκου

Συγγραφή: Λυδία Γαλίτη
Νίκος Λαβίδας
Νατάσα Μαγγανά

Συντονισμός - Επιμέλεια έργου: Νατάσα Μαγγανά

Εικονογράφηση: Κατερίνα Βαμβασάκη
Ακης Μελάχρης
Ιούλης Μαρουλάκης

Γλωσσική επιμέλεια: Σπύρος Κουβαράς

Παραγωγή: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

ISBN: 960-8313-68-6

Λειτουργίες, Σημασίες, Χρήσεις

ΑΘΗΝΑ 2004

Για τον εκπαιδευτικό

Υπόθεση Γλώσσα

Η σειρά με γενικό τίτλο *Υπόθεση Γλώσσα* απευθύνεται σε μαθητές μέσης εκπαίδευσης που μαθαίνουν την Ελληνική ως δεύτερη / ξένη γλώσσα. Στόχος της σειράς αυτής είναι η υποστήριξη της γλωσσικής διδασκαλίας στην Τάξη Υποδοχής και το Φροντιστηριακό Τμήμα μέσα από την παρουσίαση και την πρακτική εμπέδωση μορφολογικών, συντακτικών και κειμενικών φαινομένων.

Η σειρά *Υπόθεση Γλώσσα* αποτελείται από τρεις φακέλους:

- Ονοματική Φράση
- Ρηματική Φράση
- Ορθογραφία - Παραγωγή.

Οι φάκελοι αυτοί αποτελούν την αναθεωρημένη, συμπληρωμένη και διορθωμένη μορφή της αρχικής σειράς *Υπόθεση Γλώσσα* με βάση τις επισημάνσεις που έκαναν οι εκπαιδευτικοί μετά την πειραματική εφαρμογή της. Κύριο αίτημά τους ήταν αφενός μια πιο εύχρηστη και λειτουργική οργάνωση του υλικού, αφετέρου μια πιο συστηματική εστίαση στα προβλήματα γραπτής έκφρασης των αλλόγλωσσων μαθητών.

Η σειρά *Υπόθεση Γλώσσα* αποτελεί μια «τράπεζα υλικού» και όχι ένα διδακτικό εγχειρίδιο που διδάσκεται «με τη σειρά» ή ολόκληρο. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αντλήσει από το υλικό αυτό ευσύνοπτους κανόνες γραμματικής, διαφόρων ειδών κείμενα (στα οποία παρουσιάζονται τα υπό εξέταση φαινόμενα), ασκήσεις και ποικίλες δραστηριότητες. Η επιλογή, ωστόσο, τού τι θα διδαχτεί, πώς και πότε, εναπόκειται αποκλειστικά στον ίδιο, ο οποίος είναι και ο μόνος που γνωρίζει τις συγκεκριμένες γλωσσομαθησιακές ανάγκες της τάξης του.

Ονοματική Φράση

Το υλικό του φακέλου *Ονοματική Φράση* χωρίζεται σε δυο υποενότητες:

- τη μια με σημασιολογικό προσανατολισμό και τίτλο «Άρθρο - Πτώσεις», η οποία περιλαμβάνει τα φυλλάδια για το άρθρο και τις πτώσεις
- την άλλη με μορφολογικό προσανατολισμό και τίτλο «Ουσιαστικό - Επίθετο - Αντωνυμία», η οποία περιλαμβάνει φαινόμενα που αφορούν στη μορφολογία των μερών της ονοματικής φράσης.

Δεν υπάρχει «πρώτη» και «δεύτερη» ενότητα με την έννοια της προτεραιότητας και της διδακτικής προόδου και αυτό επειδή η *Ονοματική Φράση* ως «τράπεζα υλικού» δεν αποτελεί πρόγραμμα διδασκαλίας και δεν προκαθορίζει τη σειρά με την οποία θα διδαχθούν τα επιμέρους γλωσσικά φαινόμενα. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαπιστώσει ότι οι μαθητές του δε γνωρίζουν (επαρκώς) τις διαφορετικές μορφές των ουσιαστικών σε -ος,

Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να ανατρέξει στη «μορφολογική ενότητα» και, συγκεκριμένα, στο *Ουσιαστικό*, όπου θα βρει κείμενα, κλιτικούς πίνακες, κανόνες τονισμού και πρακτικές ασκήσεις εφαρμογής/εμπέδωσης, από τα οποία μπορεί να επιλέξει αξιολογώντας κάθε φορά κατά πόσο μια δραστηριότητα ταιριάζει στην τάξη του/της και ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες δυσκολίες των μαθητών. Απ' την άλλη, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαπιστώσει ότι οι μαθητές γνωρίζουν τις διαφορετικές καταλήξεις των ουσιαστικών σε -ος αλλά υπεργενικεύουν μια πτώση -π.χ. την Αιτιατική- με αποτέλεσμα να παράγουν προτάσεις όπως *τα δίνω τους φίλους μου τα βιβλία*. Σε αυτή την περίπτωση, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αντλήσει υλικό από τη «συντακτική ενότητα» και, συγκεκριμένα, τα φυλλάδια για τις πτώσεις, όπου θα βρει κανόνες για τις λειτουργίες τους αλλά και κείμενα και ποικίλες δραστηριότητες για την εμπέδωση της σωστής χρήσης των πτώσεων σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα, ανάλογα με τη συντακτική λειτουργία των ονοματικών φράσεων.

Για διευκόλυνση στην αναζήτηση των κατάλληλων δραστηριοτήτων ο εκπαιδευτικός μπορεί να συμβουλευτεί τους μικρούς/αχνούς τίτλους στα δεξιά της σελίδας, οι οποίοι δείχνουν ποιο φαινόμενο εξετάζεται κάθε φορά και ποιος είναι ο στόχος της δραστηριότητας.

Προσπαθήσαμε να συμπεριλάβουμε στην *Ονοματική Φράση* τα πιο συχνόχρηστα και επικοινωνιακά απαραίτητα γραμματικά στοιχεία, δίνοντας έμφαση στη σημασία και στο περιβάλλον όπου αυτά εμφανίζονται. Προτείνουμε, επίσης, ένα μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων που στοχεύουν στη βελτίωση τόσο της γραμματικής ακρίβειας όσο και της επικοινωνιακής ικανότητας. Τέλος, προσπαθήσαμε να κάνουμε το υλικό ελκυστικό για τα παιδιά αυτής της ηλικίας, ελπίζοντας ότι έτσι η διδασκαλία και η εξάσκηση της γραμματικής θα γίνουν αποτελεσματικότερες και πιο ευχάριστες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΘΡΟ: Λειτουργίες - Χρήσεις - Σημασίες

Το άρθρο: Τι είναι - Πότε το βάζουμε;

Οριστικό άρθρο: θεωρία	1-3
Οριστικό άρθρο: ασκήσεις	4-20
Αόριστο άρθρο: θεωρία	1
Αόριστο άρθρο: ασκήσεις.....	2-16
Μηδενικό άρθρο: θεωρία.....	1-2
Μηδενικό άρθρο: ασκήσεις.....	3-22
Άρθρο και αντωνυμίες	1-4
Όταν το άρθρο αλλάζει τη σημασία: θεωρία	1
Όταν το άρθρο αλλάζει τη σημασία: ασκήσεις.....	2-4
Συγκεκριμένη - αόριστη αναφορά: θεωρία.....	1
Συγκεκριμένη - αόριστη αναφορά: ασκήσεις.....	2-8
Επαναληπτικές ασκήσεις	1-18

ΠΤΩΣΕΙΣ: Λειτουργίες - Χρήσεις

Οι πτώσεις: Τι είναι; - Πότε τις βάζουμε;

Η ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ: Λειτουργίες - χρήσεις	1
Ονομαστική σε επιγραφές, πινακίδες, καταλόγους, λεξικά	3-7
Ονομαστική ως υποκείμενο	8-17
Ονομαστική ως κατηγορούμενο	18-25
Ονομαστική ως ομοιόπτωτος προσδιορισμός.....	26-28
Ονομαστική με προθέσεις και συνδέσμους.....	29-32
Επανάληψη Ονομαστικής	33-38
Η ΓΕΝΙΚΗ: Λειτουργίες - Χρήσεις	1
Γενική με ονόματα.....	3-41
Γενική με ρήματα	42-56
Γενική με επιρρήματα.....	57-62
Γενική επιρρηματική και σε εκφράσεις	63-64
Γενική με προθέσεις	65-67
Επανάληψη Γενικής	68-76
Η ΑΙΤΙΑΚΗ: Λειτουργίες - Χρήσεις	1
Αιτιατική με ρήματα	3-21
Επιρρηματική χρήση της Αιτιατικής.....	22-29
Αιτιατική με προθέσεις	30-40
Αιτιατική με ονόματα.....	41
Αιτιατική με επιφωνήματα	42-43
Επανάληψη Αιτιατικής	44-46
Η ΚΛΗΤΙΚΗ: Λειτουργίες - Χρήσεις	1
Παρατηρήσεις και ασκήσεις.....	3-6

ο, η, το
ένας, μια, ένα

ΤΟ ΑΡΘΡΟ: Τι είναι; Πότε το βάζουμε;

Η λέξη που συχνά παίρνουν μπροστά τα ουσιαστικά και τα επίθετα λέγεται στη γραμματική **ΑΡΘΡΟ**.

Δεν καθόμαστε εδώ να φάμε **ένα παγωτό** τώρα; Αυτό το ζαχαροπλαστέιο κάνει πολύ **ωραία παγωτά!**

Πάλι **παγωτό** θα φας;
Τρία έχεις φάει ως τώρα.
Τι έχεις πάθει σήμερα;
...Παγωτίαση;

Ένα ουσιαστικό μπορούμε
να το βρούμε:

με το **οριστικό άρθρο** (ο, η, το): Θέλω το παγωτό!

με το **αόριστο άρθρο** (ένας, μια, ένα):
Θέλω ένα παγωτό.

αλλά και με το **μηδενικό άρθρο** (-): Θέλω παγωτό.

A

Το **ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ** (ο, η, το):

το βάζουμε με κάτι **ΓΝΩΣΤΟ** σε αυτόν που μιλάει και σε αυτόν που ακούει.

Βάζουμε το **ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ**, όταν:

- μιλάμε για ένα πρόσωπο ή πράγμα που γνωρίζουμε, οπότε συνεννοούμαστε χωρίς να χρειάζεται διευκρίνιση.

Πήρε τηλέφωνο ο Πέτρος.

Θα έρδει η γιαγιά.

Η τηλεόραση χάλασε.

- μιλάμε για κάτι που βρίσκεται μπροστά μας και το αντιλαμβανόμαστε.

Γιατί γαβγίζει ο σκύλος;

Γιατί σταμάτησε το φορτηγό;

Κλείνεις λίγο την πόρτα;

- έχει γίνει λόγος για κάτι πριν, οπότε ξέρουμε για ποιο πράγμα μιλάμε.

Πήρα ένα μπλουζάκι και μία φούστα, και χάρισα το μπλουζάκι στην αδερφή μου.

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας φτωχός. Πηγαίνει ο φτωχός στο βασιλιά...

- μιλάμε για κάτι συγκεκριμένο και μοναδικό, που το γνωρίζουν όλοι οι άνθρωποι.

Ο ήλιος φωτίζει τη γη και το φεγγάρι.

Ο χειμώνας στην πατρίδα μου είναι πολύ βαρύς.

Ο Ιούλιος είναι ο πιο ζεστός μήνας του χρόνου.

Οι αρχαίοι νόμιζαν ότι ο Όλυμπος κατοικείται από θεούς.

Όλοι ξέρουν ποιος ήταν ο Μέγας Αλέξανδρος.

Ο Θεός αγαπάει όλους τους ανθρώπους.

Περιμέναμε με χαρά τα Χριστούγεννα.

Η ΔΕΗ μάς έστειλε πολύ μεγάλο λογαριασμό αυτή τη φορά.

Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα από τον πόλεμο.

- μιλάμε για κάτι γενικά (συνήθως πρόκειται για ένα σύνολο όμοιων πραγμάτων ή για έναν εκπρόσωπό τους). Και αυτό βέβαια είναι κάτι που γνωρίζουν όλοι.

Απ' όλα τα πουλιά μου αρέσει ο παπαγάλος.

Το Μάιο είναι η γιορτή της μητέρας.

Η μουσική είναι όμορφη τέχνη.

Η φάλαινα είναι το μεγαλύτερο ζώο της θάλασσας.

Τα γαϊδούρια είναι υπομονετικά ζώα.

Τα παιδιά χρειάζονται αγάπη και φροντίδα.

Επίσης συναντάμε το **ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ**:

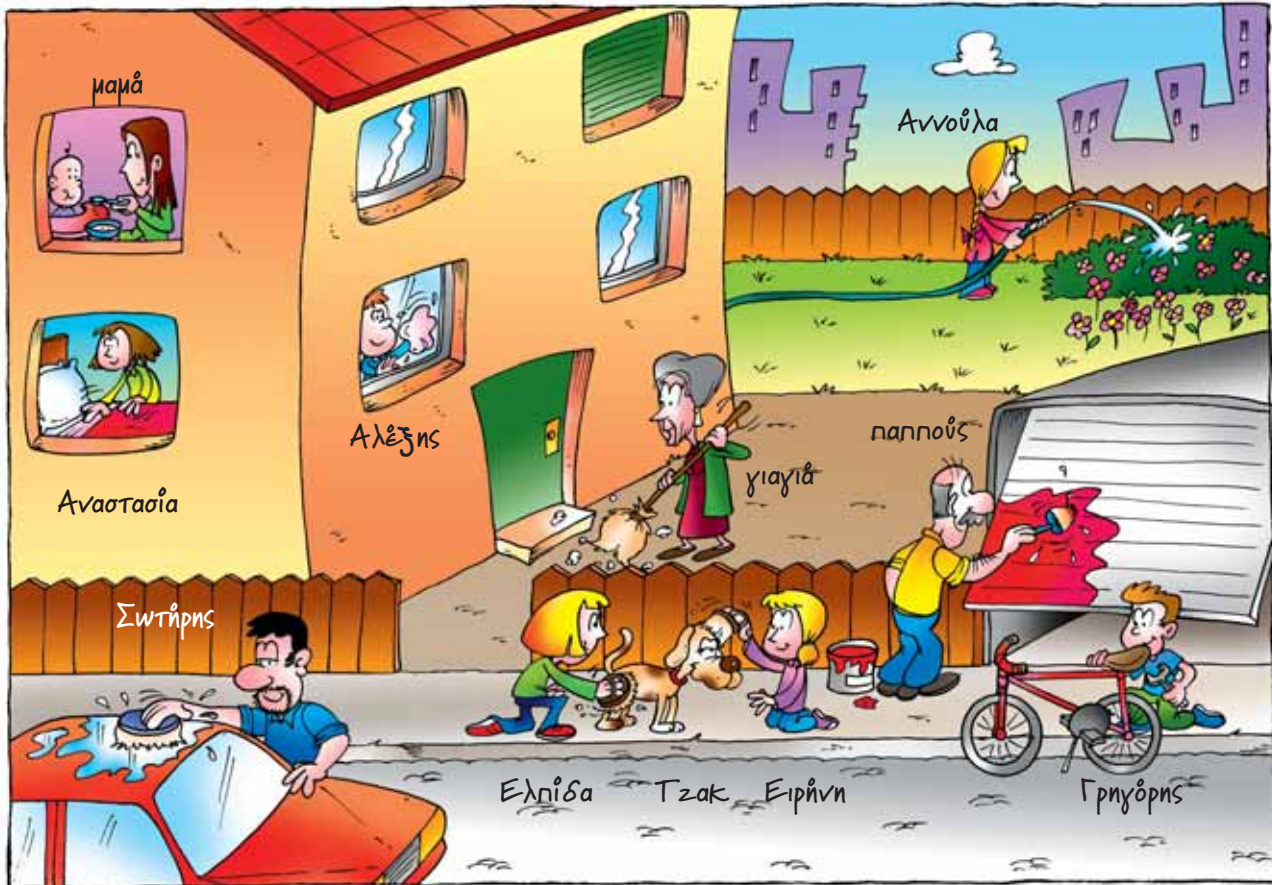
- με κύρια ονόματα όταν αυτά πηγαινούν με το ρήμα *είμαι*.
Είμαι η Πηνελόπη και αυτός είναι ο γιος μου, ο Τηλέμαχος.
– Ποια είναι η μεγαλύτερη πόλη της Γαλλίας; – (Είναι) το Παρίσι.
- με αντωνυμίες.
όλοι οι άνθρωποι
αυτός ο κύριος, εκείνη η πολυκατοικία
ο ίδιος ο βασιλιάς, θα έρθω η ίδια
αυτά τα οποία άκουσα
Σου το λέω εγώ, ο Καραγκιόζης.
Σκέφτεται μόνο τον εαυτό του.
- στον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων.
Ο καλύτερος πιανίστας του κόσμου θα παίξει αύριο στην πόλη μας.
Το τρίτο βιβλίο είναι το πιο ενδιαφέρον.
- με διάφορες λέξεις ή προτάσεις, για να γίνουν ουσιαστικά (κυρίως το ουδέτερο άρθρο).
Κανείς δεν ξέρει το πώς και το γιατί.
Το να ζεις στην πόλη δεν είναι πάντα εύκολο.
Το τι έγινε δε λέγεται.
Το ότι σηκώθηκε για να καθίσει η γριούλα δείχνει ότι είναι ευγενικός.
Έχεις δει το «Ο αυτοκράτορας έχει κέφια»;
Πάμε να του πούμε το «καλώς όρισες».
Το «σκέφτομαι» είναι ρήμα.
Στα γενέθλια του αδερφού μου έγινε το έλα να δεις.
Το ξέρουν οι πάντες.
- σε εκφράσεις που σημαίνουν ποσότητα.
Κάνει δύο ευρώ το κιλό.
Γυμνάζεται δύο φορές την εβδομάδα.
Πληρώνεται 800 ευρώ το μήνα.
Έφαγε μόνος του το ένα τρίτο της τούρτας.
- σε εκφράσεις που σημαίνουν χρόνο, όταν προσδιορίζουμε κάποιο συγκεκριμένο κομμάτι του χρόνου.
*το 1999, την περασμένη εβδομάδα, τον επόμενο μήνα, τα καλοκαίρια, στις οχτώ
*το βράδυ, στις 30 Δεκεμβρίου.**

- όταν δίνουμε μια εξήγηση ή μια επιπλέον πληροφορία για ένα όνομα (δηλ. σε επεξηγήσεις και παραδέσεις).
    - Ο Παπαδόπουλος ο υπουργός ή ο Παπαδόπουλος ο μουσικός;
    - Τι λες καλέ; Ο Μίλτος ο Παπαδόπουλος, ο φίλος μου!
    - Ο Φίλιππος ο Δεύτερος ήταν ο πατέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου.
    - Ήρθε ο Γιώργος ο Παυλίδης και η Αλίκη η Πετρουλάκη.

  - σε διάφορες στερεότυπες εκφράσεις.
    - Θα σου τα πω όλα με το νι και με το σίγμα.
    - Οι μαθητές διαφωνούσαν με τους καθηγητές, γιατί οι μεν ήθελαν να πάνε εκδρομή, ενώ οι δε ήθελαν να γίνει κανονικά το μάθημα.
    - Στη χτεσινή γιορτή φάγαμε του κόσμου τις λιχουδιές.

  - με τις λέξεις **ΣΑΝ** και **ΟΠΩΣ**, μόνο όταν συνοδεύονται από αιτιατική το σαν (σαν τον...) και από ονομαστική το όπως (όπως ο...).
- Με αυτά τα ρούχα που φόρεσε είναι λίγο σαν το Σαρλό.
Είναι τρομερός μίμος. Μιλάει ακριβώς όπως ο πρωθυπουργός.
- για έμφαση.

1. Σάββατο πρωί...

...και όλοι στο σπίτι είναι απασχολημένοι. Τι κάνει ο καθένας;

1. Η Αναστασία στρώνει .....
2. Η μαμά ταΐζει .....
3. Ο κύριος Σωτήρης πλένει .....
4. Ο Αλέξης καθαρίζει .....
5. Η Αννούλα ποτίζει .....
6. Ο παππούς βάφει .....
7. Η γιαγιά σκουπίζει .....
8. Ο Γρηγόρης επισκευάζει .....
9. Η Ελπίδα και η Ειρήνη χτενίζουν .....

2. Η νυχτερινή περιπέτεια του κυρίου Ξάγρυνου

Βάλε τα σκίτσα στη σωστή σειρά και πες τι έπαθε ο κύριος Ξάγρυνος χτες το βράδυ.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

α. ανάβει

.....

✓ β. ακούει ..... έναν
..... παράξενο θόρυβο

γ. επιστρέφει

σ.....

δ. ανοίγει

.....

ε. βλέπει .....
πάνω σ.....

στ. μαλώνει

.....

ζ. παίρνει

.....

η. πηγαίνει

σ.....

οριστικό άρθρο για γνωστές έννοιες

3. Αινίγματα, αινίγματα...

✓ Ψηλός ψηλός καλόγερος και κόκαλα δεν έχει. Τι είναι; ..... Ο καπνός.....

1. Μικρή μικρή νοικοκυρά μεγάλες πίτες κάνει. Τι είναι; .....

2. Έχω ένα βαρελάκι κι έχει δυο λογιών κρασάκι: το ένα έχει μάλαμα¹, το άλλο έχει ασήμι.
Τι είναι; .....

3. Ανοίγω το σπιτάκι μου και κλέφτη βρίσκω μέσα. Τι είναι; .....

4. Έχω μάνα κόκκινη κι εγώ γεννιέμαι μαύρος. Φτερά δεν έχω, μα πετώ, τα σύννεφα για να 'βρω.
Τι είναι; .....

5. Από πάνω σαν τηγάνι, από κάτω σαν βαμβάκι κι από πίσω σαν ψαλίδι. Τι είναι;
.....

ΠΡΟΣΕΞΕ!

Η **ερώτηση** στο αίνιγμα έχει **σπάνια** οριστικό άρθρο.
Η **απάντηση** στο αίνιγμα έχει **πάντα** οριστικό άρθρο.

1. **το μάλαμα:** χρυσάφι.

4. Ας τα ξεμπλέξουμε!

✓ Ποιος είναι ο αδερφός του γιου του παππού σου; ..... Ο θείος μου.

1. Ποιος είναι ο θείος του γιου του θείου σου; .....
2. Ποια είναι η ανιψιά του πατέρα της αδερφής σου; .....
3. Ποιος είναι ο άντρας της γιαγιάς της ξαδέρφης σου; .....
4. Ποια είναι η μητέρα του θείου της αδελφής σου; .....
5. Ποιο είναι το εγγόνι της μητέρας του πατέρα σου; .....

5. Πες λίγα πράγματα για τον εαυτό σου!

1. Ποιο είναι το αγαπημένο σου φαγητό;
2. Πότε έχεις τα γενέθλιά σου;
3. Ποια χρονιά γεννήθηκες;
4. Με ποιον κάδεσαι δίπλα στο θρανίο;
5. Πότε έκοψες τα μαλλιά σου τελευταία φορά;
6. Ποιοι μένουν στο σπίτι σου;
7. Ποιος είναι ο καλύτερος φίλος σου;
8. Ποια εποχή σου αρέσει περισσότερο;

γενική κατηγορία: φυτά

6. Πού είναι τα λάθη;

Ο Γιαννάκης πηγαίνει στη β' δημοτικού και πρέπει για αύριο να απαντήσει σε αυτές τις ερωτήσεις. Επειδή τα έκανε θάλασσα στις απαντήσεις που έγραψε, μπορείς να τον βοηθήσεις να διορθώσει τα λάθη του;

1. Ποιο δέντρο βγάζει λεμόνια;	Η λεμόνια.
2. Από ποιο δέντρο παίρνουμε τα κάστανα;	Από καστανιά.
3. Ποιο δέντρο μάς δίνει μήλα;	Μηλιά.
4. Ποιο δέντρο έχει αχλαδιά;	Έχει αχλαδιά.
5. Ποιο δέντρο κάνει πορτοκαλιά;	Από πορτοκαλιά.
6. Από πού παίρνουμε τα κεράσια;	Από την κεράσια.

7. Εσύ ξέρεις από πού παίρνουμε...

1. τα καρύδια; Από την .....
2. τα αμύγδαλα; .....
3. τα φιστίκια; .....
4. τα σύκα; .....
5. τα ρόδια; .....
6. τις φράουλες; .....
7. και τα... ακτινίδια; .....

8. Αυτό το ξέρεις;

Μπορείς να απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν; Αν δυσκολεύεσαι, κοίταξε τις λέξεις που δίνονται και διάλεξε το σωστό. ΠΡΟΣΟΧΗ! Υπάρχουν και μερικές λέξεις που δεν μπαίνουν καθόλου στις απαντήσεις.

- αχινός • χταπόδι • αλογόμυγα • αράχνη • καμηλοπάρδαλη • καμήλα • σκαντζόχοιρος
- καλαμαράκι • αρκουδάκι • πιγκουίνος • μπαμπούνος • καγκουρό • σαλιγκάρι • λαγός
- χελώνα • σουπιά • φώκια • κότα • χήνα • πέρδικα

1. Ποιο θαλάσσιο ζώο έχει οχτώ πόδια; .....
2. Ποιο ζώο έχει οχτώ πόδια; .....
3. Ποιο έντομο έχει 4000 μάτια; .....
4. Ποιο ζώο ζει στις παγωμένες θάλασσες; .....
5. Ποιο ζώο έχει μία ή δύο καμπούρες; .....
6. Ποιο ζώο του δάσους λατρεύουν τα μωρά; .....
7. Ποιο ζώο βάζει το μωρό του στην τσέπη; .....
8. Βρες δύο ζώα που, όπου πηγαίνουν, κουβαλάνε και το σπίτι τους.
.....
9. Βρες δύο ζώα που έχουν φτερά, αλλά δεν πετάνε στον ουρανό.
.....
10. Ποιο ζώο της στεριάς έχει αγκάθια; .....
11. Ποιο θαλάσσιο ζώο έχει αγκάθια που, αν τα πατήσεις, πονάς; .....
12. Βρες δύο θαλάσσια ζώα που τα τρώμε και δεν έχουν αγκάθια.
.....

Και... ποιο
λουλούδι
έχει αγκάθια;

χήνα

σκαντζόχοιρος

αχινός

φώκια

9. Πες ποια είναι τα αγαπημένα σου!

✓ Μου αρέσει το παγωτό σοκολάτα, αλλά το αγαπημένο μου παγωτό είναι η γρανίτα λεμόνι.

1. Μου αρέσ..... , αλλά το αγαπημένο μου φαγητό είναι .....

2. Μου αρέσ..... , αλλά το αγαπημένο μου ζώο είναι .....

3. Μου αρέσ..... , αλλά το αγαπημένο μου λουλούδι είναι .....

4. Μου αρέσ..... , αλλά το αγαπημένο μου χρώμα είναι .....

5. Μου αρέσ..... , αλλά η αγαπημένη μου εκπομπή στην τηλεόραση είναι .....

6. Μου αρέσ..... , αλλά το αγαπημένο μου μάθημα είναι .....

7. Μου αρέσ..... , αλλά η αγαπημένη μου μουσική είναι .....

8. Μου αρέσ..... , αλλά ο αγαπημένος μου τραγουδιστής (τραγουδίστρια) είναι .....

9. Μου αρέσ..... , αλλά το αγαπημένο μου συγκρότημα είναι .....

10. Μου άρεσε αυτή η άσκηση, αλλά προτιμώ χίλιες φορές .....

Ό,τι μου αρέσει έχει πάντα άρθρο.
Και το αγαπημένο μου έχει πάντα άρθρο.

10. Ξέρεις ποια είναι τα 7 θαύματα του αρχαίου κόσμου;

Πυραμίδα του Χέοπα

Παρθενώνας

Κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας

Ναός της Αρτέμιδος στην Έφεσο

Κολοσσός της Ρόδου

Κολοσσαίο της Ρώμης

Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού

Φάρος της Αλεξάνδρειας

Άγαλμα του Δία στην Ολυμπία

Τρία κτίσματα από αυτά που βλέπεις στις εικόνες δεν ανήκουν στα 7 θαύματα του κόσμου. Γράψε ποια είναι τα σωστά.

1. Η Πυραμίδα του Χέοπα
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

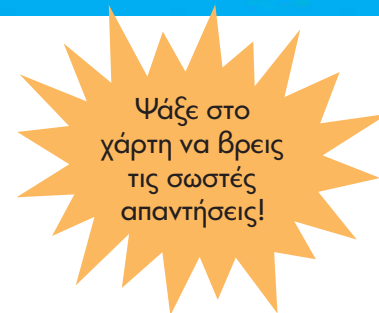

Πύργος της Πίζας

11. Πώς τα πάμε από Γεωγραφία; Ξέρεις:

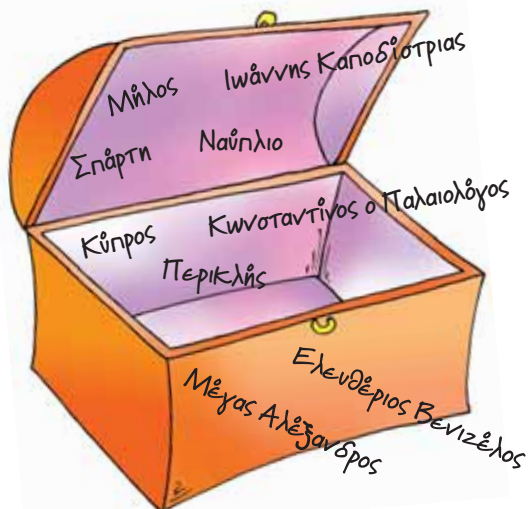
1. Ποιο είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας;
.....
2. Ποιο είναι το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας;
.....
3. Ποιο είναι το μεγαλύτερο ποτάμι της Ελλάδας;
.....
4. Ποια είναι η δεύτερη μεγάλη πόλη στην Ελλάδα;
.....
5. Πού είναι ο Μιστράς;
.....
6. Πού είναι η Κνωσός;
.....
7. Πού είναι τα Μετέωρα; .....
8. Πού είναι το Άγιο Όρος;
.....

12. Και πώς τα πάμε από Ελληνική Ιστορία;

Ψάξε στο μπαούλο να βρεις τις σωστές απαντήσεις.

1. Σε ποιο νησί βρέθηκε ένα πολύ γνωστό άγαλμα της θεάς Αφροδίτης;
.....
2. Ποιον μεγάλο πολιτικό της Αρχαίας Αθήνας γνωρίζετε, την εποχή που χτίστηκε ο Παρθενώνας;
.....
3. Ποιος ήταν ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου;
.....
4. Ποια ήταν η πρωτεύουσα της Ελλάδας πριν την Αθήνα;
.....
5. Ποιος πολιτικός του 20ού αιώνα έδωσε το όνομά του στο αεροδρόμιο της Αθήνας;
.....

13. Και τώρα η σειρά σου!

Συμπλήρωσε τις πληροφορίες.

1. Το ψηλότερο βουνό της πατρίδας μου είναι .....
2. Η μεγαλύτερη πόλη στη χώρα μου είναι .....
3. Ο πιο γνωστός πολιτικός στη χώρα μου είναι .....
4. Ένας γνωστός λογοτέχνης (ποιητής ή συγγραφέας) στη χώρα μου είναι .....
5. Ένα κτίριο που μου αρέσει στην πατρίδα μου είναι .....

14. Μήπως ξέρεις...

Στο πλαίσιο θα βρεις τα πλήρη ονόματα. Εσύ γράψε τα αρχικά με τα οποία είναι γνωστές αυτές οι υπηρεσίες.

- ✓ ...ποιος οργανισμός φροντίζει να βρουν δουλειά οι άνεργοι; → Ο ΟΑΕΔ.
1. ...κάποιο μεγάλο ασφαλιστικό ίδρυμα; .....
  2. ...ποιος μας δίνει το ηλεκτρικό ρεύμα; .....
  3. ...ποια είναι η κρατική εταιρεία για το τηλέφωνο; .....
  4. ...ποιος οργανισμός έχει τα τρένα στην Ελλάδα; .....
  5. ...ποιος οργανισμός έχει τα λεωφορεία που ταξιδεύουν από πόλη σε πόλη; .....

- Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
- Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
- Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος
- Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
- Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων

οριστικό άρθρο και αντωνυμίες

15. Κάτι λείπει!...

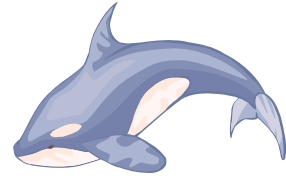
Συμπλήρωσε τις προτάσεις με μία ή περισσότερες λέξεις.

1. Όλοι ..... ξέρουν ότι δε λέω ψέματα.
2. Αυτή ..... μου έδωσε μία καραμέλα.
3. Σκέφτεται μόνο ..... εαυτό του.
4. Το αγαπημένο μου παιχνίδι είναι ..... μου.
5. Εκείνο ..... που είχα δει στο μαγαζί, μου άρεσε πάρα πολύ.
6. Μου το είπε .....
7. Σου μιλάω εγώ .....

16. Συμπλήρωσε τις προτάσεις.

Θα χρειαστείς επίθετα στον υπερθετικό βαθμό.

1. Ο καρχαρίας είναι μεγάλος, αλλά ..... ζώο της θάλασσας είναι η φάλαινα.
2. Με την Ολυμπία κάνουμε καλή παρέα, αλλά ..... φίλη μου είναι η Δάφνη.
3. Νόστιμο φαγητό ο αρακάς, αλλά ..... φαγητό είναι η μακαρονάδα.
4. Δε μου αρέσει να πλένω πιάτα, αλλά ..... δουλειά για μένα είναι να σφουγγαρίζω.
5. Όλα τα παιδιά κάνουν ωραία γράμματα, αλλά ..... τα κάνει η Σοφία.
6. Ο διπλανός φούρνος έχει νόστιμες τυρόπιτες, αλλά ..... τις έχει ο φούρνος απέναντι από το σχολείο.
7. Το μάθημα των ελληνικών είναι συνήθως ευχάριστο, αλλά ..... ώρα του σχολείου είναι το διάλειμμα.

ουσιαστικοποίηση με οριστικό άρθρο

- Σηκώθηκε για να δώσει τη θέση του σε μια γριούλα. (κύρια πρόταση)
- Είδα ότι σηκώθηκε για να δώσει τη θέση του σε μια γριούλα.
τι είδα;   ότι σηκώθηκε ... (ειδική πρόταση ως αντικείμενο)
- Το ότι σηκώθηκε για να δώσει τη θέση του σε μια γριούλα δείχνει ότι είναι ευγενικό παιδί.
ποιο γεγονός δείχνει ότι είναι ευγενικό παιδί; } το ότι σηκώθηκε ... (πρόταση + άρθρο ως υποκείμενο)

Το άρθρο **ΤΟ μπαίνει στην αρχή μιας πρότασης και την κάνει ουσιαστικό!**

17. Συμπλήρωσε τις προτάσεις όπως σου αρέσει.

1. Το καλύτερό μου βιβλίο είναι το .....
2. Δε με ενδιαφέρει το ποιος .....
3. Εδώ που τα λέμε, το να ..... δεν είναι και η πιο ευχάριστη δουλειά.
4. Το ..... είναι επίθετο.
5. – Πώς κατάλαβες ότι έχει καλή καρδιά;
– Από το ότι .....

18. Άλλαξε τις προτάσεις.

Χρησιμοποίησε άρθρο, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Είναι πολύ καλό ότι μετάνιωσε για τα άσχημα λόγια του.
➔ Το ότι μετάνιωσε για τα άσχημα λόγια του είναι πολύ καλό.

1. Δεν είναι πάντα εύκολο να ζεις στην πόλη.
..... δεν είναι πάντα εύκολο.
2. Δε φαντάζεσαι τι έγινε τότε.
..... δεν το φαντάζεσαι.
3. Κανείς δεν ξέρει πώς έφυγε.
..... είναι άγνωστο.
4. Δεν αρκεί να πλένεις τα δόντια σου, πρέπει να τα πλένεις και σωστά.
..... δεν αρκεί, πρέπει να τα πλένεις και σωστά.

Οι προτάσεις που πήραν άρθρο και έγιναν ουσιαστικά, τώρα μπορούν να πάρουν μπροστά και μία πρόθεση, όπως κάθε ουσιαστικό:

- Προτιμώ να τρώω, παρά να μαγειρεύω.
- Προτιμώ να τρώω, από το να μαγειρεύω.
- Προτιμώ το φαγητό από το μαγείρεμα.

19. Διάλεξε το σωστό συνδυασμό, ανάλογα με το νόημα της πρότασης.

1. Κατάλαβα πως είναι θυμωμένος ..... δεν έβγαλε κουβέντα.
α. για το ότι   **β.** από το ότι   **γ.** στο ότι
2. Συμφωνώ ..... είναι απαράδεκτο να πετάμε σκουπίδια στο δρόμο.
α. με το ότι   **β.** από το να   **γ.** για το ότι
3. Συμφωνώ μαζί σου ..... η συμπεριφορά της δεν ήταν καλή.
α. στο ότι   **β.** για το ότι   **γ.** από το ότι
4. Διαφωνώ ..... πας να της μιλήσεις, γιατί είσαι θυμωμένη και θα μιλήσεις άσχημα.
α. για να   **β.** με το ότι   **γ.** στο να
5. Θα μιλήσουμε τώρα ..... εξαφανίστηκαν οι δεινόσαυροι.
α. για το πώς   **β.** με το πώς   **γ.** στο πώς
6. .... θα κάνουμε το άλλο καλοκαίρι, θα αποφασίσουμε την άνοιξη.
α. με το τι   **β.** για το τι   **γ.** στο τι
7. .... μην πλένει τα δόντια της τακτικά, κατάφερε να της χαλάσουν.
α. στο να   **β.** για το ότι   **γ.** με το να
8. .... κοιμάσαι πολύ αργά, νυστάζεις όλο το πρωί.
α. από το να   **β.** με το να   **γ.** στο ότι

20. Συμπλήρωσε τις προτάσεις όπως θέλεις.

1. Σήμερα στις εννιά .....
2. Την Πρωτομαγιά .....
3. Τα καλοκαίρια .....
4. Τις περασμένες μέρες .....
5. Τους επόμενους μήνες .....
6. Τα τελευταία χρόνια .....
7. Το 2004 .....

21. Ο χρόνος τρελάθηκε!

Γράψε δίπλα σε κάθε απάντηση το νούμερο της ερώτησης που ταιριάζει στην απάντηση.

1. – Πότε τρως πρωινό; – Γύρω στις δέκα το βράδυ.
2. – Πότε έλουσες τα μαλλιά σου τελευταία φορά; – Το Σεπτέμβριο.
3. – Τι ώρα κοιμάσαι; – Το πρωί βέβαια.
4. – Πότε κάνεις μπάνιο στη θάλασσα; – Συνήθως τον Απρίλιο.
5. – Πότε έφτιαξες τον τελευταίο σου χιονάνθρωπο; – Το 1896.
6. – Πότε ανοίγουν τα σχολεία; – Νομίζω το Σάββατο.
7. – Ποιο μήνα είναι το Πάσχα; – Το καλοκαίρι.
8. – Πότε έγιναν οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες στην εποχή μας; – Τον περασμένο χειμώνα.

ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ: Ο χρόνος με άρθρο

- Από το πρωί ως το βράδυ βρίσκεται μπροστά στον υπολογιστή.
- Έλα κατά το βραδάκι.
- Οι επισκέπτες έφυγαν αργά το βράδυ.
- Μόλις πέφτει το βράδυ, ξυπνούν οι κουκουβάγιες.
- Μας βρήκε το βράδυ, όταν ήμασταν ακόμη στα χωράφια.
- Η καλή μέρα από το πρωί φαίνεται.
- Τον είδα τις προάλλες και δεν τον γνώρισα.
- Ο προπάππος μου γεννήθηκε στις αρχές του περασμένου αιώνα.

22. Εδώ τα καλά!!!

Η Έλλη πηγαίνει μια φορά την εβδομάδα στη λαϊκή και χαζεύει. Της αρέσει να ακούει τις φωνές των πωλητών. Γράψε τι λέει ο καθένας για το προϊόν του.

✓ Εδώ τα καλά μήλα: 1 ευρώ .....το κιλό!.....

1. Εδώ οι καλές αγκινάρες: 3 ευρώ .....

2. Φρέσκα στραγάλια, φιστίκια, καρύδια: 1 ευρώ .....

3. Φάε σαρδέλα και θα με θυμηθείς: 4 ευρώ .....

4. Πατάτες μπουκιά και συχώριο: 2 ευρώ .....

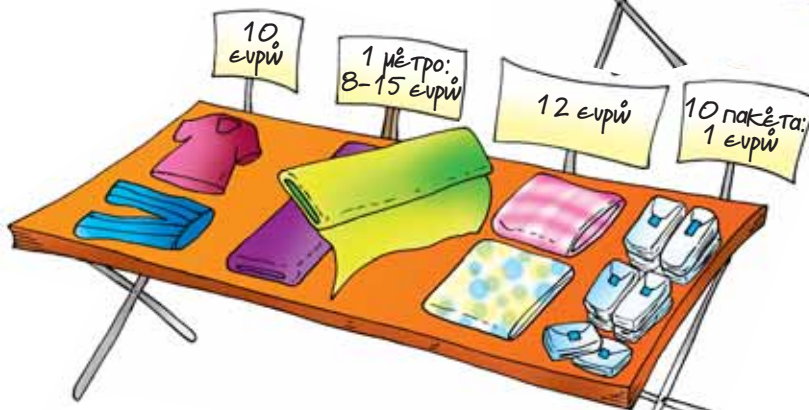
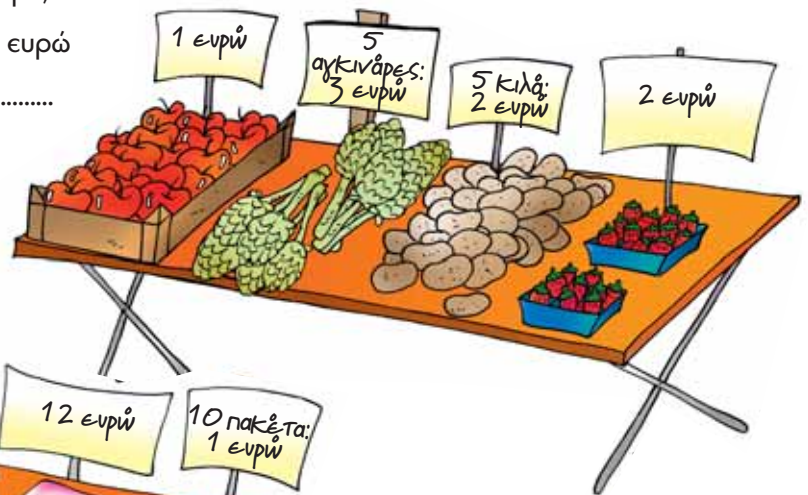
5. Εδώ οι μυρωδάτες φράουλες: 2 ευρώ .....

6. Εδώ τα όμορφα λουλούδια: 4 ευρώ .....

7. Ψωνίστε εδώ για τα παιδιά σας! Μόνο 10 ευρώ .....

8. Πάρε ύφασμα να ράψεις φόρεμα, να γίνεις κούκλα: από 8 μέχρι 15 ευρώ .....

9. Πάρε και τραπεζομάντιλο ωραίο: 12 ευρώ .....

10. Χαρτομάντιλα φτηνά και καλά:

1 ευρώ .....

11. Εδώ το νοστιμότερο σουβλάκι:

1 ευρώ .....

23. 45 Γιάννηδες!

Ο δήμος της περιοχής μας οργάνωσε αθλητικούς αγώνες για μαθητές. Το σχολείο μας θριάμβευσε ή, μάλλον, οι Γιάννηδες του σχολείου μας θριάμβευσαν. Γιατί, κατά σύμπτωση, οι μαθητές με τις καλύτερες επιδόσεις είχαν το όνομα Γιάννης! Μπορείς να πεις πού τα κατάφερε ο καθένας;

✓ Ο Γιάννης ο μπασκετμπολίστας ..... έβαλε τα πιο πολλά καλάθια.

1. .... απέκρουσε 4 γκολ!

2. .... κόντεψε να ξεπεράσει τον Πύρρο Δήμα!

3. .... τούς άφησε όλους πίσω του.

4. .... δεν έχασαν ούτε μία φάση!

5. Μόνο ..... έφτασε τελευταίος και καταϊδρωμένος.

Γιάννης ποδηλάτης

Γιάννης αρσιβαρίστας

Γιάννης δρομέας

Γιάννηδες φωτογράφοι

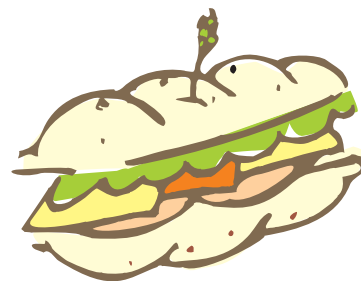

Γιάννης τερματοφύλακας

24. Αυτές οι εκφράσεις έχασαν το άρθρο τους!

Γράψε το εσύ γρήγορα, γιατί ποτέ δεν τις λέμε χωρίς το άρθρο!

1. φαγητό ..... ώρας
2. παντελόνι ..... μόδας
3. ραδιοφανάκι ..... πλάκας
4. για ..... μάτια ..... κόσμου
5. έφαγε ..... ξύλο ..... χρονιάς του
6. τον έκανε με ..... κρεμμυδάκια
7. τον έδωσε ..... κλότσου και ..... μπάτσου
8. του έδωσε ..... παπούτσια ..... χέρι

25. Πού είναι το λάθος;

Στις προτάσεις αυτές βλέπεις φράσεις (με άρθρο) που χρησιμοποιούμε συχνά. Κάποιες τέτοιες φράσεις όμως ξέφυγαν και μπήκαν σε άλλη πρόταση. Μπορείς να τις βρεις; Σημείωσε σε κάθε κουτάκι Σ (σωστή πρόταση) ή Λ (λάθος πρόταση) και διόρθωσε τα λάθη.

1. Έχει πέσει έξω απ' τα δόντια στο διάβασμα.
2. Θύμωσε και του τα είπε με τα μούτρα.
3. Δε θα έρθει ούτε ο Βασίλης ούτε ο Νίκος στην εκδρομή. Ο ένας έσπασε το πόδι του, ο άλλος έσπασε το χέρι του!
4. Μη σε νοιάζει καθόλου τι λέει ο ένας και ο άλλος.
5. Από τη μια θέλω να του μιλήσω, από την άλλη φοβάμαι.
6. Με το ένα και με το άλλο έφτασε βράδυ και δεν είχαμε τελειώσει ακόμα.
7. Εκ των υστέρων δεν μπορώ να σας πω κάτι. Πρέπει να δούμε πώς θα πάει η θεραπεία.
8. Τα έμαθε όλα εκ των προτέρων και δεν μπορούσε να κάνει τίποτε πια.
9. Όλοι είπαν ότι για τον άλφα ή βήτα λόγο δε θα μπορέσουν να έρθουν.
10. Όταν με το καλό τελειώσεις το σχολείο, θα βρεις μια καλή δουλειά.
11. Ο Τοτός έκανε του κόσμου τις ζαβολιές και στο τέλος κοιμήθηκε στο χαλί.
12. Μμμμμ! Αυτή είναι τούρτα με το νι και με το σίγμα.
13. Το βράδυ θα σου τηλεφωνήσω και θα σου τα πω όλα με τα όλα της.
14. Πήρε τους δρόμους και έψαχνε το αγαπημένο της γατάκι.
15. Έχει ξαπλώσει στον καναπέ και κάνει τον άρρωστο.

26. Συνέχισε τώρα κι εσύ τις προτάσεις!

1. Η φίλη μου η Λένα όλο κάνει την .....
2. Στην εκδρομή μας είδαμε του κόσμου .....
3. Όταν με το καλό ....., δέλω να μου κάνεις μια χάρη.
4. Από τη μια προσπαθώ να ....., από την άλλη .....

5. Αν μου το πεις εκ των προτέρων, θα μπορέσω να .....

6. Ούτε η Λίνα ούτε η Τίνα τηλεφώνησαν. Μάλλον η μία .....

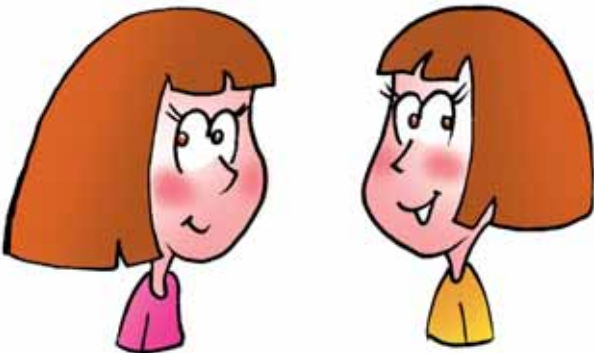
σαν, όπως + οριστικό άρθρο

27. Συμπλήρωσε τα κενά χρησιμοποιώντας τις λέξεις ΣΑΝ και ΟΠΩΣ με το οριστικό άρθρο.

Η Μαρία μιλάει για τη δίδυμη αδερφή της Ειρήνη και το πόσο... διαφέρουν!

Μπορεί να είμαστε δίδυμες αδερφές και να μοιάζουμε σε πολλά, αλλά διαφέρουμε και σε πολλά. Όλοι λένε ότι εγώ μιλάω ..... πατέρας μου, ενώ η Ειρήνη μιλάει ακριβώς ..... μητέρα μας και μάλιστα έχουν και την ίδια φωνή. Ως και ο μπαμπάς τις μπερδεύει στο τηλέφωνο. Από την άλλη λένε ότι εγώ χαμογελάω ..... μητέρα μου και η Ειρήνη έχει την έκφραση του πατέρα. Ευτυχώς κανείς δεν έχει πει ότι περπατάμε .....

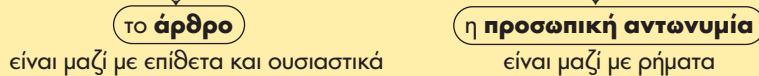
μαμά, γιατί η μαμά περπατάει ..... γιαγιά. Και η γιαγιά –συγγνώμη, γιαγιάκα μου– περπατάει σαν πάπια. Νομίζω ότι και οι δυο μας περπατάμε ..... πατέρα μας. Ευτυχώς, λέω εγώ! Η Ειρήνη όμως λέει πως αν περπατάει μια γυναίκα ..... την πάπια είναι πιο κομψή! Άκου κομψές οι πάπιες!...

Οι λέξεις **ΤΟ, ΤΑ, ΤΟΥ, ΤΟΝ, ΤΟΥΣ** και **ΤΗΣ, ΤΗΝ, ΤΙΣ** μπορεί να είναι άρθρα, αλλά μπορεί να είναι και αντωνυμίες.

ΠΡΟΣΕΞΕ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΑ!

- Βλέπω τον Άγγελο και τον χαιρετώ.
- Ψάχνω τα καφέ παπούτσια μου, αλλά δεν τα βρίσκω.

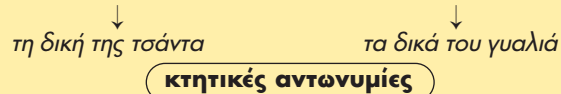

είναι μαζί με επίθετα και ουσιαστικά

είναι μαζί με ρήματα

Οι λέξεις **ΤΟΥ** και **ΤΗΣ** μπορεί να είναι και κτητικές αντωνυμίες:

- Η Ελένη έχασε την τσάντα της και ο Πέτρος τα γυαλιά του.

28. Άρθρο ή αντωνυμία;

Ψάξε στο κείμενο τις λέξεις **ΤΟ, ΤΑ, ΤΟΥ, ΤΟΝ, ΤΟΥΣ, ΤΗΣ, ΤΗ(Ν), ΤΙΣ** και βάλε τα άρθρα σε κόκκινους κύκλους και τις αντωνυμίες (προσωπικές ή κτητικές) σε πράσινους κύκλους.

Ξέρεις την ιστορία του Οδυσσέα; Που περιπλανήθηκε¹ είκοσι χρόνια σε όλη τη Μεσόγειο, μέχρι να γυρίσει στην πατρίδα του την Ιθάκη, στη γυναίκα του την Πηνελόπη και στο γιο του τον Τηλέμαχο; Η Οδύσσεια ήταν ένα μεγάλο ποίημα που το τραγουδούσαν οι αοιδοί, δηλαδή οι τραγουδιστές που το ήξεραν απ' έξω και γυρνούσαν από πόλη σε πόλη. Οι ακροατές συγκι-

νούσαν² με τις περιπέτειες³ και τα κατορθώματα του ήρωα και διδάσκονταν από τις αρετές του. Φαίνεται πως πρώτος αποφάσισε να το καταγράψει⁴ ο Όμηρος και από τότε το όνομά του συνδέθηκε για πάντα με την Οδύσσεια. Είναι αληθινή ιστορία; Όχι ολόκληρη, αφού μιλάει και για όντα⁵ που δεν υπήρξαν ποτέ, όπως οι Κύκλωπες και οι Σειρήνες. Όμως πολλά μέρη της βασίζονται⁶ σε ιστορικά γεγονότα.

(ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Ιούλιος 2001, με αλλαγές)

1. **περιπλανώμαι:** γυρίζω σε διάφορα μέρη, χωρίς να φτάνω στο σκοπό μου.
2. **συγκινούμαι:** κάτι με αγγίζει στην ψυχή, μου προκαλεί συναισθήματα.
3. **οι περιπέτειες:** γεγονότα γεμάτα δράση, κινδύνους και απρόοπτα.
4. **καταγράφω:** γράφω κάτι που μέχρι τώρα ήταν προφορικό.
5. **το ον:** πλάσμα, ζωντανός οργανισμός.
6. **βασίζομαι:** στηρίζομαι.

A

Το **ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ** (ένας, μια, ένα): Λειτουργίες - χρήσεις

Το **ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ** το χρησιμοποιώ
όταν αυτό για το οποίο μιλάω δεν το γνωρίζω
ή όταν το γνωρίζω αλλά δε θέλω να το αναφέρω. } όταν μιλάω αόριστα.

Πιο συγκεκριμένα, το χρησιμοποιώ όταν:

- μιλάω αόριστα για κάτι που υπάρχει/για κάτι συγκεκριμένο.
Καθόταν και έκλαιγε σε μια γωνιά του δρόμου.
- μιλάω αόριστα για κάτι που δεν υπάρχει/για κάτι που δεν είναι συγκεκριμένο.
Αν φτιάχναμε μια θεατρική ομάδα...
- μιλάω για μια ομάδα.
Ένα λιοντάρι ποτέ δεν υποχωρεί.
- μιλάω αόριστα για το χρόνο.
Μια μέρα θα σε παντρευτώ.
- δίνω ιδιαίτερη σημασία σε κάτι, ζητάω την προσοχή των άλλων.
Έκανε μια ζέστη!
- χρησιμοποιώ κάποιες στερεότυπες εκφράσεις, εκφράσεις που είναι πάντα ίδιες.
Μια αγκαλιά λουλούδια.

1. Μια ακόμα ανάκριση¹...

α. Η μαμά ανακρίνει¹ κάθε μέρα τον Αλέξη και την Ελένη. Τι ρωτάει αυτή τη φορά τον Αλέξη;

Μαμά: Τι κάνατε χτες το απόγευμα;

Αλέξης: Ήρθε ένας φίλος μας και πήγαμε μια βόλτα.

Μαμά: Ελπίζω να μην πήγατε πάλι στα φαστφούντ...

Ελένη: Πήγαμε σε μια καφετέρια και ήπια έναν υπέροχο χυμό.

Μαμά: Κι ο Αλέξης τι ήπιε;

Αλέξης: Εγώ έφαγα ένα σάντουιτς.

Μαμά: Σήμερα το απόγευμα, όμως, θα διαβάσετε, έτσι δεν είναι;

Ελένη: Θα διαβάσουμε καμιά σελίδα, αυτό είναι σίγουρο... Αλλά έχουμε να πάμε και σ' ένα πάρτι. Έχει πολλές υποχρεώσεις η μαθητική ζωή...

β. Ο Αλέξης και η Ελένη δε θέλουν να πουν στη μαμά τους τι ακριβώς έγινε χτες. Προσπάθησε εσύ να καλύψεις την περιέργεια της μαμάς τους.

✓ Ήρθε ένας φίλος μας και πήγαμε μια βόλτα.

➔ Ήρθε ο Κώστας και πήγαμε βόλτα στο κέντρο της πόλης.

➤ Χρησιμοποιούμε το **ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ**
ένας, μια, ένα όταν:

αυτό για το οποίο μιλάμε μας είναι άγνωστο.

μας είναι γνωστό, αλλά δε θέλουμε να το αναφέρουμε.

Φέρε μου ένα μαρκαδόρο γρήγορα.

Ο αδερφός μιας φίλης μου αγόρασε ένα ντιβιντί.

➤ Το **ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ** δεν έχει πληθυντικό:

ενικός

ένας άντρας σε ζητάει στο τηλέφωνο = κάποιος άντρας σε ζητάει στο τηλέφωνο

πληθυντικός

μερικές/κάμποσες/ορισμένες/κάτι γυναίκες τραγουδούσαν δυνατά στην πλατεία

1. **ανακρίνω:** ρωτάω για να μάθω όλες τις λεπτομέρειες. **ανάκριση:** πολλές ερωτήσεις μαζί, για να μάθουμε την αλήθεια.

2. Μια έκθεση ενός μαθητή

Βρες τα αόριστα άρθρα στο κείμενο που ακολουθεί και συμπλήρωσε τον πίνακα με την κλίση του αόριστου άρθρου.

Ο Αλέξης δε γράφει πολλές εκθέσεις, αλλά του αρέσει να διαβάζει τις εκθέσεις άλλων μαθητών.

Ένα όνειρό μου
Εγώ δε θυμάμαι να ονειρεύομαι όλες τις νύ-
χτες, αλλά θυμάμαι πως, όταν κάνω άσχημα όνειρα,
ονειρεύομαι ένα σχολείο ή ακόμη ότι πέφτω α-
πό έναν γκρεμό του χωριού, και όταν κάνω κα-
λά όνειρα δεν ονειρεύομαι κανένα σχολείο και
δεν πέφτω από κανέναν γκρεμό. Χίλιες φορές
ονειρεύομαι ότι αλλάζω σπίτι, αλλά θα σας δι-
γηθώ το όνειρο μόνο μιας βραδιάς ή ενός μεση-
μεριού... δε θυμάμαι ακριβώς. Ονειρεύτηκα ό-
τι πηγαίναμε σε έναν τόπο που λέγεται Φρα-
ταματζόρε. Στο νέο σπίτι, μήκα σε μια ανοιχτή
πόρτα και μέσα υπήρχε ένας ήλιος και ένα φως
πολύ μεγάλο. Από το παράθυρο φαινόταν μια υ-
πέροχη θάλασσα που δεν είχε τέλος. Η θάλασ-
σα δεν είχε τέλος, αλλά τα όνειρα τελειώνουν
και το τέλος ενός γλυκού ονείρου είναι
ό,τι πικρότερο υπάρχει στη ζωή.

ονομαστική

.....

.....

.....

γενική

.....

.....

.....

αιτιατική

.....

.....

.....

ΚΟΙΤΑΞΕ!

➤ Βρήκε ένα φίλο του στο δρόμο.

➤ Βρήκε $\left. \begin{array}{l} \text{κάτι} \\ \text{μερικούς} \\ \text{κάποιους} \end{array} \right\}$ φίλους του στο δρόμο.

ΟΜΩΣ:

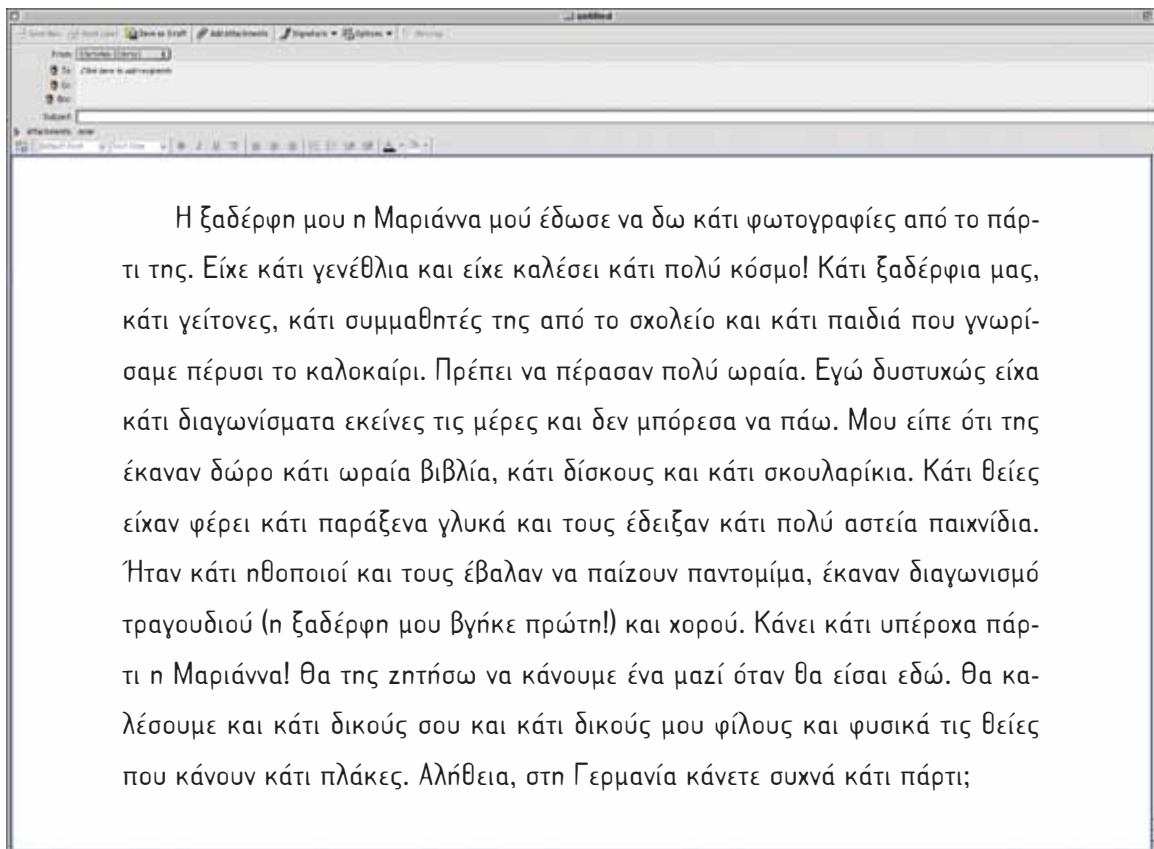
➤ Αγόρασε μια εφημερίδα.

➤ Αγόρασε εφημερίδες.

Συχνά στον πληθυντικό αριθμό δε χρησιμοποιούμε τις αντωνυμίες και εμφανίζεται το ουσιαστικό μόνο του, αφού το **ένας, μια, ένα** δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

3. Κάτι έπαθε!

Η Μαρίνα γράφει στο Λέο για ένα πάρτι. Κάτι έχει πάθει όμως ο υπολογιστής της και συνέχεια της βγάζει τη λέξη «κάτι». Σβήσ' το (διάγραψέ το) αν νομίζεις ότι είναι λάθος ή βάλ' το σε παρένθεση αν νομίζεις ότι μπορεί και να χρησιμοποιηθεί προαιρετικά. Στις περιπτώσεις που νομίζεις ότι χρειάζεται υποχρεωτικά, υπογράμμισέ το.

4. Από τον ενικό στον πληθυντικό!

Γράψε τις παρακάτω φράσεις, που είναι υπογραμμισμένες, στον πληθυντικό, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Η Ελένη μιλάει κάθε μέρα στο τηλέφωνο με μια φίλη της.
- ➔ Η Ελένη μιλάει κάθε μέρα στο τηλέφωνο με φίλες της.

1. Ο Λέο μελετάει το χάρτη ενός ελληνικού νησιού.

.....

2. Η Μπετίνα γράφει κάθε εβδομάδα γράμμα σε ένα φίλο της που ζει στη Γαλλία.

.....

3. Ένα σπίτι στη θάλασσα είναι το όνειρο του Πέτρου.

.....

4. Οι δίδυμες κατηγορούνται από μια καθηγήτρια ότι μιλάνε συνέχεια.

.....

5. Ο Αλέξης δεν αντέχει να ακούει τις ιστορίες μιας παλιάς συμμαθήτριας της μαμάς του.

.....

6. Και τι δε θα έκανε η Ελένη για το αυτόγραφο ενός διάσημου συγγραφέα πάνω σε ένα βιβλίο της.

.....

5. Κάποιος, κάπου, κάποτε...

Άλλαξε τα ΚΑΠΟΙΟΣ, -Α, -Ο, ΚΑΝΕΝΑΣ, ΚΑΜΙΑ, ΚΑΝΕΝΑ με το αόριστο άρθρο (όπου μπορείς).

Πού μπορούμε να βρούμε γαλήνη και ηρεμία μέσα στην πόλη; Κάποιος κάποτε μου είχε πει ότι είναι αδύνατο. Δεν τον πίστεψα. Εγώ πιστεύω ότι καμιά φορά μέσα στην πόλη δεν ακούγεται ο παραμικρός θόρυβος. Θα είναι για κανένα δευτερόλεπτο, για κάποια δευτερόλεπτα, δε θα πω για κανένα λεπτό, αλλά έχω νιώσει την απόλυτη ησυχία και στην πόλη. Βέβαια, όταν αναρωτιέμαι τέτοια πράγματα, ακούω πάντα κάποιον να μου ανταπαντά: Και γιατί δεν πας σε κανένα χωριό να μείνεις; Να σου πω κι εσύ και να γίνουμε κι εμείς λιγότεροι.

6. Άνθρωποι, ζώα, πράγματα και αόριστα άρθρα...

Ένωσε τις φράσεις που είναι στα αριστερά με αυτές στα δεξιά και φτιάξε σωστές προτάσεις.

1. Με πλησίασε	α. μια πολύ γνωστή τραγουδίστρια.
2. Η μαμά γνώρισε στον Αλέξη	β. επιτέλους ήρθε και ένας δικός μου.
3. Η Ειρήνη χάρισε στην Ελένη	γ. μιας συμμαθήτριάς της.
4. Αυτό το βιβλίο είναι	δ. ένα υπέροχο πόστερ.
5. Πλάι στο σπίτι του Αλέξη και της Ελένης υπάρχει	ε. ένας μεγάλος σκύλος.
6. Πάρε αυτό το μολύβι	στ. χρειάζομαι και εγώ έναν τέτοιο.
7. Ο Λέο έχει ένα μοντέρνο υπολογιστή,	ζ. ένα μονοπάτι που οδηγεί στο βουνό.
8. Στο σπίτι έρχονται συνέχεια φίλοι της Ελένης,	η. ενός συμμαθητή του Πέτρου.
9. Η Κλαούντια πήγε στο πάρτι	θ. και δώσε μου ένα άλλο.

το αόριστο άρθρο ως συστατικό της ονοματικής φράσης

Το **ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ** εμφανίζεται πάντα **πριν από τα ονόματα**. Τα ονόματα μπορούν να συνοδεύονται και από άλλους προσδιορισμούς, οπότε το αόριστο άρθρο μπαίνει πριν από τους άλλους προσδιορισμούς: ένας όμορφος κόσμος.

7. Οι νύχτες του κόμη Δράκουλα

Σε μια παιδική εφημερίδα βρήκαμε αυτό το άρθρο για μια συνηθισμένη νύχτα του Δράκουλα. Στο κείμενο υπάρχουν όμως αρκετά λάθη στη σειρά των λέξεων. Μπορείς να βάλεις τις λέξεις στη σωστή σειρά;

- ✓ Τρομακτικός ένας Δράκουλας χορεύει.
- ➔ Ένας τρομακτικός Δράκουλας χορεύει.

1. Ο κόμης Δράκουλας στις 12 ακριβώς τα μεσάνυχτα σηκώνεται. Δηλαδή βγαίνει από μεγάλο ένα φέρετρο.
2. Στις δώδεκα και τέταρτο ο κόμης Δράκουλας βγάζει από ένα βαζάκι, βαζάκι κόκκινο ένα τεράστιο, τη μασέλα¹ του.
3. Αφού πλύνει τη μασέλα του, ο κόμης Δράκουλας φοράει το μακρύ μαύρο σακάκι φίλου του ενός. Το δικό του σακάκι είναι στο καθαριστήριο.
4. Το μαύρο του ψηλό καπέλο είναι κειμήλιο² ιστορίας μιας αιώνων και αιώνων.
5. Ο κόμης Δράκουλας ζει σε βίλα μια που βρίσκεται στο βάθος του δάσους.
6. Κάθε μήνα πετάει σε άλλη μια πόλη, έτσι ποτέ δεν πλήττει³.
7. Από τις δύο μέχρι τις έξι επισκέπτεται πολλούς άγνωστους ανθρώπους και έτσι δεν έχει χρόνο να δει και δικό του άνθρωπο έναν. Οι συγγενείς του, όμως, δεν του κρατάνε κακία⁴, καταλαβαίνουν ότι έχει πολλά να κάνει σε λίγο χρόνο.
8. Αν δεν προλάβει να επιστρέψει στη βίλα του πριν βγει ο ήλιος, γρήγορα γρήγορα κρύβεται στο σπίτι άντρα ενός που κάποτε ήταν συνάδελφός του και τώρα έχει γίνει άνθρωπος και ζει στην πόλη.

1. **η μασέλα:** ψεύτικα δόντια που τα φοράω όταν δεν έχω δικά μου.
2. **το κειμήλιο:** αντικείμενο μεγάλης ιστορικής αξίας.
3. **πλήττω:** βαριέμαι.
4. **κρατάω κακία σε κάποιον:** είμαι θυμωμένος με κάποιον γιατί έκανε κάτι που δε μου άρεσε.

8. Καθόταν και έκλαιγε σε μια γωνιά του δρόμου...

Διάβασε την παρακάτω ιστορία από το γράμμα της Μαρίνας και απάντησε στις ερωτήσεις.

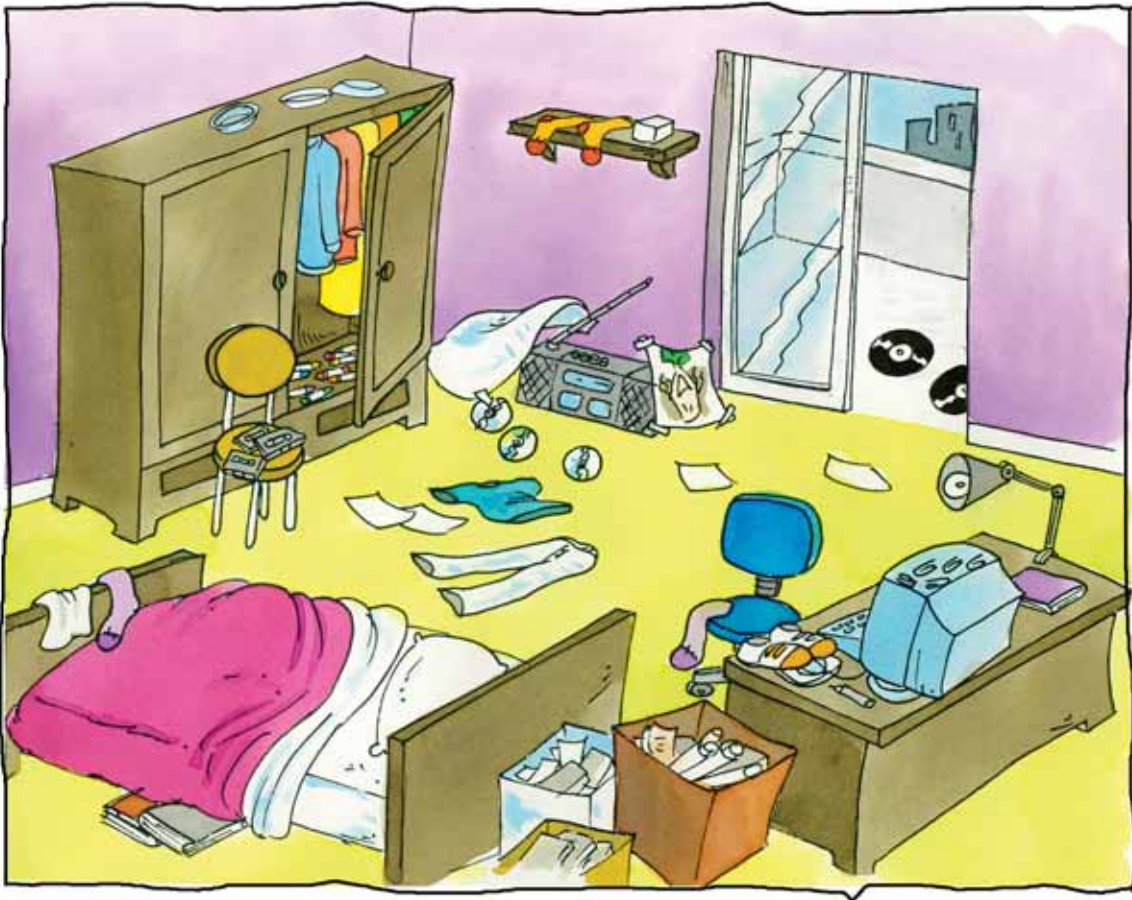

Πρώτη μέρα διακοπιών στη Ζάκυνθο!
 Το ξενοδοχείο που μένουμε είναι υπέροχο. Ξύπνησα με υπέροχη διάθεση. Σηκώθηκα από ένα τεράστιο, μαλακό κρεβάτι και κάθισα σε μια κόκκινη πολυθρόνα στην άκρη του δωματίου. Πάνω σε ένα τραπέζακι βρισκόταν ένας μεγάλος χάρτης του νησιού. Σηκώθηκα και πήγα στο παράθυρο. Είδα μια πεντακάθαρη θάλασσα να με περιμένει. Ο μπαμπάς με ένα περίεργο πολύχρωμο μαγιό είχε αρχίσει τις βουτιές. Με τέτοιο μαγιό ντρεπόμουνα να λέω ότι είμαι μπαμπάς μου. Στην αμμονδιά μια κοντρή γυναίκα φώναζε δυο νέους που έπαιζαν ρακέτες. Η μπάλα μιας κοπέλας είχε φύγει στα βαθιά και κάμποσα αγόρια κολυμπούσαν γρήγορα για να τις τη φέρουν. Λίγο αργότερα ήρθε ο Πέτρος να με πάρει. Φορούσε ένα κίτρινο καπέλο και προσπάθησε με το ζόρι να μου φορέσει και εμένα ένα πορτοκαλί καπέλο. Πρέπει να βρω τρόπο να ξεφύγω από τον Πέτρο και να περάσω μόνη μου αυτήν την υπέροχη μέρα...

1. Τι έκανε η Μαρίνα μόλις ξύπνησε; .....
2. Τι βρισκόταν πάνω στο τραπέζακι; .....
3. Τι είδε η Μαρίνα από το παράθυρο; .....
4. Τι φορούσε ο μπαμπάς της και τι φορούσε ο Πέτρος; Τι προσπάθησε να της φορέσει ο Πέτρος; .....

9. Τι βλέπεις στην παρακάτω εικόνα;

Περιγράψε το δωμάτιο της Ελένης. Μοιάζει καθόλου με... το δικό σου;

✓ Βλέπω μια κόκκινη καρέκλα, ...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Πες την ιστορία!

Παρατήρησε τα παρακάτω σκίτσα και διηγήσου την ιστορία. Ξεκίνησε έτσι:

✓ Ένας κυνηγός βρήκε στο δάσος ένα τεράστιο τουφέκι .....

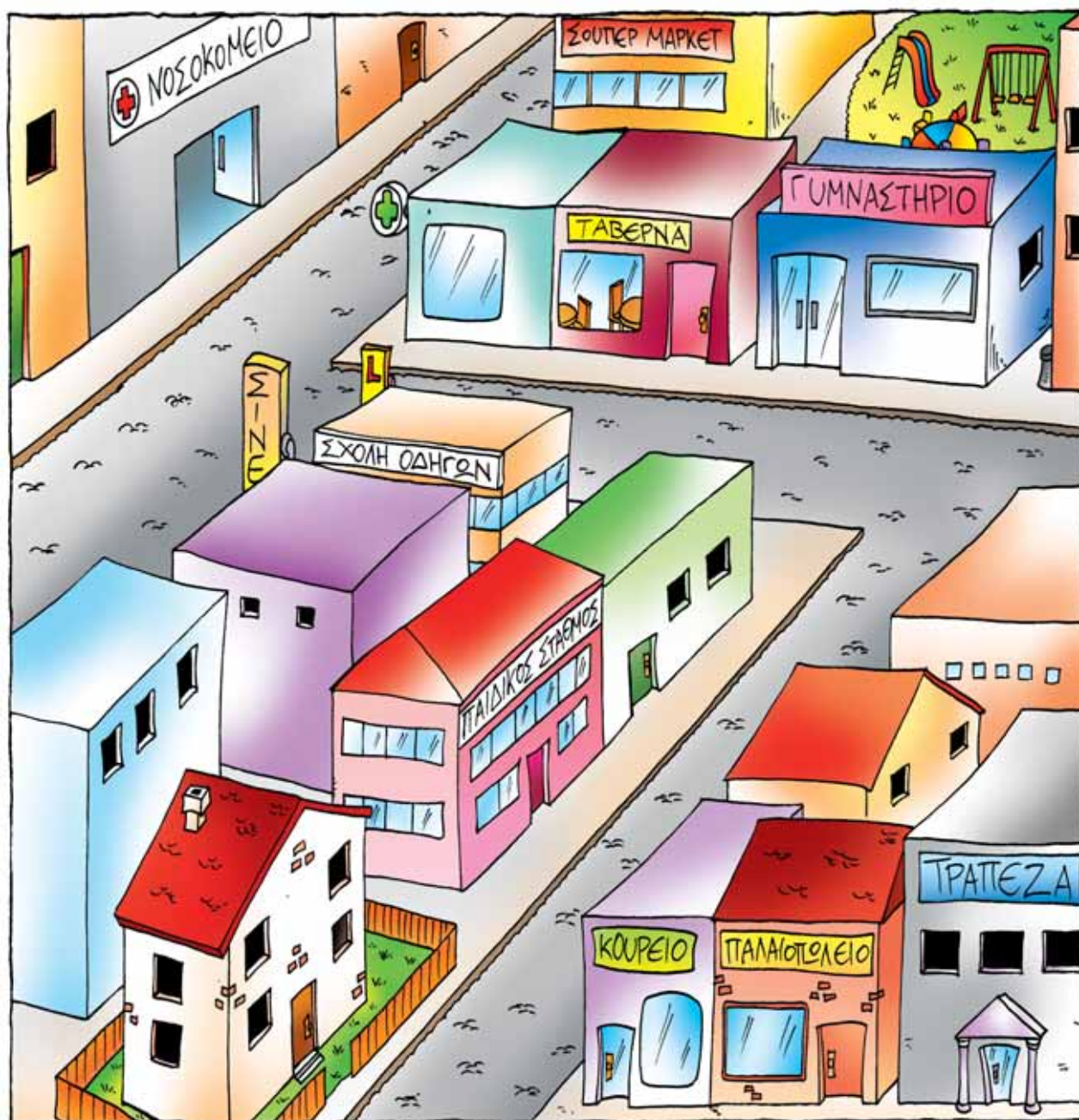

---

11. Τι υπάρχει στη γειτονιά μας;

Δες την εικόνα και πες τι υπάρχει...

1. δίπλα στο σπίτι του Αλέξη και της Ελένης: .....
2. δίπλα στον κινηματογράφο: .....
3. απέναντι από το φαρμακείο: .....
4. ανάμεσα στην τράπεζα και το κουρείο: .....
5. μπροστά από το σούπερ μάρκετ: .....
6. πίσω από το γυμναστήριο: .....

12. Αν φτιάχναμε μια θεατρική ομάδα...

α. Για να γίνει μια θεατρική ομάδα, χρειάζεται να βοηθήσουν πολλοί. Καθένας πρέπει να έχει το ρόλο του. Κοίταξε τη λίστα με τις δουλειές και πρότεινε ποιος (ή ποιοι) από την τάξη θα μπορούσε να κάνει καθεμιά από αυτές.

Τι;	Ποιοι;
● επιλογή θεατρικού έργου	.....
● σκηνοθεσία	.....
● ηθοποιοί	.....
● μουσική	.....
● ρούχα	.....
● σκηνικά	..... Κώστας
● χώρος συναντήσεων και παράστασης	.....

β. Τώρα φτιάξε προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

✓ Χρειαζόμαστε ..... *ένα αγόρι* ..... για να φτιάξει τα σκηνικά: αυτός μπορεί να είναι ο Κώστας, ο μπαμπάς του είναι ξυλουργός και ξέρει πολλά από την ξυλουργική τέχνη.

1. Χρειαζόμαστε ..... και ..... που θα βρύνε τα θεατρικά έργα που θα παρουσιάσουμε: αυτοί μπορεί να είναι .....

2. ..... ή ..... πρέπει να μας βοηθήσει με τη σκηνοθεσία: αυτός ή αυτή μπορεί να είναι .....

3. ..... πρέπει να ασχοληθεί με τη μουσική: αυτή μπορεί να είναι .....

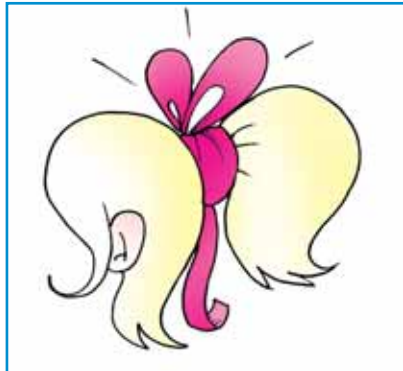
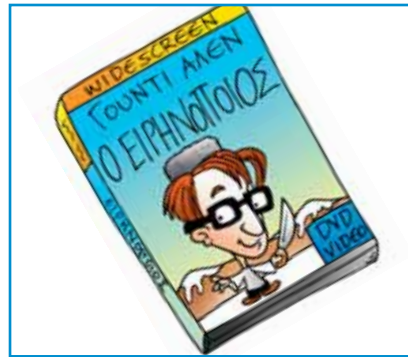
4. ..... και ..... πρέπει να φροντίσουν για τα ρούχα: αυτοί μπορεί να είναι .....

5. Και σίγουρα πρέπει να έχουμε ..... : αυτό μπορεί να είναι .....

13. Τι δώρο θα έκανες;

Σου αρέσει να κάνεις δώρα ή μόνο να δέχεσαι; Δες τη λίστα με τα δώρα και πες μας τι δώρο θα έκανες...

1. σε έναν πολιτικό: .....
2. σε μια τραγουδίστρια: .....
3. σε μια μπασκετμπολίστρια: .....
4. σε έναν ηθοποιό: .....
5. σε ένα συμμαθητή σου / μια συμμαθήτριά σου: .....
6. σε έναν καθηγητή / μια καθηγήτριά σου: .....

Ζωγράφισε ό,τι θέλεις εσύ.

..... αόριστοι χρονικοί προσδιορισμοί

14. «Μια μέρα θα πάω στη Γερμανία και θα ζήσω στην πόλη του Λέο»

Τι επιθυμείς να κάνεις κάποτε; Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις.

1. Μια μέρα θα .....
2. Ένα πρωινό δε θα ....., αλλά θα .....
3. Μια φορά θα .....
4. Ένα δειλινό¹ θα .....
5. Ένα καλοκαίρι θα .....

1. το δειλινό: αργά το απόγευμα, όταν δύει ο ήλιος.

15. Οι κανόνες της μαμάς του Αλέξη και της Ελένης

Βάλε τις παρακάτω φράσεις στις σωστές προτάσεις.

- ένας σκύλος • ένα λιοντάρι • μια αλεπού • ένα δελφίνι • μια γάτα • μια πολική αρκούδα
- ένα χελιδόνι • ένας παπαγάλος

1. .... ποτέ δεν υποχωρεί!
2. .... ποτέ δεν εγκαταλείπει αυτόν που τον φροντίζει.
3. .... ποτέ δεν ξεγελιέται εύκολα.
4. .... ποτέ δεν κολυμπάει με ευχαρίστηση στη θάλασσα.
5. .... ποτέ δεν αφήνει χωρίς βοήθεια έναν άνθρωπο που κινδυνεύει στη θάλασσα.
6. .... ποτέ δε χτίζει φωλιές.
7. .... ποτέ δε ζει σε ζεστά μέρη.
8. .... ποτέ δεν κελαηδάει.

εμφατική σημασία

16. Είχε ENAN ήλιο χθες!

Βάλε τις παρακάτω προτάσεις του Πέτρου από το διάλογό του με τη Μαρίνα στη σωστή σειρά.

- Μαρίνα: Τι καιρό έκανε, λοιπόν, χτες;
- Πέτρος: Είχε ένα κύμα...!
- Μαρίνα: Η θάλασσα ήταν καλή;
- Πέτρος: Μα είχα μια πείνα πριν...!
- Μαρίνα: Κολύμησες καθόλου;
- Πέτρος: Εμένα, ούτε μία Ζάκυνθος δε μου φτάνει! Αύριο έχει σειρά η Κεφαλλονιά.
- Μαρίνα: Ελπίζω να μην είχες φάει πριν...
- Πέτρος: Είχε ένα φεγγάρι και ξαπλώσαμε στην παραλία να το απολαύσουμε.
- Μαρίνα: Και το βράδυ τι κάνατε;
- Πέτρος: Είχε έναν ήλιο...!
- Μαρίνα: Και αύριο τι θα κάνεις;
- Πέτρος: Έκανα ένα μπάνιο...!

1. **υποχωρώ:** δέχομαι να γίνει κάτι που δε θέλω.

17. Για μια χούφτα ευρώ...

Τι σημαίνουν τα παρακάτω; Αντιστοίχισε τις φράσεις αριστερά με τη σωστή σημασία και μετά φτιάξε δικές σου προτάσεις χρησιμοποιώντας τις πρώτες.

1. μια στο καρφί και μια στο πέταλο	α. για πολύ λίγα χρήματα
2. μια μπουκιά φαΐ	β. ηρέμησα λίγο
3. μια αγκαλιά λουλούδια	γ. συμφωνώ μερικώς, όχι σε όλα
4. για μια χούφτα ευρώ	δ. τη μια φορά τον επαινεί και την άλλη τον κατηγορεί
5. ησύχασε μια στάλα το μυαλό μου	ε. από μια πλευρά, από μια οπτική γωνία
6. από μια άποψη	στ. πολύ λίγο φαγητό
7. ως ένα σημείο συμφωνώ	ζ. πολλά λουλούδια

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

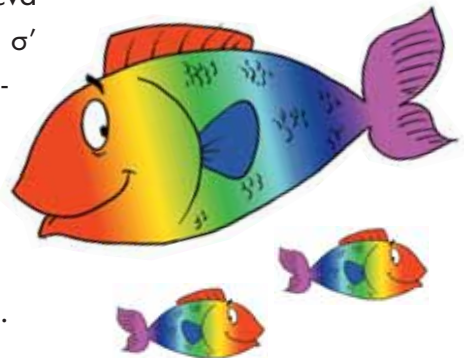
.....

αόριστη αναφορά

18. Μια φορά κι έναν καιρό...

α. Διάβασε την αρχή του παρακάτω παραμυθιού και υπογράμμισε τα αόριστα άρθρα.

Μια φορά κι έναν καιρό, μακριά μέσα σε μια θάλασσα ζούσε ένα ψάρι. Όχι συνηθισμένο ψάρι όμως. Ήταν το πιο όμορφο ψάρι σ' ολόκληρο τον ωκεανό. Τα λέπια¹ του λαμπύριζαν με όλα τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Το Ψάρι-Ουράνιο Τόξο ήταν περήφανο και κολυπούσε προσπερνώντας² τα άλλα ψάρια. Μια μέρα, ένα μικρό μπλε ψάρι το ακολούθησε. «Ψάρι-Ουράνιο Τόξο, περίμενέ με! Σε παρακαλώ, δώσε μου ένα απ' τα αστραφτερά³ σου λέπια. Είναι τόσο όμορφα και έχεις τόσα πολλά!»...

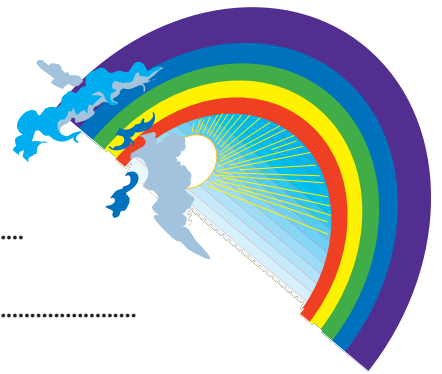

1. **το λέπι:** μικρό πλακίδιο που σκεπάζει το σώμα του ψαριού και του ερπετού.
2. **προσπερνάω:** περνάω μπροστά από κάποιον που πριν βρισκόταν μπροστά μου.
3. **αστραφτερός, -ή, -ό:** αυτός που έχει πολύ φως, που λάμπει, αστράφτει.

β. Προσπάθησε να συνεχίσεις το παραπάνω παραμύθι χρησιμοποιώντας τις φράσεις που σου δίνουμε αφού τις βάλεις στη σωστή σειρά.

- Ξαφνικά ένωσε το άγγιγμα ενός πτερυγίου¹. Το μικρό μπλε ψάρι ήταν το πρώτο που θα του ζητούσε ένα λέπι του.
- Το Ψάρι-Ουράνιο Τόξο αισθανόταν ολομόναχο.
- «Φύγε μακριά μου!» φώναξε το Ψάρι-Ουράνιο Τόξο.
- Η συμβουλή ήταν να δώσει σε κάθε ψάρι από ένα λέπι του.
- Από τότε και στο εξής κανείς δεν ήθελε πια να έχει σχέση με το Ψάρι-Ουράνιο Τόξο.
- Ένας αστερίας² το συμβούλεψε να ζητήσει τη βοήθεια ενός σοφού χταποδιού που ζούσε σε μια σπηλιά.

γ. Γράψε κι εσύ ένα παραμύθι (από τη χώρα σου ή από... το μυαλό σου!).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. το πτερύγιο: μικρή φτερούγα.
2. ο αστερίας: μικρό ζώο της θάλασσας που μοιάζει με αστέρι

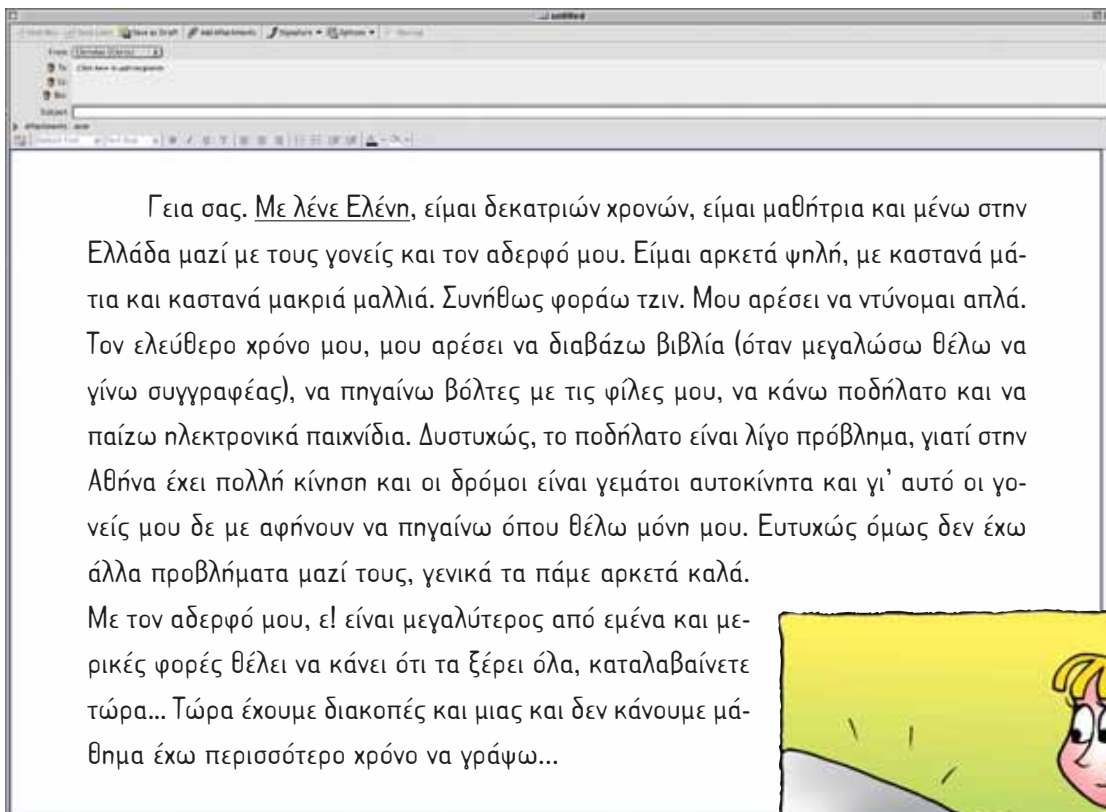
- Το **ΜΗΔΕΝΙΚΟ ΑΡΘΡΟ** το χρησιμοποιούμε όταν δε μας ενδιαφέρει το συγκεκριμένο πράγμα ή πρόσωπο για το οποίο μιλάμε, αλλά αναφερόμαστε γενικά και αόριστα στο «είδος», στην «κατηγορία»/«ομάδα»/«οικογένεια» στην οποία αυτό ανήκει.
Έχεις αδερφό: – Μένει σε διαμέρισμα. – Υπάρχει πίνακας στην τάξη σας;
- Έτσι, το μηδενικό άρθρο το χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε αόριστα και όχι συγκεκριμένα (μη εξειδικευτικά) για ένα πρόσωπο/πράγμα.
Οδηγεί φορτηγό. – Βάφει σπίτια. – Γράφτε με στιλό.
- Το χρησιμοποιούμε επίσης για να μιλήσουμε αόριστα αλλά συγκεκριμένα (εξειδικευτικά) για ένα πρόσωπο/πράγμα.
Έχει μαύρα μάτια. – Φοράει καπέλο και γυαλιά. – Πίνω πορτοκαλάδα. – Χύθηκε νερό.
- Το ΜΗΔΕΝΙΚΟ ΑΡΘΡΟ χρησιμοποιείται όταν το ουσιαστικό συμπληρώνει κατά κάποιο τρόπο την έννοια/τη σημασία του ρήματος. Είναι σαν το ρήμα και το ουσιαστικό να είναι μία λέξη.
*Κάνετε φασαρία (= δορυβείτε!). – Κάνω ποδήλατο (= ποδηλατώ).
– Βλέπω τηλεόραση (= παρακολουθώ κάτι).*
- Σε αυτές τις περιπτώσεις, η παρουσία του αόριστου ή του οριστικού άρθρου μπορεί να αλλάξει εντελώς τη σημασία της φράσης (π.χ. *Βλέπω την/μία/Ø τηλεόραση*). Επίσης, το μηδενικό άρθρο χρησιμοποιείται μετά από προθέσεις όπου πάλι οι φράσεις αυτές θα μπορούσαν να αντικατασταθούν με μία λέξη.
*Απάντησε με προθυμία (= πρόθυμα). – Ήταν σε αμηχανία (= αμήχανος).
– Κατά προσέγγιση (= περίπου).*
- Τέλος, χρησιμοποιείται σε συγκεκριμένες εκφράσεις με γενική, π.χ.:
Δίαιτα αδυνατίσματος, έξοδος κινδύνου, ώρες γραφείου, λύση ανάγκης.
- Το ΜΗΔΕΝΙΚΟ ΑΡΘΡΟ έχει και γενικευτική σημασία, σε προτάσεις που δηλώνουν μια αναμφισβήτητη αλήθεια ή έναν κανόνα-αξίωμα:
Καθαρός ουρανός αστραπές δε φοβάται.
- Πολλές φορές μπορούμε να διαλέξουμε, χωρίς να αλλάζει πολύ η σημασία, ανάμεσα στο ΟΡΙΣΤΙΚΟ και το ΜΗΔΕΝΙΚΟ...
Πάει με λεωφορείο στη δουλειά. – Πάει με το λεωφορείο στη δουλειά.
...ή ανάμεσα στο ΑΟΡΙΣΤΟ και το ΜΗΔΕΝΙΚΟ:
Φοράει κίτρινο καπέλο. – Φοράει ένα κίτρινο καπέλο.

B

Πότε χρησιμοποιούμε το **ΜΗΔΕΝΙΚΟ ΑΡΘΡΟ** υποχρεωτικά

- Για τη δήλωση επαγγέλματος, απασχόλησης (ως απάντηση σε ερωτήσεις του τύπου: τι δουλειά κάνεις; – με τι ασχολείσαι; – τι θα γίνεις όταν μεγαλώσεις;).
Είμαι μαθητής. – Θα γίνω πιλότος. – Δουλεύει ως δάσκαλος.
- Για το περιεχόμενο:
Ένα ποτήρι γάλα. – Μια τσάντα βιβλία.
- Με κατηγορηματικούς προσδιορισμούς (επίθετα/μετοχές που περιγράφουν μια παροδική κατάσταση, ένα χαρακτηριστικό που δεν είναι μόνιμο):
Ο Νίκος θυμωμένος βγήκε από το δωμάτιο. – Θυμωμένος ο Νίκος βγήκε από το δωμάτιο.
- Με κατηγορούμενα του αντικειμένου:
Τον είδα κουρασμένο. – Τον έκαναν πρόεδρο. – Με λένε Παύλο Παυλίδη.
- Για να δηλώσει άρνηση:
Δεν είπε λέξη. – Φράγκο δεν έχω!
- Για να φωνάξουμε κάποιον, όταν απευθυνόμαστε σε κάποιον (με ονομαστική ή κλητική):
Γεια σου, Αλέξανδρε. – Παπαδόπουλος! Στη θέση σου!
- Σε επιφωνηματικές εκφράσεις, παραγγέλματα, διαταγές:
Ησυχία! – Ανάπαυση!
- Με το συγκριτικό βαθμό των επιθέτων:
Είναι μεγαλύτερη από εμένα.
- Με την πρόθεση **ΑΠΟ**, όταν η προδετική φράση δηλώνει το υλικό, και σε προσδιορισμούς αναφοράς:
Ένα τραπέζι από ξύλο. – Από φαγητό μπορεί να τρώει τα πάντα.
- Με το **ΣΑΝ** + ονομαστική:
Πεινάω σαν λύκος. – Μιλάει σαν δάσκαλος.
- Μετά από επίθετα και μετοχές:
Γεμάτος χαρά. – Άξιος επαίνου.
- Με τα ρήματα **ΛΕΓΟΜΑΙ, ΟΝΟΜΑΖΟΜΑΙ**:
Ονομάζομαι Παύλος Παυλίδης.
- Με τις αντωνυμίες **ΜΟΝΟΣ** (όταν σημαίνει «χωρίς παρέα»), **ΚΑΠΟΙΟΣ, ΚΑΝΕΝΑΣ, ΚΑΤΙ, ΤΙΠΟΤΕ, ΟΠΟΙΟΣ, ΟΣΟΣ, ΜΕΡΙΚΟΙ, ΤΙ, Ο,ΤΙ**.

1α. Διάβασε το γράμμα της Ελένης και πες σε ποιον νομίζεις ότι το στέλνει και γιατί.

Γεια σας. Με λένε Ελένη, είμαι δεκατριών χρονών, είμαι μαθήτρια και μένω στην Ελλάδα μαζί με τους γονείς και τον αδερφό μου. Είμαι αρκετά ψηλή, με καστανά μάτια και καστανά μακριά μαλλιά. Συνήθως φοράω τζιν. Μου αρέσει να ντύνομαι απλά. Τον ελεύθερο χρόνο μου, μου αρέσει να διαβάζω βιβλία (όταν μεγαλώσω θέλω να γίνω συγγραφέας), να πηγαίνω βόλτες με τις φίλες μου, να κάνω ποδήλατο και να παίζω ηλεκτρονικά παιχνίδια. Δυστυχώς, το ποδήλατο είναι λίγο πρόβλημα, γιατί στην Αθήνα έχει πολλή κίνηση και οι δρόμοι είναι γεμάτοι αυτοκίνητα και γι' αυτό οι γονείς μου δε με αφήνουν να πηγαίνω όπου θέλω μόνη μου. Ευτυχώς όμως δεν έχω άλλα προβλήματα μαζί τους, γενικά τα πάμε αρκετά καλά. Με τον αδερφό μου, ε! είναι μεγαλύτερος από εμένα και μερικές φορές θέλει να κάνει ότι τα ξέρει όλα, καταλαβαίνετε τώρα... Τώρα έχουμε διακοπές και μιας και δεν κάνουμε μάθημα έχω περισσότερο χρόνο να γράψω...

1β. Πού δεν υπάρχει άρθρο;

Διάβασε ξανά το γράμμα της Ελένης και υπογράμμισε όλες τις ονοματικές φράσεις [ουσιαστικό (+ επίθετο)] που δεν έχουν άρθρο, μαζί με τη λέξη που συνοδεύουν. Το παράδειγμα θα σε βοηθήσει.

✓ με λένε Ελένη (εξαρτάται από το ρήμα **λένε** και αναφέρεται στη λέξη **με**)

2. Τι νομίζεις ότι έγραψε μετά;

Κλείσε εσύ το γράμμα της Ελένης.

.....

.....

.....

.....

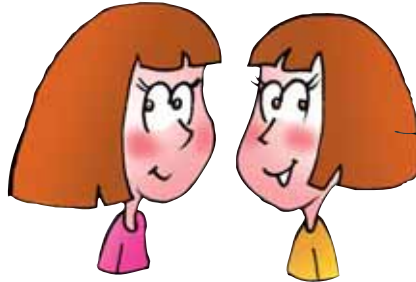
.....

.....

.....

3. Τι λέει η Ειρήνη γι' αυτήν και την αδερφή της; Πού μοιάζουν; Πού διαφέρουν οι δίδυμες;

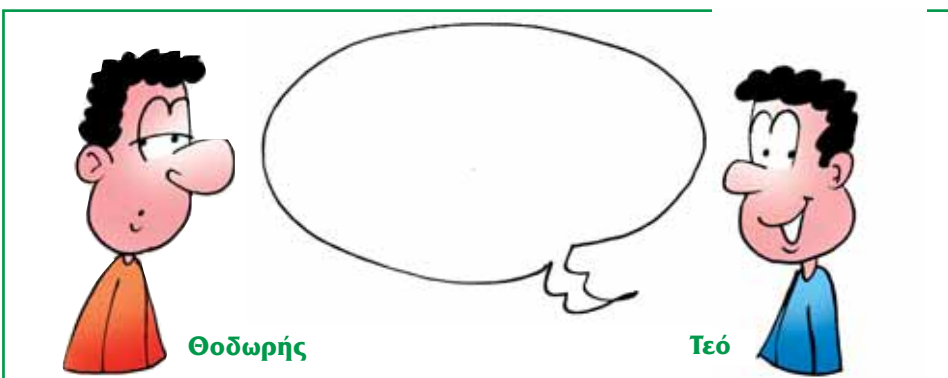
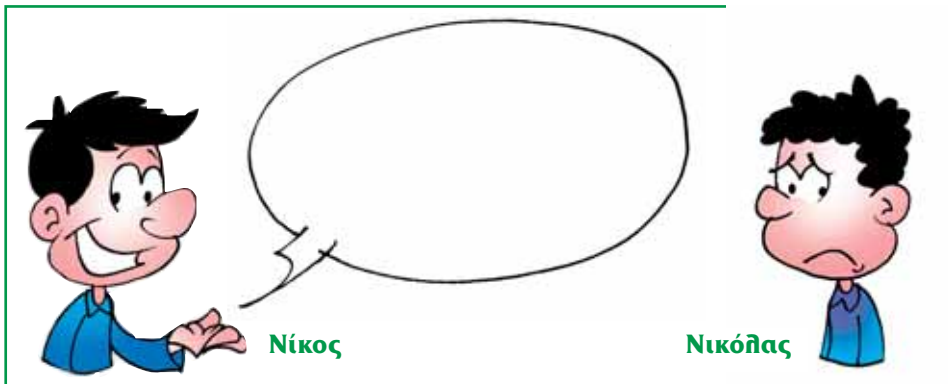
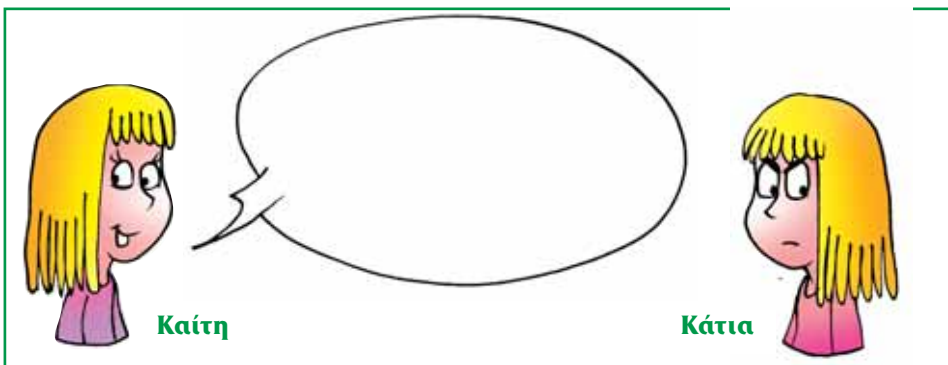
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Με τη Μαρία είμαστε
ίδιες, σαν δυο σταγόνες νερό!
Έχουμε και οι δυο καστανά μαλλιά
και μάτια, μικρό στόμα, λεπτή μύτη
και κόκκινα μάγουλα! Εγώ όμως
έχω πιο κοντά μαλλιά από
την αδερφή μου!

4α. Σαν δυο σταγόνες νερό!

Κοίταξε τα σκίτσα και πες πώς περιγράφουν τον εαυτό τους και... τους σωσίες τους οι παρακάτω άνθρωποι. Χρησιμοποίησε το ρήμα ΕΧΩ για τις διαφορές στα χαρακτηριστικά.

4β. Ποιος είναι πιο τεμπέλης απ' τους δυο;

Τώρα σύγκρινε τα «ζευγάρια» και φτιάξε προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Η Καίτη είναι πιο γελαστή από την Κάτια.
Η Καίτη δεν είναι τόσο σοβαρή όσο η Κάτια.

Μπορείς να διαλέξεις από αυτές τις λέξεις (ή από άλλες!):

- όμορφος • συμπαθητικός • παράξενος • χαρούμενος • σοβαρός • λυπημένος • θυμωμένος
- κουρασμένος • κεφάτος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Τι φοράει;

Κάντε ομάδες στην τάξη. Μια ομάδα διαλέγει έναν άνθρωπο από τους παρακάτω. Τα παιδιά των άλλων ομάδων θα προσπαθήσουν να βρουν ποιο άτομο έχει διαλέξει η ομάδα αυτή κάνοντας ερωτήσεις. Η ομάδα που απαντάει, όμως, μπορεί να λέει μόνο ΝΑΙ ή ΟΧΙ. Έτσι, οι ερωτήσεις που θα κάνουν τα άλλα παιδιά θα πρέπει να είναι όπως το παράδειγμα.

- ✓ – Το πρόσωπο αυτό έχει μακριά μαλλιά; – Φοράει φούστα; – Κρατάει τσάντα;

Η ομάδα που θα βρει τη λύση διαλέγει ένα άλλο άτομο και τώρα οι υπόλοιπες ομάδες προσπαθούν να το βρουν.

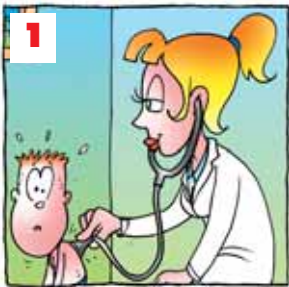

6. Κατάλαβες ποιος είναι;

Διάλεξε ένα συμμαθητή / μια συμμαθήτριά σου και πες τι φοράει στην τάξη. Οι άλλοι θα προσπαθήσουν να βρουν για ποιον / ποια μιλάς!

7. Με τι ασχολείται;

α. Κοίταξε τα σκίτσα και κάνε μικρούς διαλόγους, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ – Τι δουλειά κάνει η γυναίκα στην εικόνα ένα (1);
– Νομίζω ότι είναι γιατρός.

Χρησιμοποίησε εκφράσεις όπως:

- τι είναι;
- με τι ασχολείται;
- τι δουλειά κάνει;
- μάλλον / πρέπει να είναι...
- νομίζω / μου φαίνεται ότι είναι...

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Β. Πώς κατάλαβες τι δουλειά κάνει ο καθένας; Θα μπορούσε να είναι κάτι άλλο; Δικαιολόγησε την απάντησή σου.

✓ *Είπα ότι είναι γιατρός, επειδή φοράει ιατρική στολή και κρατάει στηθοσκόπιο. Θα μπορούσε να είναι και νοσοκόμα.*

8. Πες το αλλιώς!

Φτιάξε προτάσεις που να έχουν την ίδια / παρόμοια σημασία με αυτές τις πρώτες, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Η Μαρία είναι γιατρός στο νοσοκομείο «Παιδων».
→ Η Μαρία εργάζεται ..... ως γιατρός στο νοσοκομείο Παιδων.

1. Ο Κώστας είναι άνεργος.
Ο Κώστας δε βρίσκει .....
2. Το παιδί μας είναι φοιτητής της Ιατρικής.
Το παιδί μας σπουδάζει .....
3. Είναι σερβιτόρος, αλλά τώρα οδηγεί ταξί.
Είναι σερβιτόρος, αλλά τώρα δουλεύει σαν .....
4. Ο κύριος Ροδινός διδάσκει γερμανικά.
Ο κύριος Ροδινός είναι .....
5. Η Μαρία διορίστηκε γραμματέας.
Η Μαρία δουλεύει .....
6. Θέλει να εκλεγεί πρόεδρος.
Θέλει να τον .....
7. Η κυρία Παπαδάκου παραιτήθηκε από τη θέση της διευθύντριας.
Η κυρία Παπαδάκου παραιτήθηκε από .....
8. Ήταν υπουργός και έγινε κλητήρας.
Από .....

μηδενικό άρθρο και πληθυντικός (δήλωση επανάληψης)

9. Τι δουλειά κάνει;

Κοίταξε το παράδειγμα και πες τι ακριβώς κάνει καθένας από τους παρακάτω επαγγελματίες.

- ✓ Ο/η συγγραφέας ..... γράφει βιβλία ..... δ. Ο πωλητής .....
- α. Ο επιλοποιός ..... ε. Ο/η μουσικός .....
- β. Ο ζαχαροπλάστης ..... στ. Η καθαρίστρια .....
- γ. Ο οδοκαθαριστής ..... ζ. Ο/η φωτογράφος .....

10. Στη Γερμανία πίνουν μπίρα...

Ταίριαξε τις δύο στήλες έτσι ώστε να σχηματίζονται προτάσεις με... γνωστές συνήθειες κάποιων λαών.

1. Στην Αγγλία	α. πίνουν μπίρα.
2. Στη Γερμανία	β. τρώνε πίτσες.
3. Στην Ιταλία	γ. πίνουν πολύ τσάι.
4. Στην Κίνα	δ. τρώνε σουβλάκια.
5. Στην Ελλάδα	ε. πίνουν κρασί.
6. Στη Γαλλία	στ. τρώνε ρύζι.

11. Τι τρώνε το πρωί;

Κοίταξε το σκίτσο και πες τι πρωινό έχει συνήθως η οικογένεια της Ελένης. Φτιάξε προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

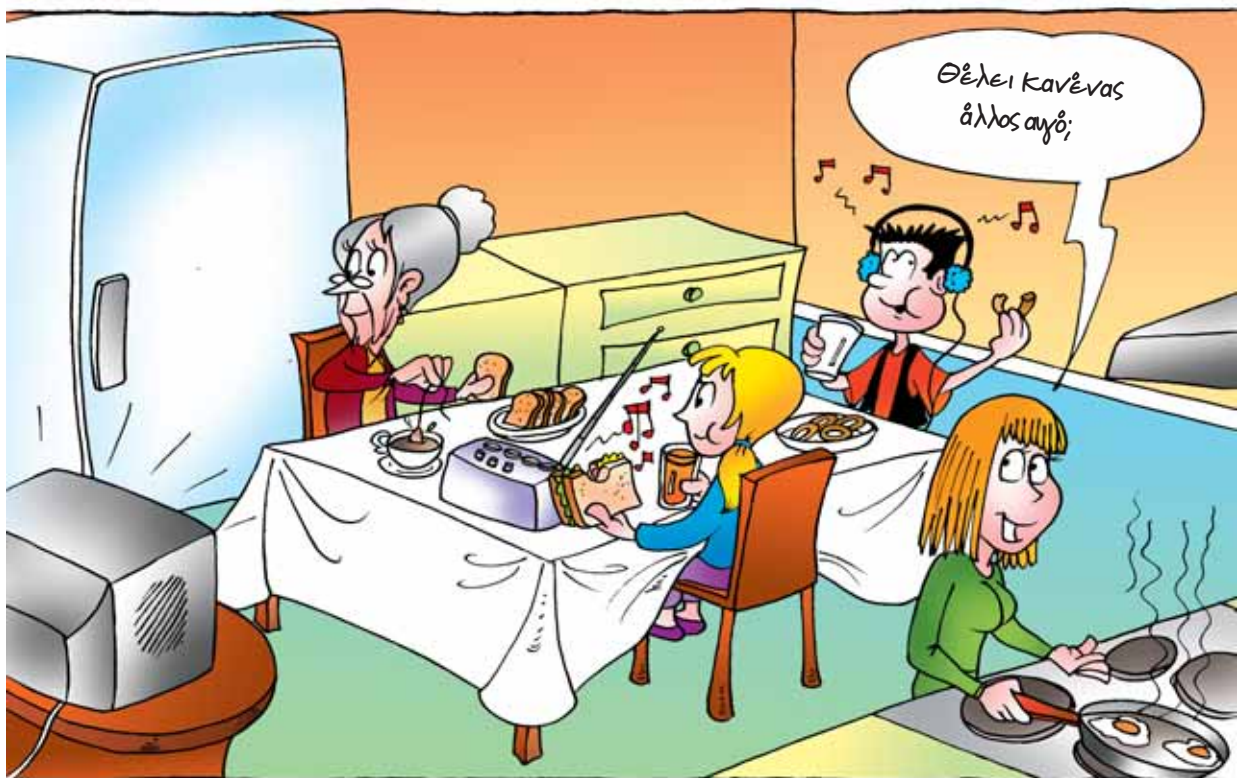
✓ Η μητέρα τρώει αυγά μάτια.

.....

.....

.....

.....

12. Τι ακούς συνήθως;

Απάντησε στις ερωτήσεις, χρησιμοποιώντας τις λέξεις που δίνονται στις παρενθέσεις.
ΠΡΟΣΟΧΗ! Μπορεί να χρειάζεται πληθυντικός αριθμός!

- ✓ – Τι μουσική ακούς;
- ➔ – Συνήθως ακούω ελληνική μουσική.
(συνήθως – ελληνικός – μουσική)

1. – Τι σου αρέσει να βλέπεις στον κινηματογράφο;

– .....

– .....

(πιο πολύ – αστυνομικός – ταινία)

2. – Με τι πίνεις το γάλα σου;

– .....

(πάντα – με – κακάο)

3. – Τι αγοράζεις από το περίπτερο;

– .....

(περιοδικό – εισιτήριο – χαρτομάντιλο – τσίχλα – σοκολάτα – και – άλλος – πράγμα)

4. – Τρως τίποτα το πρωί;

– Ναι, ...

(ψωμί – με – βούτυρο – και – μέλι)

5. – Τι παίρνεις όταν πας στα goody's;

– .....

(μερικός – φορά – κανένας – σαλάτα – και – μερικός – φορά – κλαμπ σάντουιτς)

6. – Τι θα φας σήμερα;

– .....

(κοτόπουλο – με – πατάτα – και – σαλάτα – ντομάτα)

7. – Τι πίνεις όταν τρως μεσημεριανό;

– .....

(σχεδόν πάντα – νερό – αλλά – κάποιος – φορά – λίγος – χυμός – πορτοκάλι)

13. Τι γλώσσα μιλάει;

Κοίταξε τα σκίτσα και πες από πού είναι και τι γλώσσα μιλάει ο καθένας από τους ανθρώπους που βλέπεις. Διάλεξε από τις παρακάτω γλώσσες. Αλλά ΠΡΟΣΟΧΗ! Τρεις από αυτές τις γλώσσες δεν ταιριάζουν στους ανθρώπους αυτούς! Βρες ποιες και πες γιατί!

- αραβικά • αγγλικά • γαλλικά
- γερμανικά • γιαπωνέζικα • ελληνικά
- κινέζικα • ινδιάνικα • ινδικά

✓ Είναι Ιταλός
και μιλάει ιταλικά.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

14. Έφυγε θυμωμένος!

Ταίριαξε τις φράσεις για να φτιάξεις σωστές προτάσεις.

1. Ο Γιάννης έφυγε	α. γελαστοί στο δωμάτιο.
2. Η κυρία Άννα έγινε	β. θυμωμένο. Τι του είπες;
3. Ο Αλέξης βγήκε	γ. κουρασμένα.
4. Τα παιδιά γύρισαν	δ. κλειδωμένους σε ένα συρτάρι.
5. Οι φίλοι μου μπήκαν	ε. θυμωμένος.
6. Τον είδα λιγάκι	στ. πρώτος στον αγώνα δρόμου.
7. Είχαν τους φακέλους	ζ. δεία.

15. Πώς πάει;

Βάλε τις λέξεις στη σωστή σειρά, όπως στο παράδειγμα.

✓ ο / θυμωμένος / δωμάτιο / από / βγήκε / Γιάννης / το

➔ Ο Γιάννης θυμωμένος βγήκε από το δωμάτιο, ή:
Θυμωμένος ο Γιάννης βγήκε από το δωμάτιο, ή:
Ο Γιάννης βγήκε από το δωμάτιο θυμωμένος.

1. η / απαντούσε / ρωτούσα / την / ό,τι / μητέρα / γελαστή

2. περίμενε / μας / κρυμμένος / ο / μικρός / να / φύγουμε / αδερφός / μου

3. είδα / την / κόκκινη / Ειρήνη / από / το / τρέξιμο / να / φτάνει / στο / σχολείο

4. άνοιξε / πόρτα / την / κίτρινος / φόβο / του / από / ο / Κοσμάς

16. Νιώθει μοναξιά...

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με ουσιαστικά (π.χ. χαρά), επίθετα ή μετοχές (π.χ. χαρούμενος), για να πεις τι / πώς νιώθεις στις παρακάτω περιπτώσεις.

✓ Αισθάνομαι
.....
..... απογοητευση /
..... απογοητευμένος
.....
..... όταν χάνει η ομάδα μου.

1. Νιώθω ..... όταν κερδίζει η ομάδα μου.
2. Το πρωί που ξυπνάω νιώθω .....
3. Αισθάνομαι ..... όταν είμαι με τους φίλους / τις φίλες μου.
4. Αν δεν είχα καθόλου φίλους, θα ένιωθα .....
5. Είμαι ..... μετά το μάθημα.
6. Γυρίζω σπίτι ..... μετά από μια μεγάλη βόλτα στα μαγαζιά.
7. Νιώθω ..... όταν μου κάνουν ωραία δώρα.
8. Γίνομαι ..... όταν θυμώνω.

.....
..... με τα: πλέγομαι, ονομάζομαι, με πλένε

17. Πώς λέγεται;

Πώς πας από ανέκδοτα; Αν μπορείς να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις χωρίς να κοιτάξεις τις λέξεις που δίνονται... ανάποδα στο πλαίσιο, τότε μάλλον... ξέρεις πολλά! Ξέρεις κι άλλα να συνεχίσεις;

1. Πώς λέγεται αυτός που χαλάει τις μάντρες;
.....
2. Πώς λέγεται αυτός που κρατάει το αυτί του;
.....
3. Πώς λέγεται αυτός που έχει μία τρίχα στο κεφάλι του;
.....
4. Πώς λέγεται ο μεδυσμένος Αϊ-Βασίλης;
.....
5. Πώς λέγεται αυτός που είναι θαμμένος στο όρος Σινά;
.....

18. Ονομάζεται...

Κοίταξε τις φωτογραφίες και κάνε προτάσεις χρησιμοποιώντας τα ρήματα ΛΕΓΟΜΑΙ, ΟΝΟΜΑΖΟΜΑΙ, ΜΕ ΛΕΝΕ.

Μάνος Χατζιδάκις
μουσικός

✓ Αυτός ο μουσικός
ονομάζεται Μάνος Χατζιδάκις.

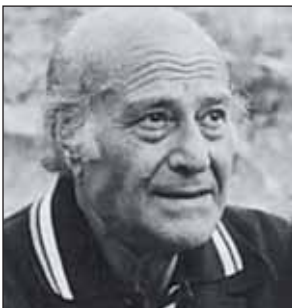
Σαλβαντόρ Νταλί
ζωγράφος

Μαρία Κάλλας
τραγουδίστρια όπερας

Ελευθέριος Βενιζέλος
πολιτικός

Οδυσσέας Ελύτης
ποιητής

Ζιντάν
ποδοσφαιριστής

19. Τι έχει, τι δεν έχει;

Κοίταξε τα σκίτσα και πες τι το περίεργο βλέπεις σε αυτά τα κτίρια.

20. Υπάρχει κανένα φαρμακείο στη γειτονιά;

Κοίταξε την εικόνα και κάνε μικρούς διαλόγους με το διπλανό ή τη διπλανή σου, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ – Υπάρχει κανένας φούρνος στη γειτονιά;
- Ναι, υπάρχουν δύο φούρνοι.

Χρησιμοποίησε τα παρακάτω:

• ανθοπωλείο • κλινική • φαρμακείο • τράπεζα • φούρνος • βιβλιοπωλείο • ταχυδρομείο

.....

.....

.....

.....

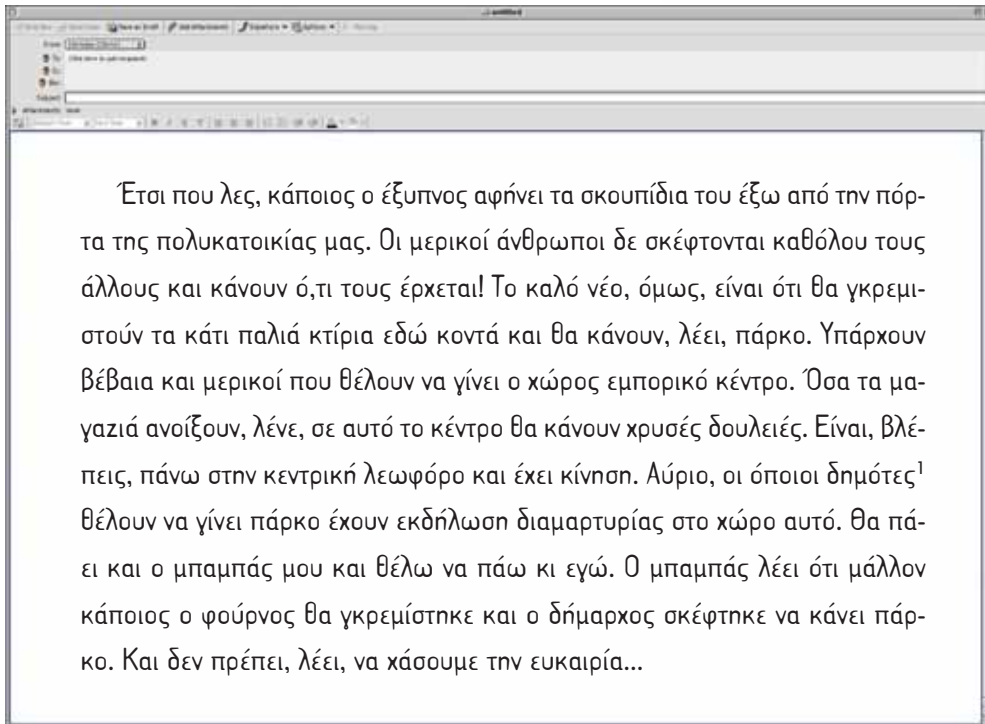
.....

.....

.....

21. Κάποιος φούρνος θα γκρεμίστηκε...

Η Μαρίνα στέλνει μήνυμα στο Λέο. Μεταξύ άλλων, του γράφει για τα προβλήματα της γειτονιάς αλλά και για κάποιες αλλαγές που γίνονται στην περιοχή της. Είναι όμως λίγο αφηρημένη. Βρες και διόρθωσε τα λάθη που κάνει.

22. Τι πάει με τι;

Ταίριαξε τις φράσεις της στήλης **A** με φράσεις της στήλης **B** για να φτιάξεις προτάσεις. ΠΡΟΣΟΧΗ! Μόνο 5 φράσεις της στήλης **B** μπορούν να χρησιμοποιηθούν!

A.

1. Η πόλη μας είναι γεμάτη
2. Η προσπάθεια του δημάρχου ήταν άξια
3. Αισθάνεται φορτωμένος
4. Πήγαν σε μια παραλία γεμάτη
5. Το δέντρο είναι φορτωμένο

B.

- α. ευδύνες.
- β. καρπούς.
- γ. τα προβλήματα.
- δ. επαίνου.
- ε. σκουπίδια.
- στ. με τις ομπρέλες.
- ζ. άμμου.
- η. νέφος.

1. ο **δημότης**: ο άνθρωπος που ανήκει σε ένα δήμο, που είναι γραμμένος στα μητρώα του δήμου.

23. Πορτοκαλάδα από... πορτοκάλι!

Η Ελένη και η μητέρα της μόλις τελείωσαν τα ψώνια τους και κάθισαν να πιουν κάτι για να δροσιστούν. Και η μητέρα της θυμήθηκε την παλιά ελληνική ταινία, όπου ο σερβιτόρος και ο πελάτης έχουν ένα διάλογο για... την πορτοκαλάδα που παρήγγειλε ο δεύτερος.

Μαμά: ...και του λέει ο Σταυρίδης: «Φέρε μου μια πορτοκαλάδα».

Και ρωτάει ο Γκιωνάκης: «Από πορτοκάλι;»

Ελένη: Ναι, ναι. Και μετά του ζητάει λεμονάδα και λέει ο Γκιωνάκης: «Λεμονάδα από λεμόνι;»

Τι πλάκα που έχουν οι παλιές ελληνικές ταινίες! Αλλά για φαντάσου, μαμά, μια πορτοκαλάδα από λεμόνι!

Μαμά: Τι λες, παιδί μου; Σε πείραξε η ζέστη;

Ελένη: Και καρέκλες από χαρτόνι! Τι γερές που θα ήταν! Θα καθόμουν και θα φοβόμουν!

Μαμά: Σε πληροφορώ πως υπάρχει ακόμα και κρεβάτι από χαρτί και είναι αρκετά γερό.

Ελένη: Ναι; Μήπως έχουν βγάλει και βιβλία από ξύλο; Πώς, όμως, θα διαβάζεις το ξύλινο βιβλίο σου πάνω στο χάρτινο κρεβάτι σου; Και πόσα δάση πρέπει να χαλάσεις για να φτιάξεις ολόκληρο κρεβάτι από χαρτί;

Μαμά: Γίνεται ειδική επεξεργασία που...

Ελένη: Λάδος ερώτηση! Αχ, μην αρχίζεις τα οικολογικά, μαμάκα, να χαρείς!

24. Πες το αλλιώς!

Άλλαξε τις φράσεις όπως στο παράδειγμα.

✓ χάρτινο κρεβάτι → κρεβάτι από χαρτί

1. σιδερένια πόρτα → .....

2. πλαστικά λουλούδια → .....

3. πάνινες ομπρέλες → .....

4. χάλκινο άγαλμα → .....

5. μαρμάρινο παγκάκι → .....

6. τσιμεντένια πόλη → .....

από (προσδιορισμοί αναφοράς)

25. Από κίνηση καλά πάμε!

Άλλαξε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας εκφράσεις όπως στο παράδειγμα.

✓ Δε θέλει να φάει τίποτα. → Από ..... όρεξη δεν πάει καλά.

1. Υπάρχει πολλή κίνηση στην πόλη μας. → Από .....

2. Δεν έχουμε πολλές δουλειές. → Από .....

3. Είναι καλά στην υγεία του; → Από .....

4. Έχει αρκετό χρόνο για να κάνει όλα όσα υποσχέθηκε. → Από .....

26. Πες το αλλιώς!

Κοίταξε το παράδειγμα και άλλαξε με τον ίδιο τρόπο τις παρακάτω προτάσεις.

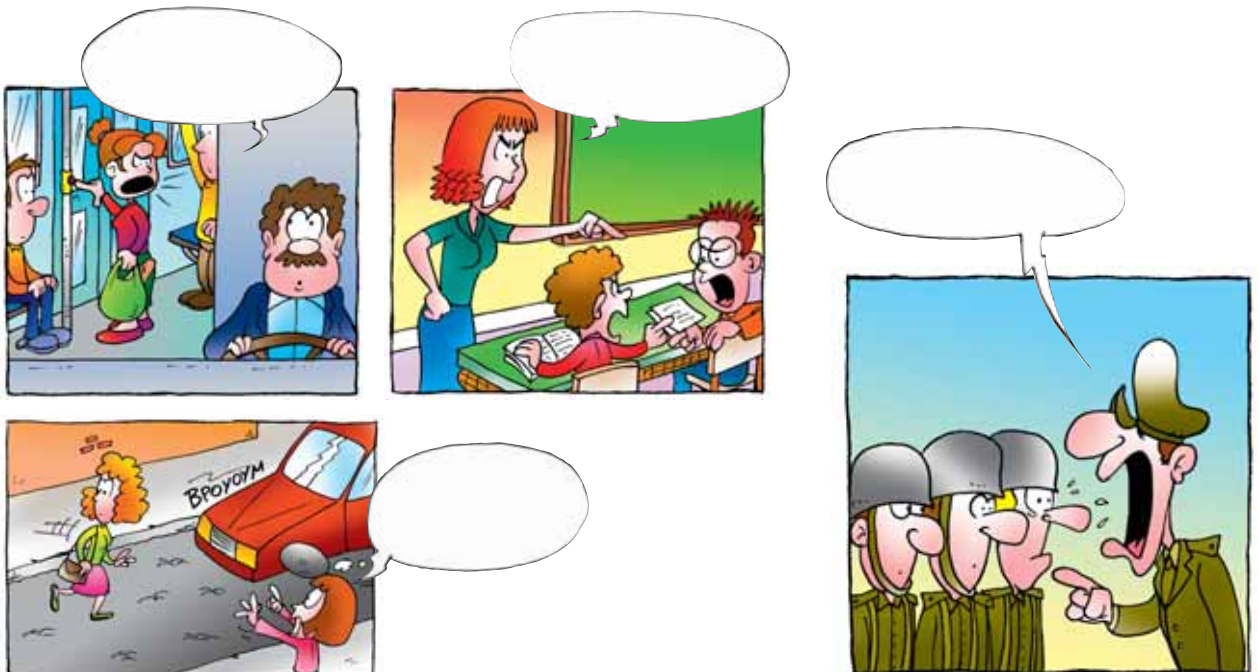
- ✓ Δε μίλησε καθόλου για το πάρκο. → Δεν ..... *είπε λέξη για το πάρκο* ..... (λέξη).
1. Δεν έδωσαν καθόλου χρήματα για το έργο.
→ Δεν ..... (φράγκο).
  2. Δεν έφαγε καθόλου.
→ Δεν ..... (μπουκιά).
  3. Δεν περπατούσε κανένας στο δρόμο.
→ Δεν περπατούσε ..... (άνθρωπος).
  4. Δεν απομακρύνονται καθόλου από τους γονείς τους.
→ Δεν ..... (βήμα).
  5. Σε όλες τις αυλές θα βλέπετε λουλούδια.
→ Δε θα υπάρχει .....
  6. Όλα τα μηχανάκια κάνουν θόρυβο.
→ Δεν υπάρχει .....

κλητική, επιφωνηματικές εκφράσεις

27. Τι λένε;

Κοίταξε τα σκίτσα και γράψε μέσα στα μπαλόνια τι φωνάζει ο κάθε άνθρωπος. Χρησιμοποίησε τις λέξεις του πλαισίου.

• παιδί • οδηγός • κυρία • λόχος • προσοχή • ησυχία • ανάπαυση • στάση

28. Πες το αλλιώς!

✓ Στοχεύει στο να περάσει στην Ιατρική Σχολή. → Έχει ..... στόχο να περάσει στην Ιατρική.....

1. Σκοπεύουν να φυτέψουν πολλά δέντρα.

→ Έχουν .....

2. Δε θέλω να διαβάσω τώρα.

→ Δεν έχω .....

3. Δεν προλαβαίνω να πάω για ψώνια!

→ Δεν έχω .....

4. Είναι απασχολημένος και δεν μπορεί να σου μιλήσει.

→ Έχει .....

5. Με εντυπωσίασαν οι μεγάλοι δρόμοι της πόλης.

→ Μου έκαναν .....

6. Αμφιβάλλω ότι θα γίνει τελικά το πάρκο.

→ Έχω .....

29. Πες το αλλιώς!

1. Η είδηση μαθεύτηκε από τον ένα στον άλλο.

→ Η είδηση μαθεύτηκε από ..... (στόμα).

2. Μας εξυπηρέτησαν πολύ πρόθυμα.

→ Μας εξυπηρέτησαν με ..... (προθυμία).

3. Με κοίταζε με δακρυσμένα μάτια.

→ Με κοίταζε με ..... (δάκρυ).

4. Της έδωσα μια δίαιτα για να αδυνατίσει.

→ Της έδωσα μια ..... (αδυνατίσμα).

5. Οι ώρες που δέχονται είναι από τις 9 ως τις 2.

→ Οι ώρες ..... (γραφείο).

6. Ο τροχονόμος ζήτησε από τον πατέρα το δίπλωμα και την ταυτότητά του.

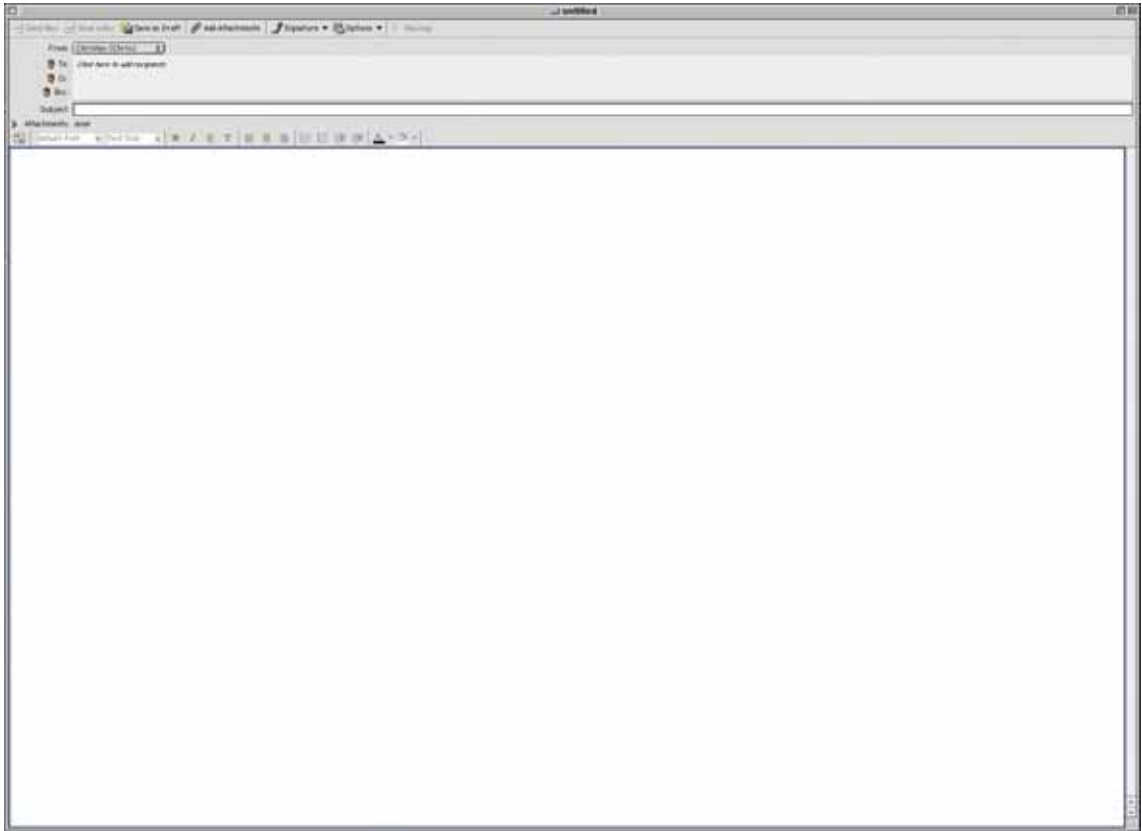
→ Ο τροχονόμος ζήτησε από τον πατέρα .....
..... (άδεια, οδήγηση – δελτίο, ταυτότητα).

30. Γράψε κι εσύ ένα γράμμα!

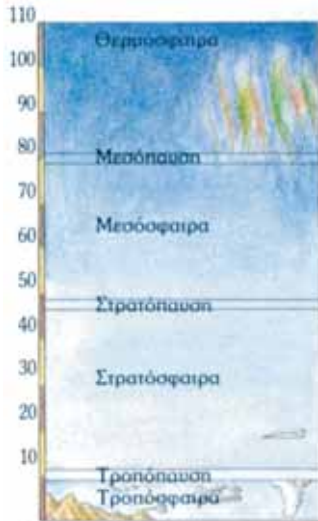
Γράψε ένα γράμμα για να βρεις καινούργιους φίλους μέσα από το 'Ιντερνετ.
Γράψε για την εμφάνισή σου, τα ενδιαφέροντά σου, τις συνήθειές σου, για αυτά που σου αρέσουν και αυτά που σε ενοχλούν.

1. Σύννεφα

Η Μαρίνα μιλάει με τον Αλέξη στο τηλέφωνο και του λέει ότι διάβασε ένα κείμενο για τα σύννεφα. Εκείνος τη ρωτάει γι' αυτά που διάβασε. Εμείς ακούσαμε μόνο τις απαντήσεις. Μπορείς να διαβάσεις το κείμενο και να βρεις εσύ τις ερωτήσεις στις απαντήσεις που δίνει η Μαρίνα;

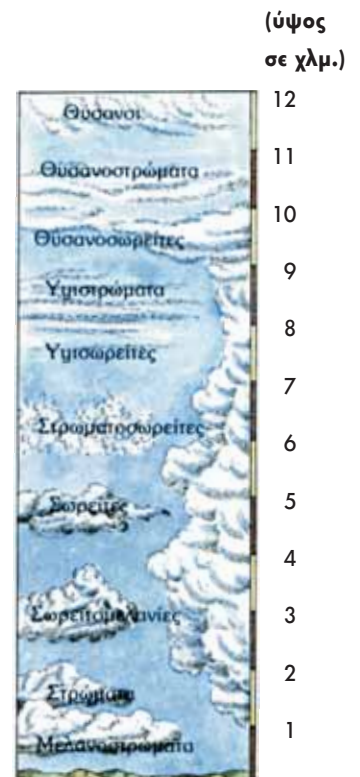
επιφάνεια της θάλασσας

(ύψος σε χλμ.)

Τα σύννεφα έχουν τέτοια ποικιλία σχημάτων, χρωμάτων και μεγεθών, που δε θα μπορούσε κανένα σύστημα κατάταξής τους να είναι ακριβές. Και κανένας δε βελτίωσε το σύστημα το οποίο επινόησε το 1803 ο Άγγλος φαρμακοποιός Λιουκ Χάουαρντ. Τα κατέταξε σε δέκα κατηγορίες, όλες παραλλαγές τριών βασικών σχημάτων νεφών: παχιοί σωρείτες, στρώματα σχηματισμένα σε στοιβάδες και πουπουλένιοι δύσανοι. Αυτό το σύστημα είναι τόσο απλό και αποτελεσματικό, ώστε χρησιμοποιείται και σήμερα.

Οι δύσανοι, οι θυσανοσωρείτες και τα θυσανοστρώματα σχηματίζονται στην κορυφή της τροπόσφαιρας, όπου κάνει περισσότερο κρύο. Τα υψιστρώματα και οι υψισωρείτες απαντώνται στα μεσαία ύψη, ενώ οι στρωματοσωρείτες, τα στρώματα, τα μελανοστρώματα και οι σωρείτες είναι πιο κοντά στο έδαφος.

1. .... ; – Πάρα πολλά.
2. .... ; – Ο Λ. Χάουαρντ.
3. .... ; – Δέκα.
4. .... ; – Τριών.
5. .... ; – Οι δύσανοι.
6. .... ; – Μέχρι 12 χιλιόμετρα από την επιφάνεια της θάλασσας.
7. .... ; – Τα μελανοστρώματα.

(ύψος σε χλμ.)

επιφάνεια της θάλασσας

- **Πριν από** τις ερωτηματικές αντωνυμίες **ΠΟΙΟΣ, ΠΟΣΟΣ** έχουμε **μηδενικό άρθρο**.
- **Μετά** τις ερωτηματικές αντωνυμίες **ΠΟΙΟΣ, ΠΟΣΟΣ** συνήθως έχουμε **μηδενικό άρθρο**.

Πόσα σύννεφα βλέπεις;

Ποιος μαθητής ξέρει την απάντηση;

Με ποιο φίλο σου θα έρθεις στο πάρτι;

Μέχρι ποιο ύψος υπάρχουν σύννεφα;

- Μερικές φορές όμως, μετά από αυτές τις αντωνυμίες, **σε ελλειπτικές προτάσεις**¹, έχουμε **οριστικό άρθρο**. Με την **ποιος**, το ρήμα που λείπει και εννοείται είναι συνήθως το **είμαι**, ενώ με την **πόσος** το ρήμα που συνήθως εννοείται είναι το **κοστίζει/κάνει**. Έτσι, αυτές οι φράσεις είναι σε ονομαστική:

Ποιος ο λόγος να στενοχωριέσαι; (ποιος είναι ο λόγος;)

Ποια η αιτία της καταστροφής; (ποια είναι η αιτία;)

Πόσο το εισιτήριο; (πόσο κόστισε το εισιτήριο;)

«Πόσο το μαλλί;» (πόσο πήγε το μαλλί; πόσο κόστισε;)

2. Ποιος (ο) λόγος;

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το σωστό τύπο του ουσιαστικού χρησιμοποιώντας το οριστικό ή το μηδενικό άρθρο και την αντωνυμία **ΠΟΙΟΣ, ΠΟΙΑ, ΠΟΙΟ** ή την **ΠΟΣΟΣ, ΠΟΣΗ, ΠΟΣΟ**, όπως στο παράδειγμα:

- ✓ ..... Ποια σύννεφα ..... ονομάζονται σωρείτες; (σύννεφο, ποιος)

1. Ξέρεις ..... υπάρχουν; (πρόβλημα, πόσος)

2. .... να τα μάθω όλα αυτά; (λόγος, ποιος)

3. .... πρέπει να φτιάξουμε; (χάρτης, πόσος)

4. Δεν κατάλαβε ..... ήταν η σωστή.
(απάντηση, ποιος)

5. «..... ;»
ρώτησε η μαμά τον μπακάλη. (κιλό, πόσος)

6. ....
όλης αυτής της προσπάθειας; (όφελος, ποιος)

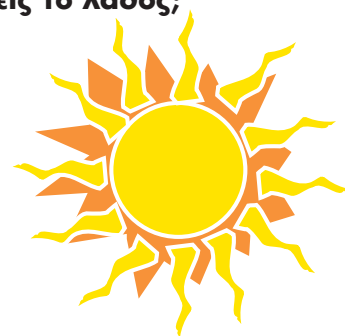
1. **ελλειπτικές προτάσεις:** προτάσεις που δεν είναι ολοκληρωμένες, προτάσεις από τις οποίες λείπουν κάποιες λέξεις που μπορούμε εύκολα να τις υποθέσουμε, να τις μαντέψουμε.

- **Πριν από** την αντωνυμία **ΤΕΤΟΙΟΣ, ΤΕΤΟΙΑ, ΤΕΤΟΙΟ** έχουμε **μηδενικό ή αόριστο άρθρο**.
(Έναν) τέτοιο χάρτη δέλω.
(Μια) τέτοια μέρα δεν πρέπει να μαλώνετε.
- **Μετά** την αντωνυμία **ΤΕΤΟΙΟΣ, ΤΕΤΟΙΑ, ΤΕΤΟΙΟ** έχουμε τις περισσότερες φορές **μηδενικό άρθρο**.
Είχε τέτοια κίνηση, που κάναμε δύο ώρες να φτάσουμε σπίτι.
Αν έμενα σε (ένα) τέτοιο σπίτι, δε θα είχα παράπονο.
- Χρησιμοποιούμε όμως και **οριστικό άρθρο** για έμφαση. Σε αυτές τις προτάσεις έχουμε συνήθως το ρήμα **είμαι**.
Ήταν τέτοια η κίνηση, που κάναμε δύο ώρες να φτάσουμε σπίτι.
Είναι τέτοιο το πρόβλημα, που δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα.

3. Έκανε τέτοιο λάθος;

Οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές; Αν όχι, μπορείς να διορθώσεις το λάθος;

1. Όταν έχει την τέτοια ζέστη, δεν μπορώ να διαβάσω.
2. Θα ήθελα ένα τέτοιο τετράδιο.
3. Ήταν τέτοιος φόβος, που κανείς δεν πήγαινε στο σπίτι του.
4. Με ρώτησε αν θα με ενδιέφερε να μάθω μια τέτοια τη γλώσσα.
5. Όταν έχεις τέτοιους φίλους, τι τους θέλεις τους εχθρούς;

4. Πες το αλλιώς

Χρησιμοποίησε την αντωνυμία **ΤΕΤΟΙΟΣ, ΤΕΤΟΙΑ, ΤΕΤΟΙΟ** για να αλλάξεις τις παρακάτω προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ *Είχε τόση κίνηση, που κάναμε δύο ώρες να φτάσουμε στο σπίτι.*
  - *Ήταν ..... τέτοια η κίνηση, που κάναμε δύο ώρες να φτάσουμε στο σπίτι.*
1. Θέλω μια μπλούζα σαν αυτή.
Θέλω .....
  2. Αν είχαμε ένα αυτοκίνητο σαν αυτό, θα ταξιδεύαμε πιο άνετα.
Με .....
  3. Είχε τέτοιο κόσμο στη δεξίωση, που δε νιώδαμε άνετα.
Ήταν .....
  4. Προσπάθησε σκληρά και ήταν φυσικό να πετύχει.
Ύστερα από .....
  5. Είπε φοβερά ψέματα και κανένας δεν τον πίστεψε.
Με .....

- ▶ **Πριν από** την αντωνυμία **ΤΟΣΟΣ, ΤΟΣΗ, ΤΟΣΟ**, συνήθως έχουμε **μηδενικό άρθρο**.
Πού πηγαίνει τόσος κόσμος;
- ▶ Μπορεί όμως να υπάρχει και **οριστικό ή αόριστο άρθρο**.
*Οι σημερινοί νέοι, με τα τόσα προβλήματα, είναι δύσκολο να μην έχουν άγχος.
Ένα τόσο όμορφο πρωινό δε θα έπρεπε να είναι λυπημένος.*
- ▶ **Μετά** την αντωνυμία **ΤΟΣΟΣ, ΤΟΣΗ, ΤΟΣΟ**, συνήθως έχουμε **μηδενικό άρθρο**.
*Έχει τόσα σιντί, που μπορεί να ανοίξει μαγαζί!
Τόσες ασκήσεις πότε θα τις κάνω;*
- ▶ Μπορεί όμως να υπάρχει και **οριστικό άρθρο** για έμφαση και συνήθως με το ρήμα **είμαι** (όπως και με την αντωνυμία **τέτοιος**).
*Είναι τόσα τα σχήματα των σύννεφων, που δεν υπάρχουν ονόματα για όλα!
Είναι τόση η δουλειά, που δεν προλαβαίνουμε να τελειώσουμε σήμερα.*

5. Φτιάξε προτάσεις όπως στο παράδειγμα!

- ✓ ξέρει / τόσος / άνθρωπος / που / δεν / θυμάται / πάντα / ονόματα / όλα
- ➔ Ξέρει τόσους ανθρώπους, που δε θυμάται πάντα τα ονόματα όλων.

1. είναι / τόσος / μάθημα / που / έχω / διαβάζω / που / δε νομίζω / προλαβαίνω / σήμερα

.....
.....

2. κάνει / τόσος / ζέστη / που / πήγαν / όλοι / στη θάλασσα

.....
.....

3. είναι / τόσος / πολύς / πίνακας / στην έκθεση ζωγραφικής / που / χρειάζεσαι / δύο ώρες / για / δεις / όλος

.....
.....

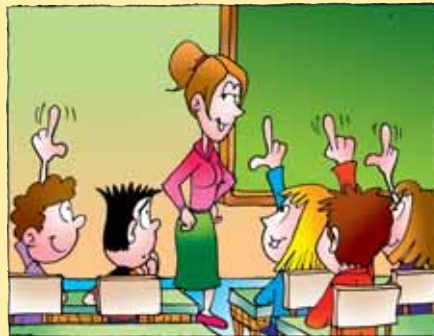
4. έχουμε / τόσος / πολύς / καλός / μαθητής / στην τάξη μας / που / δάσκαλος / δεν ξέρει / ποιος / διαλέξει / για / εκδήλωση

.....
.....

Όταν το **ΑΡΘΡΟ** ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

➤ Ο Αλέξης σήμερα είναι μόνος του.

➤ Ο Αλέξης είναι ο μόνος που δεν ξέρει την απάντηση.

➤ Ο μπαμπάς του Αλέξη βλέπει τηλεόραση.

➤ Ο Λέο βλέπει την τηλεόραση και σκέφτεται πόσο να κάνει.

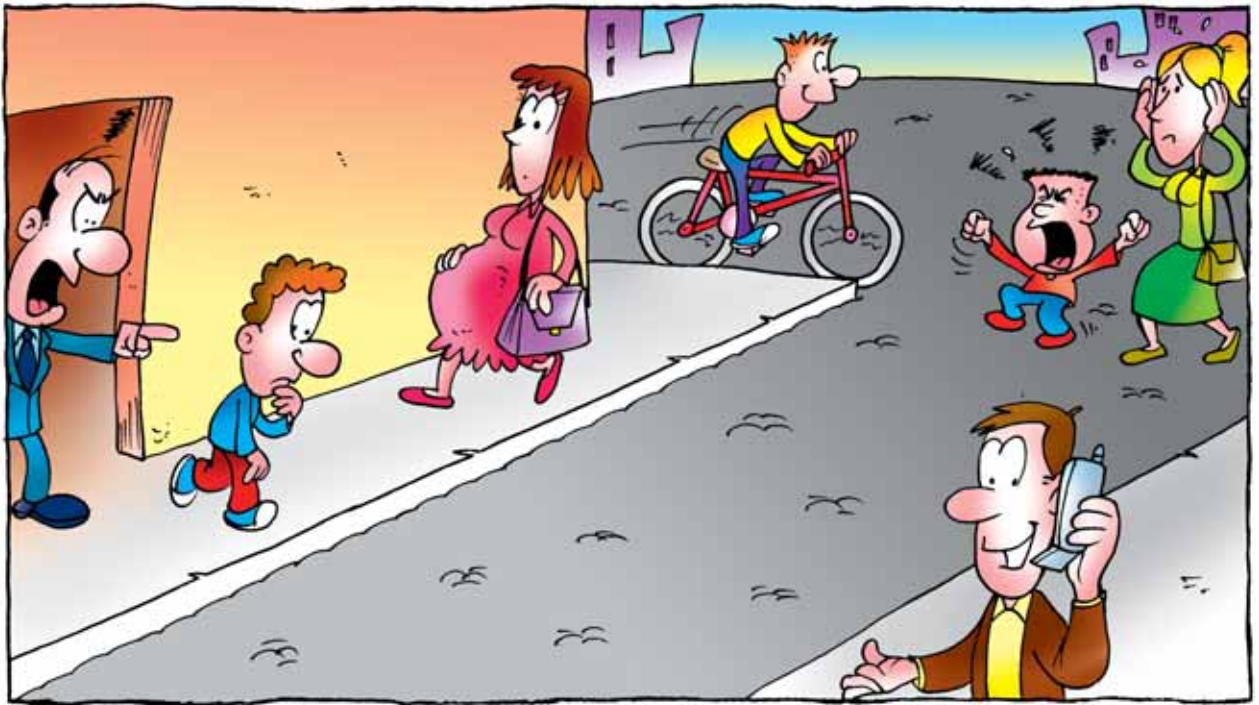
1. Διάλεξε το σωστό ανάλογο με τη σημασία των προτάσεων!

1. Το αυτόγραφο μας το υπέγραψε ..... τενόρος¹.
α. ο ίδιος   β. ίδιος ο   γ. ο ίδιος ο   δ. ένας ίδιος
2. Φοράς κάθε μέρα ..... μπλούζα με εμένα.
α. την ίδια   β. ίδια την   γ. μια ίδια   δ. ίδια
3. – Την κυρία Πετροπούλου, παρακαλώ. – .....
α. Ίδια   β. Μια ίδια   γ. Η ίδια η   δ. Η ίδια
4. Ρωτήσαμε ..... διευθυντή και δε θυμόταν να μας πει πώς λέγεται η εταιρεία του.
α. τον ίδιο   β. τον ίδιο τον   γ. έναν ίδιο   δ. ίδιο
5. .... Έλληνας που συμμετέχει στη Μαθηματική Ολυμπιάδα είναι από την Κρήτη.
α. Μόνος   β. Ο μόνος   γ. Μόνος ο   δ. Ένας μόνος
6. Μπορείς να κάδεις σπίτι σου εντελώς ....., χωρίς καμία παρέα;
α. μόνη   β. η μόνη   γ. μόνη η   δ. μια μόνη
7. Η κυρία Παρασκευοπούλου περιμένει ..... παιδί.
Σε λίγους μήνες ο Γιώργος θα έχει αδερφάκι.
α. ένα   β. το   γ. –   δ. ενός

1. ο τενόρος: τραγουδιστής με οξεία, ψιλή φωνή.

2. Τι κατάλαβες;

α. Ταίριαξε τις εκφράσεις με τα ρήματα.

1. περιμένει παιδί	α. αντιδρώ, επιβάλλω τη θέλησή μου
2. κάνει φασαρία	β. τηλεφωνεί
3. κάνει ποδήλατο	γ. πλένομαι
4. κάνω νόημα	δ. καταλαβαίνω
5. κάνω μπάνιο	ε. δορυβεί
6. παίρνει τηλέφωνο	στ. ποδηλατεί
7. παίρνω είδηση (κάτι/κάποιον)	ζ. γνέφω, νεύω
8. βάζω μυαλό	η. εγκυμονεί
9. πήρε πόδι	θ. λογικεύομαι
10. πατάω πόδι	ι. εκδιώχθηκε, έφυγε διωγμένος

β. Ποιες από τις παραπάνω εκφράσεις θα χρησιμοποιούσες για να περιγράψεις τη σκηνή;

.....

.....

.....

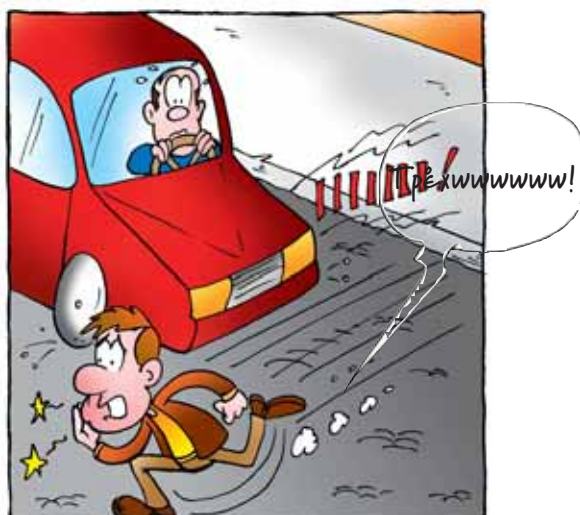
.....

.....

.....

.....

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

- όλοι ξέρουμε
- θέλω (ή δε με πειράζει) να πω ακριβώς ποιος / τι } → **οριστικό άρθρο (ο, η, το)**
- Ο γιατρός δεν είναι εδώ.

ΑΟΡΙΣΤΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

- δεν ξέρουμε όλοι
- δε θέλω να πω ακριβώς } → **αόριστο άρθρο (ένας, μια, ένα)**
- Πήγα σε ένα γιατρό.
- Ήμουν με ένα φίλο μου.

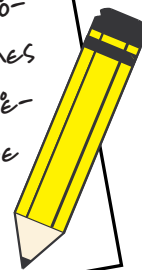
- δεν έχω ένα συγκεκριμένο πρόσωπο / πράγμα στο μυαλό μου
- θέλω να «κρύψω» κάποιο πρόσωπο / πράγμα
- δεν αναφέρομαι στο πρόσωπο / πράγμα, αλλά στην ιδιότητά του } → **μηδενικό άρθρο**
- Χρειάζεσαι γιατρό.
- Γιατρός μου είπε να καπνίζω όσο θέλω!

1α. Στο πάρτι της Καίτης!

Βάλε τα άρθρα στο ημερολόγιο της Μαρίνας.

... μητέρα μου με ρώτησε με ποιους ήμουν χτες σ... πάρτι. Της είπα ότι πήγα με ... φίλη μου ... Άννα, ... φίλο μου ... Πέτρο, ... δίδυμες, ... άλλο φίλο μου που δεν τον ξέρει και ... παιδιά από την τάξη μου. Δεν της είπα για ... Αντώνη! Αχ, πόσο μ' αρέσει ... Αντώνη! ... συμμαθήτριά μου μου είπε ότι μάλλον του αρέσω και εκείνου. Μακάρι! Αλλά είχα ... πρόβλημα με ... Αλέκο, ο οποίος κατάλαβε ότι ενδιαφέρομαι για ... άλλον, και δε με άφησε σε ... πouxία όλο το βράδυ. 'Όλο "θέλεις να χορέψουμε;" και "τι ωραίο ... φόρεμα!" (σιγά ... φόρεμα! Δεν είχα τι να βάλω και δανείστηκα ... κόκκινο μακρύ φουστάνι από ... Άννα) και "να σου πω ... μυστικό; Μου αρέσεις πολύ" (σπονδαίο ... μυστικό! ... κόσμος το 'χει τούμπανο και 'μείς κρυφό καμάρι!) και άλλες τέτοιες απιδίες. Ενώ ... Αντώνη, ... κύριος! ... κουβέντα δε μου είπε όλο το βράδυ!! Καλά, πώς το κατάλαβε ... άλλη ότι του αρέσω;

1β. Απ' την άλλη μεριά...

Ο Αντώνης στέλνει μήνυμα σε ένα φίλο του. Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό άρθρο

Πήγα σε .... πάρτι χτες που έκανε .... συμμαθήτριά μου, η Καίτη. Λοιπόν, αυτή νομίζω ότι θέλει να μου τα φτιάξει με .... φίλη της, ... Μαρίνα. Όλο .... βράδυ χτες με τρέλανε: δεν είναι .... ωραία κοπέλα; .... φόρεμά της δεν είναι υπέροχο; (.... αλήθεια είναι ότι φορούσε .... πολύ ωραίο κόκκινο φόρεμα - .... μόνο που μου άρεσε πάνω της!). Μαζί με .... Μαρίνα ήταν .... τύπος, ... Αλέκος, που δεν την άφησε σε .... πouxία: για .... χορό την έπαιρνε, ... ποτά της πήγαινε, ... αστεία της έλεγε. Αλλά, δυστυχώς, εκείνη τίποτα! Να μην ξεκολλάει .... μάτια της από πάνω μου! Και έτσι, δεν κατάφερα να μιλήσω σ... Άννα γιατί ήταν σ... παρέα της. Και πότε θα της πω τώρα ότι μου αρέσει; Καλά, να την έβλεπες χτες! .... κούκλα ήταν!

Όταν η κτητική αντωνυμία **ΜΟΥ, ΣΟΥ, ΤΟΥ...** συνοδεύει το ουσιαστικό, συνήθως πριν από το ουσιαστικό βάζουμε το **οριστικό άρθρο Ο, Η, ΤΟ**:

➤ *Τα ρούχα μου είναι ήδη μέσα στη βαλίτσα.*

Μπορούμε, όμως, και με την κτητική αντωνυμία να χρησιμοποιήσουμε το **αόριστο άρθρο ΕΝΑΣ, ΜΙΑ, ΕΝΑ** (δε μιλάμε ή δε δέλουμε να μιλήσουμε για κάτι συγκεκριμένο):

➤ *Ένα μπλουζάκι μου μίκρυνε στο πλύσιμο.*

2. Άλλο έχασα και άλλο βρήκα...

Βάλε το οριστικό ή το αόριστο άρθρο στον παρακάτω διάλογο.

Αλέξης: Βρήκες τελικά ..... εισιτήριό σου για το θέατρο;

Ελένη: Έψαξα μάταια¹ όλο το πρωί. Βρήκα ένα σωρό χαμένα πράγματα του μπαμπά, αλλά τίποτα δικό μου. Βρήκα ..... παλιό σχολικό βιβλίο του, ... παιδική φωτογραφία του, ... έλεγχό του.

Αλέξης: Έψαξες σ..... συρτάριά σου;

Ελένη: Τα έψαξα όλα, αλλά μάλλον πρέπει να κοιτάξω και σ..... δικά σου.

Αλέξης: Θα χαρώ να ψάξεις, για να μου βρεις ..... χαμένη ζακέτα μου με το σήμα των Ολυμπιακών Αγώνων, ... κίτρινο μου πουλόβερ από τη Γαλλία, ... δίσκο μου των Ρόλινγκ Στόουνς...

Ελένη: Σίγουρα θα βρω αρκετά πράγματά μας στα συρτάρια σου. Ίσως και ..... κόκκινο οικογενειακό μας άλμπουμ ή ..... φωτογραφική μου μηχανή!

1. **μάταια:** χωρίς επιτυχία.

Το υποκείμενο (**ποιος**) ή το αντικείμενο (**τι, ποιον**) της πρότασης έχει συνήθως **οριστικό ή αόριστο άρθρο** όταν από αυτό εξαρτάται μια πρόταση που αρχίζει με **που** (**αναφορική πρόταση**).

➤ **Ποιος;** Ο κύριος ————— που μένει δίπλα μας είπε ότι θα με μάθει πιάνο. συγκεκριμένη αναφορά
 Ένας κύριος —————

➤ **Τι;** τη φωτογραφία ————— που έβγαλε στην εκδρομή. συγκεκριμένη αναφορά
 Μου έδωσε μια φωτογραφία ————— αόριστη αναφορά

Στις ίδιες περιπτώσεις στον πληθυντικό έχουμε συνήθως **οριστικό άρθρο** ή **αντωνυμίες** (συχνά την: **κάτι**):

➤ Οι κύριοι ————— που μένουν δίπλα μας είπαν ότι θα μας μάθουν πιάνο.
 Κάτι κύριοι —————

➤ Μου έδωσε τις φωτογραφίες ————— που έβγαλε στην εκδρομή.
 κάτι φωτογραφίες —————

Μπορεί όμως να έχουμε και **μηδενικό άρθρο** στον ενικό, όταν η πρόταση εκφράζει γενικό κανόνα, αναμφισβήτητη αλήθεια...

- Σκυλί που γαβγίζει δε δαγκώνει.
- Λόγια που λέγονται πάνω στο θυμό δεν είναι πάντα αληθινά.

...ή όταν θέλουμε να τονίσουμε την ιδιαιτερότητα του αντικειμένου:

➤ Είδες το σκύλο ————— που έχουν οι διπλανοί μας; συγκεκριμένη αναφορά
 ένα σκύλο —————
 σκύλο —————

➤ Είδες τι σκύλο έχουν οι διπλανοί μας; (παράξενο/τεράστιο/πανέμορφο κτλ.) έμφαση

Το μηδενικό άρθρο σε αυτές τις προτάσεις είναι πιο συχνό στον προφορικό λόγο.

3. Διάλεξε το σωστό

Διάλεξε το σωστό άρθρο για κάθε κενό. ΠΡΟΣΟΧΗ! Μπορεί να υπάρχουν περισσότερες από μία σωστές απαντήσεις. Μπορείς να πεις ποια είναι η σημασία της πρότασης κάθε φορά;

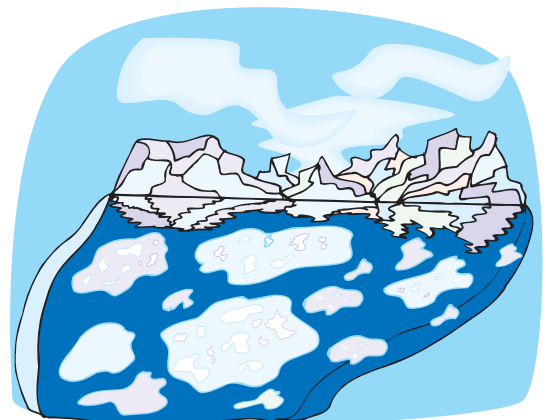
- ..... παιδί που βλέπεις τώρα με τον Αλέξη είναι ξάδερφός του.
α. Το   β. Ένα   γ. ∅
- Είδες ..... σπίτι που έχουν; Τεράστιο!
α. το   β. ένα   γ. ∅
- Είδα ..... φίλο μου, ... Αλέκο, που είχα καιρό να τον δω.
α. ένα – ∅   β. έναν – τον   γ. ∅ – τον
- Πρόσεχε! ..... καρέκλα που κάθεται είναι λίγο σπασμένη!
α. Μια   β. Η   γ. ∅
- Μπορείς να μου δανείσεις για λίγο ..... περιοδικό που μόλις αγόρασες;
α. ένα   β. το   γ. ∅
- Έχουν ..... καθηγητή που είναι πολύ στριμμένος.
α. έναν   β. τον   γ. ∅
- Ο Γιάννης μου γνώρισε ..... φίλο του που τον ξέρει από το χωριό του.
α. έναν   β. τον   γ. ∅
- ..... φίλος που σου λέει ψέματα δεν είναι φίλος!
α. Ένας   β. Ο   γ. ∅

4. Ο Πέτρος και... τα παγόβουνα!

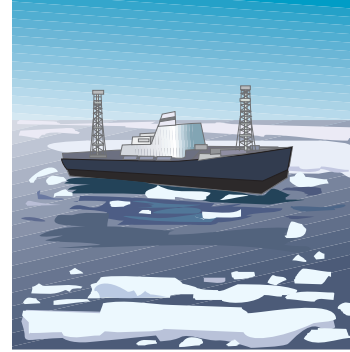
Του Πέτρου του αρέσουν τα ταξίδια. Τώρα διαβάζει για τους δύο Πόλους της Γης. Μπορείς να συμπληρώσεις τα κενά με το κατάλληλο άρθρο και μετά να δώσεις έναν τίτλο σε κάθε παράγραφο;

- Στο παρελθόν, οι εξερευνητές διέσχιζαν τους πάγους με τα πόδια ή με ..... έλκηθρα που τα έσερναν σκυλιά. Ο ταχύτερος τρόπος μετακίνησης είναι από τον αέρα. Υπάρχουν ..... ειδικά αεροπλάνα με παγοπέδιλα που μπορούν να προσγειώνονται πάνω στον πάγο και ..... ελικόπτερα που προσγειώνονται ακόμα και πάνω σε παγόβουνα. Υπάρχουν όμως και ..... ειδικά τρακτέρ, ... «σνούκατ», που μεταφέρουν βαριά φορτία, καθώς επίσης και ..... ελαφρά οχήματα, ... «σκίντους», που κινούνται ταχύτατα στις επίπεδες παγωμένες εκτάσεις.

Τίτλος: .....

- Παγοδραυστικό λέγεται ..... πλοίο που έχει ναυπηγηθεί για να πλέει σε ..... νερά τα οποία καλύπτονται από πάγους. Τα παγοδραυστικά κινούνται αργά αλλά σταθερά, ανεβάζοντας ..... πλώρη τους, η οποία έχει ειδικό σχήμα, πάνω στον πάγο. Κάτω από το βάρος του πλοίου ο πάγος σπάζει. Τα παγοδραυστικά χρησιμοποιούνται για τη διάσωση ..... πλοίων που έχουν παγιδευτεί στους πάγους και για επιστημονικές έρευνες. Η Ρωσία έχει μερικά από ..... μεγαλύτερα παγοδραυστικά, τα οποία χρησιμοποιεί για να καθαρίζει από τους πάγους τις ναυτιλιακές της γραμμές στην Αρκτική.

Τίτλος: .....

περί χρόνου

Συνήθως, όταν απαντάμε στην ερώτηση **πότε**, μιλάμε για ένα **συγκεκριμένο** κομμάτι του χρόνου. Κάποιες φορές όμως μπορεί να μη θυμόμαστε καλά ή να δέλουμε να μιλήσουμε **αόριστα**.

- – Πότε ήπιας το γάλα σου; – Το πρωί.
- – Πότε πίνεις γάλα; – Τα πρωινά (= κάθε πρωί).
- Ένα πρωί όμως (δηλ. κάποιο πρωί που δε θυμάμαι ή δε δέλω ή δε χρειάζεται να το πω), επειδή είχε τελειώσει το γάλα, ήπια χυμό πορτοκάλι.

ΠΡΟΣΕΞΕ !

- Μια ωραία μέρα έπιασα μια πολύχρωμη πεταλούδα.
αλλά: Την ημέρα που πήγαμε εκδρομή έπιασα μια πολύχρωμη πεταλούδα.
- Ένα πρωί πήγα με ασθενοφόρο στο νοσοκομείο.
αλλά: Το πρωί που έσπασα το πόδι μου πήγα με ασθενοφόρο στο νοσοκομείο.

5. Πότε θα μου τα δώσεις;

Η Τούλα η Αοριστάκη χρωστάει χρήματα στη φίλη της τη Νίνα. Πότε θα της τα δώσει;

Νίνα: Μου χρωστάς κάτι χρήματα, θυμάσαι; Πότε θα μου τα δώσεις;

Τούλα: Θα σου τα δώσω ένα πρωί, όταν θα βρεθούμε στο σχολείο.

Νίνα: Πότε δηλαδή;

Τούλα: Να, μια Δευτέρα, όταν θα έχω πάρει το χαρτζιλίκι μου.

Υπογράμμισε τις φράσεις που δείχνουν ότι η Τούλα αποφεύγει να πει πότε ακριβώς θα δώσει τα χρήματα. Γράψε τώρα τι μπορεί να απαντήσει η Τούλα, για να μην ανησυχί η φίλη της!

Νίνα: Μου χρωστάς κάτι χρήματα, θυμάσαι; Πότε θα μου τα δώσεις;

Τούλα: Θα σου τα δώσω ....., όταν θα βρεθούμε στο σχολείο.
Τότε θα έχω χρήματα, γιατί θα έχω πάρει το χαρτζιλίκι μου.

6. Εγώ, εγώ, εγώ...

Ο Τάκης ο Καυχησάκης καυχείται για τα κατορθώματά του, αλλά μιλάει γενικά και αόριστα. Τον πιστεύεις;

- Μια φορά, ένα καλοκαίρι, έπιασα με το χέρι μου ένα τεράστιο χταπόδι!
- Σοβαρά; Πότε έγινε αυτό;
- Έναν Αύγουστο, σε μια ωραία θάλασσα.
- Και ποιος ήταν μαζί σου;
- Κάτι φίλοι μου που δεν τους ξέρετε!

α. Υπογράμμισε τις φράσεις που δείχνουν ότι ο Τάκης δε θέλει να δώσει συγκεκριμένες πληροφορίες.

β. Βάλε τώρα τον Τάκη να μιλήσει πολύ συγκεκριμένα, ώστε να μας πείσει ότι πράγματι κατάφερε να πιάσει ένα χταπόδι!

- ..... έπιασα με το χέρι μου το τεράστιο χταπόδι που βλέπετε στη φωτογραφία.
- Σοβαρά; Πότε ακριβώς έγινε αυτό;
- ..... , στη θάλασσα του Ρεδύμνου.
- Και ποιος ήταν μαζί σου;
- .....

γ. Ο Τάκης λέει αλήθεια. Μπορείς να υποθέσεις τι έγινε;

ΠΡΟΣΕΞΕ τις φράσεις που δεν έχουν άρθρο!

- Ήρθε πρωί και με ξύπνησε (= νωρίς).
- Πρωί πρωί (= πολύ νωρίς) σηκώθηκε ο ψαράς και πήγε για ψάρεμα.
- Θα παίρνετε το φάρμακο πρωί-βράδυ (δηλ. δύο φορές την ημέρα).
- Μην ξεκινήσεις βράδυ (= αργά, όταν θα έχει βραδιάσει).
- Πήγε μεσημέρι κι ακόμα δεν τελειώσαμε (αλλά: μας πήρε το μεσημέρι).
- Ο κλέφτης ήρθε μέρα μεσημέρι.
- Όταν ξύπνησε, ήταν νύχτα ακόμα.
- Το εργοστάσιο δεν κλείνει, δουλεύει μέρα-νύχτα.

ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ: Ο χρόνος χωρίς άρθρο!

- Με πηγαίνει από Δευτέρα σε Δευτέρα και ακόμα να μου απαντήσει!
- Η γιαγιά παίρνει τηλέφωνο μέρα παρά μέρα.
- Από Αύγουστο χειμώνα κι από Μάρτη καλοκαίρι.
- Από Δευτέρα δίαιτα!
- Καλό μεσημέρι! Καλό απόγευμα! Καλό βράδυ!

ΠΡΟΣΕΞΕ!

Κάποιες φορές όταν μιλάμε, μπορούμε να παραλείψουμε το άρθρο μιας ημέρας ή ενός μήνα:

- Έρχεται Δευτέρα με το τρένο (αντί: τη Δευτέρα).
- Αύγουστο θα είμαστε διακοπές (αντί: τον Αύγουστο).

1. Τι αγόρασε;

α. Η μαμά της Έλλης πήγε σήμερα στη λαϊκή. Συμπλήρωσε τα άρθρα και πες τι αγόρασε. Δε θα χρειαστείς αριθμούς, παρά μόνο τη λέξη ΕΝΑ (αριθμητικό).

- ..... πακέτο χαρτομάντιλα των δέκα,
- ..... τραπεζομάντιλο,
- ..... ματσάκι λουλούδια,
- ..... πατάτες για 3 ευρώ,
- ..... κεσεδάκι φράουλες,
- ..... κιλό σαρδέλες,
- ..... φακελάκι ξηρούς καρπούς,
- ..... αγκινάρες για 6 ευρώ.

β. Τα χρήματα που ξόδεψε ήταν ακριβώς 50 ευρώ. Κοίταξε την άσκηση 22 του οριστικού άρθρου και βρες τι άλλο αγόρασε!

οριστικό-μηδενικό άρθρο

2. Η Ελένη πάει για ψώνια

Η Ελένη παίρνει το σημείωμα με τα ψώνια και πηγαίνει στο σούπερ μάρκετ. Διάβασε το σημείωμα και πες τι χρειάζεται το σπίτι.

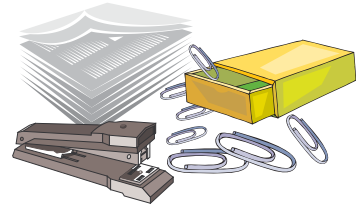
3. Όλα στη θέση τους!

Όταν γυρίζει η Ελένη, δεν είναι κανείς στο σπίτι. Έτσι τακτοποιεί όλα τα ψώνια, για να κάνει έκπληξη στη μαμά της. Τώρα...

- ✓ το ρύζι είναι στο ντουλάπι,
- ..... είναι στη φρουτοθήκη του ψυγείου,
- ..... είναι στη φρουτιέρα,
- ..... είναι στην κατάψυξη,
- ..... είναι στην πόρτα του ψυγείου,
- ..... είναι στο ράφι της κουζίνας,
- ..... είναι στην αποθήκη,
- ..... είναι στο μπάνιο,
- ..... είναι στο γραφείο της Ελένης και τέλος
- ..... είναι στην κοιλιά της Ελένης.

4. Τα πήρα όλα!

Φαντάσου ότι χτες επισκέφτηκες το βιβλιοχαρτοπωλείο της γειτονιάς σου και αγόρασες... ό,τι ήθελες! Γράψε:

α. τι πράγματα αγόρασες.

Αγόρασα αυτοκόλλητα, ένα συρραπτικό, ...

.....
.....

β. πώς τα τακτοποίησες ή τα χρησιμοποίησες.

Κόλλησα τα αυτοκόλλητα στην τσάντα μου, αλλά χάρισα μερικά και στο φίλο μου,

έβαλα το συρραπτικό πάνω στο γραφείο μου, ...

.....

συγκεκριμένη αναφορά

5. Συμπλήρωσε τις προτάσεις!

1. Αγόρασα ένα παγωτό και μια σοκολάτα, αλλά ..... μού έπεσε στο χώμα.

2. Πήρα τηλέφωνο ένα συμμαθητή και μια συμμαθήτριά μου, αλλά βρήκα μόνο

.....

3. Με κέρασαν τούρτα και πορτοκαλάδα.

..... ήταν καλή,

αλλά ..... ήταν πολύ ξινή.

4. Συνάντησα έναν ξάδερφό μου και ένα φίλο μου.

..... είχε σπάσει

το χέρι του και ..... κούτσαινε.

5. Το φαγητό μας χτες ήταν ψάρι και πατάτες. Έφαγα ....., αλλά δεν μπορούσα να φάω και .....

6. Ρώτησα μια καθηγήτρια και τη διευδύντρια. .... μού είπε «ναι»

και ..... μού είπε «όχι».

6. Τι λένε;

Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό άρθρο και διάβασε τους παρακάτω διαλόγους.

1. Δυο μαθήτριες βγαίνουν από το σχολείο.
  - Έμαθα για ..... φίλη μου ότι είναι άρρωστη.
  - Ποια; ..... Μαρία;
  - Ναι, την ξέρεις;
  - ..... φίλη σου ..... Μαρία δεν ξέρω;

Αφού κάθε μέρα μαζί είσαστε. Έχει και .....

δίδυμη αδερφή, ... Ειρήνη. Σωστά;
2. Η Μαρίνα μπαίνοντας στο σπίτι βλέπει τη μητέρα της.
  - Πήρε ..... Κώστας τηλέφωνο και σε ζήτηγε.

Ποιος είναι πάλι αυτός;

  - Έλα, καλέ μαμά, δε θυμάσαι ..... Κώστα που κάναμε παρέα στις διακοπές;

3. Δυο παιδιά σε γήπεδο. Ο ένας κάθεται στο γρασίδι, ο άλλος τον πλησιάζει.
  - Τι ώρα έχεις;
  - Δεν έχω ..... ρολόι. Γιατί δεν κοιτάς ..... ρολόι που είναι στην είσοδο;
  - Το κοίταξα, αλλά έχει σταματήσει.
  - Τότε ρώτα το Θανάση. Έχει ..... ρολόι ακριβείας. Μας χρονομετρά όταν τρέχουμε.
  - Α, γι' αυτό λέει ότι είναι ο πιο γρήγορος απ' όλους; ..... ρολόι του φταίει!

4. Τρεις φίλοι στο αεροδρόμιο.
  - Για να γίνεις ..... πιλότος πρέπει να βλέπεις πολύ καλά.
  - Φυσικά! Φαντάζεσαι ..... πιλότος να έχει μωπία και να σπάσουν τα γυαλιά του την ώρα της πτήσης;
  - Κι όμως! ..... πιλότος εκεί πέρα, με τη μαύρη στολή, φοράει γυαλιά!
  - Δεν είναι ..... πιλότος εκείνος, βρε! ..... αεροσυνοδός είναι!
  - Μπα; Υπάρχουν και ..... άντρες αεροσυνοδοί;

7. Έτοιμες προς αναχώρηση!

Η Ελπίδα και η Ειρήνη θα πάνε ταξίδι και ετοιμάζουν τις βαλίτσες τους.

Η Ελπίδα σκέφτεται:

Πρόσεξε τι ακριβώς λέει η Ελπίδα και πες...

- ✓ Πόσες φούστες έχει; → Έχει περισσότερες από δύο.
- ✓ Πόσα τζιν παντελόνια έχει; → Έχει δύο τζιν.

1. Πόσα μαύρα παντελόνια έχει;

.....

2. Πόσα άσπρα μπλουζάκια έχει;

.....

3. Πόσες κόκκινες μπλούζες;

.....

4. Πόσα μπουφάν;

.....

5. Πόσες οδοντόκρεμες;

.....

6. Πόσα κοσμήματα;

.....

7. Πόσα γαλάζια κολιέ;

.....

8. Τι να πάρει μαζί της;

Η Ειρήνη είναι πιο αναποφάσιστη. Κοίταξε την ντουλάπα της και συμβούλεψε την τι να πάρει στο ταξίδι. Θύμισέ της και κάποια πράγματα που μπορεί να ξεχάσει.

Ειρήνη, μπορείς να πάρεις μία καθημερινή φούστα, ...

Μην ξεχάσεις να πάρεις μαζί σου και .....

9. Συμπλήρωσε τα κενά με το κατάλληλο άρθρο!

✓ ..... Τρεις φίλοι πήγαν ..... πρώτη φορά να ψαρέψουν. .....^{Οι} δύο έπιασαν ένα κιλό ψάρια και .....^Ο τρίτος ένα παλιό παπούτσι!

1. .... δύο καλύτερους μου φίλους τους λένε Κώστα και Νίκο.
2. Ξέρεις ..... τρία παιδιά που τραγούδησαν στη γιορτή;
3. Ο γείτονάς μας έχει ..... τέσσερα παιδιά, ... δύο κορίτσια και ..... δύο αγόρια. .... δύο κορίτσια δουλεύουν, ... ένα αγόρι είναι φαντάρος, ενώ το μικρότερο πηγαίνει ακόμα σχολείο.
4. Από ..... δέκα σιντί διάλεξε ..... πέντε, τα πιο καινούργια.
5. .... πρώτη φορά βλέπω τέτοιο παράξενο άνθρωπο!
6. Ο Γιάννης βγήκε πρώτος σ..... αγώνα δρόμου.
7. Με ..... τρίτη φορά κατάφερε να περάσει τις εξετάσεις!
8. Είναι ..... εκατοστή φορά που σου λέω τι να κάνεις. Γιατί δε με προσέχεις καθόλου;

- ✓ Ο κύριος Μανόλης Αστροψάχτης είναι αστροφυσικός.
- ✓ Ο κύριος Αστροψάχτης είναι ένας διάσημος αστροφυσικός που ζει στην Αθήνα.
- ✓ Είναι ο αστροφυσικός που έγραψε το διάσημο βιβλίο «Όλα για το σύμπαν».
- ✓ Και ο γιος του κυρίου Αστροψάχτη θέλει να γίνει αστροφυσικός. Θέλει να γίνει διασημότερος αστροφυσικός από τον πατέρα του. Για την ακρίβεια, θέλει να γίνει ο διασημότερος αστροφυσικός του κόσμου!

10. Βάλ' τα μαζί

Φτιάξε προτάσεις με τις λέξεις που σου δίνονται βάζοντας και το κατάλληλο άρθρο όπου χρειάζεται. Σύγκρινε τις προτάσεις σου με αυτές των συμμαθητών σου. Είναι ίδια τα άρθρα που χρησιμοποίησατε; Μπορεί να είναι σωστά όλα;

1. Γιάννης/και/εγώ/είμαστε/φίλοι. ....
2. Γιάννης/είναι/φίλος/μου. ....
3. Γιάννης/είναι/φίλος/μου/που/με/βοηθάει/σε/φυσική. ....
.....
4. Γιάννης/είναι/φίλος/που/σου έλεγα/ότι/γνώρισα/πέρσι/όταν/άλλαξα/σχολείο. ....
.....
5. Γιάννης/και/εγώ/είμαστε/καλύτεροι/φίλοι! ....
.....
6. αυτό/είναι/τετράδιο/μου. ....
7. αυτό/είναι/τετράδιο/αστροφυσικής. ....
8. πώς/είναι/τετράδιο/αστροφυσικής/κυρίου/Αστροψάχτη; .....
.....
9. είναι/πιο/καθαρά/τετράδια/σου/από/δικά/του; .....
.....
10. είναι/πιο/καθαρά/τετράδια/που/έχω δει! .....
.....
11. κυρία/Αστέρω/είναι/σύζυγος/διάσημου/αστροφυσικού,/κυρίου/Μανόλη/Αστροψάχτη. ....
.....
12. γιος/κυρίας/Αστέρως/είναι/Ηλίας/που/είναι/τεσσάρων/χρονών. ....
.....
13. ποιος/πλανήτης/είναι/μικρότερος/από/Γη; .....
.....
14. τι/μέρα/είναι/γενέθλια/γιου/κυρίου/και/κυρίας/Αστροψάχτη; .....
.....
15. ήταν/χειρότερη/μέρα/ζωής/του! ....
16. σήμερα/όμως/είναι/ωραία/μέρα. ....

11. Ποιο είναι σωστό;

Διάλεξε το σωστό άρθρο. Είναι πάντα μόνο ένα το σωστό; Αν όχι, αλλάζει η σημασία της πρότασης;

1. Είναι ψηλός σαν ..... του και έξυπνος σαν εμένα!
 α. πατέρας   β. ο πατέρας   γ. πατέρα   δ. τον πατέρα
2. Ο γιος τους είναι 5 χρονών, όπως και ..... μας.
 α. ο δικός   β. το δικό   γ. δικός   δ. δικό
3. Έφυγε σαν .....
 α. κλέφτης   β. ο κλέφτης   γ. κλέφτη   δ. τον κλέφτη
4. Τον βοηθάει όπως βοηθάει και ..... της.
 α. έναν αδερφό   β. ο αδερφός   γ. ένας αδερφός   δ. τον αδερφό
5. Σαν ..... , έχει κι αυτός πολλά όνειρα.
 α. το νέο άνθρωπο   β. ο νέος άνθρωπος   γ. νέος άνθρωπος   δ. νέο άνθρωπο
6. Λάμπει σαν ..... !
 α. ήλιο   β. τον ήλιο   γ. έναν ήλιο   δ. ένας ήλιος
7. Τον έχω σαν ..... μου.
 α. αδερφό   β. αδερφός   γ. ο αδερφός   δ. έναν αδερφό

12. «Φτωχός αλλά τυχερός»

α. Διάβασε αυτό το παραμύθι για το μάντη¹ που από φτωχός κατάφερε να γίνει ο αγαπημένος του βασιλιά. Το παραμύθι όμως έχει χάσει μερικά από τα άρθρα του. Συμπλήρωσέ τα, ώστε να βγαίνει σωστό νόημα.

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν .....^{ένας}..... φτωχός που έλεγε μαντείες για δύο γρόσια². ..... μέρα τον είδε ..... υπηρέτη³ από το παλάτι και τον ρώτησε τι παιδί θα έκανε ..... βασιλιάς. Ο φτωχός μάντης, που δεν ήξερε τι να πει, έκανε σαν να διαβάζει ένα βιβλίο και έλεγε συνέχεια: «αγόρι, κορίτσι, αγόρι, κορίτσι...» Έτσι, ... υπηρέτης βαρέθηκε και έφυγε. Μετά από τρεις μήνες γεννήθηκαν δίδυμα στο παλάτι, ... αγόρι και ..... κορίτσι. Τότε ο υπηρέτης θυμήθηκε ..... μάντη και τον έφερε στο παλάτι.

Ο βασιλιάς, που του είχαν κλέψει μια κάσα γεμάτη χρυσά φλουριά⁴, ζήτησε από ..... μάντη να του πει πού είναι. Ο καημένος ..... μάντης έτρεμε από το φόβο του, αλλά τι να κάνει. Πέρασε μια μέρα, δυο, τρεις μέρες, τίποτα. ..... βραδιά ζήτησε και του πήγανε ..... πιάτο αμύγδαλα. Με την ησυχία του τα έσπαζε και τα έτρωγε. Έξω από ..... δωμάτιό του παραφύλαγαν⁵ ..... τρεις κλέφτες που είχαν πάρει τα φλουριά. Αφού έφαγε πολλά αμύγδαλα, ο μάντης νύσταξε και είπε: «Ήρθε ..... πρώτος» (εννοούσε: ο πρώτος ύπνος). ..... κλέφτης που ήταν έξω φοβήθηκε και είπε: «Μας κατάλαβε, γιατί τον άκουσα να λέει: Ήρθε ο πρώτος!». Μετά πήγε ..... άλλος κλέφτης πίσω από την πόρτα και άκουσε ..... μάντη να λέει: «Ήρθε κι ο δεύτερος». Πήγε και ο τρίτος κλέφτης. Ο μάντης νύσταξε και είπε: «Ήρθε και ..... τρίτος». «Μας κατάλαβε ο μάντης» σκέφτηκαν ..... κλέφτες. Φοβήθηκαν τόσο πολύ, που χτύπησαν ..... πόρτα και είπαν στο μάντη: «Ήρουμε ότι είσαι ..... καλός μάντης και μας βρήκες. Μη μας προδώσεις⁶ στο βασιλιά και θα σου δείξουμε πού είναι ..... κάσα με τα φλουριά». Και πήγαν και την έδειξαν. Πέρασαν κάμποσες μέρες. Ο βασιλιάς ρώτησε το μάντη: «Ε, ... μάντη, κατάλαβες τίποτα;» «Κάτι κατάλαβα. Δώσε μου ..... δούλο⁷ να σκάψω». Του δίνει ..... δούλο. Σκάβει ..... δούλος και βρίσκει ..... φλουριά. Ο βασιλιάς χάρηκε πολύ και έδωσε στο μάντη πολλά δώρα. Έτσι έζησε αυτός καλά κι εμείς καλύτερα.

..... κάσα με τα φλουριά». Και πήγαν και την έδειξαν. Πέρασαν κάμποσες μέρες. Ο βασιλιάς ρώτησε το μάντη: «Ε, ... μάντη, κατάλαβες τίποτα;» «Κάτι κατάλαβα. Δώσε μου ..... δούλο⁷ να σκάψω». Του δίνει ..... δούλο. Σκάβει ..... δούλος και βρίσκει ..... φλουριά. Ο βασιλιάς χάρηκε πολύ και έδωσε στο μάντη πολλά δώρα. Έτσι έζησε αυτός καλά κι εμείς καλύτερα.

β. Στο παραμύθι με το μάντη υπάρχει επτά φορές η λέξη «του» ως αντωνυμία (προσωπική και κτητική). Μπορείς να τις βρεις όλες;

1. **ο μάντης:** άνθρωπος που προβλέπει αυτά που θα συμβούν στο μέλλον.
2. **το γρόσι:** παλιό τουρκικό νόμισμα.
3. **ο υπηρέτης:** άνθρωπος του βασιλιά, αυτός που υπηρετεί, εργάζεται για κάποιον.
4. **το φλουρί:** παλιό χρυσό νόμισμα.
5. **παραφύλαω:** παρακολουθώ κάποιον κρυφά και περιμένω να εμφανιστεί.
6. **προδίδω:** μαρτυρώ κάποιον σε αυτούς που θέλουν να τον βλάψουν.
7. **ο δούλος:** σκλάβος, άνθρωπος που δεν είναι ελεύθερος, τον αγοράζουν και τον υποχρεώνουν να δουλεύει.

13. Όλοι βαριούνται – αλλά πόσο;

Εσύ πόσο βαριέσαι; Πες τι θα έκανες στις παρακάτω περιπτώσεις, διαλέγοντας μία από τις επιλογές (α-γ). Μετά διάβασε πόσο... σοβαρή είναι η περίπτωση σου!

1. Βαριέσαι και δε θέλεις να διαβάσεις.
  - α. πας βόλτα
  - β. παίρνεις τηλέφωνο τους φίλους σου
  - γ. βλέπεις τηλεόραση
2. Η μαμά βαριέται και δε θέλει να μαγειρέψει:
  - α. φτιάχνεις εσύ φαγητό (κάτι πρόχειρο)
  - β. αγοράζεις χάμπουργκερ
  - γ. περιμένεις μέχρι να της έρθει πάλι όρεξη να μαγειρέψει
3. Ο δείος σου δίνει 10 ευρώ για να τον βοηθήσεις να πλύνει το αυτοκίνητο.
  - α. πηγαίνεις τρέχοντας και τον βοηθάς
  - β. πας μαζί με ένα φίλο σου και μοιράζεστε τα 10 ευρώ
  - γ. του λες ότι είσαι κρωμένος και πρέπει να μείνεις στο σπίτι
4. Η τηλεόραση δεν έχει τίποτα ενδιαφέρον.
  - α. την κλείνεις και διαβάζεις κανένα βιβλίο, ακούς μουσική ή πηγαίνεις βόλτα
  - β. πιάνεις κουβέντα με κάποιον άλλο στο σπίτι μέχρι να βάλει κάτι καλύτερο
  - γ. συνεχίζεις να βλέπεις από... «περιέργεια»
5. Αυτή την εβδομάδα έχετε διαγωνίσματα σε τρία μαθήματα.
  - α. προσπαθείς να προετοιμαστείς για όλα όσο πιο καλά μπορείς
  - β. διαβάζεις λίγο από όλα
  - γ. διαβάζεις το ευκολότερο – έτσι κι αλλιώς, πού να τα θυμάσαι όλα;
6. Η τσάντα σου σήμερα είναι πολύ βαριά.
  - α. αφού είναι γεμάτη βιβλία, είναι λογικό!
  - β. ζητάς τη βοήθεια του φίλου σου – εξάλλου αυτός είναι πιο δυνατός!
  - γ. αφήνεις μερικά βιβλία στο σπίτι – μη μας πέσει κι η μέση για το σχολείο!

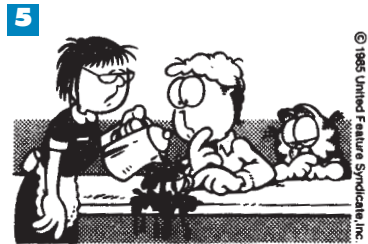

Αν οι πιο πολλές απαντήσεις σου είναι:

- α. τότε: είσαι πολύ πρόθυμος, έχεις όρεξη να κάνεις πράγματα και δεν αφήνεις τίποτα στην τύχη.
- β. τότε: είσαι αρκετά πρόθυμος, αλλά μερικές φορές βαριέσαι και τεμπελιάζεις. Προτιμάς να κάνεις δουλειές με παρέα!
- γ. τότε: παραείσαι τεμπέλης – και κάτι πρέπει να κάνεις γι' αυτό!

- Διάβασε ξανά το «τεστ βαρεμάρας» και υπογράμμισε όλες τις ονομαστικές φράσεις που έχουν ένα ουσιαστικό ή και ένα επίθετο, ένα οριστικό, αόριστο ή μηδενικό άρθρο.
- Φτιάξε κι εσύ ένα «τεστ επιμέλειας» για τους συμμαθητές σου. Αν θέλεις, δούλεψε μαζί με κάποιον άλλο και παρουσιάστε το μαζί στην τάξη.

14. Κοίταξε τα σκίτσα και πες γιατί νυστάζει η Ίρμα!

α. Τι πιστεύει ο γάτος για τους δύο ανθρώπους;

.....

.....

.....

.....

β. Πότε κοιμάται η Ίρμα; Γιατί;

.....

.....

Περιγράψε μια καθημερινή, συνηθισμένη μέρα σου. Πες τι ώρα ξυπνάς, πότε πας σχολείο, τι κάνεις μετά.

.....

.....

γ. Εσύ κοιμάσαι και ξυπνάς πάντα τις ίδιες ώρες;

.....

.....

Φαντάσου πώς είναι μια συνηθισμένη μέρα στη ζωή ενός ψαρά και ενός νυχτοφύλακα.

.....

.....

15. Πότε Λέμε...

Καλημέρα: .....
Καληνύχτα: .....
Καλησπέρα: .....
Καλό μήνα: .....
Καλή χρονιά: .....
Καλή εβδομάδα: .....
Καλό Σαββατοκύριακο: .....
Όνειρα γλυκά: .....

16. Τι έχει το πρόγραμμα;

Κοίταξε το πρόγραμμα εκδηλώσεων που ακολουθεί και κάνε μικρούς διαλόγους με τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριάς σου όπως στο παράδειγμα.

- ✓ – Ξέρεις ότι τον Ιούλιο έχει μια βραδιά μπαλέτου;
- Αλήθεια; Πότε ακριβώς;
- Στις 15. – Πού; – Στο Ηρώδειο.
- Και ποιοι χορεύουν;

Ιούλιος

- **4/07, ώρα 21.00, Θέατρο Λυκαβηττού:**
Συναυλία ροκ (Ψύλινα Σπαδιά, Ενδελέχεια).
- **15/07, ώρα 20.30, Ηρώδειο Θέατρο:**
Βραδιά μπαλέτου, Τσαϊκόφσκι «Ο καρυοδραύστης»
(Βασιλικά μπαλέτα του Λονδίνου).
- **23/07, ώρα 18.00, αίθουσα Τέχνης, Κεραμικός:**
Έκθεση ζωγραφικής φοιτητών της Σχολής Καλών Τεχνών.
- **30/07, ώρα 19.00, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων:** Προβολή της ταινίας «Μια αιωνιότητα και μια μέρα» του Θ. Αγγελόπουλου. Θα ακολουθήσει ομιλία του σκηνοθέτη.

Αύγουστος

- **2/08, ώρα 20:30, θέατρο Δ. Στράτου:**
Δημοτικοί χοροί (από τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη, χορευτικό συγκρότημα Δ. Στράτου).
- **7/08, ώρα 21:00, αρχαίο θέατρο Επιδαύρου:**
Αρχαία κωμωδία, Αριστοφάνη «Ορνίδες»,
Εθνικό Θέατρο.
- **9/08, ώρα 21:30, παραλία Αλίμου:**
Πάρτι με διάφορα pop συγκροτήματα
ελληνικά και ξένα.

17. Τιτανικός

α. Τι ξέρεις για τον Τιτανικό; Πες ποια απάντηση νομίζεις ότι είναι σωστή και μετά διάβασε το κείμενο που ακολουθεί για να δεις πώς τα πήγες!

1. Τι ήταν ο Τιτανικός;

- α.** ταινία
- β.** πλοίο
- γ.** αεροπλάνο

2. Ο Τιτανικός...

- α.** είχε βάρκες για όλους τους επιβάτες.
- β.** προσέκρουσε σε παγόβουνο.
- γ.** είχε πάντα ωραία μουσική.

3. Ο Τιτανικός όταν βυθίστηκε...

- α.** έκανε το πρώτο του ταξίδι.
- β.** έκοψε πολλά εισιτήρια.
- γ.** έπλεε στη Μεσόγειο θάλασσα.

4. Οι άνθρωποι που ήταν στον Τιτανικό...

- α.** πέθαναν όλοι.
- β.** έκλαιγαν όταν τελείωσε το έργο.
- γ.** δε φαντάζονταν ότι θα βυθιζόταν μέσα σε δύο ώρες.

β. Για να δεις πώς τα πήγες όμως, πρέπει να συμπληρώσεις τα κενά με το κατάλληλο άρθρο!

..... νύχτα ..... 14ης Απριλίου ..... 1912 ..... υπερωκεάνιο ..... Τιτανικός έπλεε στα ανοιχτά ..... Βόρειου Πόλου. Ήταν ..... μεγαλύτερο πλοίο που είχε ναυπηγηθεί ως τότε και έκανε ..... παρθενικό του ταξίδι.

..... 2.227 επιβαίνοντες και ..... πλήρωμα διασκέδαζαν αμέριμνοι, βέβαιοι ότι ..... πλοίο ήταν ..... αβύθιστο. Λίγο πριν από ..... μεσάνυχτα, μερικοί ..... επιβάτες ένιωσαν .....

μικρό τράνταγμα. Δεν ήξεραν ότι ..... υπερωκεάνιο είχε προ-

σκρούσει σε ..... παγόβουνο ούτε μπορούσαν να φανταστούν

ότι μέσα σε ..... δυο ώρες ..... Τιτανικός θα βυθιζόταν.

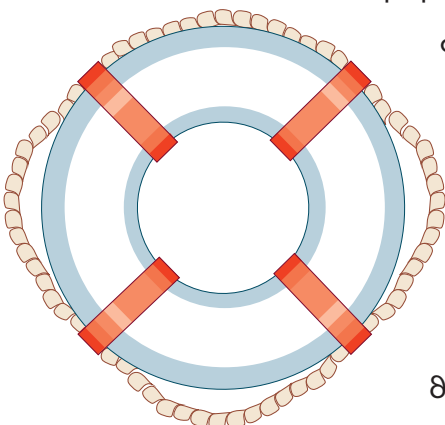
..... «αβύθιστο» πλοίο είχε ..... σωσίβιες βάρκες για

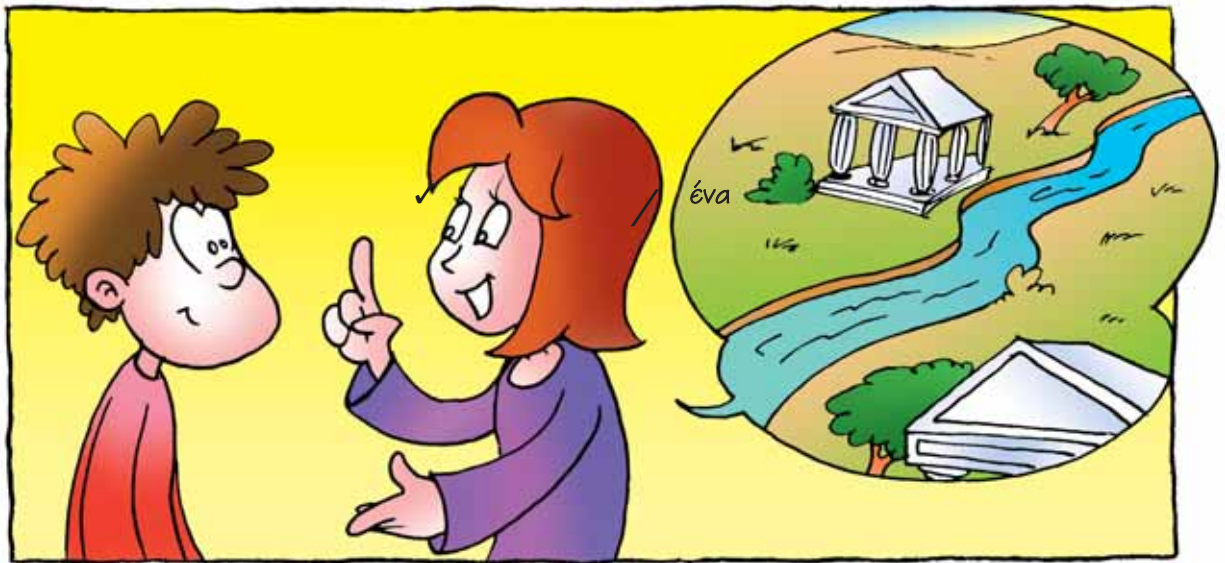
..... μισούς επιβαίνοντες. Μόνο ..... 705 άνθρωποι

σώθηκαν. .... υπόλοιποι, ... επιβάτες και ..... πλή-

ρωμα, είτε πήγαν σ(ε) ..... βυδό μαζί με ..... πλοίο είτε πέ-

θαναν από ..... κρύο σ(ε) ..... παγωμένα νερά.

18. Πού βρίσκουν τα ποτάμια τόσο το νερό;

Η Μπετίνα διάβασε στους «Ερευνητές» για τα ποτάμια. Δε θυμάται ακριβώς το κείμενο, οπότε μεταφέρει στο Λέο περίπου αυτά που διάβασε. Σύμφωνα με όσα έμαδες, υπάρχουν λάθη στα άρθρα; Αν ναι, διόρθωσέ τα.

Για τους Αρχαίους Έλληνες τα (.....) ποτάμια είναι το (.....) είδος μυστηρίου. Έβλεπαν ότι ένας (.....) ρόλος τους είναι καθοριστικός στη διατήρηση¹ (.....) ζωής, στις αγροτικές καλλιέργειες, στις μεταφορές. Ωστόσο δεν μπορούσαν να εξηγήσουν (.....) ροή τους. (.....) Ορισμένοι φιλόσοφοι, όπως (.....) Θαλής από τη Μίλητο (περίπου 625-550 π.Χ.), είχαν (.....) σαφή αντίληψη² για έναν (.....) κύκλο ενός (.....) νερού. Θεωρούσαν, όμως, ότι (.....) βροχοπτώσεις δεν αρκούν για να διατηρήσουν τη (.....) ροή του (.....) μεγάλου ποταμού και πίστευαν ότι μόνο (.....) ωκεανοί είναι ικανοί να προσφέρουν τέτοια (.....) ποσότητα (.....) νερού. Γι' αυτό, λοιπόν, υπέθεσαν ότι υπάρχουν κάποιοι (.....) υπόγειοι καταρράκτες³ που μεταφέρουν ένα (.....) νερό από τις (.....) θάλασσες στα ποτάμια. Αυτές (.....) απόψεις επικράτησαν (.....) χιλιάδες χρόνια. Ακόμη και (.....) 17ο αιώνα φαντάζονταν ότι κάτω από (.....) πόδια τους βρίσκεται το (.....) τεράστιο δίκτυο⁴ (.....) υπόγειων ποταμών. Όσπου (.....) 1674, ένας (.....) Γάλλος επιστήμονας, (.....) Κλοντ Περό (1613-1688), έκανε (.....) μετρήσεις και βρήκε ότι οι (.....) βροχοπτώσεις μπορούν να συντηρήσουν (.....) ροή των (.....) ποταμών.

1. η διατήρηση: το να κρατάς κάτι για πολύ χρόνο χωρίς να χαλάει, το να διατηρείς κάτι.
2. η αντίληψη: αυτό που καταλαβαίνω, αυτό που αντιλαμβάνομαι.
3. ο καταρράκτης: νερά ποταμού που πέφτουν απότομα από μεγάλο ύψος.
4. το δίκτυο: σύνολο ίδιων ή παρόμοιων πραγμάτων που συνδέονται μεταξύ τους.

19. Ζωή με λίγο νερό...

α. Ο Πέτρος ενδιαφέρεται για τις ερήμους. Κράτησε σημειώσεις για να γράψει ένα κείμενο. Βοήθησέ τον να τις βάλει στη σωστή σειρά.

Σε μερικά μέρη της ερήμου, όμως, η βλάστηση και το νερό είναι άφθονα όλο το χρόνο.	
Σε πολλές ερήμους υπάρχουν πόλεις εγκαταλειμμένες, όπου το νερό στέρεψε ή η όαση σκεπάστηκε με άμμο και οι κάτοικοι την εγκατέλειψαν.	
Αυτές οι περιοχές ονομάζονται έρημοι.	
Υπάρχουν περιοχές που σπάνια βρέχει, όπου ο ήλιος καίει τη γη και ισχυροί άνεμοι σαρώνουν την άμμο και τη σκόνη από το έδαφος.	1
Οι οάσεις όμως δεν είναι αιώνιες.	
Οι οάσεις είναι οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές της ερήμου γιατί εκεί υπάρχει νερό, το οποίο επιτρέπει στους ανθρώπους να χτίσουν χωριά και πόλεις.	
Αυτά τα μέρη λέγονται οάσεις.	
Η μεγαλύτερη οάση του κόσμου βρίσκεται στις όχθες του Νείλου ποταμού, που διαρρέει ¹ τη Σαχάρα, τη μεγαλύτερη έρημο της γης.	
Το έδαφος αρδεύεται και καλλιεργούνται χουρμαδιές, ελιές, σιτάρι και άλλα.	

β. Με τις πληροφορίες αυτές φτιάξε ένα κουίζ και δοκίμασε τις γνώσεις των φίλων σου. Προσπάθησε όσο μπορείς να τους μπερδέψεις!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. **διαρρέω:** ρέω διαμέσου, π.χ.: το ποτάμι διαρρέει (= περνάει μέσα από) αυτή την περιοχή.

20. Ανακαλύψεις

Τι νομίζεις ότι χρειάζεται στα παρακάτω κενά; Μηδενικό ή οριστικό άρθρο και... πού ακριβώς;

Ως ..... αρχές ..... 19ου αιώνα, ... περισσότεροι επιστήμονες πίστευαν ότι ..... Γη είναι σχετικά ..... νέα και ότι ..... επιφάνειά της διαμορφώθηκε με ..... διαδοχικές¹ και ..... βίαιες καταστροφές ..... μεγάλης κλίμακας. ..... πρώτος ..... Σκοτσέζος γεωλόγος Τζέιμς Χάτον (1726-1797) υπέθεσε ότι ..... Γη είναι ..... πολύ αρχαιότερη και ότι διαμορφώθηκε με ..... πολύ πιο ήπιες διαδικασίες. Έπρεπε, όμως, να έρθει ..... Βρετανός γεωλόγος Τσαρλς Λάιελ (1797-1875) για να κάνει αυτή ..... ιδέα κοινά αποδεκτή. ..... Λάιελ ήταν ..... ασκούμενος δικηγόρος όταν ..... ζωηρό ενδιαφέρον του για ..... πετρώματα τον παρακίνησε να πάρει ..... μέρος σ(ε) ..... διάφορες γεωλογικές αποστολές. ..... βιβλίο του ανέτρεψε ..... κυρίαρχες, εκείνη ..... εποχή, αντιλήψεις για ..... κόσμο.

1. διαδοχικός, -ή, -ό: συνεχής.

21. Βάλε τα άρθρα στα δύο κόμικς αλλά μόνο όπου χρειάζεται.

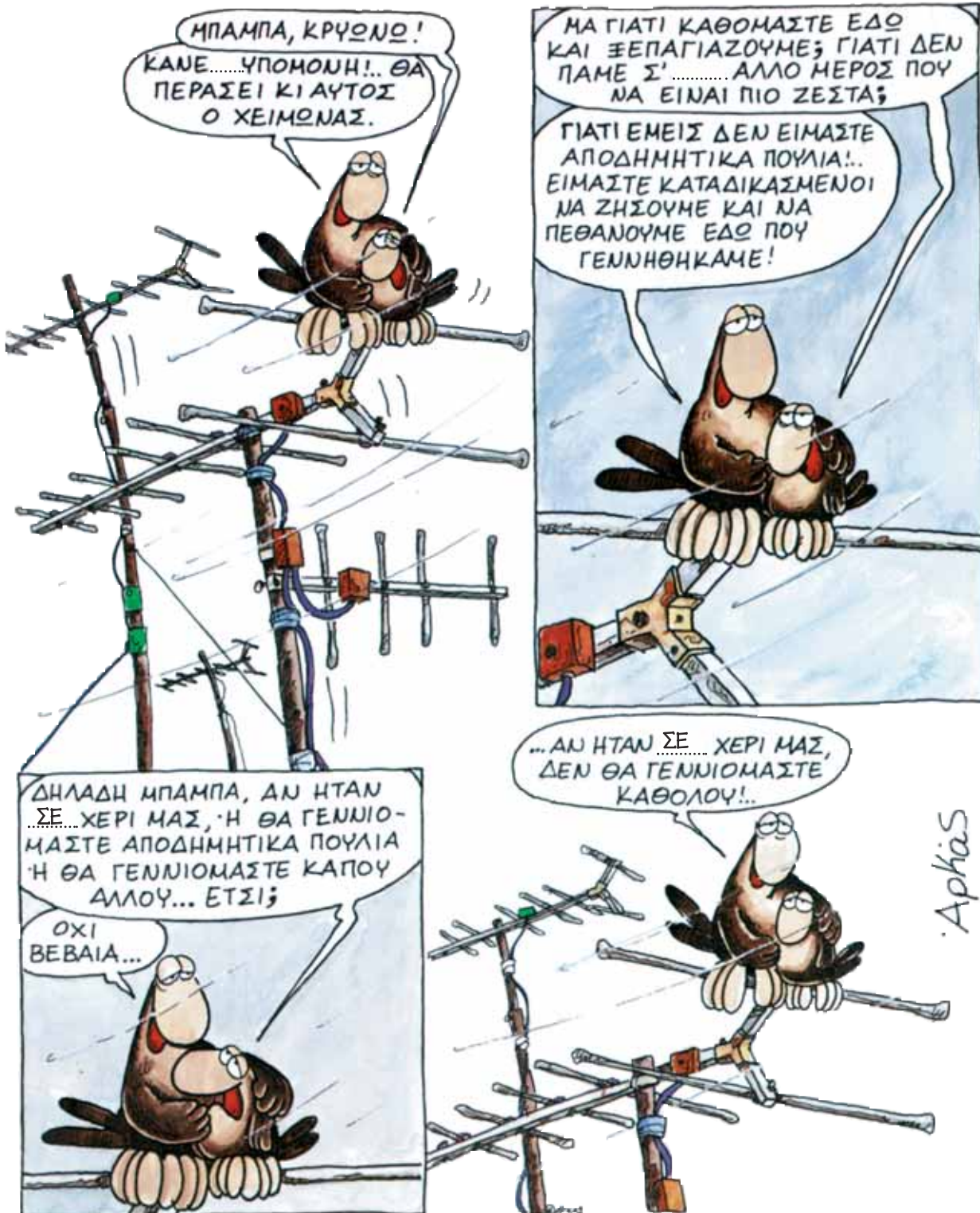

(Αρκάς: Χαμηλές Πτήσεις, Μπαμπά πετάω!, Εκδόσεις «γράμματα», 1992)

22. Υπάρχουν... πολλά άρθρα!

Διάλεξε το σωστό.

(Αρκάς: Χαμηλές Πτήσεις, Μπαμπά πετάω!, Εκδόσεις «γράμματα», 1992)

ΟΙ ΠΤΩΣΕΙΣ

ΠΤΩΣΕΙΣ:

Τι είναι;
Πότε τις βάζουμε;

- ▶ **ΠΤΩΣΕΙΣ** είναι οι διάφορες **μορφές** που μπορεί να πάρει ένα ουσιαστικό, ένα επίθετο ή μια αντωνυμία, ανάλογα με το περιβάλλον όπου χρησιμοποιείται.
- ▶ **Οι ΠΤΩΣΕΙΣ** φανερώνουν ποια **σχέση** έχει μια ονομαστική φράση με κάποια άλλη λέξη / φράση της πρότασης.
- ▶ Στα ελληνικά, μια λέξη μπορεί να αλλάζει ολόκληρη από τη μια πτώση στην άλλη (*ο, του, τον, εγώ, εμένα*), συνήθως όμως αλλάζει μόνο η κατάληξη, η τελευταία συλλαβή της (*φίλος, φίλο*).
- ▶ Οι (μορφολογικές) πτώσεις που υπάρχουν στα ελληνικά είναι:
  - Α.** η ονομαστική (ο φίλος)
  - Β.** η γενική (του φίλου)
  - Γ.** η αιτιατική (τον φίλο)
  - Δ.** η κλητική (φίλε!)

Η ΓΕΝΙΚΗ: Λειτουργίες - Χρήσεις

➤ με ονόματα (προσδιοριστική, υποκειμενική, αντικειμενική)

Αύριο είναι τα γενέθλια ενός φίλου μου.

Η μητέρα της καλύτερης μου φίλης είναι δασκάλα.

Βρήκα κάτι κλειδιά αυτοκινήτου μπροστά στην πόρτα μας.

Έξι ποτήρια του νερού ήταν πάνω στο τραπέζι.

Ο ήλιος του χειμώνα ζέσταινε το σπίτι.

Ο παππούς πότιζε τα δέντρα του μικρού κήπου.

Τι κάνεις συνήθως την ώρα του διαλείμματος;

Ποιο είναι το ψηλότερο βουνό αυτής της χώρας;

Η Άννα είναι δεκατριών χρονών.

Έφτιαξαν μια πόρτα ύψους 10 μέτρων.

Δεν μπορούσαν να εξηγήσουν την αντίδραση του παιδιού τους.

Οι λύσεις των ασκήσεων βρίσκονται στην τελευταία σελίδα.

➤ με ρήματα (έμμεσο αντικείμενο, χαριστική / προσωπική)

Αγοράσαμε της φίλης μας δώρο. ➔ Της αγοράσαμε δώρο.

Δε μιλάω του Γιάννη. ➔ Δεν του μιλάω.

Πόσοι επέζησαν του σεισμού;

Να μου είσαι καλά!

➤ με επιρρήματα

Κοίτα μπροστά σου!

Είναι όλοι εναντίον μου.

Παίζαμε εκτός έδρας, γι' αυτό χάσαμε.

➤ σε εκφράσεις (ως κατηγορούμενο, με επιρρηματική σημασία)

Φέτος είναι της μόδας τα άσπρα.

Έγινε της τρελής στο σπίτι!

Και του χρόνου!

➤ με προθέσεις

Είναι κατά του πολέμου και υπέρ της ειρήνης.

Εξαιτίας σου δε θα πάμε πουθενά!

1. Τίνος είναι το μπουφάν;

Η Ελένη και ο Αλέξης συζητούν. Τους ακούει όμως και κάποιος άλλος...
Διάβασε το διάλογο για να μάθεις ποιος. Στη συνέχεια απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Ελένη: Μπα; Από πότε αγαπά ο αδερφούλης μου τα ζώα και φορά μπουφάν με το σήμα της WWF;

Αλέξης: Και τι σε νοιάζει εσένα, που φοράς ως και τα πουκάμισα του μπαμπά;

Ελένη: Ωραίο είναι πάντως το μπουφάν.
Του Γιάννη δεν είναι;

Αλέξης: Ναι, αλλάξαμε μπουφάν για σήμερα.

Ελένη: Έχετε έξοδο απόψε δηλαδή;

Αλέξης: Ναι, είναι τα γενέθλια της Μυρτώς και θα πάμε στο πάρτι της.

Ελένη: Και το αυτοκίνητο του θείου ποιος θα το πλύνει; Δίνει πέντε ευρώ.

Αλέξης: Εγώ. Προλαβαίνω. Και εσύ να πας να πάρεις τα φάρμακα της γιαγιάς.

Ελένη: Αυτό είναι τσάμπα!

Αλέξης: Ναι, αλλά συνέχεια έχεις δωράκια από τη γιαγιά.

Μαμά: Έλενα, πηγαίνεις να πάρεις και τα ρούχα του παιδιού απ' το καθαριστήριο;

Ελένη: Ποιανού παιδιού, μανούλα;

Μαμά: Του Αλέξη.

Ελένη: Και γιατί δεν πάει το παιδί, μαμά;

Μαμά: Αφού θα πας στο φαρμακείο, δίπλα είναι.

Αλέξης: Έλα, Ελενίτσα, κάνε καμιά δουλίτσα!...

1. Ποιανού το μπουφάν φοράει ο Πέτρος;

.....

2. Ποιανού τα πουκάμισα φοράει η Έλενα;

.....

3. Τίνος τα γενέθλια είναι σήμερα;

.....

4. Ποιος έχει πάρτι σήμερα;

.....

5. Τι θα πάρει η Έλενα από το φαρμακείο;

.....

6. Ποιανού τα ρούχα είναι στο καθαριστήριο;

.....

Με τη **ΓΕΝΙΚΗ** λέμε σε ποιον ανήκει κάτι.

ποιος;

ονομαστική

ο Γιάννης έχει μια μπλούζα
ο Κώστας
ο Πέτρος

η Έλενα έχει μια μπλούζα
η Άννα
η Μυρτώ

το παιδί έχει μια μπλούζα
το μωρό

ποιανού; τίνος;

γενική

η μπλούζα **του** Γιάννη
του Κώστα
του Πέτρου

η μπλούζα **της** Έλενας
της Άννας
της Μυρτώς

η μπλούζα **του** παιδιού
του μωρού

2. Τίνος είναι τα ποτήρια;

Και ποιανού είναι τα πιατάκια;

3. Ποιος μένει πού;

Διάβασε το κείμενο και γράψε τις λεζάντες.

Ο ΟΡΟΦΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

Στο πάνω διαμέρισμα μένουμε εμείς. Ο όροφος είναι μεγάλος. Η αδελφή μου έχει δωμάτιο με μπαλκόνι. Εγώ δεν έχω, αλλά το δωμάτιό μου είναι πιο μεγάλο.

Κάτω δεξιά μένουν ο θείος, η θεία και το παιδί τους. Στο διπλανό διαμέρισμα μένουν ο παππούς και η γιαγιά. Ο κήπος είναι κοντά και το απόγευμα κάθονται εκεί. Η γιαγιά φτιάχνει νόστιμα φαγητά. Η κουζίνα της είναι μεγάλη. Το βράδυ τρώμε εκεί όλοι μαζί.

Έχουμε και υπόγειο. Εκεί ο παππούς μου έχει ένα μικρό εργαστήριο για το μαστόρεμα. Μ' αρέσει στο υπόγειο. Κανείς δε μας ακούει όταν παίζουμε εκεί κάτω. Στο σπίτι μας μ' αρέσει που έχουμε σκεπή και όχι ταράτσα.

4. Τι φωνίζουμε και από πού;

Αντιστοιχίσε τον άνθρωπο με τα προϊόντα, γράψε πώς λέμε το μαγαζί του καθενός και φτιάξε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

ο άνθρωπος

μανάβης
χασάπης
μπακάλης
φούρναρης
ζαχαροπλάστης
ψιλικατζής

το προϊόν

τρόφιμα
φρούτα και λαχανικά
κρέας
περιοδικά και εφημερίδες
τούρτες και γλυκά
φρέσκο ψωμί

το μαγαζί

.....
μανάβικο
.....
.....
.....
.....

✓ Από το μανάβη αγοράζουμε φρούτα και λαχανικά. Το μαγαζί του μανάβη το λέμε μανάβικο.

5. Το καβούκι της ...;

Στον Αλέξη και στην Έλενα αρέσουν τα κουίζ για τα ζώα. Τώρα προσπαθούν να αντιστοιχίσουν τα ζώα με τα μέρη του σώματός τους και να κάνουν φράσεις όπως στο παράδειγμα. Μπορείς να τους βοηθήσεις;

α.		στ.	☒ ζ.	το καβούκι	η καμηλοπάρδαλη
β.		ζ.	☐	ο λαιμός	ο ελέφαντας
γ.		η.	☐	η προβοσκίδα	η χελώνα
δ.		θ.	☐	τα μάτια	το λιοντάρι
ε.		ι.	☐	οι ρίγες	η ζέβρα
			☐	η καμπούρα	ο σκαντζόχοιρος
			☐	η χαίτη	η κουκουβάγια
			☐	τα δόντια	η καμήλα
			☐	το κρανίο	ο χιμπατζής
			☐	τα αγκάδια	ο λύκος

✓ το καβούκι της χελώνας

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....

6. Τα κλειδιά!

Διάβασε το κείμενο και υπογράμμισε τις γενικές και, μετά, με τις υπογραμμισμένες λέξεις των φράσεων που βρήκες συμπλήρωσε τον πίνακα.

Και ενώ ο Αλέξης και η Έλενα παίζουν, ο παππούς σκέφτεται τίνος μπορεί να είναι τα κλειδιά που βρήκε έξω από την πόρτα του σπιτιού.

άρθρα	ουσιαστικά	αντωνυμίες
του		κανενός
.....		.....
.....		.....
.....		.....
.....		.....

7. Τίνος είναι;

Φτιάξε μικρούς διαλόγους όπως στο παράδειγμα.

✓ ποδήλατο / φίλος / Βασίλης

➔ - Ποιανού είναι αυτό το ποδήλατο;
- Ποιου φίλου σου;

- Ενός φίλου μου.
- Του Βασίλη.

1. γυαλιά / φίλη / Όλγα

2. τσάντα / συμμαθητής / Πέτρος

3. βιβλίο / γνωστή / Δάφνη

4. μηχανάκι / παιδί / φίλος από το Β2

5. εργαλείο / μάστορας / υδραυλικός

6. ταυτότητα / πελάτης / κύριος Δήμας

7. κοκαλάκι / κοπέλα / Μυρτώ

8. χρήματα / κυρία / κυρία Στεφανίδου

8. Ρώτα με, να σου πω!

Ρώτησε τους συμμαθητές σου τίνος είναι τα διάφορα πράγματα που βλέπεις στην τάξη, πάνω στα θρανία, στην έδρα, στο πάτωμα, στους τοίχους κτλ. Κάποιος άλλος σου δίνει την απάντηση.

- ✓ - Τίνος είναι η κόκκινη τσάντα;
- Είναι της Μαρίας.

ΓΕΝΙΚΗ ΚΤΗΤΙΚΗ - γενική αντωνυμιών και επιθέτων

9. Η περίεργη!

Διάβασε το διάλογο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Μαρία: Δε μου λες, Ελένη, είδες την καινούργια μας γειτόνισσα; Πολύ παράξενα δεν είναι τα ρούχα της;

Ελένη: Οχ, ακόμα δεν ήρθε η γυναίκα και άρχισε το κουτσομπολιό!

Μαρία: Μια παρατήρηση έκανα! Δε μου λες, το αυτοκίνητο των διπλανών σας δεν ήταν κόκκινο; Πότε το έβαψαν;

Ελένη: Δεν ξέρω, Μαρία μου. Δεν το πρόσεξα.

Μαρία: Μμμ... μήπως τουλάχιστον θυμάσαι τι μάρκα ήταν τα ποδήλατα των ξανθών παιδιών που είδαμε χτες;

Ελένη: Ποιων παιδιών;

Μαρία: Αυτών που συχνάζουν¹ στην πλατεία και είναι πολύ φίλοι κάποιων κοριτσιών που είναι στην τάξη σου, νομίζω, της Σόνιας και της Μάρδας.

Ελένη: Πώς τα ξέρεις εσύ όλα αυτά; Είσαι φίλη καμιάς τους;

Μαρία: Όχι, αλλά τις έχω δει. Και δεν είναι φίλες μου, γιατί είναι φίλες εκείνης της έξυπνης, της Άννας, που δεν την μπορώ καθόλου! Δε μου λες, είδες ένα παντελόνι που πήγε και πήρε;

Ελένη: Μου φαίνεται τελικά ότι τα μάτια κάποιων ανθρώπων βλέπουν καλύτερα!

Μαρία: Τα μάτια όποιων θέλουν βλέπουν! Εσύ αδιαφορείς για τους άλλους, δεν είσαι σαν και μένα!

Ελένη: Τι να σου πω τώρα, παιδάκι μου!

1. Τίνος τα ρούχα είναι παράξενα; .....
2. Τίνων το αυτοκίνητο ήταν κόκκινο; .....
3. Ποια παιδιά είχαν ποδήλατα; .....
4. Με ποιες κάνουν παρέα αυτά τα παιδιά; .....
5. Γιατί δεν κάνει παρέα και η Μαρία με τις συμμαθήτριες της Ελένης; .....
6. Τίνων τα μάτια βλέπουν περισσότερα πράγματα; .....

1. συχνάζω: πηγαίνω συχνά.

10. Συμπλήρωσε τον πίνακα με τις γενικές του διαλόγου.

άρθρα	ουσιαστικά	επίθετα	αντωνυμίες
των		διπλανών	

11. Πού είναι το λάθος;

Η Μαρία σήμερα είναι λίγο αφηρημένη. Κοίταξε τι έγραψε στο ημερολόγιό της και διόρθωσε τα λάθη της.

Είπα στην Ελένη για το αυτοκίνητο του διπλανό της και δεν ήξερε τίποτα. Τι ρώτησα για τα ποδήλατα εκείνα τα αγόρια που συχνάζουν στην πλατεία και πάλι δεν ήξερε τίποτα. Και δεν ξέρει, λέει, ούτε η Σόνια και η Μάρθα κάνουν παρέα με την Άννα, την οποία το καινούργιο παντελόνι είναι απαίσιο! Μερικοί άνθρωποι δεν έχουν γούστο. Τα πράγματα τέτοιοι άνθρωποι είναι άχαρα σαν κι αυτούς!

Αλλά η Ελένη δε βλέπει τίποτα, δίδεν! Και είπε ό-ρισσότερα απ' όσα πρέπει. Όταν όμως κάποιος της αρέσει, τότε αρχίζει: αχ, είδες τα μαλλιά εκείνο το παιδί; Και τι ωραίο χαμόγελο που έχει! Γι' αυτό της εί-πα κι εγώ ότι, άμα θέλουμε, βλέπουμε τα πάντα!

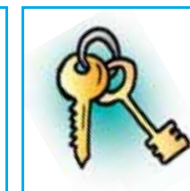
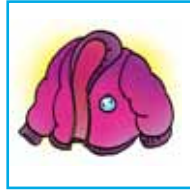
✓ το αυτοκίνητο του διπλανού της

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

12. Της ξανθιάς ή της μελαχρινής;

Κοίταξε τα σκίτσα και πες τι είναι τίνος. Επειδή δεν ξέρουμε τα ονόματα αυτών των ανθρώπων, χρησιμοποίησε επίθετα όπως:

- ψηλός • μακρύς • κοντός • ξανθός • μελαχρινός • νέος • ηλικιωμένος
- πλούσιος • φτωχός • επιμελής • άτακτος

13. Πες το αλλιώς!

Κάνε τις δύο προτάσεις μία χρησιμοποιώντας γενική, όπως στο παράδειγμα.

✓ Η αδερφή μου έχει ένα κινητό. Αυτό το κινητό είναι πολύ μικρό.

➔ Το κινητό ..... της αδερφής μου είναι πολύ μικρό.

1. Η κοπέλα που κάθεται στην παραλία έχει μια ομπρέλα. Η ομπρέλα αυτή είναι τεράστια.
Η ομπρέλα .....
2. Η ασθενής έχει ένα μαξιλάρι. Το μαξιλάρι αυτό έπεσε στο πάτωμα.
Το μαξιλάρι .....
3. Ο παχύς κύριος έχει μια φωτογραφική μηχανή. Η μηχανή αυτή βγάζει ωραίες φωτογραφίες.
Η φωτογραφική μηχανή .....
4. Το παιχνιδιάρικο¹ μωρό έχει ένα κουκλάκι. Το κουκλάκι αυτό είναι σκισμένο.
Το κουκλάκι .....
5. Ένας παλιός συμμαθητής μου έχει ένα σιντί. Εγώ δανείστηκα αυτό το σιντί.
Δανείστηκα το σιντί .....
6. Κάποια καλή μου φίλη έχει ένα σκύλο. Τον λένε Τζακ.
Το σκύλο .....
7. Εκείνος ο δάσκαλος έχει ένα χαρτοφύλακα. Ο χαρτοφύλακός του είναι τεράστιος.
Ο χαρτοφύλακας .....
8. Οι συγγενείς και οι φίλοι μας έχουν αυτοκίνητα. Αλλά γιατί τα περισσότερα είναι άσπρα;
Γιατί τα αυτοκίνητα .....

1. παιχνιδιάρης, -α, -ικο: που του/της αρέσουν τα παιχνίδια.

14. Τι έγινε;

Κοίταξε τα σκίτσα και πες τι συνέβη σε αυτούς τους ανθρώπους και τι έκαναν μετά. Χρησιμοποίησε τα ρήματα που δίνονται κάθε φορά καθώς και την αντωνυμία Ο ΟΠΟΙΟΣ, Η ΟΠΟΙΑ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ, όπως στο παράδειγμα.

χαλάω - τηλεφωνώ

φεύγω - πηγαίνω

✓ Η κυρία της οποίας το αυτοκίνητο χάλασε
πήρε τηλέφωνο την οδική βοήθεια.

ανοίγω - σκύβω και μαζεύω

σκίζω - γυρίζω

σπάω - γράφω

ανεβαίνω - καλώ

15. Ποιανού;

Συμπλήρωσε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων.

1. Γιατί πειράζεις τα πράγματα ..... σου; (συμμαθητής)
2. Το μολύβι ..... έχει πέσει στο πάτωμα. (αγόρι)
3. Πας στο καθαριστήριο να πάρεις το παλτό ..... ; (γιαγιά)
4. Οι μπλούζες ..... είναι όλες ροζ. (μικρός, αδερφή)
5. Είδες το σπιτάκι ..... μου; (καινούργιος, σκύλος)
6. Τα νερά ..... είναι κρύα. (βαδύς, ποταμός)
7. Τα σπίτια ..... έχουν συχνά πολλή σκόνη!
(τεμπέλης, άνθρωπος)
8. Μου εξήγησαν το πρόβλημα ..... . (αυτός, οικογένεια)
9. Χάλασε το αυτοκίνητο ..... . (εκείνος, κυρία)
10. Ο καθηγητής διόρθωσε τα τετράδια ..... . (όλος, παιδί)
11. Οι τσάντες ..... είναι πολύ μεγάλες. (μερικός, γυναίκα)
12. Τα βιβλία ..... ήταν στα θρανία, ενώ ..... ήταν στο πάτωμα.
(κάποιος, κάποιος, άλλος)
13. Τα σεντόνια ..... είναι λευκά. (αυτός, φάντασμα)
14. – Η τσάντα ..... μου είναι μικρή.
– Ναι, αλλά ..... είναι μικρότερη! (μητέρα, δικός)
15. Το αγόρι ..... η μπάλα χάθηκε χτες πήγε στο διευθυντή και διηγήθηκε
τι έγινε. (οποίος)
16. Ο δάσκαλος έβαλε άριστα στα τετράδια ..... .
(όλος, επιμελής, μαθητής)

16. Στο Δημαρχείο

Διάβασε το διάλογο και συμπλήρωσε τα στοιχεία της μητέρας της Ελένης.

Τα διαβατήρια της Ελένης και της μητέρας της έχουν λήξει. Πηγαίνουν στο Δημαρχείο για να πάρουν ένα «πιστοποιητικό πολιτογράφησης», ένα χαρτί που λέει σε ποιο δήμο είναι γραμμένοι οι πολίτες. Η υπάλληλος ζητάει από τη μαμά της Ελένης να συμπληρώσει τα στοιχεία της.

Υπάλληλος: Συμπληρώστε, σας παρακαλώ, αυτό το έντυπο και μετά φέρτε το πάλι σε εμένα.

Μαμά: Λοιπόν, τι γράφουμε εδώ; Πρώτα το όνομά μου, μετά το όνομα του μπαμπά, Δημήτριος, το όνομα της μαμάς μου, Ελένη, και το όνομα της οικογένειας της μαμάς μου, Γιαννοπούλου. Θέλουν και αριθμό ταυτότητας. Για κοίτα, βρε Ελενίτσα μου, στην τσάντα μου κάπου είναι το πορτοφόλι μου.

Ελένη: Αχ, μαμά, γιατί ποτέ δε θυμάσαι νούμερα; Και γιατί να έχω κι εγώ το ίδιο πρόβλημα; Μήπως είναι κληρονομικό; Ορίστε το πορτοφόλι. Πότε γεννήθηκες, όμως, θυμάσαι, ε;

Μαμά: Έλα, Ελένη, άσε τα αστεία.

Ελένη: 23 Αυγούστου 1961. Και γεννήθηκες στην Πάτρα. Και τώρα μένουμε στο Χαϊδάρι Αττικής. Είδες πώς σε βοηθάω, μαμάκα μου; Να πάω και το χαρτί τώρα στην κυρία;

Μαμά: Πολύ πρόθυμη σε βλέπω... Μήπως θέλεις να μου ζητήσεις κάτι;

Τα στοιχεία της μητέρας της Ελένης

Όνοματεπώνυμο: ..... Αναστασία Στεφανίδου .....

Όνομα συζύγου: .....

Όνομα μητρός: .....

Το γένος: .....

Αριθμός ταυτότητας: ..... ΠΒ 46596 .....

Ημερομηνία γέννησης: .....

Τόπος γέννησης: .....

Τόπος κατοικίας: .....

Τα στοιχεία της μητέρας σου

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το **ΕΠΩΝΥΜΟ** είναι το όνομα της οικογένειας. Το λένε και **ΕΠΙΘΕΤΟ**.

Το επώνυμο της γυναίκας και της κοπέλας είναι στη γενική:

- ο κύριος Παππάς - η κυρία Παππά (η γυναίκα του κυρίου Παππά)
- Γιάννης Παππάς - η Μαρία Παππά (η κόρη ή η γυναίκα του κυρίου Παππά)
- ο κύριος Τουφεκτζής - η κυρία Τουφεκτζή
- ο κύριος Παυλάτος - η κυρία Παυλάτου

Τα **ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΠΩΝΥΜΑ / ΕΠΙΘΕΤΑ** είναι πάντα στη γενική και δεν αλλάζουν ποτέ:

- αυτή είναι η κυρία Παυλάτου - αυτός είναι ο κύριος Παυλάτος
- το παιδί της κυρίας Παυλάτου - το παιδί του κυρίου Παυλάτου
- ξέρεις την κυρία Παυλάτου; - ξέρεις τον κύριο Παυλάτο;

ΠΡΟΣΟΧΗ! στον τόνο.

- ο κύριος Βασιλόπουλος - η κυρία Βασιλοπούλου
αλλά: η γυναίκα του κυρίου Βασιλόπουλου

Στα επώνυμα σε **-ίδης** βάζουμε **-ίδου** ή **-ίδη** για τη γυναίκα στη γενική:

- ο κύριος Στεφανίδης και η κυρία Στεφανίδου
- η Καίτη Αμανατίδη και ο Στέλιος Αμανατίδης

Υπάρχουν επώνυμα που λήγουν σε **-ου** και για τους άντρες και για τις γυναίκες!

- ο κύριος και η κυρία Μάρκου
- ο Τάσος και η Μαριάννα Τασόγλου

Τα **ξένα επώνυμα** δεν αλλάζουν:

- ο Βαγγέλης Κοχ και η Μαρίζα Κοχ.

17. Πώς ονομάζεται;

Γράψε το επώνυμο / επίθετο της γυναίκας.

✓ Γιάννης Τριανταφυλλίδης	➔ Ξένια Τριανταφυλλίδου/Τριανταφυλλίδη...
1. Πέτρος Βανδής	Άννα .....
2. Απόστολος Κούλογλου	Γιώτα .....
3. Στέλιος Κουγιουμτζής	Φωτεινή .....
4. Μιχάλης Ευαγγελάτος	Ζωή .....
5. Κώστας Παυλόπουλος	Ελένη .....
6. Θανάσης Αμανατίδης	Σοφία .....
7. Γιώργος Αντύπας	Δήμητρα .....
8. Λευτέρης Παπαδόπουλος	Βασιλική .....
9. Τάκης Παππάς	Ειρήνη .....
10. Σπύρος Έβερτ	Μελίνα .....

18. Πώς λένε τους δικούς σου;

Στη δική σας γλώσσα υπάρχει διαφορά ανάμεσα στα γυναικεία και τα ανδρικά επίθετα; Έχουν τον ίδιο τύπο; Συμπλήρωσε εδώ τα επίθετα της οικογένειάς σου.

Το επώνυμό μου: .....

Το επώνυμο του πατέρα μου: .....

Το επώνυμο της μητέρας μου: .....

Το επώνυμο της γιαγιάς μου: .....

Το επώνυμο του παππού μου: .....

19. Ποιος είναι τι;

Ο Αλέξης θυμήθηκε ότι τα παιδιά των Ίνκας έλεγαν «μπαμπά» και «μαμά» και το θείο και τη θεία. Ρωτάει λοιπόν την Ελένη ποιος είναι ποιος στην οικογένεια.

	A.	B.
✓ Η νύφη είναι	η γυναίκα του γιου	η γυναίκα του αδελφού
1. Ο γαμπρός είναι	.....	.....
2. Η ανιψιά είναι	.....	.....
3. Ο εγγονός είναι	.....	.....
4. Ο προπάππος είναι	.....	.....
5. Ο ξάδελφος είναι	.....	.....
6. Η κουνιάδα είναι	.....	.....
7. Ο μπατζανάκης είναι	.....	.....
8. Ο δισέγγονος είναι	.....	.....
9. Η συννυφάδα είναι	.....	.....

20. Ξέρεις ποιας μαμάς είναι το μικρό;

Ο Αλέξης και η Ελένη κάνουν και πάλι κουίζ. Μήπως εσύ ξέρεις τη... μαμά των παρακάτω ζώων;

- ✓ το πιτσούνι ➔ το πιτσούνι είναι το μικρό του περιστεριού
1. το αρνί ➔ .....
2. το κουτάβι ➔ .....
3. το πουλάρι ➔ .....
4. το μοσχάρι ➔ .....
5. το κοτόπουλο ➔ .....

21. Τίνος συγγενής;

Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα κοιτάζει το σκίτσο και η άλλη ομάδα γυρίζει ανάποδα τη σελίδα. Τα παιδιά της πρώτης ομάδας πρέπει να βρουν τι συγγένεια έχουν αυτοί οι άνθρωποι μεταξύ τους. Γι' αυτό ρωτούν τα παιδιά της άλλης ομάδας, που τους δίνουν τις σωστές απαντήσεις.

- ✓ - Τίνος γιος είναι το ξανθό αγοράκι;
- Του χοντρού κυρίου.
- ✓ - Και η μητέρα του ποια είναι;
- .....

22. Τώρα ξέρεις!

Φτιάξε προτάσεις με τις πληροφορίες που μαζέψατε, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Το ξανθό αγοράκι είναι γιος του χοντρού κυρίου και της .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

• ο πατέρας του είναι ο χοντρούς κύριος
 • η μητέρα του είναι η γυναίκα που φοράει το κόκκινο
 • ο αδελφός του είναι ο μικρότερος αδελφός
 • η γιαγιά του είναι η ηλικιωμένη γυναίκα που κάθεται στο τραπέζι

23. Τι θέλουν να πουν;

Συμπλήρωσε με τις αντωνυμίες:

• όποιος • όσος • τέτοιος • τόσος • οποιός • πόσος • ποιος • αυτός • εκείνος

1. Οι γονείς ..... παιδιών είναι από το εξωτερικό θα συμπληρώσουν αυτό το έντυπο.
2. Ο φίλος μου, ... η μητέρα δουλεύει στην τράπεζα, μου έδωσε έναν κουμπαραί.
3. Με φώναξε ο μπαμπάς ..... του κοριτσιού και μου είπε να μην κάνουμε φασαρία.
4. Μερικοί γονείς δε μαλώνουν ποτέ τα παιδιά τους και τα αφήνουν πάντα να κάνουν ό,τι θέλουν. Όμως τα παιδιά ..... ανθρώπων είναι συνήθως κακομαθημένα.
5. - Ο παπούς ..... κοπέλας λέγεται Δημήτρης;
- ..... εδώ.
6. Στη γιορτή ήρθαν οι συγγενείς ..... πολλών μαθητών, που δε μας χωρούσε η αίθουσα!
7. Οι μαμάδες ..... παιδιών ξέρω εργάζονται όλες.
8. Οι δειοί ..... φίλων σου μένουν στη γειτονιά σου;

24. Κοίταξε τα σκίτσα και φτιάξε προτάσεις, χρησιμοποιώντας τις λέξεις που δίνονται δίπλα σε κάθε σκίτσο.

πατέρας, μικρός, παιδί, καπνίζω

✓ Ο πατέρας του μικρού παιδιού καπνίζει ένα τσιγάρο.
.....
.....

γιαγιά, τρεις, κορίτσι, λέω, ιστορία

.....
.....

μπαμπάς, μερικός, μαθητής, φοράω, καπέλο

.....
.....

άντρας, εκείνος, ψηλός, κυρία, είμαι, κοντός

.....
.....

γονείς, όλος, παιδί, χορεύω, χτες, σε πάρτι

.....
.....

νονά, παχουλός, μωρό, γελάω

.....
.....

25. Ολυμπιακός ή Παναθηναϊκός;

Διάβασε το διάλογο του παπού με τον Αλέξη και πες αν οι προτάσεις που ακολουθούν είναι σωστές (Σ) ή λάθος (Λ) βάζοντας ένα ✓ στο κατάλληλο τετραγωνάκι.

Παπούς: Αλέξη, βρήκα αυτά τα κλειδιά. Του φίλου σου του Γιώργου πρέπει να είναι. Αλλά ο Γιώργος δεν είναι Παναθηναϊκός;

Αλέξης: Ολυμπιακός είναι, βρε παπού, αλλά δεν οδηγεί. Αυτά είναι κλειδιά αυτοκινήτου.

Παπούς: Αυτοκινήτου; Πού το ξέρεις;

Αλέξης: Το βλέπω. Κοίτα, γράφει και ΤΟΥΟΤΑ.

Παπούς: Είδες; Χωρίς τα γυαλιά μου δε βλέπω καλά... Τίνος να είναι όμως τα κλειδιά;

Αλέξης: Του μπαμπά είναι, καλέ παπού. Εμείς δεν έχουμε ΤΟΥΟΤΑ;

1. Τα κλειδιά είναι του φίλου του Αλέξη.

2. Ο Γιώργος δεν οδηγεί.

3. Τα κλειδιά είναι κλειδιά αυτοκινήτου.

4. Το αυτοκίνητο της οικογένειας του Αλέξη δεν είναι ΤΟΥΟΤΑ.

	Σ	Λ
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

Με τη **ΓΕΝΙΚΗ** δηλώνουμε **ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΣΚΟΠΟ** έχει γίνει κάτι, γιατί χρησιμοποιούμε ένα πράγμα, ποια είναι η χρήση του.

Συχνά, δε βάζουμε άρθρο (βλέπε και ενότητα για το άρθρο).

- ο παπούς βρήκε κάτι κλειδιά αυτοκινήτου ➔ για το αυτοκίνητο
- ο Κώστας φοράει γυαλιά ηλίου ➔ για τον ήλιο
- παράγγειλε τα ρούχα του γάμου ➔ για το γάμο

26. Τι είναι αυτό;

Τι είδους είναι το κάθε πράγμα. Φτιάξτε διαλόγους όπως στο παράδειγμα.

άσκηση: αριθμητική / λεξιλόγιο

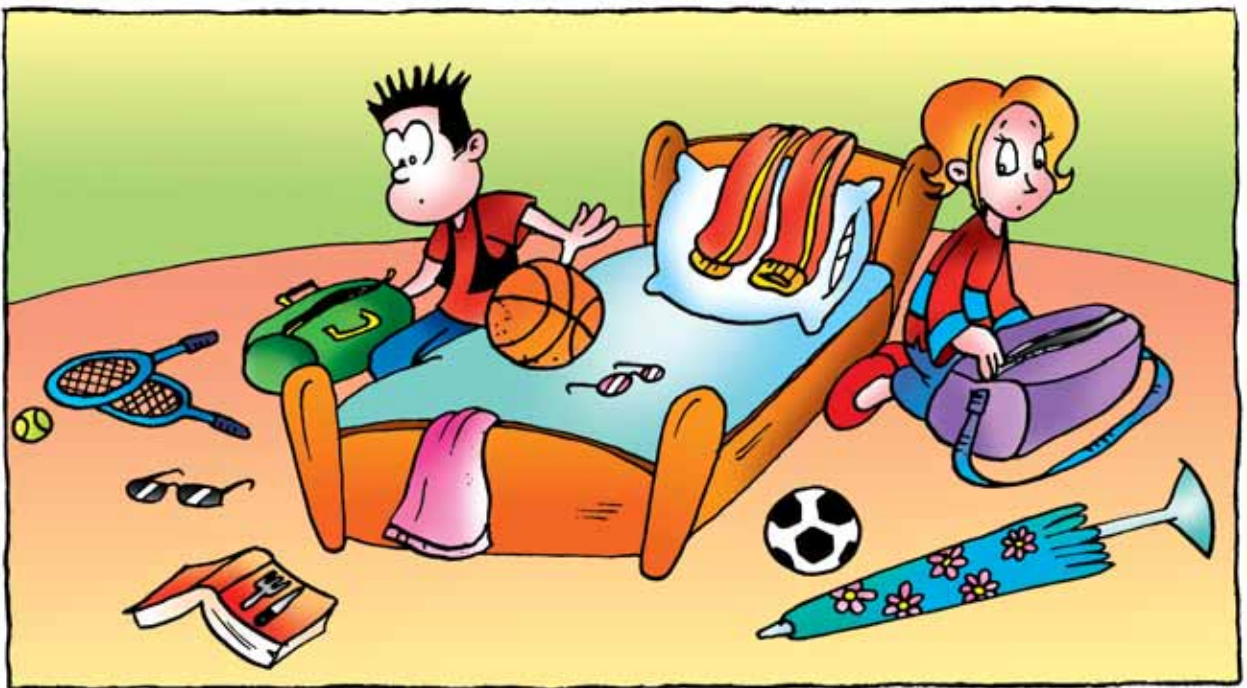
- ✓ - Τι ασκήσεις είναι αυτές;
- Αυτή είναι μια άσκηση αριθμητικής και αυτή είναι μια άσκηση λεξιλογίου.

1. μπάλα: ποδόσφαιρο / καλαθοσφαίριση
2. εισιτήριο: λεωφορείο / κινηματογράφος
3. τσάντα: ταξίδι¹ / θάλασσα¹
4. θήκη: μαξιλάρι / πάπλωμα
5. κρέμα: πρόσωπο / σώμα
6. φόρμα: γυμναστική / ιππασία
7. πετσέτα: μπάνιο / κουζίνα
8. χαρτί: τουαλέτα / κουζίνα
9. γυαλιά: ήλιος¹ / μυωπία
10. μάθημα: Γλώσσα / Πληροφορική

27. Τίνος είναι η ομπρέλα θαλάσσης;

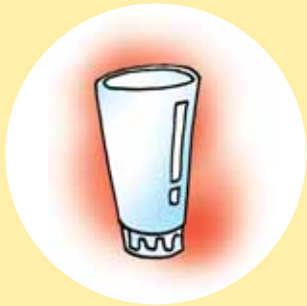
Ο Αλέξης και η ξαδέρφη του η Μαρίνα πηγαίνουν εκδρομή στη θάλασσα. Τα παιδιά ετοιμάζουν τις τσάντες τους, αλλά μπέρδεψαν τα πράγματά τους.

Κοίταξε αυτά που μπέρδεψαν και πες τίνος είναι τι. Υπάρχει κάτι που νομίζεις ότι βρέθηκε κατά λάθος εκεί;

1. λέμε και: ταξιδιού, θαλάσσης και ηλίου.

Με τη ΓΕΝΙΚΗ λέμε για ποια δουλειά έχει γίνει ένα πράγμα, μιλάμε για τη χρήση του, το περιγράφουμε ακριβέστερα (**περιέχον**):

ένα ποτήρι (του) νερού =
ένα ποτήρι για να πίνουμε νερό,
ένα ποτήρι για νερό (μέσα όμως μπορεί να έχει κάτι άλλο)

Με την ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ Ή ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ (βλ. και σχετικές ενότητες) λέμε τι έχει μέσα το αντικείμενο (**περιεχόμενο**):

ένα ποτήρι νερό = ένα ποτήρι που έχει μέσα νερό, είναι γεμάτο με νερό (μπορεί να είναι ποτήρι μικρό ή μεγάλο, για μπίρα ή για κρασί, αλλά να έχει μέσα νερό)
(ένα φλιτζάνι καφέ / καφές)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η **ΓΕΝΙΚΗ** δεν εξαρτάται από το ρήμα, όπως γίνεται με την αιτιατική και την ονομαστική.

➤ Υπάρχει ένα φλιτζάνι (του καφέ) στο τραπέζι.

ονομαστική - γενική

και:

δεν αλλάζει

➤ Φέρε μου ένα φλιτζάνι (του καφέ) σε παρακαλώ.

αιτιατική - γενική

Ενώ:

➤ Ήπια ένα φλιτζάνι (καφέ).
(τι ήπια εγώ;)

αλλάζει

αιτιατική - αιτιατική

Αλλά:

➤ Ένα φλιτζάνι (καφές) χύθηκε πάνω μου.
(τι χύθηκε;)

ονομαστική - ονομαστική

28. Περιεχόμενο ή χρήση;

Υπογράμμισε το σωστό.

1. Δε βάζω πολύ αλάτι, μόνο ένα κουταλάκι γλυκό / του γλυκού.
2. Προσθέτεις δύο φλιτζάνια καφέ / του καφέ αλεύρι.
3. Είναι μεγάλο αυτό το ποτήρι, πάρε καλύτερα ένα ποτήρι κρασί / του κρασιού.
4. Πεινάω, φέρε μου ένα πιάτο σούπα / της σούπας.
5. Έβαλε λίγη ζάχαρη: μόνο δύο κουτάλια σούπα / της σούπας.
6. Δώσε μου ένα μπουκάλι του κρασιού / κρασί να το γεμίσω από το βαρέλι.
7. Η γιαγιά πίνει κάθε απόγευμα ένα φλιτζάνι τσάι / του τσαγιού.
8. Έλα να κάνουμε διάλειμμα και να πιούμε κανένα ποτήρι μπίρας / μπίρα.

29. Μια συνταγή

α. Η Μαρίνα, η ξαδέρφη της Ελένης και του Αλέξη, ετοιμάζει κάτι για τη γιορτή της μητέρας της. Η γιαγιά της κοιτάζει τα υλικά που έχει σημειώσει η Μαρίνα σε ένα χαρτί και προσπαθεί να μαντέψει τι ετοιμάζει η Μαρίνα. Δεν έχει όμως τα γυαλιά της μαζί και δε βλέπει καλά όλες τις λέξεις. Μπορείς εσύ να βρεις ποιες είναι οι λέξεις που δε διαβάζει καλά η γιαγιά; Σου δίνουμε ένα παράδειγμα.

- ένα πακέτο αλεύρι
- ένα ποτήρι ..... γάλα
- δύο φλιτζάνια ..... του τσαγιού ..... ζάχαρη
- ένα φλιτζάνι ..... βούτυρο
- πέντε αυγά
- βανίλια
- τέσσερις κουταλιές ..... σοκολάτα

Τι νομίζεις ότι ετοιμάζει η Μαρίνα; Γλυκό ή φαγητό;

β. Μια φίλη / ένας φίλος θέλει να ετοιμάσει ένα γλυκό για τη γιορτή του. Μπορείς να του προτείνεις τι γλυκό να κάνει για 10 άτομα και να του πεις τι υλικά χρειάζεται; Ρώτησε τα παιδιά στην τάξη σου, τη δασκάλα, το δάσκαλο ή... τη μαμά σου!

30. Πλήρωσε τον ΟΤΕ;

α. Ξέρεις τι σημαίνουν τα αρχικά ΟΤΕ; Ποιο είναι το σωστό από τα τρία;

- α. Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας
- β. Οργάνωση Τηλεφωνικής Επιχείρησης
- γ. Οργανισμός Τηλεφωνικής Ελλάδας

β. Βρες τι σημαίνουν τα παρακάτω.

1. ΔΕΗ: .....
2. ΕΥΔΑΠ: .....
3. ΗΣΑΠ: .....
4. ΟΣΕ: .....
5. ΟΛΜΕ: .....

Αυτά τα λέμε
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΙΑ.

31. Δωμάτιο πολυτελείας!

Συμπλήρωσε τα κενά με τις λέξεις που δίνονται.

1. Δε θα πρέπει να εμπιστεύεσαι ανθρώπους ..... (τέτοιος, είδος).
2. Είχαμε μια συζήτηση ..... (υψηλός, επίπεδο).
3. Η συνάντηση αυτή είναι ..... (μεγάλος, σημασία).
4. Αυτοί θα μείνουν σε ένα ξενοδοχείο ..... (πρώτος, κατηγορία) κι εμείς σε ένα τριών αστέρων.
5. Έχει στο σπίτι του ..... (πολύς, είδος) βιβλία.
6. Μου αρέσουν τα περιοδικά ..... (ποικίλος, ύλη).
7. Έχουν ένα αυτοκίνητο ..... (πολύς, κυβικό).

32. Χουάκα

α. Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Οι Ίνκας είχαν πολλούς ναούς, αλλά ένας τόπος λατρείας ήταν και το «χουάκα». «Χουάκα» μπορούσε να είναι οποιοδήποτε πράγμα στο οποίο οι Ίνκας έβρισκαν κάτι το ιδιαίτερο ή παράξενο και νόμιζαν ότι μέσα του ήταν κρυμμένο το πνεύμα ενός θεού: μια πέτρα με περίεργο σχήμα, μια πηγή, ένα πολύ ψηλό δέντρο. Όταν ένας Ίνκας περνούσε από κει, έδειχνε το σεβασμό¹ του: έφτυνε τα φύλλα κόκας που μασούσε και έκανε προσφορές. Για τους πολύ φτωχούς η προσφορά μπορούσε να είναι και μια βλεφαρίδα².

1. Τι ήταν το χουάκα; .....
2. Τι ήταν κρυμμένο μέσα σε ένα χουάκα; .....
3. Πώς έδειχναν το σεβασμό τους στο χουάκα οι Ίνκας; .....

β. Οι Ίνκας είχαν πολλούς θεούς. Κοίταξε τις εικόνες και φτιάξε φράσεις όπως στο παράδειγμα:

✓ *Κίλα ήταν ο θεός του φεγγαριού.*

Μαμακότσα

Ίντι

Βιρακότσα

Πατσάμα

✓ Κίλα

Ιλάπα

γ. Πολλούς θεούς είχαν και οι Αρχαίοι Έλληνες. Ξέρεις τους 12 θεούς του Ολύμπου; Αντιστοίχισε το θεό με το αντικείμενό του.

✓ *Ο Δίας, ο πατέρας των θεών και των ανθρώπων, ήταν ο θεός του ουρανού, του κεραυνού και της βροντής.*

1. Ήρα	α. πόλεμος
2. Αθηνά	β. ζώα, κυνήγι
3. Ποσειδώνας	γ. φωτιά, τεχνίτες
4. Άρτεμη	δ. φως, μουσική, μαντική ³
5. Απόλλωνας	ε. γάμος, οικογένεια
6. Ερμής	στ. γεωργία
7. Δίμητρα	ζ. ομορφιά, έρωτας
8. Άρης	η. σπίτι
9. Ήφαιστος	θ. ουρανός, κεραυνός, πατέρας των θεών
10. Αφροδίτη	ι. εμπόριο, αγγελιοφόρος ⁴ των θεών
11. Εστία	ια. θάλασσα
12. Δίας	ιβ. σοφία

1. ο σεβασμός: η εκτίμηση.

2. η βλεφαρίδα: μια τριχούλα από αυτές που προστατεύουν τα μάτια μας.

3. η μαντική τέχνη: η τέχνη να μαντεύω, να «διαβάζω» το μέλλον, να προβλέπω τι θα γίνει στο μέλλον.

4. ο αγγελιοφόρος: αυτός που μεταφέρει ειδήσεις, μηνύματα.

33. Πες το αλλιώς!

Άλλαξε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα. Προσοχή στη χρήση του άρθρου!

- ✓ Τις ανοιξιάτικες ημέρες πηγαίνουμε συχνά εκδρομές.
- ➔ Τις μέρες της άνοιξης πηγαίνουμε συχνά εκδρομές.

1. Ο Γιάννης πολλές φορές έχει ύφος δασκαλίστικο.

.....

2. Είναι άνθρωπος που αγαπά το θέατρο.

.....

3. Είναι άνθρωπος που αγαπά τα γράμματα.

.....

4. Είχε αγγελικό χαμόγελο αλλά διαβολική ματιά.

.....

5. Ο χειμωνιάτικος ήλιος ζέσταινε το σπίτι.

.....

6. Να πετάτε τα σκουπίδια στους κάδους για τα απορρίμματα¹.

.....

7. Μου αρέσει να νιώθω το βουνίσιο αέρα στο πρόσωπό μου.

.....

8. Διαβάζει λογοτεχνικά βιβλία.

.....

9. Η θαλασσινή αύρα έμπαινε από τα ανοιχτά παράθυρα.

.....

1. τα απορρίμματα: τα σκουπίδια.

34. Η τάξη μας!

Διάβασε την έκθεση που γράφει η Ελένη και κοίταξε αν κάνει λάθη στον τονισμό. Αν υπάρχουν, διόρθωσέ τα και μετά απάντησε στις ερωτήσεις.

Κάνουμε μάθημα στην αίθουσα 2, στο ισόγειο. Οι αίθουσες του ισόγειου είναι φωτεινές, αλλά έχουν περισσότερη φασαρία από τις τάξεις του πρώτου και του δευτέρου όροφου. Η τάξη μας έχει ένα μεγάλο παράθυρο και μια πράσινη πόρτα. Οι κουρτίνες του παραθύρου είναι κίτρινες και νομίζω ότι κάνουν την τάξη μας χαρούμενη. Ο πίνακας και τα θρανία της τάξης μας είναι άσπρα. Στους τοίχους υπάρχουν χάρτες, εικόνες και ζωγραφιές που έχουμε φτιάξει εμείς. Εγώ κάθομαι στο τρίτο θρανίο δίπλα στο παράθυρο και από τη θέση μου βλέπω την πόρτα της είσοδου του σχολείου και τα μαγαζιά της λεωφορού Αμαλίας που είναι απέναντι. Θέλω να πω, πριν αρχίσει το μάθημα ή την ώρα του διαλείμματος, γιατί την ώρα του μαθημάτος πάντα προσέχω τη δασκάλα μας και δε συνηθίζω να χαζεύω έξω απ' το παράθυρο.

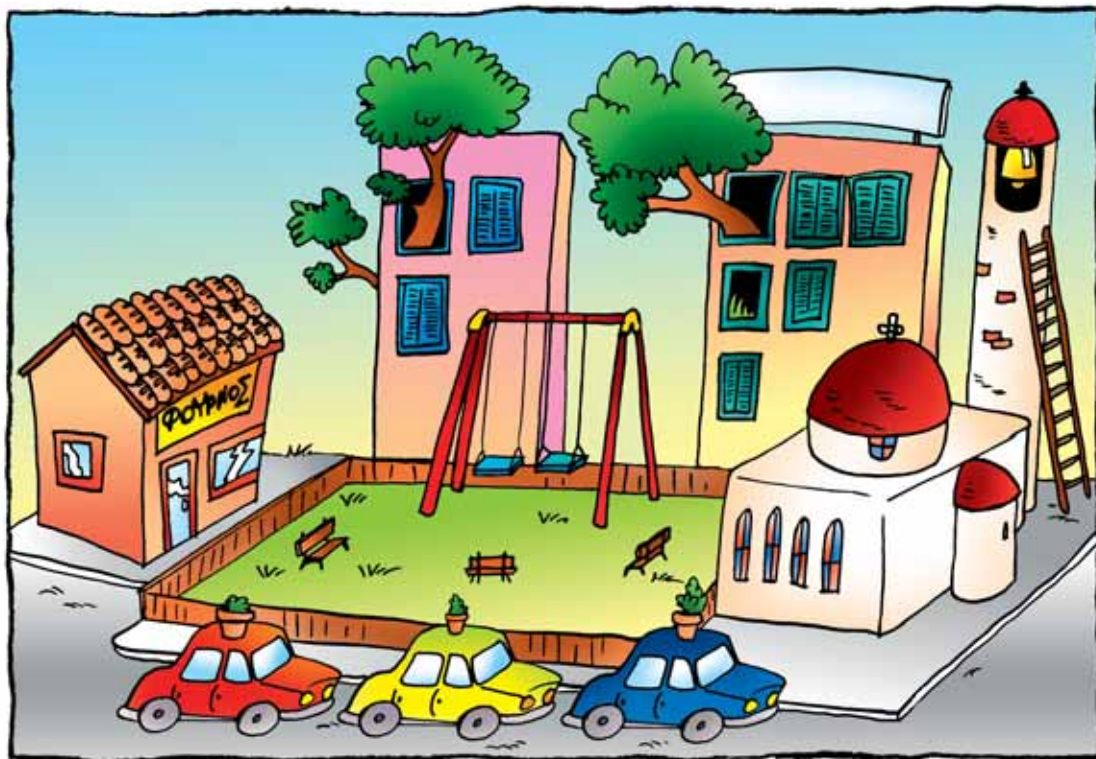
1. Ποιες αίθουσες έχουν περισσότερη φασαρία;
.....
2. Ποιες κουρτίνες έχουν κίτρινο χρώμα;
.....
3. Τι χρώμα είναι ο πίνακας και τα θρανία στην τάξη της Ελένης;
.....
4. Τι βλέπει η Ελένη από τη θέση της;
.....
5. Πότε κοιτάζει έξω από το παράθυρο η Ελένη;
.....
6. Ποιος μπορεί να είναι ο τίτλος της έκθεσης που γράφει η Ελένη;
.....

Λέμε:	Με τη γενική δηλώνουμε
Πού → τα μαγαζιά της λεωφόρου Αμαλίας [για τα μαγαζιά που βρίσκονται στη λεωφόρο Αμαλίας]	ΤΟΠΟ
Πότε → την ώρα του διαλείμματος [για την ώρα που έχουμε διάλειμμα]	ΧΡΟΝΟ

35. Μια παράξενη γειτονιά

α. Κοίταξε το σκίτσο και ρώτησε το διπλανό / τη διπλανή σου για το πού ακριβώς βρίσκονται τα παρακάτω αντικείμενα.

- παγκάκια ● κούνιες ● δέντρα ● τεράστια επιγραφή ● λουλούδια ● σκάλα ● κεραμίδια

β. Τώρα φτιάξε προτάσεις χρησιμοποιώντας τις παραπάνω λέξεις και τη γενική που θα μας λέει πού βρίσκονται αυτά τα πράγματα. Κοίταξε το παράδειγμα:

✓ Τα παγκάκια αυτής της πλατείας είναι πολύ μικρά.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

36. Φτιάξε προτάσεις.

Χρησιμοποίησε τις λέξεις που δίνονται.

- ✓ οι λέξεις / το μάθημα / δεν είναι / πάντα / εύκολες
- ➔ Οι λέξεις του μαθήματος δεν είναι πάντα εύκολες.

1. οι μαθητές / δεν κάθονται / σε / η τάξη / η ώρα / το διάλειμμα

.....
.....

2. η αστυνομία / πήγε / αμέσως / σε / ο τόπος / το έγκλημα

.....

3. κοίταξε / μελαγχολικά / τα χρώματα / το απόγευμα

.....

4. η κυρία / το / πάνω / πάτωμα / είναι / πολύ ευγενική

.....

5. τα φώτα / ο / τέταρτος / όροφος / δεν ανάβουν

.....

6. ποιος / ποτίζει / τα δέντρα / η δικιά σας / η αυλή;

.....

7. τα πεζοδρόμια / κάποιος / οι δρόμοι / είναι / πολύ στενά

.....

8. καθίσαμε / άνετα / σε / τα καθίσματα / ολυμπιακός / το στάδιο

.....

9. οι διάδρομοι / διεθνής / αεροδρόμιο / είναι / πολύ μεγάλοι

.....

37. Οι εποχές στην παλιά μου γειτονιά!

α. Διάβασε το κείμενο και αντικατάστησε τις υπογραμμισμένες φράσεις με φράσεις σε γενική, όπως στο παράδειγμα.

Θυμάμαι την παλιά μας γειτονιά πολύ καλά ακόμα, παρόλο που έχει περάσει αρκετός καιρός από τότε που μετακομίσαμε σ' αυτή την πόλη.

Θυμάμαι τα στενά της δρομάκια, τις προσόψεις στα παλιά κτίρια, στα μικρά μαγαζιά, και πώς χαζεύαμε στις βιτρίνες στα κεντρικά καταστήματα που βρίσκονταν στην αγορά. Θυμάμαι την επιγραφή μιας ταβέρνας που ήταν στη γωνία στο δρόμο που μέναμε με τα περίεργα χρώματά της. Πολλές φορές, όταν παίζαμε κρυφτό, χωνόμασταν κάτω από τα τραπέζια που ήταν στην αυλή της και μέναμε εκεί με τις ώρες, χαρούμενοι που είχαμε βρει την τέλεια κρυψώνα!

Μέρες το καλοκαίρι και ατελείωτα παιχνίδια... Ούτε η ζέστη που έκανε το μεσημέρι δεν μπορούσε να σταματήσει το παιχνίδι μας. Από τα παράθυρα που ήταν στα ισόγεια και στους πρώτους ορόφους όλο και κάποια φωνή θα ακουγόταν να μας διατάζει «λίγη ησυχία!». Και τι λύπη ήταν αυτή, όταν πια τελείωναν οι μέρες που είχαμε διακοπές και έπρεπε να πάρουμε και πάλι το δρόμο για την επιστροφή στο σχολείο...

✓ *τις προσόψεις στα παλιά κτίρια* ➔ *τις προσόψεις των παλιών κτιρίων*

1. τις προσόψεις στα μικρά μαγαζιά

➔ .....

2. στις βιτρίνες στα κεντρικά καταστήματα που βρίσκονταν στην αγορά

➔ .....

3. στη γωνία στο δρόμο

➔ .....

4. τα τραπέζια που ήταν στην αυλή της

➔ .....

5. μέρες το καλοκαίρι

➔ .....

6. η ζέστη που έκανε το μεσημέρι

➔ .....

7. τα παράθυρα που ήταν στα ισόγεια και στους πρώτους ορόφους

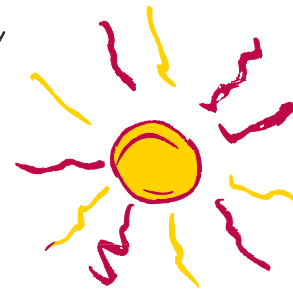
➔ .....

8. οι μέρες που είχαμε διακοπές

➔ .....

9. το δρόμο για την επιστροφή

➔ .....

ΚΟΙΤΑΞΕ !

Μερικές φορές μπορούμε να πούμε κάτι με πολλούς τρόπους:

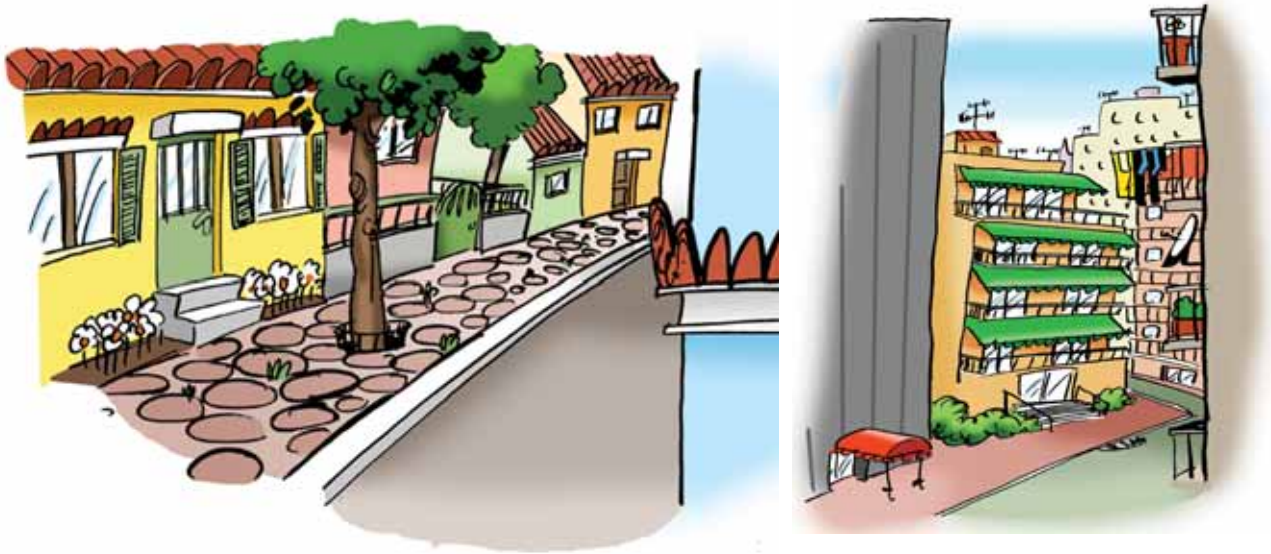
➤ *η ζέστη που έκανε το μεσημέρι* ➤ *η ζέστη του μεσημεριού* ➤ *η μεσημεριανή ζέστη*

β. Μπορείς να βρεις στο κείμενο άλλες τέτοιες περιπτώσεις; Μπορείς να σκεφτείς άλλες παρόμοιες φράσεις;

γ. Κοίταξε πάλι τη γενική της ιδιότητας και σύγκρινε τις προτάσεις εκείνες με αυτές που έφτιαξες τώρα.

38. Πώς είναι;

Περιγράψε τη γειτονιά σου (την καινούργια ή την παλιά) ή την τάξη σου. Πες γι' αυτά που σου αρέσουν, γι' αυτά που σε ταλαιπωρούν ή γι' αυτά που σου λείπουν!

39. Συμπλήρωσε τα κενά.

Χρησιμοποίησε το σωστό τύπο της λέξης που είναι στην παρένθεση. Μην ξεχάσεις το άρθρο!

1. Οι δρόμοι ..... μας είναι μεγάλοι. (πόλη)
2. Μαμά, πού ακριβώς θα καθίσουμε στο θέατρο; Πάλι ξέχασα το νούμερο ..... μου! (δέση)
3. Η πόρτα ..... είναι στο πίσω μέρος του κτιρίου. (έξοδος)
4. Το σούπερ μάρκετ ..... Λυσίου είναι φτηνότερο από το σούπερ μάρκετ που είναι απέναντι απ' το σπίτι μας. (οδός)
5. Οι πολυθρόνες ..... είναι πολύ αναπαυτικές. (αίδουσα, αναμονή, αεροδρόμιο)
6. Ψωνίζουμε από τα μαγαζιά ..... Αμαλίας. (κεντρικός, λεωφόρος)
7. Το δέμα ..... ήταν πολύ δύσκολο. (χθεσινός, έκθεση)
8. Τα παράθυρα ..... είναι μεγάλα. (παλιός, σπίτι)
9. Την παραμονή ..... οι ηθοποιοί δεν έκαναν πρόβες. (θεατρικός, παράσταση)
10. Την ημέρα ..... του έκανε τραπέζι στους συγγενείς και τους φίλους του. (ονομαστικός, γιορτή)

40. Βοήθησε την Ελένη!

Ο Αλέξης διαβάζει σε ένα περιοδικό για τα απολιθωμένα δάση της Ελλάδας. Μετά σβήνει μερικές λέξεις και δίνει το άρθρο στην Ελένη που της αρέσουν τα παιχνίδια γνώσεων. Έχει όμως μερικές δυσκολίες. Εσύ μπορείς να τη βοηθήσεις να συμπληρώσει τις σωστές πληροφορίες;

Το απολιθωμένο¹ δάσος της Λέσβου θεωρείται ένα από τα πιο εντυπωσιακά απολιθωμένα δάση ..... (κόσμος) και ένα από τα παλαιότερα, αφού είναι περίπου 20 ..... (εκατομμύριο, έτος).

Δεν είναι το μόνο απολιθωμένο δάσος στην Ελλάδα, είναι όμως το παλαιότερο ..... (χώρα). Στη Λακωνία υπάρχει ένα ..... (μικρός, ηλικία) δάσος, που υπήρξε στην περιοχή πριν από 1,5 με 3 εκατομμύρια χρόνια. Στη Β. Εύβοια το απολιθωμένο δάσος είναι ..... (ενδιάμεσος², ηλικία), περίπου 5 έως 9 ..... (εκατομμύριο, έτος), και φαίνεται ότι θα μας δώσει πλουσιότατα ευρήματα³.

National Geographic-Ελλάδα, Αύγουστος 2002 (με αλλαγές)

1. **απολιθωμένο δάσος:** δάσος που σχηματίστηκε πριν από τη δική μας εποχή και τώρα τα δέντρα του είναι σαν πέτρα, δεν είναι ζωντανά.

2. **ενδιάμεσος, -η, -ο:** αυτός που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο άλλους.

3. **το εύρημα:** αυτό (το πράγμα / αντικείμενο) που βρίσκω.

41. Αντιστοίχισε τις φράσεις των στηλών.

Μετά κάνε προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

1. Το δάσος του Έβρου	είναι το πιο ψηλό βουνό	(κόσμος)
2. Κάθε μητέρα	θα γίνει το μεγαλύτερο πάρκο	(Ελλάδα)
3. Ξέρεις ποιο	η πιο καλή ταβέρνα	(σιτίι)
4. Μείναμε	είναι το παλαιότερο	(τρίτη, τάξη)
5. Αυτή είναι	στο μικρότερο δωμάτιο	(γη)
6. Μιλάει με	νομίζει ότι έχει το καλύτερο παιδί	(ηλιακό σύστημα)
7. Είπαν ότι εδώ	το μεγαλύτερο πλανήτη	(γειτονιά)
8. Μου έδειξε	τον καλύτερο μαθητή	(περιοχή)

1. Το δάσος του Έβρου είναι το παλαιότερο ..... της Ελλάδας.
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

42. Το καλύτερο και το χειρότερο

Ρώτησε και απάντησε για τα παρακάτω. Άρχισε τις ερωτήσεις κάπως έτσι:

ΠΟΙΟΣ / ΠΟΙΑ / ΠΟΙΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ... ;

Πες αν συμφωνείς ή διαφωνείς με τη γνώμη των άλλων.

1. ...το καλύτερο μαγαζί της γειτονιάς σου;
.....
2. ...το χειρότερο / το ωραιότερο μέρος της περιοχής;
.....
3. ...η καλύτερη θέση της τάξης;
.....
4. ...ο καλύτερος / ο χειρότερος τραγουδιστής / τραγουδίστρια της Ελλάδας;
.....
5. ...ο καλύτερος μαθητής του σχολείου;
.....
6. ...η μεγαλύτερη πόλη της χώρας σου;
.....
7. ...η μεγαλύτερη πόλη του κόσμου;
.....

43. Τι πάει πού;

Βάλε τις παρακάτω λέξεις στις προτάσεις που ακολουθούν.

• ηλικίας • ετών • χρονών • ημερών • μηνών • έτους • ωρών

1. Το μωρό τους είναι μόλις σαράντα .....
2. Το δάσος είναι ..... 20 εκατομμυρίων .....
3. Δεν ήξερα ότι η Ελένη είναι 18 .....
4. Είναι ενός ..... και δε μιλάει ακόμα.
5. Μετά από μαθήματα μόνο πέντε ..... έμαθε να χορεύει όλους τους χορούς που κάναμε εμείς πέρυσι.
6. Είχαμε καθυστέρηση δύο ....., γιατί είχε ομίχλη και το αεροπλάνο δεν μπορούσε να απογειωθεί.

44. Πόσο να 'ναι;

Κοίταξε τα σκίτσα και υπολόγισε την ηλικία των ανθρώπων, των μνημείων και των πραγμάτων αυτών (εβδομάδες, μήνες, χρόνια, αιώνες). Ρωτήστε ο ένας τον άλλο για τις εκτιμήσεις σας. Χρησιμοποιήστε ερωτήσεις όπως αυτές:

- Πόσων χρονών νομίζεις ότι είναι αυτός ο / αυτή η / αυτό το ... ;
- Πόσο τον / την / το κάνεις αυτόν τον / αυτή την / αυτό το ... ;
  - Ξέρεις πόσων χρονών είναι ... ;
  - Ξέρεις το όνομα και την ηλικία (αυτού του μνημείου);

✓ Πόσο παλιό νομίζεις ότι είναι αυτό το μπλουζάκι;

45. Ξέρεις πόσων χρονών πρέπει να είσαι για...

1. ...να μπορείς να ψηφίζεις;
2. ...να δώσεις εξετάσεις για άδεια οδήγησης αυτοκινήτου;
3. ...να βγάλεις ταυτότητα / δικό σου διαβατήριο;
4. ...να μπορείς να βλέπεις όλα τα έργα στο σινεμά, ακόμα και τα ακατάλληλα;
5. ...να πάρεις σύνταξη;

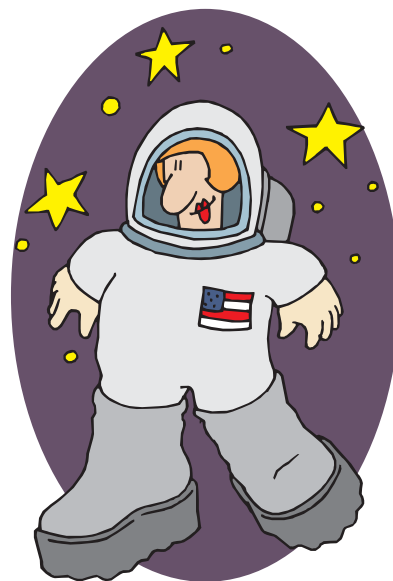
46. Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Η Ελένη διαβάζει στην εφημερίδα ένα άρθρο για το διάστημα.

Ο Αλέξης, μετά, τη ρωτά γι' αυτό. Βοήθησέ την να απαντήσει στις ερωτήσεις του.

Στις 23 Μαρτίου 2001 οι Ρώσοι επιστήμονες διέκοψαν τη λειτουργία του ΜΙΡ και έδωσαν εντολή να πέσει στον Ειρηνικό Ωκεανό ο μεγαλύτερος ως τώρα διαστημικός σταθμός, βάρους 136 τόνων. Ο διαστημικός σταθμός ΜΙΡ –που σημαίνει ειρήνη στα ρωσικά– είχε αρχίσει να λειτουργεί το 1986 και παρά το γεγονός ότι ήταν προγραμματισμένος να λειτουργήσει 5 χρόνια άντεξε 15. Ήταν η πρώτη αποικία του ανθρώπου στο διάστημα.

Τώρα συναρμολογείται καινούργιος, μεγαλύτερος διαστημικός σταθμός, ο Διεθνής Διαστημικός Σταθμός, που θα είναι έτοιμος το 2006. Αυτό το διαστημικό χωριό θα φτάνει σε όγκο το Ολυμπιακό Στάδιο. Θα είναι πλάτους 108 μέτρων, μήκους 88 μέτρων και ύψους 44 μέτρων. Τα 100 διαφορετικά τμήματα που θα τον αποτελούν θα συναρμολογηθούν στο διάστημα, όπου θα μεταφερθούν σταδιακά σε 34 πτήσεις των διαστημικών λεωφορείων και 9 πτήσεις αυτόνομων πυραύλων-φορέων. Ο ΔΔΣ ήδη κατοικείται από ομάδες αστροναυτών και χρησιμεύει ως εργαστήριο μελετών και πλανητάριο (παρατηρητήριο για το σύμπαν). Αργότερα θα χρησιμεύσει και ως βάση για διαστημικές αποστολές σε άλλους πλανήτες.

1. Τι έγινε στις 23 Μαρτίου 2001; .....
2. Τι ήταν ο ΜΙΡ; .....
3. Πόσο ζύγιζε ο ΜΙΡ; .....
4. Πόσα χρόνια έζησε ο ΜΙΡ; .....
5. Τι πλάτος θα έχει ο καινούργιος διαστημικός σταθμός; .....
6. Πού θα συναρμολογηθεί ο σταθμός; .....
7. Σε τι θα χρησιμεύσει ο σταθμός; .....

ΛΕΜΕ:

➤ *Τι πλάτος έχει ο σταθμός;* ➔ – Ο σταθμός έχει πλάτος 108 μέτρα.
αλλά και: – Ο σταθμός είναι πλάτους 108 μέτρων.

↓
↓
↓

διάσταση
+ αριθμός
+ μονάδα μέτρησης

47. Κάνε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ είμαι / διαστημικός σταθμός / ύψος: 108 μέτρα
- ➔ Ήταν ένας διαστημικός σταθμός ύψους 108 μέτρων.

1. ψαρεύω / λίμνη / βάθος: 20 μέτρα

.....

2. οδηγώ / φορτηγό / βάρος: 2 τόνοι

.....

3. έχω / σκάφος / μήκος: 11 μέτρα

.....

4. διασχίζω / λεωφόρος / πλάτος: 23 μέτρα

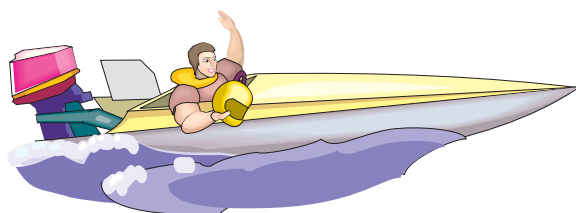
.....

5. κρατάω / σανίδα / πάχος: 3 εκατοστά

.....

6. φτιάχνω / αυτοκινητόδρομος / μήκος: 15 χιλιόμετρα

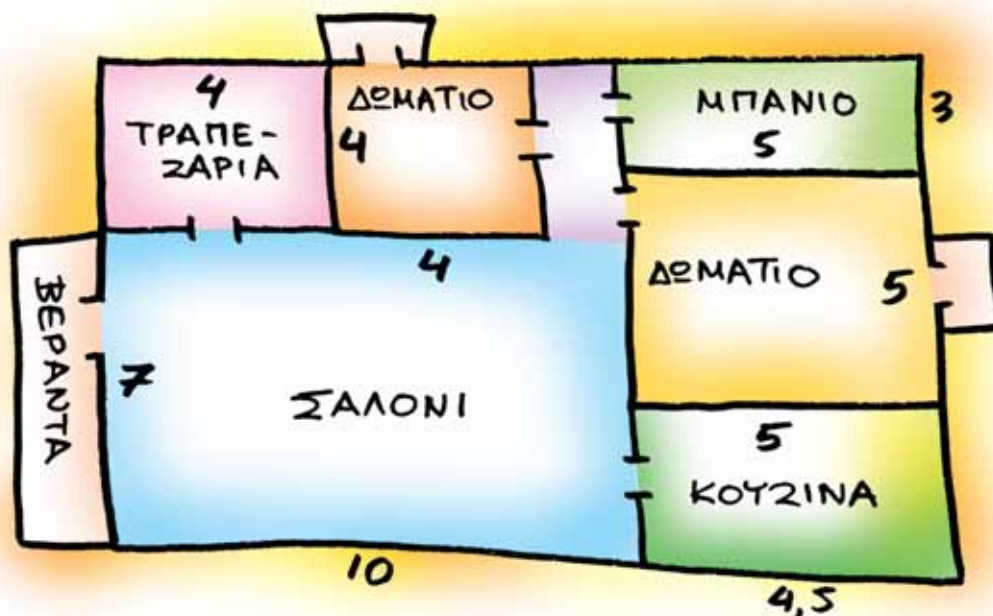
.....

48. Ποιες είναι οι διαστάσεις;

Μίλησε για τις διαστάσεις του διαμερίσματος και των δωματίων που βλέπεις στο σκίτσο.

- ✓ Το διαμέρισμα έχει μια βεράντα μήκους 7 μέτρων.

49. Άλλαξε τις προτάσεις.

Χρησιμοποίησε γενικές, όπως στο παράδειγμα.

✓ Έσπασε μια πόρτα που ήταν 20 πόντους παχιά.

➔ Έσπασε μια πόρτα πάχους 20 πόντων.

1. Κουβαλάει μια τσάντα που έχει βάρος 5 κιλά.

.....

2. Ζήτησε δάνειο που είχε ύψος 8000 ευρώ.

.....

3. Πέρασε ένα τρένο που είχε μήκος 500 μέτρα.

.....

4. Είδα μια κοπέλα που ήταν ψηλή 2 μέτρα!

.....

5. Θα αγοράσουν ένα σπίτι που αξίζει 180.000 δολάρια.

.....

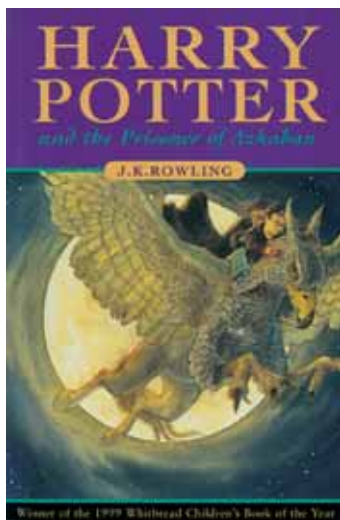
6. Οι βάρκες έπλεαν σε έναν ποταμό που ήταν 20 μέτρα βαθύς.

.....

50. Ο Χάρι Πότερ και η Φιλοσοφική Λίθος

Διάβασε τι λέει η Ελένη για το βιβλίο που διαβάζει και τη συγγραφέα και πες τι της αρέσει ακριβώς στο βιβλίο.

Τρελαίνομαι να διαβάζω Χάρι Πότερ. Το βιβλίο που διαβάζω τώρα, ο Χάρι Πότερ και η Φιλοσοφική Λίθος, είναι γεμάτο μυστήριο και εκπλήξεις. Μ' αρέσουν τα απρόοπτα που υπάρχουν σχεδόν σε κάθε σελίδα, η πρωτοτυπία των θεμάτων, οι εικόνες που είναι τόσο ζωντανές, αλλά και η γρήγορη εξέλιξη των υποθέσεων. Μ' αρέσει ο τρόπος που σκέφτεται και αντιδρά ο Χάρι, μ' αρέσει η θέληση και το πείσμα της Ερμιόνης, η αφοσίωση του Ρον, η καλοσύνη του Χάγκριντ.

Τελικά η συγγραφέας, η Τ. Ρόουλινγκ, ξέρει να σε κρατά κολλημένο στο βιβλίο. Έχει φροντίσει για πολλά πράγματα: περιγράφει ζωντανά τους ήρωες, διαλέγει τις κατάλληλες λέξεις και κάθε γεγονός έχει τη σημασία του και παίζει κάποιο ρόλο στην εξέλιξη της ιστορίας.

ΛΕΜΕ:

υποκείμενο

γενική υποκειμενική

ποιος;

- ο Χάρι αντιδρά ➔ η αντίδραση του Χάρι
- οι υποθέσεις εξελίσσονται ➔ η εξέλιξη των υποθέσεων

αντικείμενο

γενική αντικειμενική

ποιον;

- ο Ρον φοβάται τον κακό μάγο ➔ ο φόβος του κακού μάγου
- ο Χάρι αγαπάει την ομάδα του ➔ η αγάπη της ομάδας του

Η συγγραφέας περιγράφει ζωντανά τους ήρωες:

- ή: ➤ οι ήρωες περιγράφονται ζωντανά ➔ η περιγραφή των ηρώων είναι ζωντανή

Η συγγραφέας επιλέγει τα θέματα:

- ή: ➤ τα θέματα επιλέγονται ➔ η επιλογή των θεμάτων

Με αυτό τον τρόπο, δηλαδή με τη **ΓΕΝΙΚΗ** αντί για μια ολόκληρη πρόταση, λέμε κάτι με λιγότερες λέξεις: Κάνουμε... οικονομία! Έτσι, ο λόγος μας γίνεται πιο πυκνός, πιο «δεμένος». Γίνεται επίσης και πιο... επίσημος!

- Μου αρέσει η γρήγορη εξέλιξη των υποθέσεων.

- ή: ➔ Μου αρέσει το ότι οι υποθέσεις εξελίσσονται γρήγορα.

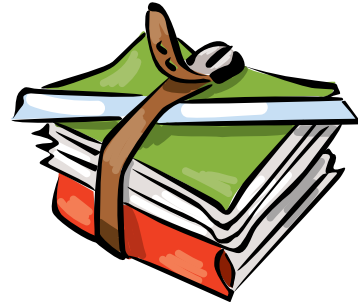
51. Ταίριαξε και πες.

Συνδύασε τα ουσιαστικά της στήλης α' με τις γενικές πληθυντικού των ουσιαστικών της στήλης β' και χρησιμοποίησε σε φράσεις μερικά από τα ονοματικά σύνολα που σχημάτισες.

✓ 2 + γ: η ανάγνωση των περιοδικών

➔ Έγινε μια έρευνα σχετικά με την ανάγνωση των περιοδικών ποικίλης ύλης στην Ελλάδα.

1. η συνειδητοποίηση	α. το πρόβλημα
2. η ανάγνωση	β. τα κράτη
3. η ανάπτυξη	γ. τα περιοδικά
4. η εφαρμογή	δ. οι ταχύτητες
5. το κιβώτιο	ε. ο νόμος

6. οι αποφάσεις	α. οι ελπίδες
7. η ρύπανση	β. ο μήνας
8. η είσπραξη	γ. η κυβέρνηση
9. τα έξοδα	δ. η θάλασσα
10. η διάψευση	ε. οι συντάξεις

52. Το αγαπημένο μου βιβλίο

Μίλησε για το αγαπημένο σου βιβλίο. Πες τουλάχιστον τρεις λόγους για τους οποίους σου αρέσει τόσο πολύ.

ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ - γενική επιθέτων, αντωνυμιών

53. Πες το όπως στο παράδειγμα.

α. Τελικά τι πρέπει να φροντίζει ο συγγραφέας;

✓ να περιγράφει με ακρίβεια τις πράξεις των ηρώων

➔ την ακριβή περιγραφή των πράξεων των ηρώων

1. να διατυπώνει με σαφήνεια τα διάφορα επιχειρήματα

.....

2. να επιλέγει τις κατάλληλες λέξεις και φράσεις

.....

3. να περιγράφει όλα τα γεγονότα με ενδιαφέροντα τρόπο

.....

4. να δημιουργεί το κατάλληλο κλίμα

.....

5. να προκαλεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη

.....

β. Και τι πρέπει να φροντίζει ο επιστήμονας;

- ✓ να περιγράφει με σαφήνεια τις παρατηρήσεις που κάνει
- ➔ τη σαφή περιγραφή των παρατηρήσεών του

1. να περιγράφει και να εξηγεί τα διάφορα προβλήματα

.....

2. να διατυπώνει με ακρίβεια και να ελέγχει τις ερευνητικές του υποθέσεις

.....

3. να συγκρίνει τα αποτελέσματα των ερευνών του με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών

.....

4. να απλουστεύει κάποιες θεωρίες για να γίνονται κατανοητές από όλους

.....

5. να προτείνει πρακτικές λύσεις

.....

54. Εσύ τι μαθαίνεις στο σχολείο;

- ✓ να διατυπώνω τις σκέψεις μου με ακρίβεια
- ➔ την ακριβή διατύπωση των σκέψεών μου

1. να γράφω ορθογραφημένα όλες τις λέξεις

.....

2. να χρησιμοποιώ σωστά τους χρόνους των ρημάτων

.....

3. να ολοκληρώνω τις προτάσεις μου

.....

4. να λύνω διαφορετικές ασκήσεις

.....

5. να επιλύω¹ λογικά προβλήματα

.....

6. να κατανοώ² δύσκολα κείμενα

.....

7. να καταγράφω τους κανόνες και τις εξαιρέσεις τους

.....

8. να διορθώνω τα λάθη μου

.....

9. να επιλέγω τις σωστές απαντήσεις

.....

10. να προετοιμάζω τα μαθήματά μου χωρίς βοήθεια

.....

1. **επιλύω:** λύνω οριστικά, δίνω οριστική λύση.

2. **κατανοώ:** καταλαβαίνω.

55. Συμβουλές, συμβουλές!

Κοίταξε τις συμβουλές που δίνει στη Μαρίνα ο πατέρας της και άλλαξέ τις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ *Να προετοιμάσεις προσεκτικά τις αποφάσεις σου.*
- ➔ *Φρόντισε για την προσεκτική προετοιμασία των αποφάσεών σου.*

1. Να διατυπώνεις με ακρίβεια τις σκέψεις σου.

.....

2. Να εκτιμάς σωστά τις ικανότητές σου.

.....

3. Να τεκμηριώνεις¹ τα επιχειρήματά σου.

.....

4. Να παραδέχεσαι τα λάθη σου.

.....

5. Να ελέγχεις τις αντιδράσεις σου.

.....

6. Να αντιμετωπίζεις τους φόβους σου.

.....

56. Πες το αλλιώς!

Μετάτρεψε τις προτάσεις σε φράσεις με γενική.

✓ *ελέγχουν τις ταυτότητες*

➔ *ο έλεγχος των ταυτοτήτων*

1. αλλάζουν τα προϊόντα

➔ .....

2. επισκευάζουν παλιές μηχανές

➔ .....

3. κουρδίζουν τα ρολόγια

➔ .....

4. μολύνουν το περιβάλλον

➔ .....

5. παρουσιάζουν τις ειδήσεις

➔ .....

6. μελετούν τις ερήμους

➔ .....

7. χρηματοδοτούν² διάφορα προγράμματα

➔ .....

8. απορρίπτουν³ ένα πρόχειρο σχέδιο

➔ .....

9. αναλύουν το πρόβλημα

➔ .....

10. βάφουν τους βρόμικους τοίχους

➔ .....

11. μειώνουν τα προσωπικά τους έξοδα

➔ .....

12. πληρώνουν κάποιους λογαριασμούς

➔ .....

1. **τεκμηριώνω:** αποδεικνύω κάτι, δίνω αποδείξεις.

2. **χρηματοδοτώ:** δίνω χρήματα για να βοηθήσω μια επιχείρηση, μια εργασία, ένα έργο κ.λπ.

3. **απορρίπτω:** δεν κάνω δεκτό, δε δέχομαι κάτι (π.χ. μια πρόταση).

57. Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Η Ελένη διαβάζει πάλι ένα βιβλίο, αλλά οι δίδυμες κάνουν πολλή φασαρία και δε διαβάζει προσεκτικά. Έτσι, δεν κατάλαβε όλα όσα διάβασε. Μπορείς να απαντήσεις εσύ στις ερωτήσεις που κάνει;

Με περίμενε στην πρώτη σειρά, λες και ήταν φτιαγμένο για μένα. Θα μου έφτανε άνετα ως τη μέση, με τρεις ρόδες. Εγώ ήμουν γύρω στα πέντε. Το ξεκώρισα αμέσως. Δώρο της μητέρας μου, το πρώτο παιδικό μου ποδήλατο. Ούτε που γύρισα να την κοιτάξω, να την ευχαριστήσω. Ανέβηκα αμέσως στη σέλα κι άρχισα εκεί, έξω απ' το μαγαζί, τις πρώτες μου βόλτες.

Σε λίγο δοκίμαζα την αντοχή μου στην αυλή του σπιτιού μας, στην οδό Αθηνάς 61, κάτω απ' τον ίσκιο ενός επιβλητικού¹, παλιού πεύκου. Θυμάμαι ακόμα τη μυρωδιά του καινούργιου μου ποδηλάτου, τα ζωηρά του χρώματα – κυριαρχούσε το κόκκινο, ήταν παντού, στα πετάλια, στη σκάρα, στο σκελετό.

Ήταν ο πατέρας που με βρήκε να κοιμάμαι στο τιμόνι αργά το απόγευμα της ίδιας μέρας. Εξαντλημένος από το πολύωρο παιχνίδι, αφήθηκα στις φροντίδες των δικών μου. Όταν ξύπνησα, αναζήτησα μάταια το ποδήλατο. Το είχε επιστρέψει ο πατέρας μου. Είχε τρομοκρατηθεί από το θέαμα του ανήμπορου², αδύνατου ποδηλάτη, που κινδύνευε από στιγμή σε στιγμή να πέσει από τη σέλα του ποδηλάτου στα πλακάκια της αυλής. Η απαγόρευση αυτή του πατέρα μου κράτησε πολλά χρόνια. Γι' αυτό δεν έμαθα ποτέ ποδήλατο. Το ενδιαφέρον μου περιορίστηκε στα στρατιωτάκια και στους χαρταετούς. Με τον καιρό έγινα ειδικός τόσο στην κατασκευή όσο και στο πέταγμα του εξαγωνικού χαρταετού.

Γιώργος Βέης, «Χωρίς ποδήλατο» (με αλλαγές).

Από το βιβλίο «Χάρην Παιδιάς», σελ. 14-15, εκδόσεις Ίκαρος, 2001.

1. Ποιος δώρισε το ποδήλατο στο μικρό αγόρι;
2. Τι έκανε αμέσως μόλις πήρε το ποδήλατο;
3. Τι θυμάται ακόμα έντονα από το ποδήλατό του ο αφηγητής;
4. Πού τον βρήκε να κοιμάται ο πατέρας του;
5. Ποιοι τον φρόντισαν όταν τον βρήκαν κοιμισμένο;
6. Γιατί επέστρεψε το ποδήλατο ο πατέρας του;
7. Τι του απαγόρευσε ο πατέρας του;
8. Τι έμαθε να φτιάχνει ο αφηγητής;

1. **επιβλητικός**, -ή, -ό: μεγαλοπρεπής, εντυπωσιακός.

2. **ανήμπορος**, -η, -ο: αυτός που δεν έχει δυνάμεις, ανίσχυρος, αδύναμος.

58. Πού είναι οι γενικές;

α. Υπογράμμισε στο κείμενο όλες τις φράσεις που είναι σε γενική. Γράψε μόνο τις γενικές υποκειμενικές και αντικειμενικές, μαζί με το ουσιαστικό που βρίσκεται αριστερά τους.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

β. Τώρα κάνε προτάσεις χρησιμοποιώντας τις φράσεις αυτές αλλά αλλάζοντας το ουσιαστικό με ρήμα και τη γενική με ονομαστική ή αιτιατική, όπως στο παράδειγμα.

✓ δώρο της μητέρας μου → η μητέρα μου δώρισε

.....
.....
.....
.....
.....
.....

59. Το αγαπημένο μου παιχνίδι

Μίλησε για το αγαπημένο σου παιχνίδι. Πες τι σου αρέσει, τι σε εντυπωσιάζει, γιατί ευχαριστιέσαι να ασχολείσαι, να παίζεις με αυτό.

60. Με τι θα ασχοληθείς;

α. Με τι από τα παρακάτω θα ήθελες να ασχοληθείς; Διάλεξε ένα ή περισσότερα και εξήγησε το λόγο της προτίμησής σου, όπως στο παράδειγμα.

✓ Θα ήθελα να ασχοληθώ με την προστασία των άγριων ζώων, όπως της αρκούδας, του λύκου και άλλων, γιατί, αν εξαφανιστούν, κινδυνεύει η φυσική μας αλυσίδα.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ:

• άγρια ζώα • θαλάσσια χελώνα • δάση + αποφυγή - πυρκαγιά • αρχαιολογικοί χώροι • ακτές

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ:

• διεθνείς οργανισμοί για τα παιδιά του κόσμου • διεθνείς οργανώσεις για την ειρήνη
• αθλητικές ομάδες και σύλλογοι • Πυροσβεστική • περιβαλλοντικές - οικολογικές οργανώσεις

β. Υπάρχει κάτι άλλο με το οποίο θα ήθελες να ασχοληθείς; Μίλησε για αυτό!

61. Μήπως ξέχασες κάτι;

Διάβασε το διάλογο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Η Ελένη διαβάζει ένα καινούργιο βιβλίο αυτές τις μέρες. Ο Αλέξης δεν αργεί να το παρατηρήσει...

Αλέξης: Τι διαβάζεις πάλι, Ελένη; Μπα, μπα! Τι βλέπω; Ο Χάρι Πότερ και η Φιλοσοφική Λίθος.
Να και κάτι καλό στα χέρια σου!

Ελένη: Μμμ, εξυπνάδες! Κι εσύ πώς το ξέρεις; Το έχεις διαβάσει;

Αλέξης: Φυσικά! Όχι μόνο αυτό, όλη τη σειρά! Σε ποια φάση είσαι;

Ελένη: Εκεί που ο Χάρι λείει της Ερμιόνης και του Ρον τι έγινε στο απαγορευμένο δάσος με τους κενταύρους.

Αλέξης: Καλά, φοβερό! Και να δεις πως στο τέλος...

Ελένη: Άκου να σου πω! Δε θέλω να μου πεις το τέλος!

Αλέξης: Καλά, ντε! Μη θυμώνεις! Πώς κάνεις έτσι; Άντε, συνέχισε να διαβάζεις, είναι καλύτερο για όλους! Τώρα που το σκέφτομαι, και της Ερμιόνης της αρέσει να διαβάζει, να κάνει την έξυπνη.

Ελένη: Δεν κάνει την έξυπνη – είναι έξυπνη! Αλλά αν το πάμε έτσι, κι εσύ μοιάζεις του φίλου τους, του Νέβιλ, που όλο ξεχνάει. Δε μου λες, έδωσες της μαμάς το γράμμα από το σχολείο για τη γιορτή;

Αλέξης: Όχου! Το ξέχασα! Αλλά κι εσύ δεν πας πίσω. Αγόρασες δώρο της θείας της Μαρίας, που έχει τα γενέθλιά της την Κυριακή;

Ελένη: Την Κυριακή είναι τα γενέθλια, όχι σήμερα!

1. Τι διαβάζει η Ελένη;
2. Σε ποιο σημείο του βιβλίου είναι τώρα;
3. Σε ποιον αρέσει να διαβάζει;
4. Σε ποιον μοιάζει ο Αλέξης;
5. Σε ποιον πρέπει να δώσει το γράμμα από το σχολείο;
6. Η Ελένη για ποιον έπρεπε να αγοράσει δώρο;

ΛΕΜΕ:

➤ Δίνω το γράμμα στη μαμά.

ή: ➤ Δίνω το γράμμα της μαμάς.

➤ – Σε ποιον έδωσες το γράμμα;

– Στη μαμά.

➤ – Τίνος/Ποιανού έδωσες το γράμμα;

– Της μαμάς.

ΛΕΜΕ:

➤ Στην Ελένη αρέσει να διαβάζει.

ή: ➤ Της Ελένης της αρέσει να διαβάζει.

➤ – Σε ποιον αρέσει να διαβάζει;

– Στην Ελένη.

➤ – Τίνος/Ποιανού αρέσει να διαβάζει;

– Της Ελένης.

62. Τι έχω να κάνω;

Η Ελένη σκέφτεται τι πρέπει να κάνει αυτές τις μέρες. Βοήθησέ την να συμπληρώσει σε ποιον ή για ποιον πρέπει να κάνει κάτι.

Πρέπει: ✓ να αγοράσω ..... της θείας μου ..... ένα δώρο.

α. να πω ..... για τη γιορτή στο σχολείο.

β. να δώσω ..... την κασέτα της.

γ. να αγοράσω ..... ένα παιχνίδι.

δ. να γράψω ..... μια κάρτα.

Μερικά ρήματα, όπως **δίνω, αγοράζω**, πηγαίνουν **ΜΕ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ**.

Έτσι λέμε: **δίνω σε (κάποιον) (κάτι)** – **αγοράζω σε / για (κάποιον) (κάτι)**

➤ **Δίνω στη μαμά το γράμμα.** – **Αγοράζω για τη θεία ένα δώρο.**

Τις φράσεις με τις προθέσεις, που μας λένε σε ποιον ή για ποιον κάνω κάτι, μπορούμε να τις αλλάξουμε **ΜΕ ΓΕΝΙΚΗ**.

➤ **Δίνω της μαμάς το γράμμα.** – **Αγοράζω της θείας ένα δώρο.**

Οι υπογραμμισμένες λέξεις είναι το **έμμεσο αντικείμενο** του ρήματος.

➤ **Δίνω της μαμάς το γράμμα.**
(ρήμα) (έμμεσο αντικείμενο) (άμεσο αντικείμενο)

Υπάρχουν δηλαδή πολλά ρήματα, όπως τα παραπάνω, που παίρνουν δύο αντικείμενα, ένα άμεσο (σε αιτιατική) και ένα έμμεσο (σε γενική ή με πρόθεση). Εδώ έχεις μερικά παραδείγματα:

▲ Με την πρόθεση **σε**: **γράφω, δανείζω, λέω, χαρίζω + σε κάποιον** (κάτι)

▲ Με την πρόθεση **από**: **δανείζομαι, ζητώ, παίρνω + από κάποιον** (κάτι)

▲ Με την πρόθεση **για** ή **τη** **σε**: **αγοράζω, ψωνίζω + για / σε κάποιον** (κάτι)

Υπάρχουν και ρήματα που παίρνουν μόνο ένα αντικείμενο σε γενική ή με πρόθεση, π.χ.: **αρέσω, τηλεφωνώ, μιλάω, μοιάζω + σε κάποιον**.

➤ **Αρέσει του Γιάννη το ποδόσφαιρο;** / **Αρέσει στο Γιάννη το ποδόσφαιρο;**

➤ **Τηλεφωνώ της Μαρίας.** / **Τηλεφωνώ στη Μαρία.**

➤ **Μιλάμε του παιδιού.** / **Μιλάμε στο παιδί.**

➤ **Εγώ μοιάζω του πατέρα μου.** / **Εγώ μοιάζω στον πατέρα μου.**

Επίσης υπάρχουν και εκφράσεις όπως: **κάνω χάρη σε κάποιον**.

➤ **Κάνω χάρη του Γιώργου.** / **Κάνω χάρη στο Γιώργο.**

Ρήματα που πηγαίνουν **ΜΕ ΔΥΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ** – το ένα σε γενική:

(ή πρόθεση + αιτιατική, βλ. και αιτιατική)

★ αγοράζω ★ απαντάω ★ αφήνω ★ βάζω ★ βγάζω ★ γράφω ★ δανείζω ★ διδάσκω ★ δίνω ★ δωρίζω ★ εύχομαι ★ ζητώ ★ λέω ★ μαθαίνω ★ οφείλω ★ παίρνω ★ πηγαίνω ★ πουλάω ★ προσφέρω ★ στέλνω ★ ταχυδρομώ ★ τηλεφωνώ ★ φέρνω ★ φτιάχνω ★ χαρίζω ★ χρωστάω

➤ γράφω γράμμα της Ελένης

Ρήματα/εκφράσεις που πηγαίνουν **ΜΕ ΔΥΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ** – και τα δύο σε αιτιατική:

(βλ. και αιτιατική)

★ γεμίζω ★ διδάσκω ★ κερνάω ★ μαθαίνω ★ ρωτάω ★ ταΐζω ★ φορτώνω

➤ παίρνω τηλέφωνο κάποιον

ΠΡΟΣΟΧΗ !

Υπάρχουν ρήματα που είναι και στους δύο πίνακες; Ποια;

Συχνά, όταν μιλάμε, χρησιμοποιούμε τη δομή **ΠΡΟΘΕΣΗ + ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ** και όχι τόσο τη γενική:

➤ Λέω στον Αλέξη την ιστορία.

➤ Λέω του Αλέξη την ιστορία.

} Εσύ ποιο από τα δύο νομίζεις ότι λες πιο πολύ;

Τα ρήματα **γεμίζω, φορτώνω** πηγαίνουν και με την πρόθεση **ΜΕ**:

➤ Γεμίζω το τραπέζι (με) ψίχουλα¹.

➤ Φορτώνω τη μαμά (με) σακούλες.

63. Σειρά σου τώρα!

Μπορείς να κάνεις μερικές προτάσεις χρησιμοποιώντας ρήματα από τον πίνακα;

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

7. ....

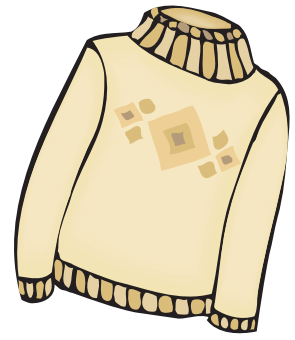

1. **το ψίχουλο:** αυτό που γίνεται όταν τρίβουμε το ψωμί, κομματάκι από ψίχα ψωμιού ή από άλλο παρόμοιο φαγώσιμο.

64. Περί γούστου...

Άλλαξε τις υπογραμμισμένες φράσεις (έμμεσα αντικείμενα) με γενική.

Η Ελένη αγόρασε για τη θεία της ένα πουλόβερ. Δεν άρεσε όμως στον αδερφό της, που θέλει να το αλλάξει. Τηλεφώνησε λοιπόν σε ένα συμμαθητή του, το Γιώργο, και του ζήτησε να πάνε μαζί στο μαγαζί. Ο Γιώργος τώρα είναι έξω από το σπίτι του Αλέξη και ετοιμάζονται να πάνε στα μαγαζιά. Αλλά η Ελένη δεν είναι πολύ μακριά...

- Γιώργος:** Και γιατί δεν είπες στην αδερφή σου να πάτε μαζί;
- Αλέξης:** Γιατί δεν έχει γούστο. Αυτή είναι ικανή να αγοράσει στη θεία κανένα πουλόβερ με χιμπατζήδες!
- Ελένη:** Κι εσύ με Ζουλού! Τι λες, καλέ, στο παιδί;
- Αλέξης:** Όπα! Πού βρέθηκες εσύ εδώ; Δε θα έφτιαχνες γλυκό για τη γιαγιά μαζί με τη μαμά;
- Ελένη:** Αργότερα είπαμε. Τώρα χρωστώ σε μια φίλη μου 10 ευρώ και πάω να της τα δώσω.
- Αλέξης:** Και χρέη βλέπω, αδερφούλα!
- Ελένη:** Στείλαμε στη δασκάλα μας, που είναι άρρωστη, λουλούδια και μια κάρτα, εξυπνάκια, και δεν είχα λεφτά μαζί μου το πρωί. Και μην αλλάζεις θέμα! Άκου δεν έχω γούστο!
- Γιώργος:** Αστεία το είπε, βρε Ελένη. Εγώ, να... πηγαίνω στον πατέρα μου το κινητό του, που το ξέχασε σπίτι, και επειδή το μαγαζί είναι κοντά, ε, είπε ο Αλέξης να πάμε παρέα.
- Αλέξης:** Χάρη κάνει στο φίλο του. Κατάλαβες, Ελενάκι μου;
- Ελένη:** Ναι, κάνει χάρη στο μωρό που δεν μπορεί να κάνει μια δουλειά μόνο του!
- Γιώργος:** Εεε! Μην αρχίζετε πάλι!

65. Πες το αλλιώς.

- ✓ Στείλε μια κάρτα στην ξαδέρφη σου!
- ➔ Στείλε μια κάρτα της ξαδέρφης σου!

1. Δώσε τη δισκέτα στον Παύλο.
.....
2. Πήγαινε στο θείο ένα ποτήρι κρασί.
.....
3. Πες στην Όλγα για το τηλέφωνο του Κώστα.
.....
4. Στείλε ένα μήνυμα στο Βασίλη!
.....
5. Δώσε στον παπού λίγη ζάχαρη για τον καφέ του.
.....
6. Χάρισε στη μαμά ένα καινούργιο πορτοφόλι.
.....
7. Γράψε μια κάρτα στο Βασίλη.
.....
8. Πήγαινε στην Έλενα τις μπότες της.
.....

66. Οι καλοί, οι κακοί και οι... εντάξει!

Διάβασε το διάλογο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Τώρα η Ελένη και η Μαρία συζητούν για την καθηγήτριά τους – και όχι μόνο!

Ελένη: Τι κρίμα να αρρωστήσει η κυρία Γεωργίου! Κι αυτός ο γρουσούζης ο φυσικός μέρα δεν έχει χάσει δυο χρόνια τώρα!

Μαρία: Χτύπα ξύλο, βρε! Άλλωστε, καλός είναι ο καημένος. Άκουσες τι έδωσε των μαθητών του ο φυσικός των άλλων τάξεων για τις διακοπές; Είκοσι ασκήσεις! Αυτός, παιδί μου, δε μοιάζει κανένος!

Ελένη: Δε λέω, υπάρχουν και χειρότερα, αλλά ο δικός μας με έχει βάλει στο μάτι. Κάνει όλων των παιδιών εύκολες ερωτήσεις και όταν έρχεται η σειρά μου πάει και βρίσκει ό,τι δεν ξέρω και με ρωτάει. Άσε που στέλνει των καημένων των γονιών μας συνέχεια γράμματα. Ήθελα να ήξερα τι τους γράφει και με κοιτάει έτσι ο πατέρας μου κάθε φορά που τα ανοίγει!

Μαρία: Ενώ ο μαθηματικός είναι πιο εντάξει. Το ξέρεις πως είπε όλων των προέδρων των τμημάτων ότι θα φωτοτυπήσει αυτός τις προσκλήσεις για το πάρτι που θα κάνουμε;

Ελένη: Ναι, το άκουσα. Αλλά σαν τη Γεωργίου δεν είναι κανένας.

Μαρία: Ξέρεις ότι είπε των άλλων φιλολόγων ότι ήθελε το δικό μας τμήμα και φέτος;

Ελένη: Καλά, δε μου λες, πού τα μαθαίνεις εσύ όλα αυτά; Μήπως έχεις βάλει μικρόφωνα στο γραφείο των καθηγητών;;;

1. Γιατί δε συμπαθεί τον καθηγητή της φυσικής η Ελένη;
2. Γιατί είναι χειρότερος ο φυσικός των άλλων τάξεων;
3. Σε ποιους στέλνει γράμματα ο φυσικός των κοριτσιών;
4. Τι γνώμη έχει η Μαρία για το μαθηματικό τους;
5. Σε ποιους είπε ότι θα ετοιμάσει τις προσκλήσεις για το πάρτι;
6. Τι ζήτησε η κυρία Γεωργίου από τους άλλους φιλολόγους;
7. Τι σκέφτεται η Ελένη για τη φίλη της, που τα ξέρει όλα;

67. Πες το αλλιώς!

Άλλαξε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

✓ *Είπε σε όλους τους μαθητές να φύγουν.* ➔ *Είπε όλων των μαθητών να φύγουν.*

1. Η Μαρίνα έγραψε στην παλιά της φίλη ένα γράμμα.

.....

2. Ο διευθυντής είπε σε εκείνους τους μαθητές να πάνε στο γραφείο.

.....

3. Γιατί δε λες σε αυτά τα παιδιά να έρθουν στο πάρτι;

.....

4. Σε αυτόν δε θα δάνειζα ποτέ τίποτα!

.....

5. Αγόρασε στους καλούς του φίλους ένα δώρο.

.....

68. Το διαγώνισμα

Διάβασε το κείμενο και πες ποιες λέξεις επαναλαμβάνονται συνέχεια.

Ο μαθηματικός σήμερα δεν αισθανόταν καλά. Γι' αυτό έβαλε στους μαθητές ένα πρόχειρο διαγώνισμα. Μετά, πήρε από τους μαθητές τα διαγωνίσματα και είπε στους μαθητές ότι το μάθημα θα τελείωνε πιο νωρίς. Έδωσε στους μαθητές πολλές ασκήσεις για το σπίτι και εξήγησε στους μαθητές τι ακριβώς έπρεπε να κάνουν σε κάθε μια. Μετά είπε στους μαθητές ότι αύριο το μάθημα θα γινόταν κανονικά και ζήτησε από τους μαθητές να μην κάνουν φασαρία καθώς θα βγαίνουν από την τάξη.

α. Με ποια από τις παρακάτω λέξεις μπορούμε να αντικαταστήσουμε τη φράση ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ στην παραπάνω παράγραφο, για να είναι πιο φυσικός ο λόγος;

- α.** αυτούς   **β.** τους   **γ.** σε αυτούς   **δ.** αυτών

β. Ξαναδιάβασε το κείμενο χρησιμοποιώντας την αντωνυμία ΑΥΤΟΥΣ/ΤΟΥΣ αντί για το ουσιαστικό.

ή:	✓ Είπε <u>στους μαθητές</u> να φύγουν.	} ουσιαστικά	ή:	✓ Είπε <u>σε αυτούς</u> να φύγουν.	} αντωνυμίες
	✓ Είπε <u>των μαθητών</u> να φύγουν.			✓ <u>Τους</u> είπε να φύγουν.	

Αυτές οι μικρές λέξεις (**ΜΟΥ, ΣΟΥ, ΤΟΥ** κτλ.) που πηγαίνουν μαζί με ένα ρήμα (και μας δείχνουν «σε ποιον / για ποιον / από ποιον») στη γραμματική είναι προσωπικές αντωνυμίες και τις λέμε **ΚΛΙΤΙΚΑ**.

69. Γιατί μιλάς έτσι;

Φαντάσου ότι ζητάς κάτι από ένα φίλο σου ή από κάποιον μεγάλο. Κάνε πιο φυσικές τις παρακάτω ερωτήσεις, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες φράσεις με κλιτικά.

1. Δίνεις σε εμένα το στίλο σου;

.....

2. Δανείζεις σε εμάς το βιβλίο σου;

.....

3. Συγγνώμη, κυρία, να πάρω από εσάς για λίγο το μολύβι σας;

.....

4. Να στείλω σε εσένα ένα μήνυμα, να πω σε εσένα πού θα είμαστε;

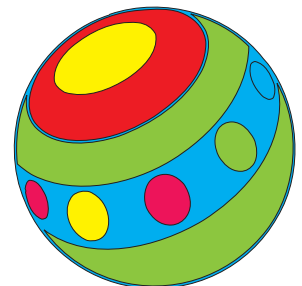
.....

5. Σε πειράζει να δώσεις σε εμάς για λίγο την μπάλα σου;

.....

6. Θα αγοράσεις για εμένα αυτό το μπουφάν, μαμά;

.....

70. Τα γενέθλια!

Διάβασε το διάλογο και γράψε τις απαντήσεις.

Σήμερα οι δίδυμες έχουν τα γενέθλιά τους. Οι γονείς τους, για πρώτη φορά, τους αγόρασαν διαφορετικά δώρα. Για την Ειρήνη πήραν ένα κόκκινο μπλουζάκι και για τη Μαρία ένα κινητό τηλέφωνο. Όμως μόλις άνοιξαν τα δώρα τους, τα κορίτσια άρχισαν τα παράπονα!

Μαρία: Μου πήρατε το χειρότερο κινητό που υπάρχει! Είναι μεγάλο και δεν έχει εικονομηνύματα.

Ειρήνη: Όλο φτηνά πράγματα μου αγοράζετε εμένα! Και κόκκινο! Αφού δε μου πάει το κόκκινο!

Μητέρα: Τι είναι αυτά που λέτε; Αντί να μας πείτε ευχαριστώ που σας σκεφτήκαμε, μας κάνετε και παράπονα! Δε μου λες, Μαρία μου, εσύ δε μας έτρωγες να σου πάρουμε κινητό; Και μαζί, Ειρήνη, δεν είδαμε αυτό το μπλουζάκι, που σου άρεσε τόσο πριν από μια βδομάδα;

Πατέρας: Αν δε σας αρέσουν τα δώρα σας, κανένα πρόβλημα! Τα πηγαίνουμε πίσω και περιμένετε του χρόνου να σας χαρίσουμε κάτι καλύτερο.

Ειρήνη: Καλά, μη φωνάζετε, ένα σχόλιο κάναμε.

Πατέρας: Δε μου αρέσουν καθόλου αυτά τα σχόλια! Α, και ορίστε και οι κάρτες που σας έστειλαν οι θείοι σας από τη Γερμανία. Και μην ακούσω κανένα σχόλιο πάλι, γιατί...

1. Σε ποιες αγόρασαν διαφορετικά δώρα οι γονείς τους;

.....

2. Σε ποια χάρισαν κινητό και σε ποια μπλουζάκι;

.....

3. Γιατί δεν ήθελε κόκκινο μπλουζάκι η Ειρήνη;

.....

4. Της Μαρίας γιατί δεν της άρεσε το κινητό;

.....

5. Γιατί έκαναν αυτά τα δώρα στα κορίτσια οι γονείς τους;

.....

6. Σε ποιους έστειλαν κάρτες οι θείοι από τη Γερμανία;

.....

71. Πώς το λένε αλλιώς;

Άλλαξε τις φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Αγόρασαν διαφορετικά δώρα για τα κορίτσια.
- ➔ Τους αγόρασαν διαφορετικά δώρα.

1. Πήρατε χειρότερο δώρο σε μένα.

.....

2. Αγοράζετε τα πιο ακριβά στη Μαρία.

.....

3. Δεν πάνε τα κόκκινα στην Ειρήνη.

.....

4. Η μητέρα τους προσπαθεί να εξηγήσει στις κόρες της γιατί αγόρασαν σε αυτές αυτά τα δώρα.

.....

5. Δεν αρέσουν τα δώρα σε εσάς;

.....

6. Έστειλαν κάρτα στις δίδυμες.

.....

7. Δεν αγόρασαν τίποτα για τα κορίτσια.

.....

8. Στον πατέρα δεν αρέσει η συμπεριφορά των κοριτσιών.

.....

72. Σ' αυτήν κι όχι σ' εμένα!

Διάλεξε το σωστό.

1. .... μιλάει ο κύριος, όχι εμένα.

α. εσύ   β. σε   γ. εσένα   δ. σε σένα

2. Έστειλαν κάρτες ..... και όχι σε μας.

α. σε σας   β. σας   γ. εμείς   δ. εσείς

3. .... του αρέσει η πορτοκαλάδα,

..... δε μ' αρέσει.

α. Αυτόν, εμένα   β. Σ' αυτόν, εγώ   γ. Αυτουνού, εμένα   δ. Αυτός, εγώ

4. .... είπε ψέματα και ..... αλήθεια.

α. Αυτήν, σ' εμένα   β. Της, μου   γ. Την, μένα   δ. Αυτηνής, εμένα

5. .... της αγόρασα δώρο, αλλά ..... δεν τους πήρα τίποτα.

α. Αυτής, αυτών   β. Αυτή, σ' αυτούς   γ. Αυτών, σ' αυτές   δ. Εγώ, αυτοί

73. Τι δώρο να τους πάρουμε;

Κοίταξε τα σκίτσα και πρότεινε ένα δώρο για τον καθένα. Χρησιμοποίησε τα ρήματα που είναι στο πλαίσιο και εκφράσεις όπως αυτές που ακολουθούν για να κάνετε μικρούς διαλόγους:

• αγοράζω • παίρνω • χαρίζω • προσφέρω • κάνω δώρο • δίνω

προτείνω → Της Ελένης λέω να της πάρουμε...
→ Του παππού θα ταίριαζε να του χαρίσουμε...

συμφωνώ → Ναι, καλή ιδέα μού φαίνεται. Γιατί όχι;

διαφωνώ → Μπα, τι να το κάνει αυτό ο παππούς! Καλύτερα να του πάρουμε...
→ Όχι, δε μ' αρέσει αυτό για τον μπαμπά. Σ' αυτόν θα ταίριαζε...

- ✓ – Εγώ λέω να πάρουμε της Ελένης ένα αρκουδάκι.
– Μπα, τι να το κάνει. Σ' αυτήν θα ταίριαζε ένα μπουκέτο λουλούδια.

74. Και οι ευχές;

Ξέρεις τι ευχόμαστε σε διάφορες περιστάσεις; Ταίριαξε τη στήλη Α με τη στήλη Β και θα βρεις κι αυτά που δεν ξέρεις!

A

1. Η μητέρα γιορτάζει...
2. Οι φίλοι μου πηγαίνουν ταξίδι...
3. Η αδερφή μου έχει γενέθλια...
4. Οι φίλες μου έχουν εξετάσεις...
5. Τα ξαδέρφια μου πηγαίνουν για ύπνο...
6. Ο θείος μου αγόρασε καινούργιο σπίτι...
7. Αγόρασες καινούργια μπλούζα...
8. Φτερνίστηκα...
9. Η καθηγήτριά μας άλλαξε χτένισμα...
10. Οι δειοί μου απέκτησαν καινούργιο μωράκι...

B

- α. σου λέω «με γεια»!
- β. τους εύχομαι «καλή επιτυχία»!
- γ. της εύχομαι «χρόνια πολλά»!
- δ. της λέω «να τα εκατοστήσεις»!
- ε. της λέμε «με γεια»!
- στ. τους λέω «καλό ταξίδι»!
- ζ. τους λέω «καληνύχτα»!
- η. τους λέω «να σας ζήσει»!
- θ. του εύχομαι «καλορίζικο»!
- ι. μου λέτε «γίτσες»!

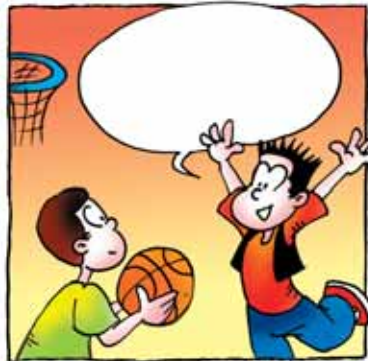
ΕΜΜΕΣΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - κλιτικά σε γενική με ρήματα σε προστακτική

75. Πες μου!

Συμπλήρωσε τι λένε ή βρες τι σκέφτονται οι άνθρωποι στα σκίτσα. Χρησιμοποίησε τα ρήματα που είναι κάτω από το καθένα.

✓ δίνω

• πετάω

• στέλνω

• αγοράζω

• πιάνω

• λέω

ΚΟΙΤΑΣΕ!

Όταν θέλουμε να ζητήσουμε κάτι, μπορούμε να πούμε:

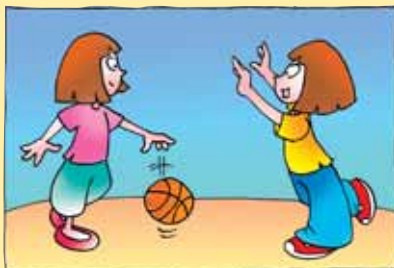
- Μου δίνεις την μπάλα;   Θα μου δώσεις την μπάλα;   Δώσε μου την μπάλα!

↑
οριστική ενεστώτα

↑
οριστική μέλλοντα

↑
προστακτική απλή

- ▲ Πού είναι το κλιτικό κάθε φορά; Πριν ή μετά το ρήμα;
- ▲ Ποια από αυτές τις προτάσεις νομίζεις ότι ταιριάζει στα παρακάτω σκίτσα;

76. Ζητήστε μου κάτι!

Πες το αλλιώς, χρησιμοποιώντας προστακτική και αλλάζοντας τη θέση της αντωνυμίας.

- ✓ Θα μου αγοράσεις το περιοδικό;
- ➔ Αγόρασέ μου το περιοδικό!

1. Μας λες ένα ανέκδοτο;

.....

2. Γιατί δεν του παίρνεις ένα δώρο;

.....

3. Θα τους τηλεφωνήσεις απόψε;

.....

4. Μπορείς να μας εξηγήσεις αυτή τη λέξη;

.....

5. Γιαγιά, μου διαβάζεις ένα παραμύδι;

.....

6. Θα της δώσεις μια καραμέλα;

.....

77. Κάτι δεν πάει καλά!

Κοίταξε τα σκίτσα και πες τι σκέφτεσαι για αυτούς τους ανθρώπους και αυτά που φοράνε. Χρησιμοποίησε εκφράσεις όπως:

- νομίζω • πιστεύω • μου φαίνεται ότι
- έχω την εντύπωση • μου πάει • μου αρέσει
- μου κάνει • μου είναι μικρό • μεγάλο • στενό

✓ Αυτής της γυναίκας μου φαίνεται ότι δεν της πάει αυτό το φόρεμα, γιατί είναι πολύ μακρύ.

78. Μοντέρνα γιαγιά!

Ο παππούς και η γιαγιά συζητούν. Η Μαρία και η Ελένη είναι στο διπλανό δωμάτιο και έτσι δεν ακούνε καλά τι λένε. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν και πες με ποιον από τους δύο συμφωνείς.

- Παππούς:** ..... (σημερινός, παιδί) δεν τους λείπει τίποτα. Κι όμως πάντα για κάτι γκρινιάζουν. Αχ, τι θα έκαναν αν ζούσαν στα δικά μας χρόνια;
- Γιαγιά:** Άλλα τα χρόνια τα δικά μας. .... (εμείς) μας άρεσε να τραγουδάμε και να κάνουμε βόλτες. Τώρα τα παιδιά έχουν τα σιντί τους και για βόλτες... μπαίνουν στο 'ντερνετ!
- Παππούς:** Πού μπαίνουν;
- Γιαγιά:** Στο Διαδίκτυο¹, στο κομπιούτερ.
- Παππούς:** Πού τα ξέρεις εσύ όλα αυτά;
- Γιαγιά:** Τα ξέρω! ..... (εγώ), Θανάση μου, μου πάει η σημερινή εποχή. Μου αρέσει η τεχνολογία. .... (εμείς) κάνει τη ζωή μας εύκολη.
- Παππούς:** Άντε, καλέ! ..... (εμείς) δε μας ταιριάζουν αυτά τα πράγματα. Γέροι άνθρωποι, θέλουμε την ησυχία μας. Δεν μπορούμε να τα καταλάβουμε εμείς αυτά!
- Γιαγιά:** Εσύ μπορεί! Γιατί δε ..... (εσύ) αρέσουν. .... (κάποιος, άνθρωπος) όμως δεν τους φτάνουν αυτά που ξέρουν. Θέλουν συνεχώς να μαθαίνουν καινούργια πράγματα.
- Παππούς:** Μπα! Κι εσύ τι έμαδες;
- Γιαγιά:** Να σερφάρω² στο 'ντερνετ. .... (εγώ) έδειξε η εγγονή μας! Θέλεις να ..... (εσύ) δείξω και ..... (εσύ); Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να μάθεις, που σε ενδιαφέρει;
- Παππούς:** Ναι, κάτι ήθελα, αλλά αυτή τη στιγμή μού διαφεύγει³...

ΚΟΙΤΑΞΕ !

- μου διαφεύγει το όνομά του = δε θυμάμαι το όνομά του **ή:**
- ο ληστής διέφυγε της σύλληψης = δεν τον έπιασαν, δεν τον συνέλαβαν

ΠΡΟΣΟΧΗ !

Ένα αντικείμενο σε **ΓΕΝΙΚΗ** έχουν και τα ρήματα:

διαφεύγω⁴, **επιζώ**⁵, (**επιμελούμαι**⁶), **επωφελούμαι**⁷, **προηγούμαι**⁸, **προεδρεύω**⁹, **προπορεύομαι**¹⁰, **προϋπάρχω**¹¹, (**στερούμαι**¹²), **υπερισχύω**¹³

Αλλά: Η γενική αυτή δεν μπορεί να αντικατασταθεί με προδετική φράση, όπως με τα άλλα ρήματα (π.χ. με τα ρήματα μιλάω, τηλεφωνώ, αρέσω, φαίνομαι κτλ.).

1. **Το Διαδίκτυο:** το 'ντερνετ.
2. **σερφάρω:** κάνω σερφ, ιστοσανίδα, σερφάρω στο 'ντερνετ: ψάχνω στο Διαδίκτυο.
3. **μου διαφεύγει:** δε θυμάμαι.
4. **διαφεύγω:** ξεφεύγω.
5. **επιζώ:** ζω μετά από κάτι επικίνδυνο.
6. **επιμελούμαι:** φροντίζω.
7. **επωφελούμαι:** ωφελούμαι, έχω κέρδος από κάτι.

8. **προηγούμαι:** είμαι πριν από κάτι/κάποιον άλλο.
9. **προεδρεύω:** είμαι πρόεδρος.
10. **προπορεύομαι:** πηγαίνω πιο μπροστά από κάτι/κάποιον άλλο.
11. **προϋπάρχω:** υπάρχω πριν από κάτι/κάποιον άλλο.
12. **στερούμαι:** δεν έχω, μου λείπει κάτι (απαραίτητο).
13. **υπερισχύω:** υπερνικώ, επικρατώ.

79. Τι πάει με τι;

Ταίριαξε τις φράσεις της στήλης Α με αυτές της στήλης Β, για να κάνεις προτάσεις.

✓ Ο ασθενής διέφυγε του κινδύνου.

A	B
1. Ο ασθενής διέφυγε...	α. του οδηγού της Audi.
2. Έπεσε το σπίτι του, αλλά αυτός επέζησε...	β. του κινδύνου.
3. Επιμελείται...	γ. του σεισμού.
4. Επωφελούμαι...	δ. των αντιπάλων μας.
5. Ο οδηγός της Ferrari προηγείται...	ε. του ευρωπαϊκού συμβουλίου.
6. Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας προεδρεύει...	στ. της αντίπαλης ομάδας με 2-1.
7. Η ΑΕΚ υπερίσχυσε...	ζ. της εκδόσεως του βιβλίου.
8. Σύμφωνα με τη δημοσκόπηση, το κόμμα τους προπορεύεται...	η. των υπόλοιπων κομμάτων.
9. Αυτή η έκδοση στερείται...	θ. της ευκαιρίας και ζητώ άδεια δέκα ημερών!
10. Υπερισχύουμε...	ι. φαντασίας.

80. Πιο επίσημα...

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με γενικές έτσι ώστε να έχουν το ίδιο νόημα με αυτές που δίνονται.

- ✓ Πριν από τη συνάντηση είχε γίνει επίσημη πρόσκληση.
➔ Της συναντήσεως/Της συνάντησης προηγήθηκε επίσημη πρόσκληση.

1. Οι ληστές δε συνελήφθησαν.
Οι ληστές διέφυγαν .....
2. Αυτός ο αθλητής θα είναι καλύτερος από όλους τους αντιπάλους του.
Αυτός ο αθλητής θα υπερισχύσει .....
3. Βρήκε ευκαιρία στη συνάντηση να διατυπώσει τις αντιρρήσεις του.
Επωφελήθηκε ..... για να διατυπώσει τις αντιρρήσεις του.
4. Η κυρία Γεωργίου έχει φροντίσει την έκδοση του βιβλίου.
Η κυρία Γεωργίου έχει επιμεληθεί ..... του βιβλίου.
5. Οι επιβάτες έζησαν μετά το δυστύχημα.
Οι επιβάτες επέζησαν .....
6. Ποιος θα είναι ο πρόεδρος του συμβουλίου;
Ποιος θα προεδρεύσει .....
7. Ο ένας προσπαθεί να υποτάξει¹ τον άλλο.
Ο ένας προσπαθεί να υπερισχύσει .....
8. Υπάρχουν άνθρωποι στον κόσμο που δεν έχουν ούτε τα βασικά, αυτά που χρειάζονται για να ζήσουν.
Υπάρχουν άνθρωποι στον κόσμο που στερούνται ..... , ...
..... για τη διαβίωσή² τους.

1. υποτάσσω: υποδουλώνω, βάζω στην εξουσία μου.

2. η διαβίωση: η ζωή.

81. Τι μου κάνεις;

α. Διάβασε το διάλογο και υπογράμμισε τα κλιτικά που είναι σε γενική.

Γιαγιά: Τι μου κάνετε, κοριτσάκια μου;

Μαρία: Καλά είμαστε, γιαγιά. Εσύ;

Γιαγιά: Δόξα τω Θεώ. Είχα ένα κρύωμα, αλλά μου πέρασε. Εσείς να μου προσέχετε. Εκεί στο σχολείο, ακούω, είναι όλα τα παιδιά άρρωστα.

Ειρήνη: Ναι, βρε γιαγιά. Αυτό λέω κι εγώ. Τώρα, το χειμώνα, δεν πρέπει να πηγαίνουμε σχολείο, γιατί κυκλοφορούν ιώσεις.

Μητέρα: Και τι θέλεις, Ειρήνη; Να μην κυκλοφορείς εσύ;

Ειρήνη: Ε, όχι ακριβώς! Απλώς να αποφεύγουμε τα επικίνδυνα μέρη, όπως το σχολείο, τα φροντιστήρια... Εκεί την αρπάζουμε! Και όλο βήχω! Γκούχου γκούχ!

Γιαγιά: Γιατί μου βήχεις, παιδί μου; Κρύωσες;

Μητέρα: Σώπα, καλέ μαμά! Τίποτα δεν έχει. Κοροϊδεύει! Μη μου τις παραχαϊδεύεις και μου τις χαλάς!

Γιαγιά: Δε σου τις κακομαθαίνω εγώ, εγώ ανησυχώ για τα παιδιά. Άλλωστε, τόσο λίγο που τις βλέπω...

Μητέρα: Να τα μας! Άρχισαν πάλι τα παράπονα!...

β. Μπορείς να διαβάσεις ξανά το κείμενο παραλείποντας τις γενικές αυτές; Παρατηρείς κάποια αλλαγή (α) στο νόημα, (β) στο ύφος, (γ) στη γραμματική/σύνταξη της πρότασης;

82. Του κυρίου Ατυχάκη τού έπεσε το λαχείο!

α. Διάβασε τι συνέβη στον κύριο Ατυχάκη και... τελείωσε την ιστορία!

Ο κύριος Ατυχάκης ήταν στο γραφείο του, όταν του τηλεφώνησε η γυναίκα του και του είπε πως τους έπεσε το λαχείο. Του ήρθε να φωνάξει από τη χαρά του, αλλά ήταν πολύ ντροπαλός. Σηκώθηκε ήρεμος και χαιρέτησε τους συναδέλφους του, λέγοντάς τους ότι έπρεπε να γυρίσει στο σπίτι του γιατί τον χρειάζονταν. Όταν μπήκε στο σπίτι, η γυναίκα του άρχισε να τον ρωτάει πού είχε βάλει το λαχείο. Του κυρίου Ατυχάκη τού ήρθε ζάλη: θυμήθηκε ότι το είχε στο σακάκι που έδωσε το πρωί στο καθαριστήριο. Το είπε στη γυναίκα του. Εκείνης της ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι! Άρχισε να τον κυνηγάει φωνάζοντάς του. Ο κύριος Ατυχάκης προσπάθησε να την ηρεμήσει. Της είπε ότι, πριν του αρχίσει τις γκρίνιες και τις φωνές, καλό θα ήταν να πάει στο καθαριστήριο να πάρει το σακάκι. Δε φανταζόταν βέβαια τι του έμελλε να πάθει μετά απ' αυτό...

β. Ποιες από τις αντωνυμίες που είναι σε γενική είναι αντικείμενα ρημάτων; Οι υπόλοιπες αντωνυμίες τι σημαίνουν και με ποιες λέξεις συνδέονται;

γ. Διηγήσου την ιστορία σαν να ήσουν ο κύριος Ατυχάκης!

83. Το όνειρο του Λέο

Κοίταξε το σκίτσο και πες:

1. Πού είναι ο Λέο;
2. Ποιος είναι δίπλα στο Λέο;
3. Τι είναι πίσω του;
4. Τι είναι μπροστά του;
5. Τι πετάει πάνω από τους ανθρώπους;
6. Τι είναι απέναντί τους;

84. Ο Λέο διηγείται το όνειρό του.

Ο Λέο άκουγε τον Πέτρο και την Ελένη να μιλάνε διαρκώς για το διάστημα. Το βράδυ, στον ύπνο του, είδε ένα περίεργο όνειρο. Είδε ότι ήταν σε έναν άγνωστο πλανήτη, με άλλους διαστημανθρώπους, και... Κοίταξε το σκίτσο και φτιάξε μια ιστορία!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

85. Στην τάξη μας

Μίλησε για την τάξη σου. Πες πού είναι κάποια πράγματα που βλέπεις, πού κάθονται κάποιοι συμμαθητές/κάποιες συμμαθήτριές σου. Χρησιμοποίησε επιρρήματα όπως:

• δίπλα σε • απέναντι από • μπροστά από • μπροστά σε • κοντά σε • δεξιά από • αριστερά από

86. Γράψε την αντωνυμία στο σωστό τύπο.

- κοντά στη Μαρία ➔ κοντά της
- μακριά από τον Πέτρο ➔ μακριά του

✓ Κάθομαι κοντά .....τους..... (αυτοί).

1. Τι βλέπετε γύρω ..... (εσείς);
2. Πρόσεξε! Πίσω ..... (εσύ) είναι ένα μωρό.
3. Ποιος κάθεται μπροστά ..... (αυτός), ο Γιάννης ή η Ειρήνη;
4. Τι νιώθει μέσα ..... (αυτός) αυτός ο άνθρωπος;
5. Οι παπούδες μας μένουν μακριά ..... (εμείς).
6. Δεν παίρνει ποτέ όλα τα βιβλία μαζί ..... (αυτή).
7. Πάντα στις δύσκολες στιγμές βρίσκεται πλάι ..... (εγώ).
8. Δίπλα ..... (αυτές) δε φοβάται τίποτα!

ΚΟΙΤΑΞΕ !

ΕΝΑΝΤΙΟΝ

ΜΕΤΑΞΥ

ΕΝΤΟΣ

ΕΚΤΟΣ

+ ΓΕΝΙΚΗ

- ▶ εναντίον του πολέμου **αλλά και** ενάντια στον πόλεμο **αλλά και** κατά του πολέμου
αλλά και αντίθετος με τον/στον πόλεμο
- ▶ μεταξύ φίλων **αλλά και** ανάμεσα σε φίλους
- ▶ εκτός του Γιάννη **αλλά και** εκτός από το Γιάννη

'Όλοι είναι εναντίον μου!
Τι κάνουν τώρα; Και είναι και τόσο πολλοί!...
Μεταξύ μας, και λιγότεροι να ήταν, πάλι δε θα ήξερα
τι να κάνω... Και εκτός του ότι είναι πολλοί,
είναι και τεράστιοι... Μεταξύ μας, και στο ύψος μου
να ήταν, πάλι δε θα ήξερα τι να κάνω...

87. Κάτι λείπει!

Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις. Προσοχή στο άρθρο!

1. Όλοι οι τραυματίες είναι εκτός ..... (κίνδυνος).
2. Σε παρακαλώ, ό,τι πούμε να μείνει μεταξύ ..... (εμείς).
3. Επιτέθηκε εναντίον ..... (πενταμελής, συμβούλιο), επειδή θεώρησε ότι ο πρόεδρος του φέρθηκε άδικα.
4. Ο λυκειάρχης, εκτός ..... (άλλοι), μας ανακοίνωσε ότι η πενταήμερη εκδρομή φέτος θα γίνει τον Απρίλιο.
5. Ποιον προτιμάς μεταξύ ..... (τρεις);
6. Αυτές οι επισκέψεις θα γίνουν εντός ..... (επόμενος, εβδομάδα).
7. Στράφηκαν εναντίον ..... (παλιός, φίλος) χωρίς κανένα λόγο.
8. Από χτες το πρωί βρίσκεται εκτός ..... (Ελλάδα).
9. Δεν είναι εύκολο να διαλέξεις μεταξύ ..... (τόσος, πολύς) και ..... (ωραίος, πράγμα).
10. Αυτά τα οικόπεδα είναι εντός ..... (σχέδιο) πόλεως.

88. Πες το αλλιώς!

Φτιάξε καινούργιες προτάσεις οι οποίες να έχουν ίδιο ή παρόμοιο νόημα με αυτές που σου δίνονται. Συμβουλή: Χρησιμοποίησε γενική σε κάθε πρόταση!

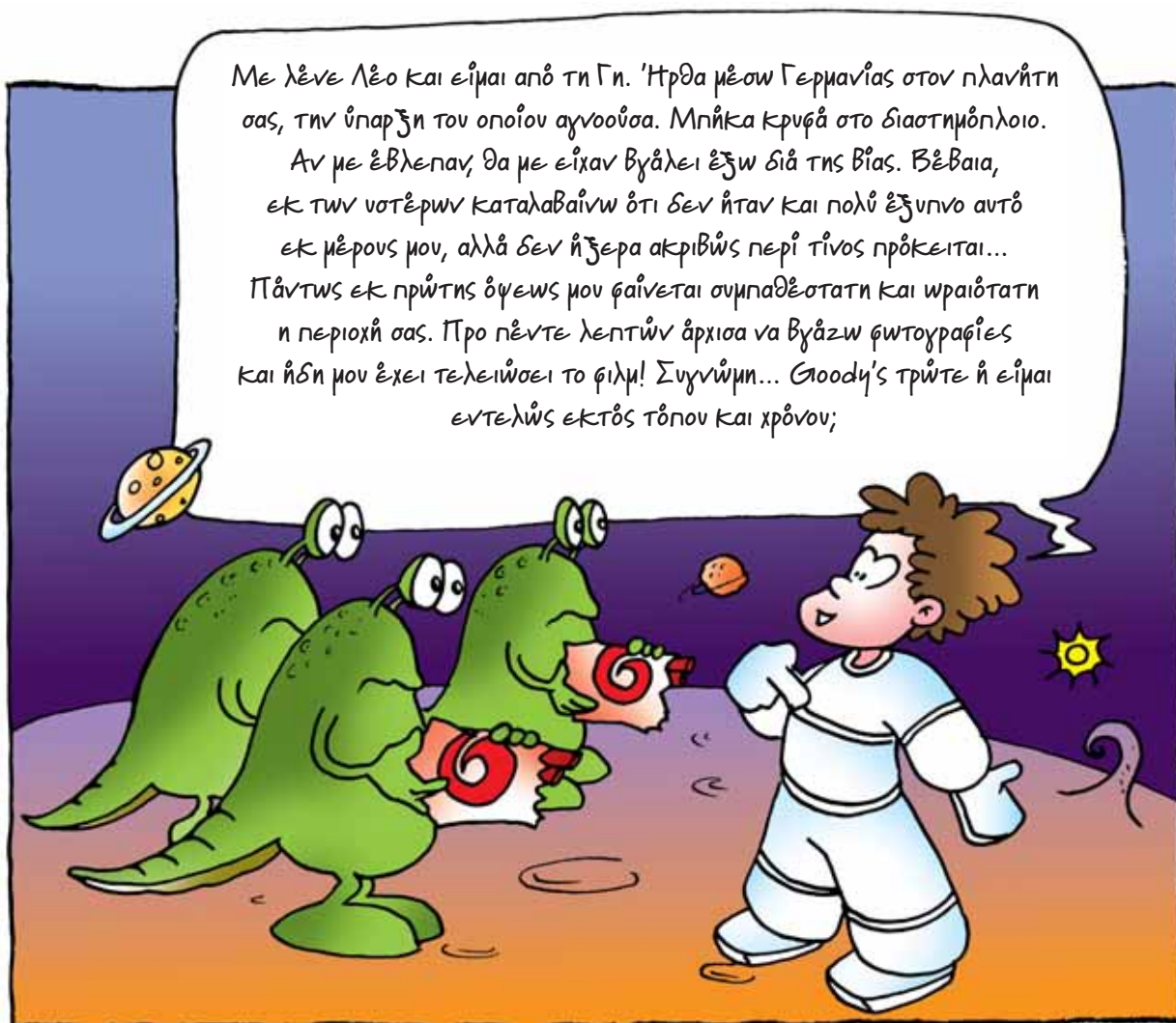
1. Ανάμεσα σε αυτές τις πόλεις υπάρχουν τεράστιες διαφορές.
Μεταξύ ..... υπάρχουν τεράστιες διαφορές.
2. Κανένας δε συμφωνούσε με την πρότασή του.
Όλοι ήταν εναντίον .....
3. Θα πάμε στην εκδρομή, εκτός κι αν τύχει κάτι απρόοπτο.
Θα πάμε στην εκδρομή, εκτός .....
4. Οι εξετάσεις των μαθητών θα γίνουν από τον Ιούνιο ως τον Ιούλιο.
Οι εξετάσεις των μαθητών θα γίνουν το διάστημα μεταξύ .....
5. Η ομάδα μας δε θα παίξει στο γήπεδό της την άλλη Κυριακή.
Η ομάδα μας θα παίξει εκτός ..... την άλλη Κυριακή.

89. Ο Λέο είναι στο διάστημα. Οι... γενικές πού είναι;

Βρες τις γενικές που υπάρχουν στο κείμενο και υπογράμμισέ τις, μαζί με τις λέξεις που υπάρχουν ακριβώς πριν από αυτές. Μπορείς να καταλάβεις τι σημαίνουν;

Με λένε Λέο και είμαι από τη Γη. Ήρθα μέσω Γερμανίας στον πλανήτη σας, την ύπαρξη του οποίου αγνοούσα. Μπήκα κρυφά στο διαστημόπλοιο. Αν με έβλεπαν, θα με είχαν βγάλει έξω διά της βίας. Βέβαια, εκ των νοτέρων καταλαβαίνω ότι δεν ήταν και πολύ έξυπνο αυτό εκ μέρους μου, αλλά δεν ήξερα ακριβώς περί τίνος πρόκειται... Πάντως εκ πρώτης όψεως μου φαίνεται συμπαθέστατη και ωραϊότατη η περιοχή σας. Προ πέντε λεπτών άρχισα να βγάζω φωτογραφίες και ήδη μου έχει τελειώσει το φιλμ! Συγγνώμη... Μπορώ's τρύπτε ή είμαι εντελώς εκτός τόπου και χρόνου;

Υπάρχουν κάποιες προθέσεις που δεν τις χρησιμοποιούμε πια πολύ και τις συναντάμε περισσότερο σε εκφράσεις. Τέτοιες προθέσεις είναι:

Κοίταξε μερικές βασικές σημασίες αυτών των προθέσεων και κάποια παραδείγματα:

- ΔΙΑ** = διά μέσου, μέσω, με, για
  - ▶ *διά της βίας* = με τη βία
  - ▶ *διά βίου* = για όλο το βίο, για όλη τη ζωή
- ΕΚ** = από
  - ▶ *εξ όψεως* = από την όψη, «φατσικά»
  - ▶ *εξ επαφής* = από πολύ κοντά
- ΕΠΙ** = πάνω σε, κατά την περίοδο του/της...
  - ▶ *επί της οδού Πατησίων* = πάνω στην οδό Πατησίων
  - ▶ *επί Καποδίστρια* = κατά την περίοδο του Καποδίστρια, τον καιρό που ο Καποδίστριας ήταν κυβερνήτης της Ελλάδας
- ΠΕΡΙ** = γύρω από, για
  - ▶ *περί τίνος πρόκειται;* = για τι θέμα πρόκειται;
  - ▶ *μιλάει περί ανέμων και υδάτων* = για διάφορα άσχετα θέματα
- ΠΡΟ** = μπροστά, πριν
  - ▶ *βρέθηκε προ απρόοπτου* = μπροστά σε κάτι απρόοπτο
  - ▶ *προ πέντε λεπτών* = πριν από πέντε λεπτά
  - ▶ *προ Χριστού (π.Χ.)* = πριν από τη γέννηση του Χριστού
  - ▶ *προ των εκλογών* = πριν από τις εκλογές
  - ▶ *προ καιρού / πολλού* = πριν από καιρό / πριν από πολύ καιρό

90. Συμπλήρωσε στα κενά το σωστό τύπο της γενικής. Προσοχή στο άρθρο!

1. Είναι αναγκασμένος να πληρώνει διά ..... (βίος) ένα ασήμαντο λάθος.
2. Ήξερε εξ ..... (αρχή) ότι δε θα της πει την αλήθεια.
3. Επί ..... (Οθωνας) την Ελλάδα την κυβερνούσαν οι ξένοι.
4. Ξέσπασε πυρκαγιά στο εργοστάσιο της περιοχής. Επί ..... (τόπος) έτρεξαν πυροσβεστικές δυνάμεις και η αστυνομία.
5. Θα παίρνετε αυτό το χάπι προ ..... (φαγητό).
6. Ο Παρδενώνας χτίστηκε τον 5ο αιώνα προ ..... (Χριστός).

Μερικές από αυτές τις παλιές φράσεις έχουν γίνει σήμερα **ΜΙΑ ΛΕΞΗ**, που δεν αλλάζει ποτέ (άκλιτη).

- ▶ *Ποιος είναι ο επικεφαλής;* (*επί + κεφαλής*) = Ποιος είναι ο αρχηγός;
- ▶ *Ρώτησε τον επικεφαλής αν μπορούσε να φύγει.*
- ▶ *Εξαιτίας της βροχής δεν έφυγαν.* (*εξ + αιτίας*) = Επειδή έβρεχε δεν έφυγαν.
- ▶ *Επιτέλους ήρθε το λεωφορείο!* (*επί + τέλους*) = Ουφ! Άργησε αλλά ήρθε!

91. Η Τζέιν και οι χιμπατζήδες

Διάβασε το κείμενο και υπογράμμισε τις ονοματικές φράσεις που είναι σε γενική.

Η Τζέιν πήγε στο καταφύγιο¹ του ποταμού Γκόμπε για να μελετήσει τους χιμπατζήδες. Ήθελε να δει πώς ζουν ελεύθεροι στη φύση και ποια είναι η οικογενειακή τους ζωή.

Περνούσαν οι μέρες και οι εβδομάδες. Σιγά σιγά οι χιμπατζήδες συνήθιζαν την Τζέιν και την άφηναν να πλησιάζει όλο και πιο κοντά τους. Και μια μέρα, οκτώ μήνες μετά την άφιξη της κοπέλας στον Γκόμπε, ένας χιμπατζής μπήκε στην κατασκήνωσή της. Δεν ήταν περίεργος, πεινασμένος ήταν. Σκαρφάλωσε σε μια φοινικιά που βρισκόταν ανάμεσα στις σκηνές της κατασκήνωσης και έφαγε μέχρι σκασμού από τους καρπούς της. Όταν κατέβηκε, είδε μερικές μπανάνες που είχαν μείνει από το γεύμα της κοπέλας. Προχώρησε, πήρε μια μπανάνα, την καθάρισε και την έφαγε.

92. Απάντησέ του!

Η Ελένη διαβάσει την ιστορία της Τζέιν. Ο Αλέξης τη ρωτάει αλλά η Ελένη είναι πολύ αφοσιωμένη και δεν του απαντάει. Απάντησε εσύ στις ερωτήσεις του Αλέξη.

1. Σε ποιο καταφύγιο πήγε η Τζέιν;
2. Τίνων τη ζωή ήθελε να μελετήσει;
3. Πότε μπήκε ο χιμπατζής στην κατασκήνωση της Τζέιν;
4. Γιατί μπήκε εκεί και τι έκανε;
5. Έφαγε πολύ ή λίγο;
6. Νομίζεις ότι η Τζέιν φοβήθηκε όταν είδε το χιμπατζή;

93. Εκφράσεις

α. Αντιστοίχισε τις υπογραμμισμένες λέξεις με την ερμηνεία τους.

1. τρώει <u>του σκασμού</u>	α. από την πείνα
2. έγινε <u>της τρελής/της μουρλής/της κακομοίρας</u>	β. μοντέρνο
3. πήγαινε <u>του σκοτωμού</u>	γ. πάρα πολύ
4. είναι <u>της μόδας</u>	δ. πολύ γρήγορα
5. κοιμάται <u>του καλού καιρού</u>	ε. τον επόμενο χρόνο
6. θα ξανάρθουν <u>του χρόνου</u>	στ. μεγάλη φασαρία
7. πεθάναμε <u>της πείνας</u>	ζ. πολύ βαθιά, πάρα πολύ

1. **το καταφύγιο:** το μέρος στο οποίο πηγαίνω για να προστατευτώ από κάτι, για ασφάλεια.

β. Από τις παραπάνω εκφράσεις γράψε ποιες δηλώνουν:

- α. χρόνο: .....
- β. τρόπο: .....
- γ. ποσότητα: .....
- δ. αιτία: της πείνας.

94. Κι άλλες εκφράσεις...

Μπορείς να φτιάξεις προτάσεις με τις παρακάτω γενικές; Ξέρεις τι σημαίνουν; Αν όχι, ρώτησε τα παιδιά στην τάξη σου ή το δάσκαλο/τη δασκάλα σου.

- 1. ή του ύψους ή του βάρους
.....
- 2. της προκοπής
.....
- 3. του θανατά
.....
- 4. του κεφαλιού του
.....
- 5. τ' αλατιού
.....
- 6. πάππου προς πάππου
.....
- 7. του κλότσου και του μπάτσου
.....

95. Πες πότε και τι!

Κάνε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ 7 / Ιανουάριος / Άγιος Ιωάννης
- ➔ Στις 7 Ιανουαρίου είναι του Αγίου Ιωάννη.

- 1. 30 / Ιανουάριος / Τρεις Ιεράρχες
.....
.....
- 2. 10 / Φεβρουάριος / Άγιος Χαράλαμπος
.....
- 3. 21 / Μάιος / Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη
.....
- 4. 1 / Νοέμβριος / Άγιοι Ανάργυροι
.....
- 5. 4 / Δεκέμβριος / Αγία Βαρβάρα
.....

96. Ο μικρός Φλιντ

Η Ελένη συνεχίζει την ιστορία με την Τζέιν και τους χιμπατζήδες. Διάβασε την ιστορία και απάντησε στις ερωτήσεις.

Μια μέρα, οι μπανάνες παραλίγο να προκαλέσουν καταστροφή. Ο Γολιάθ, ένας μεγάλος αρσενικός χιμπατζής, αφού έφαγε το μερτικό¹ του, ζήτησε κι άλλη μπανάνα, που όμως δεν του την έδωσαν. Θύμωσε. Άρπαξε ό,τι βρήκε μπροστά του –ένα τσεκούρι– και επιτέθηκε κατά της γυναίκας του μάγειρα... Ευτυχώς, ηρέμησε μόλις του έδωσαν την μπανάνα του... Αργότερα, επισκέφτηκε την κατασκήνωση η χιμπατζίνα Φλο με το μικρό γιο της, το Φλιντ. Ο Φλιντ ήταν ο πρώτος χιμπατζής που μπόρεσαν να μελετήσουν οι επιστήμονες στη φύση σε τόσο μικρή ηλικία. Ο Φλιντ ερχόταν συχνά στην κατασκήνωση και έμαθε να μη φοβάται τους ανθρώπους. Όταν τον σύστησαν στην Τζέιν Γκούτολ, της άπλωσε το μικρό του χεράκι, όπως θα έκανε κι ένας άνθρωπος...

Με τις μελέτες της Τζέιν Γκούτολ μάθαμε πάρα πολλά για τους χιμπατζήδες. Τώρα γνωρίζουμε όχι μονάχα ότι μας μοιάζουν, αλλά και ότι ο τρόπος που ζουν θυμίζει το δικό μας.

1. Τι ήταν ο Γολιάθ;
2. Γιατί θύμωσε;
3. Πώς τον ηρέμησαν;
4. Τι έκανε ο Φλιντ, όταν τον σύστησαν στην Τζέιν;

ΚΟΙΤΑΞΕ!

ΚΑΤΑ/ΕΝΑΝΤΙΟΝ

ΥΠΕΡ

ΛΟΓΩ/ΕΞΑΙΤΙΑΣ

+

ΓΕΝΙΚΗ

- Ο χιμπατζής επιτέθηκε κατά/εναντίον της γυναίκας.
- Οι γονείς μου είναι κατά του καπνίσματος.
- Οι γονείς μου είναι υπέρ της σωστής διατροφής και του αθλητισμού.
- Το μαγαζί είναι κλειστό λόγω διακοπών.
- Εξαιτίας/Λόγω της κακοκαιρίας δεν έγινε η εκδρομή.

1. το μερτικό: το μερίδιο, το μέρος που μου αναλογεί.

97. Πέντε λόγους να το θέλει!

Της Ελένης της αρέσει το τζιπάκι της ΤΑΟ. Με αυτό σκέφτεται ότι θα ήταν εύκολο να γυρίσει τις ζούγκλες και να δει από κοντά τους χιμπατζήδες της Τζέιν.

Διάβασε την παρακάτω διαφήμιση και γράψε πέντε λόγους για τους οποίους νομίζεις ότι της αρέσει. Χρησιμοποίησε το ΛΟΓΩ + ΓΕΝΙΚΗ.

Η C.T. είναι ένα τετρακίνητο όχημα¹. Ο σχεδιασμός του έγινε σύμφωνα με αμερικανικές προδιαγραφές²: ο μεγάλος κινητήρας των 5,3 λίτρων, οι τεράστιοι χώροι για οκτώ επιβάτες, ο πλούσιος εξοπλισμός³, τα εξελιγμένα μηχανικά μέρη και οι μεγάλες εξωτερικές διαστάσεις⁴ είναι μερικά από τα στοιχεία που δίνουν την εικόνα του «βράχου».

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

98. ΥΠΕΡ ή ΚΑΤΑ;

Φτιάξε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ οι παίκτες – οι φίλαθλοι
- ➔ Υπέρ των παικτών και κατά των φιλάθλων.

1. οι εργάτες – οι υπάλληλοι
.....
2. ο εκδότης – ο συγγραφέας
.....
3. οι πολίτες – ο δήμαρχος
.....
4. οι τουρίστες – οι αγρότες
.....
5. ο μαθητής – η δασκάλα
.....
6. η πελάτισσα – ο πωλητής
.....

1. **το τετρακίνητο όχημα:** το αυτοκίνητο 4x4.
2. **η προδιαγραφή:** η περιγραφή που λέει πώς πρέπει να είναι κάτι.
3. **ο εξοπλισμός:** ο εφοδιασμός με τα απαραίτητα όπλα, εξαρτήματα, όργανα κ.λπ.
4. **οι διαστάσεις:** το μήκος, το πλάτος, το ύψος, το πάχος ενός πράγματος, το μέγεθος.

99. Άλλαξέ το!

Αντί του **ΑΝΑΜΕΣΑ** βάλε το **ΜΕΤΑΞΥ**.

- ✓ Γίνεται φασαρία ανάμεσα σε: ...εμπόρους και πελάτες.
- ➔ Έγινε φασαρία ...μεταξύ εμπόρων και πελατών.

1. ...στρατιώτες και λοχίες ➔ .....
2. ...επιχειρηματίες και γραμματείς ➔ .....
3. ...επιβάτες και ταξιτζήδες ➔ .....
4. ...ψαράδες και δύτες ➔ .....
5. ...ποδοσφαιριστές και δρομείς ➔ .....
6. ...παπάδες και καλόγερους ➔ .....
7. ...βουλευτές και ψηφοφόρους ➔ .....
8. ...γάτες και σκύλους ➔ .....
9. ...πιθήκους και γορίλες ➔ .....

100. Τι να Βάλω;

Διάλεξε τη σωστή λέξη από το πλαίσιο και γράψε με άλλο τρόπο τις προτάσεις.

- ✓ Το γράμμα έφτασε πριν από δέκα ημέρες.
- ➔ Το γράμμα έφτασε προ δέκα ημερών.

• εκτός • εντός • εναντίον • κατά • μέσω • υπέρ • λόγω/έξαιτίας • μεταξύ • προ

1. Ανάμεσα στις συμμαθήτριές της είναι και μερικές αλλοδαπές.
.....
2. Θα σας παραδώσουμε το αυτοκίνητο μέσα σε δύο εβδομάδες.
.....
3. Αφού είχαν διαφωνίες, αποφάσισαν να χωρίσουν.
.....
4. Έδωσαν εντολή στον πράκτορα να βρίσκεται έξω από τις Ηνωμένες Πολιτείες.
.....
5. Βρέθηκα μπροστά σε έκπληξη όταν ζήτησε και τη δική μου γνώμη.
.....
6. Απόψε η Εθνική Ελλάδας παίζει με την Εθνική Γαλλίας.
.....
7. Δεν υποστηρίζει την ποινή του θανάτου.
.....
8. Το μέτρο ευνοεί¹ τις μικρές ομάδες.
.....

1. **ευνοώ:** βοηθάω.

1. Ένας μύθος των Ίνκας

Βάλε στη θέση τους τις γενικές και πες τι σου θυμίζει η ιστορία.

- του βουνού
- όλων των ανθρώπων
- του βοσκού
- της βροχής

Κάποτε ένας βοσκός πρόσεξε ότι ένα λάμα δεν έτρωγε και δεν έπινε τίποτα. Τότε το ρώτησε τι συνέβαινε. Το λάμα απάντησε ..... με ανθρωπίνη φωνή ότι πρόκειται να γίνει μια μεγάλη πλημμύρα¹ και πως για να σωθεί έπρεπε να ανέβει στην κορυφή ..... . Ο βοσκός έκανε ό,τι τον συμβούλεψε το λάμα. Σε λίγο άρχισε να βρέχει δυνατά. Τα νερά ..... πλημμύρισαν τα πάντα. Μόνο ο βοσκός επέζησε και έγινε πρόγονος .....

2. Ο ήλιος και το νερό

Βάλε στη γενική τις λέξεις που βρίσκονται στις παρενθέσεις, για να διαβάσεις ένα παραμύθι από τη Νιγηρία.

Μια φορά κι έναν καιρό, τότε που όλα πάνω στη γη ήταν αλλιώς, ο ήλιος και το νερό ζούσαν μαζί κι έκαναν παρέα. Ο ήλιος πήγαινε συχνά επίσκεψη στο νερό, μα το νερό ποτέ δεν τον είχε επισκεφτεί.

«Γιατί δεν έρχεσαι και συ στο παλάτι μου;» ρώτησε μια μέρα ο ήλιος το νερό.

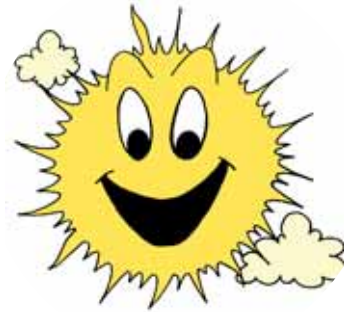
«Δεν μπορώ, ήλιε μου» απάντησε το νερό «γιατί, αν έρθω, πρέπει να φέρω μαζί μου όλους τους συγγενείς μου».

«Το παλάτι μου είναι μεγάλο και τους χωράει όλους» απάντησε ο ήλιος.

Έτσι, το νερό μάζεψε όλους τους συγγενείς του και κίνησαν για το λαμπρό παλάτι ..... (ο ήλιος). Ήταν το νερό ..... (η θάλασσα), το νερό ..... (οι ποταμοί), το νερό ..... (οι πηγές και οι λίμνες), το νερό ..... (οι βροχές, οιθύελλες και οι καταιγίδες), ήταν... και τι δεν ήταν!

Όταν έφτασαν στο παλάτι ..... (ο ήλιος), εκείνος κατέβηκε να τους υποδεχτεί. «Καλώς τους» πρόφτασε να πει και, πριν τελειώσει, το νερό χύθηκε στο παλάτι και πλημμύρισε τα πρώτα πατώματα. Ο ήλιος, ξαφνιασμένος, έτρεξε κι ανέβηκε στα τελευταία πατώματα, μα σε λίγο έβλεπε με τρόμο το νερό να γεμίζει το παλάτι του.

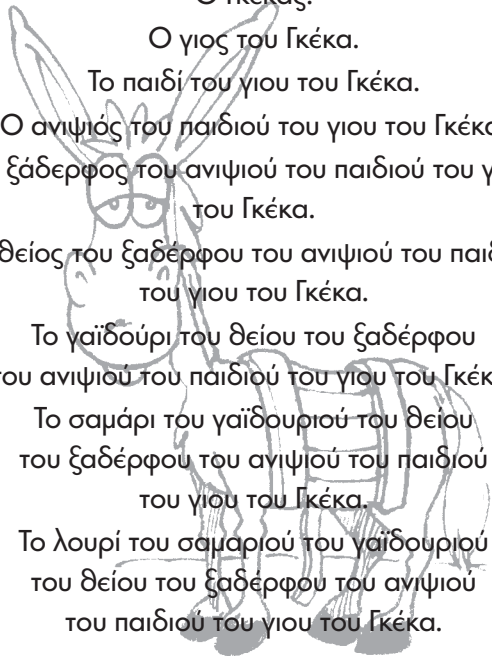
«Σου το είπα πως είμαστε πολλοί» του είπε το νερό, που έβλεπε τον ήλιο να χλοιάζει όλο και περισσότερο. «Τώρα όμως δεν μπορούμε να κάνουμε πίσω». Ο ήλιος έβλεπε το νερό να προχωρά και σιγά σιγά να ανεβαίνει και να γεμίζει και τα τελευταία πατώματα ..... (το παλάτι). Αναγκάστηκε να ανέβει στη στέγη. Το νερό όμως σκέπασε και τη στέγη. Τότε ο ήλιος κάνει ένα πήδημα και φρασαπ, ανεβαίνει στον ουρανό. Από τότε, άρχισε να μένει εκεί. Κι εκεί είναι ακόμα και σήμερα.

¹ η πλημμύρα: όταν ξεχειλίζουν τα νερά και σκεπάζουν τα πάντα.

3. Διάβασε για τον Γκέκα και φτιάξε κι εσύ μικρές αλυσίδες με τις λέξεις του πλαισίου.

Ο Γκέκας.
Ο γιος του Γκέκα.
Το παιδί του γιου του Γκέκα.
Ο ανιψιός του παιδιού του γιου του Γκέκα.
Ο ξάδερφος του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.
Ο δείος του ξαδέρφου του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.
Το γαϊδούρι του δείου του ξαδέρφου του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.
Το σαμάρι του γαϊδουριού του δείου του ξαδέρφου του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.
Το λουρί του σαμαριού του γαϊδουριού του δείου του ξαδέρφου του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.

- ο Πέτρος • ο αδελφός • το Γυμνάσιο
- το προαύλιο • η βρύση • το νερό

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

- τα κορίτσια • οι ξαδέρφες • τα σπίτια • τα δωμάτια • τα παράθυρα • οι κουρτίνες

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

- η Ευρώπη • οι χώρες • οι πρωτεύουσες • τα μουσεία • τα εισιτήρια • οι τιμές

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

4. Αετίσιο μάτι!

α. Πρόσεξε τα σκίτσα και βρες τι έχει αυτός που...

- ✓ βλέπει πολύ καλά και δεν του ξεφεύγει τίποτα
- ➔ μάτι αετού, είναι αετομάτης.

• αετονύχης • κατσικοπόδαρος • γαϊδουροκέφαλος • αετομάτης • λαγοπόδαρος • κοκορόμμαλος

1. κάνει χαζομάρες και δεν είναι πολύ έξυπνος

.....

2. είναι γρουσουζής και φέρνει ατυχία

.....

3. δεν αλλάζει εύκολα γνώμη

.....

4. είναι παμπόνηρος και ξέρει πώς να γίνει πλούσιος

.....

5. τρέχει γρήγορα

.....

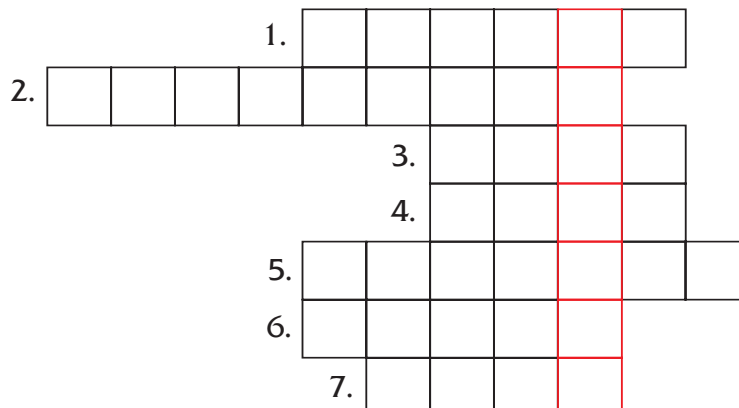
β. Γράψε τις λεζάντες.

.....

5. Κουίζ

Τη γλώσσα που μιλούσαν οι Ίνκας τη μιλούν ακόμα σε κάποιες περιοχές του Περού. Για να μάθεις πώς λέγεται η γλώσσα των Ίνκας, λύσε το σταυρόλεξο.

1. Τόπος λατρείας.
2. Κορίτσια της ηλικίας σου.
3. Θεός του Ήλιου.
4. Μπίρα.
5. Ταχυδρόμος.
6. Κομπιουτεράκι.
7. Χρήσιμο ζώο.

6. Το φροντιστήριο

Διάβασε το κείμενο και πες ποιο είναι το πρόβλημα της Ελένης.

Εδώ και τρία χρόνια πηγαίνω δύο φορές την εβδομάδα στο φροντιστήριο ξένων γλωσσών της γειτονιάς μου. Μια χαρά φροντιστήριο είναι. Εκεί πηγαίνουν άλλωστε και οι φίλες μου.

Δυστυχώς, μια γνωστή των γονιών μου και μητέρα δύο ηλίδιων κοριτσιών που δεν τα αντέχει κανείς προτείνει στη μητέρα μου να μου αλλάξει φροντιστήριο. Στο φροντιστήριο που πηγαίνω, λέει, ο αριθμός των μαθητών όλο αυξάνεται και η ποιότητα των μαθημάτων όλο χειροτερεύει. Όσο για τα προσόντα των καθηγητών, δεν ήταν ποτέ ικανοποιητικά. Μάλιστα, ξέρει μια καθηγήτρια Γερμανικών που δεν έχει κανένα δίπλωμα. Τέλος πάντων, όταν είπε στον πατέρα μου ότι οι τιμές των άλλων φροντιστηρίων είναι πιο συμφέρουσες¹ και στη μητέρα μου ότι η επίβλεψη² των μαθητών (και των μαθητριών εννοείται) είναι πιο αυστηρή, οι γονείς μου πείστηκαν... Έτσι, αύριο ξεκινώ σε άλλο φροντιστήριο...

7. Πώς το λέει η Ελένη;

1. ένα φροντιστήριο όπου διδάσκονται ξένες γλώσσες:
.....
2. η μητέρα που έχει δύο ηλίδια κορίτσια:
.....
3. υπάρχουν πολλοί μαθητές:
.....
4. τα μαθήματα δεν έχουν καλή ποιότητα:
.....
5. μια καθηγήτρια που διδάσκει Γερμανικά:
.....
6. τα άλλα φροντιστήρια κάνουν συμφέρουσες τιμές:
.....
7. επιβλέπουν αυστηρά τους μαθητές και τις μαθήτριες:
.....

8. Ονοματικές φράσεις σε ΓΕΝΙΚΗ

Βρες μερικές στο κείμενο και γράψε τι δηλώνουν.

- ✓ φροντιστήριο ξένων γλωσσών. ....
1. ....
  2. ....
  3. ....
  4. ....

1. **συμφέρων, συμφέρουσα, συμφέρον:** αυτός που συμφέρει, που είναι καλός για κάποιον.

2. **η επίβλεψη:** ο έλεγχος, η παρακολούθηση.

9. Άλλαξε τις προτάσεις

Δες το παράδειγμα και πες τι δηλώνει η γενική σε κάθε περίπτωση.

- ✓ Το αυτοκίνητο αυτό ανήκει στην καθηγήτριά μας.
→ Το αυτοκίνητο αυτό .....είναι της καθηγήτριάς μας..... → γενική κτητική

1. Τις ώρες που έχουμε μαθήματα είμαστε όλοι στις τάξεις.
Τις ώρες .....
2. Οι μαθητές έχουν βιβλία που δίνονται δωρεάν.
Τα βιβλία .....
3. Αυτή η κυρία έχει δυο γιους και δυο κόρες.
Αυτή η κυρία είναι μητέρα .....
4. Οι πόρτες στο καινούργιο κτίριο είναι μεγάλες.
Οι πόρτες .....
5. Εκείνα τα παιδιά μένουν κοντά στην πλατεία.
Τα σπίτια .....
6. Τα δικά μας μολύβια έχουν κόκκινο χρώμα.
Το χρώμα .....
7. Ξέρεις πόσο κάνουν αυτά τα προϊόντα;
Ξέρεις την τιμή .....
8. Τι ωραία που μυρίζουν τα λουλούδια που είναι στους κήπους!
Τι ωραία που μυρίζουν τα λουλούδια .....
9. Η λάμψη από τους προβολείς δεν τον άφηγε να δει καλά.
Η λάμψη .....
10. Έλυσαν ορισμένα προβλήματα.
Βρήκαν τη λύση .....
11. Αύριο γιορτάζουν οι φίλοι μας.
Αύριο είναι .....
12. Ο Γιάννης αγαπάει τη μητέρα του, γι' αυτό δεν είπε τίποτα.
Η αγάπη ..... τον έκανε να μην πει τίποτα. ....
13. Ο επιεικής καθηγητής αποφάσισε να μην τους τιμωρήσει.
Η απόφαση .....
14. Κάποιοι άνθρωποι φοβούνται το μέλλον.
Το μέλλον είναι ο φόβος .....
15. Πρέπει να αλλάξουν τα καθίσματα που είναι στο μικρό θέατρο.
Πρέπει να αλλάξουν τα καθίσματα .....
16. Ένα χειμωνιάτικο πρωί έφυγε από το σπίτι.
Ένα πρωί .....

10. Πες το διαφορετικά

Δες τα παραδείγματα.

- ✓ Το Δεκέμβρη έχουμε γιορτές και κάνουμε δώρα.
- ➔ Ο Δεκέμβρης είναι ο μήνας των γιορτών και των δώρων.
- ✓ Το Μάιο ανθίζουν τα λουλούδια.
- ➔ Ο Μάιος είναι ο μήνας των λουλουδιών.

Πολλοί μήνες έχουν δύο τύπους:

- ο Γενάρης ➔ ο Ιανουάριος
- ο Μάης ➔ ο Μάιος
- 15/12 ➔ δεκαπέντε Δεκέμβρη ➔ δεκαπέντε Δεκεμβρίου

1. Τον Αύγουστο όλοι πάνε διακοπές.

.....

2. Τον Απρίλιο λέμε ψέματα.

.....

3. Το Μάρτιο έχουμε πολλές καιρικές αλλαγές.

.....

4. Το Φλεβάρη γιορτάζουν οι ερωτευμένοι.

.....

5. Τον Ιούλιο οι μέρες είναι ζεστές.

.....

6. Το Σεπτέμβρη τρώμε σταφύλια.

.....

7. Τον Οκτώβρη πέφτουν οι πρώτες βροχές.

.....

8. Το Νοέμβρη έρχονται οι πρώτες κρύες μέρες.

.....

9. Τον Ιούνιο έχουμε σχολικά διαγωνίσματα.

.....

10. Τον Ιανουάριο κάνουμε σχέδια.

.....

11. Τι νύχτα κι αυτή!

Συμπλήρωσε τα κενά.

Χτες το βράδυ δεν κοιμηθήκαμε καθόλου. Στην αρχή γάβγιζε το σκυλί ..... (ένας, γείτονας), γιατί τα τραγούδια ..... (κάποιος, μεδυσμένος) κάτω στο δρόμο το τρόμαζαν. Όμως, με τη φασαρία αυτή, ξύπνησε το μωρό ..... (διπλανοί) μας. Το κλάμα ..... (μωρό) και φυσικά το γάβγισμα ..... (σκυλί) ανησύχησαν τη γάτα μας, που άρχισε να γρατζουνάει την πόρτα ..... (δωμάτιο) μου. Είναι πολύ φοβητσιάρα αυτή η γάτα. Τελικά με πήρε ο ύπνος, αλλά σε λίγο πάλι ξύπνησα από το απότομο φρενάρισμα ..... (μια, μηχανή) και

..... (ένα, φορτηγό) που παραλίγο να τρακάρουν ακριβώς στη γωνία ..... (σπίτι) μας. Δε σηκώθηκα, αλλά δυστυχώς μετά από λίγο βγήκα τρομαγμένος στο μπαλκόνι. Οι ένοικοι ..... (όλος, πολυκατοικία, γειτονιά) ήταν κι αυτοί στα μπαλκόνια και στα παράθυρα. Από το διαμέρισμα ..... (δεύτερος, όροφος) ακουγόταν ο ήχος ..... (διάφορος, πράγμα) που έσπαγαν και οι φωνές ..... (κάποιος, άνθρωπος) που μάλωναν. Γιατί μάλωναν; Δεν έμαθα. Πού να ξέρω τα προβλήματα ..... (καθένας); Το κακό ήταν ότι στις φωνές ..... (εκείνος, άνθρωπος) προστέθηκαν και οι παρατηρήσεις ..... (μερικός, γείτονας) που νόμιζαν πως μπορούν να επιβάλουν την τάξη φωνάζοντας. Και προστέθηκαν και τα κλάματα ..... (πολύς, μωρό), τα γαβγίσματα και ..... (άλλος, σκυλί) και η ανησυχία

..... μου ..... (δικός, γάτα). Γινόταν ..... (τρελή)! Αυτή η φασαρία χάλασε τον ύπνο και ..... (όλος, όσος) δεν είχαν ενοχληθεί από όλα τα προηγούμενα. Τελικά ήρθε η αστυνομία. Εμένα ..... (εγώ) ερχόταν να πω ..... (αστυνομικός) να τους συλλάβουν όλους, για προληπτικούς λόγους, μήπως και μπορέσω και κοιμηθώ λιγάκι! Τι τα δες; Αυτοί ..... (οποίος) τα σπίτια είναι σε πολυκατοικίες ποτέ δεν ξέρουν αν και πόσο θα κοιμηθούν!...

12. Ο Ήλιος και ο γιος του

Διάβασε το κείμενο για τους Ίνκας και συμπληρώστε τα κενά με τη λέξη ΗΛΙΟΣ.

Οι Ίνκας λάτρευαν ..... . Στη θρησκεία τους ..... ήταν ο θεός Ίντι. Οι Ίνκας πίστευαν ότι ο αυτοκράτορας ήταν γιος ..... .
Μια φορά το χρόνο, στην πρωτεύουσα Κούζκο, γινόταν η γιορτή ..... . Ο αυτοκράτορας πρόσφερε το ιερό ποτό στον πατέρα του, ...
Ο θεός Ίντι είχε πολλούς ναούς. Σε μερικούς υπήρχαν χρυσοί δίσκοι που συμβόλιζαν τη δύναμη ..... .

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Η λέξη μπορεί να είναι στην **ονομαστική** (ήλιος), στην **αιτιατική** (ήλιο) ή στη **γενική** (ήλιου). Μην ξεχάσεις το άρθρο, όπου χρειάζεται!

13. Η μούμια του αυτοκράτορα

Διάβασε για το Σάπα Ίνκα, τον αυτοκράτορα των Ίνκας, και συμπλήρωσε τα κενά με τη λέξη ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ.

Οι Ίνκας είχαν ..... . Τον έλεγαν Σάπα Ίνκα, που σημαίνει «πρώτος Ίνκα». Δεν ήταν απλώς ..... . Οι Ίνκας πίστευαν ότι ..... τους ήταν γιος του θεού Ήλιου και ο ίδιος θεός.
Κάθε μέρα, σε μια ειδική τελετή, οι υπηρέτες έκαιγαν τα ρούχα ..... και τα φαγητά που είχε αφήσει. .... καθόταν σ' ένα χρυσό θρόνο. Μπροστά σ(ε) ..... οι επισκέπτες έπρεπε να προσκυνούν. Όταν έφτυνε, μια υπηρέτρια μάζευε τα σάλια ..... στο χέρι της. Αν έπεφτε μια τρίχα από το κεφάλι του, την έτρωγε.
Οι Ίνκας πίστευαν ότι ..... τους δεν πεθαίνει ποτέ. Σκότωναν τους υπηρέτες του, για να φροντίζουν ..... μετά το θάνατό του. Με το σώμα ..... (νεκρός αυτοκράτορας) έφτιαχναν μια μούμια. Τάιζαν και φρόντιζαν τη μούμια του, όπως έκαναν όταν ..... ήταν ακόμα ζωντανός. Στις γιορτές έβγαζαν τις μούμιες βόλτα. Οι Ίνκας χαιρετούσαν ..... (νεκρός αυτοκράτορας) και τους προσέφεραν δώρα. Οι υπηρέτες μάλιστα πήγαιναν τη μούμια ..... επίσκεψη στη μούμια .....

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Η λέξη μπορεί να είναι στην **ονομαστική**, στην **αιτιατική** ή στη **γενική**. Μην ξεχάσεις το άρθρο, όπου χρειάζεται!

(άλλος αυτοκράτορας).

..... των Ίνκας είχαν πολλά πλούτη. Οι αγρότες έδιναν το ένα τρίτο από τη σοδειά¹ τους ..... . Επίσης, ήταν αναγκασμένοι να δουλεύουν δωρεάν στα κτήματα ..... .
Μετά το θάνατό τους, ... κρατούσαν όλα τα παλάτια και τα κτήματα που είχαν όταν ζούσαν. Αυτό το σύστημα δημιουργούσε μεγάλο πρόβλημα για ..... (επόμενος αυτοκράτορας). Αφού δεν του έδιναν τα πλούτη ..... (νεκρός αυτοκράτορας), ... (νέος αυτοκράτορας) προσπαθούσε να αποκτήσει δικά του πλούτη. Ο καλύτερος τρόπος γι' αυτό ήταν να μεγαλώσει η χώρα. Γι' αυτό ο στρατός ..... ήταν τεράστιος και έκανε συνέχεια πόλεμο με τους γειτονικούς λαούς.

1. η σοδειά: αυτό που δίνει η γη στο γεωργό κάθε χρονιά.

Η ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ: Λειτουργίες - Χρήσεις

➤ με ρήματα

(άμεσο αντικείμενο / έμμεσο αντικείμενο / κατηγορούμενο του αντικειμένου)

Αγαπάω την Ελένη.

Κερνάω την Ειρήνη παγωτό.

Στέλνω στο Λέο (του Λέο) ένα μήνυμα.

Θεωρώ τον Αλέξη έξυπνο.

➤ σε επιρρηματική χρήση

Έχω μάθημα και τις πέντε μέρες.

➤ με προθέσεις

Πήγαμε με την Ειρήνη στο θέατρο.

➤ με ονόματα

Ένα ποτήρι γεμάτο νερό.

➤ με επιφωνήματα

Κρίμα το βάζο!

A ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ με ρήματα

αμετάβατα - μεταβατικά ρήματα

1. Τι κάνουν την Κυριακή;

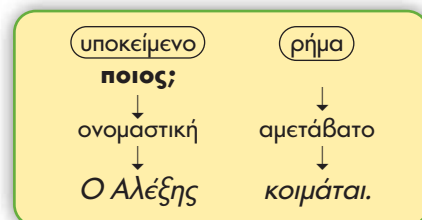
Μια ήσυχη Κυριακή στο σπίτι της Ελένης και του Αλέξη...

Κοίταξε το σκίτσο από το σπίτι της Ελένης και του Αλέξη και πες ΠΟΙΟΣ κάνει τι.

Ποιος...:

- ..... ντύνεται.
- ..... τρέχει.
- ..... φεύγει.
- ..... κοιμάται.
- ..... πεινάει.

Το **ΠΟΙΟΣ** –το ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ του ρήματος– το βάζουμε στην ονομαστική πτώση.

Τα ρήματα που έχουν **μόνο** υποκείμενο, στη Γραμματική τα λέμε **ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ**.

Τα αμετάβατα ρήματα $\left\{ \begin{array}{l} \text{είτε δηλώνουν μια κατάσταση (κλαίει, κοιμάται)} \\ \text{είτε η ενέργειά τους δε μεταβαίνει (= δεν πηγαίνει) κάπου (παίζει, φεύγει).} \end{array} \right.$

- Το μωρό κλαίει.
- Ο μπαμπάς εργάζεται.

2. Ποιος κυνηγάει ποιον;

Όμως δεν είναι όλες οι Κυριακές ήρεμες. Καμιά φορά όλοι έχουν νεύρα... Ταίριαξε τις προτάσεις με τις εικόνες.

1. Η Ελένη κυνηγά τον Αλέξη.
2. Ο παππούς κυνηγά τη γιαγιά.
3. Ο σκύλος κυνηγά τη γάτα.
4. Ο Αλέξης κυνηγά την Ελένη.
5. Η γάτα κυνηγά το σκυλί.
6. Η γιαγιά κυνηγά τον παπού.

Το **ΠΟΙΟΝ** ή το **ΤΙ** το βάζουμε στην αιτιατική πτώση.

Στη Γραμματική, το **ΠΟΙΟΝ/ΤΙ** το λέμε **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ** και τα ρήματα που έχουν αντικείμενο **ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ**. Το αντικείμενο μας δείχνει σε ποιον ή σε τι μεταβαίνει (= πηγαίνει) η ενέργεια του ρήματος.

➤ Ο Αλέξης κυνηγά την Ελένη.

3. Κάτι ακούει...

Γράψε τώρα το **ΤΙ**, για να ολοκληρωθούν οι προτάσεις.

1. Ο Αλέξης ακούει .....
2. Η Ελένη κοιτάζει .....
3. Η Μαρία ετοιμάζει .....
4. Η γιαγιά περιποιείται¹ .....
5. Ο παππούς κόβει .....
6. Ο μπαμπάς στρώνει .....

1. περιποιούμαι κάποιον ή κάτι: φροντίζω κάποιον ή κάτι.

4. Πάλι δουλειές;

Βέβαια, τις καθημερινές, όλοι έχουν τις δικές τους δουλειές. Κοίταξε το σκίτσο και συμπλήρωσε τις προτάσεις με τις λέξεις που υπάρχουν στη δεξιά στήλη.

1. Η Ελένη διαβάζει
2. Ο Αλέξης καθαρίζει
3. Η μαμά μαγειρεύει
4. Ο μπαμπάς θυμάται
5. Ο Λέο σκέφτεται
6. Η γιαγιά ράβει
7. Ο παπούς φοβάται

- α. τη γιαγιά.
- β. τις παλιές ανέμελες¹ μέρες.
- γ. το δωμάτιό του.
- δ. κοτόπουλο.
- ε. ένα βιβλίο.
- στ. τους Έλληνες φίλους.
- ζ. τις ξηλωμένες² μπλούζες.

➤ Η Ελένη σκουπίζει.

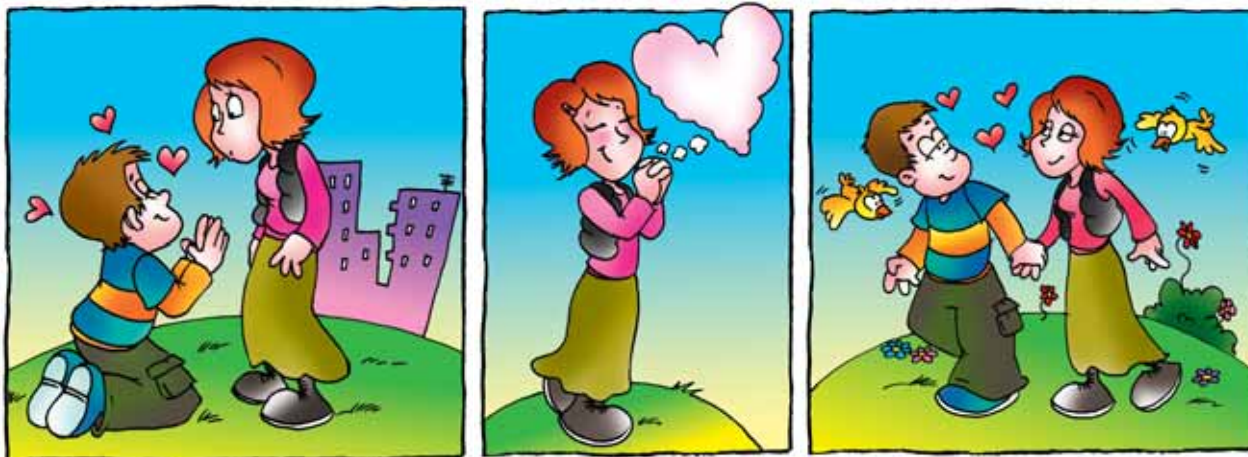
➤ Η Ελένη σκουπίζει την κουζίνα.

Με μερικά ρήματα, λέμε το **ΠΟΙΟΝ/ΤΙ** μόνο αν δέλουμε.

1. ανέμελος, -η, -ο: ξεκούραστος.

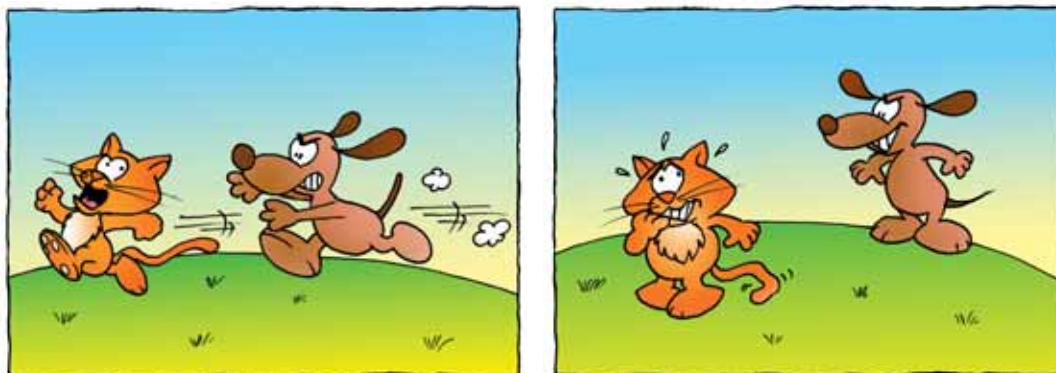
2. ξηλωμένος, -η, -ο: ρούχο που χάλασε από τον καιρό, έχει τρύπες επειδή το φοράγαμε πολλά χρόνια.

Η αγάπη...

Ο Κώστας αγαπάει τη Ζωή. Η Ζωή σκέφτεται τον Κώστα. Ο Κώστας και η Ζωή αγαπιούνται.

...και το μίσος

Ο σκύλος κυνηγάει τη γάτα.

Η γάτα φοβάται το σκύλο.

Στη Γραμματική αυτά τα λέμε **ΑΜΕΣΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ**.
(Υπάρχει και «έμμεσο αντικείμενο», βλέπε σχετική παρατήρηση).

5. Φτιάξε προτάσεις.

Κάνε προτάσεις με τα τρία ουσιαστικά, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ ανοίγω > η τσάντα, το κατάστημα, ο φούρνος
- ➔ Ανοίγω την τσάντα. Ανοίγω το κατάστημα. Ανοίγω το φούρνο.

1. επισκευάζω > το ψυγείο, η τηλεόραση, ο ανεμιστήρας
2. ξεσκονίζω > ο καναπές, το σύνδετο, η ντουλάπα
3. ετοιμάζω > η εκδρομή, το πρωινό, ο φάκελος
4. βοηθώ > η αδελφή μου, ο παππούς, το κορίτσι
5. χαιρετώ > ο μογοιατζής, η καθαρίστρια, το παιδί
6. ταϊζω > ο παπαγάλος, η γάτα, το μωρό

6. Στο σπίτι όλοι έχουν τη δουλειά τους.

Βάλε το ουσιαστικό που είναι στην παρένθεση στην αιτιατική.

1. Ο πατέρας βάφει ..... (ο φράκτης) και πλένει ..... (το αυτοκίνητο).
2. Ο θείος επισκευάζει ..... (ο υπολογιστής).
3. Η γιαγιά τακτοποιεί ..... (η κουζίνα) και καθαρίζει ..... (ο καθρέφτης).
4. Ο παπούς ποτίζει ..... (ο κήπος) και αδειάζει ..... (το γραμματοκιβώτιο).
5. Η μητέρα σκουπίζει ..... (η αυλή) και ..... (ο διάδρομος).
6. Η θεία ετοιμάζει ..... (η κούνια) και κοιμίζει ..... (το μωρό).
7. Οι γείτονες ποτίζουν ..... (ο κήπος) και κλαδεύουν ..... (η μηλιά).
8. Ο Αλέξης πηγαίνει βόλτα ..... (ο σκύλος).
9. Η Ελένη φροντίζει ..... (ο παπαγάλος).
10. Η Ελένη αγοράζει ..... (η εφημερίδα) και ταΐζει ..... (η γάτα).

7. Τι έκανε όλη μέρα;

Η μητέρα του Αλέξη και της Ελένης σήμερα είναι πολύ κουρασμένη...

Χρησιμοποίησε τα ουσιαστικά του πίνακα και γράψε τι έκανε η μητέρα.

- ο τοίχος • το σκουπίδι • η πίτα • το σεντόνι • η πολυθρόνα • το χαλί • ο καθρέφτης
- η πατάτα • η κουρτίνα

✓ Πέταξε τα σκουπίδια .....

1. Έπλυσε .....
2. Ξεσκόνισε .....
3. Άλλαξε .....
4. Γυάλισε .....
5. Έψησε .....
6. Έστρωσε .....
7. Κρέμασε .....
8. Ξεφλούδισε .....

8. Τι από τα δύο;

Η Ελένη δε βοήθησε καθόλου τη μητέρα της σήμερα. Από το πρωί διαβάζει μια ιστορία για τους χιμπατζήδες. Διάβασε και συ την ιστορία που διαβάζει η Ελένη και βάλε Ο ή Α (Ο = ονομαστική, Α = αιτιατική) δίπλα στις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις.

Στα δέντρα, πέρα από ένα ξέφωτο, ο μεγάλος χιμπατζής ▲ ξεχώρισε έναν άνθρωπο ▲. Οι χιμπατζήδες είχαν δει ανθρώπους ▲ πολλές φορές πριν. Την πρώτη φορά φοβήθηκαν και σκόρπισαν. Ήξεραν ότι οι άνθρωποι ▲ ήταν κυνηγοί και ότι άνθρωπος ▲ σημαίνει κίνδυνος. Αλλά αυτός ο άνθρωπος ▲ ήταν πολύ καιρό εδώ και ποτέ δεν τους είχε απειλήσει¹. Μονάχα τους κοιτούσε ερευνητικά².

Ο γερο-αρσενικός, βρεγμένος όπως ήταν, δεν κουνήθηκε. Δεν έδωσε στους άλλους χιμπατζήδες σήμα κινδύνου.

Ο παρατηρητής³ ήταν μια κοπέλα, η Τζέιν Γκούτολ. Καθόταν στο δέντρο και παρατηρούσε τους χιμπατζήδες ▲. Οι χιμπατζήδες ▲ ούτε που κουνήθηκαν. Ήταν πολύ βρεγμένοι και ένιωθαν άσχημα. Αυτή ήταν η πρώτη ευκαιρία που είχε η Τζέιν να τους δει από κοντά...

προσωπικές αντωνυμίες ως άμεσο αντικείμενο

Βλέπω	{	το λεκέ	→	τον	}	Βλέπω
		την μπλούζα	→	τη		
		το κοκαλάκι	→	το		
	{	τους δίσκους	→	τους	}	
		τις κασέτες	→	τις		
		τα πράγματα	→	τα		

- 1. απειλώ:** λέω σε κάποιον ότι θα του κάνω κακό αν δεν κάνει αυτό που του ζητάω.
- 2. ερευνητικά:** με μεγάλη προσοχή, προσπαθώντας να ανακαλύψουμε, να καταλάβουμε.
- 3. ο παρατηρητής:** αυτός που παρατηρεί, που κοιτάζει με προσοχή.

9. Μια μέρα στο σχολείο...

Η Ειρήνη διηγείται στην αδερφή της, που ήταν σήμερα άρρωστη, πώς πέρασε η μέρα στο σχολείο. Διάλεξε το σωστό τύπο για να συμπληρώσεις το κείμενο.

Μαρία: Τι κάνατε σήμερα;

Ειρήνη: Ήταν μια συνηθισμένη μέρα. Το μάθημα, ανιαρό ως συνήθως, ευτυχώς που την/το/τις έχασες. Η δασκάλα φώναζε συνεχώς, τα παιδιά, βέβαια, δεν τον/τις/την πρόσεχαν καθόλου. Κάποια στιγμή εμφανίστηκαν δύο καινούργιοι μαθητές. Όλοι τις/τα/τους παρατηρούσαμε σαν να ήταν εξωγήινοι¹. Δεν ένιωθαν καθόλου άνετα ανάμεσά μας. Η δασκάλα δεν τις/τον/τους ρωτούσε τίποτα, ίσως νόμιζε ότι έτσι θα ένιωθαν καλύτερα.

Τους δάνεισα το βιβλίο μου, γιατί δεν είχαν, όμως ξέχασαν να μου την/τα/το επιστρέψουν και έτσι δεν μπορώ να τις/τους/το χρησιμοποιήσω για να κάνω τις ασκήσεις μου σήμερα. Μακάρι κάποια στιγμή να έρδει και μια καινούργια δασκάλα και όχι μόνο καινούργιοι μαθητές, να τις/τον/την υποδεχτούμε με χαρά, να τη/τον/τα θαυμάζουμε για τις γνώσεις της, να τον/τις/τη λατρεύουμε γιατί θα μας αγαπάει. Αλλά επειδή αυτό είναι απίθανο, μάλλον θα γίνω εγώ μια αξιαγάπητη δασκάλα κάποτε!

Μαρία: Χαίρομαι για τα όνειρά σου, αλλά τι πρέπει να διαβάσω για αύριο;

10. Κάτι λείπει!

Συμπλήρωσε τις προτάσεις.

1. Εγώ φωνάζω, αλλά εσείς δε ..... ακούτε.
2. Κρύβεστε, αλλά ..... βλέπω.
3. Το κείμενο πρέπει να είναι ενδιαφέρον, αλλά δεν ..... διάβασα.
4. Εμείς θέλουμε να έρδουμε μαζί σας, αλλά εσείς μάλλον δε ..... θέλετε.
5. Αυτοί ξέρουν το Λέο, αλλά ο Λέο δεν ..... ξέρει.
6. Οι συμμαθήτριες της Ελένης δε συμπαθούν τη δασκάλα, αλλά η Ελένη ..... συμπαθεί πολύ.
7. Εσύ αγαπάς τον Πέτρο, εκείνος όμως ..... αγαπάει;
8. Ψάχνω την Ειρήνη, που ..... έψαχνε χτες. Τι να με ήθελε άραγε;

¹. εξωγήινος, -η, -ο: αυτός που προέρχεται από άλλον πλανήτη.

11. Τι σχέση έχουν;

Ένωσε με μια γραμμή την αντωνυμία με το ουσιαστικό με το οποίο συνδέεται, για να δείξεις γιατί βάζουμε κάθε φορά τη συγκεκριμένη προσωπική αντωνυμία, όπως στο παράδειγμα.

✓ Ο Πέτρος και η Μαρίνα λατρεύουν τη θάλασσα και διαβάζουν κάθε βιβλίο που την αφορά.

ΟΙ ΩΚΕΑΝΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Οι ωκεανοί αποτελούν ένα σημαντικό γρανάζι¹ στο μηχανισμό του κλίματος, γι' αυτό οφείλουμε να τους προσέχουμε. Έχουν τεράστια ικανότητα αποθήκευσης² θερμότητας και έτσι τη μαζεύουν σε τεράστιες ποσότητες. Επιπλέον, οι άνεμοι που φυσούν στην επιφάνεια των ωκεανών δημιουργούν μεγάλα θαλάσσια ρεύματα, που οι ερευνητές τα θεωρούν καθοριστικά για το κλίμα πολλών περιοχών. Η Ευρώπη, για παράδειγμα, οφείλει το ήπιο κλίμα της στον κόλπο του Μεξικού: η μετακίνηση θερμών υδάτων από τον κόλπο του Μεξικού τη βοηθάει να διατηρεί το κλίμα της λιγότερο ψυχρό.

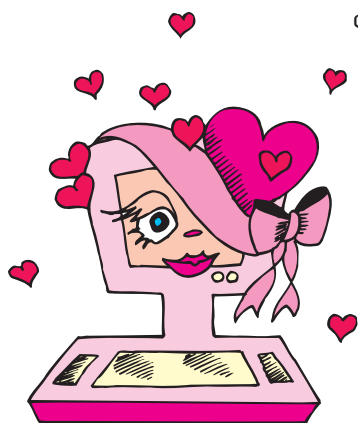

12. Πού είναι το λάθος;

Βοήθησε το Λέο να διορθώσει ένα κείμενο που βρήκε σε κάποιο περιοδικό.

«Θέλετε να μάθετε να χειρίζεστε³ έναν υπολογιστή; Το βασικό είναι να μην τους φοβόσαστε. Πρέπει να τη βλέπετε με αγάπη. Κατ' αρχάς⁴, βρείτε το κουμπί από το οποίο ανοίγει, πιάστε τα και περιμένετε λίγα δευτερόλεπτα. Στην οθόνη⁵ θα δείτε τα πρώτα κείμενα που περιγράφουν τον υπολογιστή σας. Μην τις πειράξετε, μόνο διαβάστε την αν θέλετε. Σε ένα λεπτό είστε μπροστά στον κύριο κατάλογο⁶. Με τη βοήθεια του ποντικιού μπορείτε να διαβάσετε τα περιεχόμενα του υπολογιστή σας. Αν θέλετε, για παράδειγμα, να ζωγραφίσετε κάτι, πηγαίνετε εκεί που λέει «προγράμματα» και ανοίξτε το πρόγραμμα ζωγραφικής. Θα εμφανιστεί η εικόνα ενός ατελιέ. Παρατηρήστε τον και διαλέξτε τα εργαλεία που θέλετε. Στην οθόνη του υπολογιστή έχετε όσο καρτί θέλετε για να τις γεμίσετε!

Είναι τόσο εύκολο...»

1. **το γρανάζι:** τροχός με δόντια που αν λείπει δεν μπορεί να λειτουργήσει η μηχανή.
2. **η αποθήκευση:** το να μαζεύεις κάτι για να το χρησιμοποιήσεις αργότερα, το να αποθηκεύεις.
3. **χειρίζομαι:** χρησιμοποιώ με το χέρι.
4. **κατ' αρχάς:** στην αρχή, πρώτα πρώτα.
5. **η οθόνη:** το κομμάτι του υπολογιστή όπου βλέπω τις εικόνες, που μοιάζει με την τηλεόραση (το μόνιτορ).
6. **ο κύριος κατάλογος:** η βασική λίστα.

Παρατήρησε τη θέση της προσωπικής αντωνυμίας **ΜΕ!**

Με ακούει κανείς;

Και βέβαια σε ακούω.

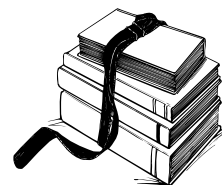
Κι όμως, δε με ακούει κανείς.

Θέλω να με ακούσεις.

'Ακουσέ με!

13. Θα σε περιμένω, αν το θες!

Συμπλήρωσε τις προτάσεις και φτιάξε αντίστοιχα καταφάσεις, αρνήσεις, ερωτήσεις ή προσταγές.

1. – Ειρήνη, εγώ σε περιμένω κάθε πρωί. Τώρα πρέπει να με περιμένεις και εσύ λίγο.
– Μπορώ να κάνω και διαφορετικά; Ναι, θα .....
2. Σου εξηγώ τη γραμματική κι εσύ δεν κοιτάζεις το βιβλίο σου καθόλου.
Σε παρακαλώ, ..., για να σου εξηγήσω πέντε πράγματα!
3. Αυτό το φόρεμα σου πάει πολύ. Εγώ στη θέση σου θα το αγόραζα. Θέλεις .....
4. Τα βιβλία τα επιστρέφουμε στη βιβλιοθήκη μετά από μια εβδομάδα. Αυτό σημαίνει ότι χτες έπρεπε να .....
5. Ήρθαν ο Λέο και η Μπετίνα ξανά στην Αθήνα. Ελπίζω να θυμάσαι ποιοι είναι.
Αλήθεια, ...
6. Ο Πέτρος λυπάται τις συμμαθήτριάς του, όταν τις πιάνει ο δάσκαλος να αντιγράφουν.
Εγώ δεν ..... καθόλου!
7. Η απάντηση του Αλέξη στο δάσκαλο όταν δε γράφει την έκθεση είναι:
«Δυστυχώς, δεν ....., αλλά μπορώ να τη φέρω αύριο».

επίθετα και αντωνυμίες ως άμεσο αντικείμενο

14. Ποιο να διαλέξω;

Η Ελένη λατρεύει τα ψώνια στα μεγάλα πολυκαταστήματα. Βέβαια, μπορεί να ξεχαστεί εκεί για πολλές ώρες. Φτιάξε τις ερωτήσεις της Ελένης, όπως στο παράδειγμα.

✓ Έχει τόσα ωραία μπλουζάκια! ..... Ποιο να διαλέξω; .....

- τόσες πολύχρωμες, υπέροχες τσάντες! • τόσα λαμπερά παπούτσια! • τόσους πανέμορφους φιόγκους! • τόσες συμπαθητικές καρφίτσες για τα πουκάμισά μου!

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

15. Μα πού είναι;

α. Η Μαρίνα ψάχνει το φιόγκο της. Συμπλήρωσε το διάλογο.

β. Η Μαρίνα ψάχνει τη χτένα της. Συνέχισε το διάλογο.

- Μα πού είναι η χτένα μου;
- Είναι πολλές χτένες εδώ μέσα, Μαρίνα.

.....

.....

.....

.....

Καμιά φορά, το άμεσο αντικείμενο είναι μια μεγάλη φράση!

Μπορεί να έχει και **αντωνυμία** και **άρθρο** και **επίθετο** και **ουσιαστικό**:

➤ **Θέλω** αυτή την πορτοκαλιά μπλούζα.

ΠΡΟΣΕΞΕ! Βάζουμε όλες τις λέξεις στην **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ**.

16. Κάτι λείπει!

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα άμεσα αντικείμενα.

1. Αν είσαι τυχερός, ίσως δεις ..... όταν θα κολυμπάς (μια θαλάσσια χελώνα).
2. Όταν κολυμπώ σε βαθιά νερά, φοβάμαι μήπως συναντήσω ..... ,
..... και ..... στο βυθό¹ της θάλασσας, δηλαδή καρχαρίες (οι πιο τρομεροί, άγριοι, ικανοί κυνηγοί).
3. Πιο πολύ απ' όλα τα ζώα της θάλασσας τρέμω² ..... ,
γιατί το χρώμα του δε φαίνεται στο νερό και έτσι μπορεί να πλησιάσει κρυφά³ το δύμα του (ο λευκός φονικός καρχαρίας).

1. **ο βυθός:** το έδαφος κάτω από τη θάλασσα, το βαθύτερο μέρος της θάλασσας, ο πυθμένας, ο πάτος.

2. **τρέμω κάποιον ή κάτι:** φοβάμαι πάρα πολύ κάποιον ή κάτι.

3. **κρυφά:** χωρίς να με δουν.

17. Συνέχισε...

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα άμεσα αντικείμενα.

1. Η Μαρίνα μισεί ..... της Γεωγραφίας, που σηκώνουν τα παιδιά στο χάρτη και τους ζητάνε να βρύνουν διάφορα ποτάμια (όλοι οι αυστηροί δάσκαλοι).
2. Το χόμπι της Μαρίνας είναι περίεργο: παρακολουθεί .....
..... να κάνουν βουτιές¹ από τα βράχια (κάποιοι γεροδεμένοι² Αυστραλοί κολυμβητές).
3. Η Μαρίνα και ο Πέτρος στην παραλία βοηθούν .....
που έχει χαθεί (ο κάθε ξένος τουρίστας).

18. Ποιοι ποιους;

Ρώτησε ΠΟΙΟΙ, ΠΟΙΟΥΣ ή ΤΙ και φτιάξε προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ προσλαμβάνω / ικανοί εργάτες / οι καινούργιοι ιδιοκτήτες
– Ποιοι προσλαμβάνουν; → Οι καινούργιοι ιδιοκτήτες.
– Ποιους προσλαμβάνουν; → Ικανούς εργάτες.
→ Οι καινούργιοι ιδιοκτήτες προσλαμβάνουν ικανούς εργάτες.

1. ξηλώνω³ / τα χαλασμένα πλακάκια / καινούργιοι εργάτες
.....
.....
2. τοποθετώ / γυάλινοι καθρέφτες / ειδικοί τεχνίτες
.....
.....
3. επισκευάζω / οι σπασμένοι νιπτήρες⁴ / οι υδραυλικοί
.....
.....
4. κατεδαφίζω⁵ / παλιοί τοίχοι / ειδικά συνεργεία⁶
.....
.....
5. βγάζω και βάζω / οι μεταλλικοί σωλήνες / οι υδραυλικοί / πλαστικοί σωλήνες
.....
.....
6. αγοράζω / καινούργιοι κάδοι απορριμμάτων⁷ / οι ιδιοκτήτες
.....
.....
7. προσλαμβάνω / οι ιδιοκτήτες / νέοι υπάλληλοι / για να τελειώσει πιο γρήγορα η δουλειά
.....
.....
8. φυτεύω / όμορφοι θάμνοι / οι κάτοικοι
.....
.....

1. **κάνω βουτιά:** μπαίνω με το κεφάλι μέσα στη θάλασσα.
2. **γεροδεμένος, -η, -ο:** με πολύ γυμνασμένο σώμα.
3. **ξηλώνω κάτι:** βγάζω από τη θέση του.
4. **ο νιπτήρας:** έπιπλο μπάνιου όπου πλένω το πρόσωπο και τα χέρια μου.
5. **κατεδαφίζω κάτι:** ρίχνω στο έδαφος, γκρεμίζω κάτι (συνήθως κτίριο).
6. **το συνεργείο:** ομάδα ανθρώπων που αχολούνται με το ίδιο έργο, την ίδια δουλειά.
7. **ο κάδος απορριμμάτων:** το δοχείο για τα σκουπίδια.

19. Ξαναγράψε την πρόταση.

Για τη λέξη **φίλους** βάλε: 1) φίλες και 2) παιδιά.

Για τη λέξη **γείτονες** βάλε: 1) γειτόνισσες και 2) γειτονόπουλα.

Στην πολυκατοικία έχω βρει μερικούς καλούς φίλους και συμπαθώ όλους τους γείτονες.

1. ....
.....
2. ....
.....

Μετά από τις λέξεις **αυτός, εκείνος, όλος** το **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ** παίρνει **ΑΡΘΡΟ (ο, η, το)**.

➤ Πρέπει να φτιάξουν αυτούς τους καθρέφτες.

20. Τους συμπαθείς όλους;

Χρησιμοποίησε τις λέξεις **ΑΛΛΟΣ, ΕΚΕΙΝΟΣ, ΑΥΤΟΣ, ΛΙΓΟΣ, ΜΕΡΙΚΟΙ, ΟΛΟΣ** και απάντησε στις ερωτήσεις.

1. Σου αρέσουν όλα τα αθλήματα ή κάποιο συγκεκριμένο;
.....
2. Συμπαθείς όλους τους γείτονές σου ή μερικούς μόνο;
.....
3. Ξέρεις λίγους μαθητές του σχολείου σου ή πολλούς;
.....
4. Σου αρέσουν αυτοί οι πίνακες ζωγραφικής που έχει το σχολείο σου ή προτιμάς εκείνους τους πίνακες ζωγραφικής που βλέπεις στα μουσεία;
.....
5. Στον κήπο του σχολείου έχει λίγα ή πολλά λουλούδια, πολλά ή λίγα δέντρα; Μήπως ξέρεις ποιος τα ποτίζει;
.....

21. Τι πάει με τι;

Τι λέει ο παπούς; Ένωσε τις δύο στήλες και φτιάξε προτάσεις.

1. Στην πολυκατοικία μου έχω επισκεφτεί όλους...	α. τις αίθουσες του σχολείου σας!
2. Εσείς, αν και είστε μικρά παιδιά, δεν έχετε δει όλες...	β. μαθητές για την επιμέλειά τους.
3. Στο σχολείο μου, οι δάσκαλοι επιβράβευαν ¹ μόνο λίγους...	γ. εργάτες για την οικοδομή ² .
4. Ο γιος μου συνέχεια προσλαμβάνει κι άλλους...	δ. τους πολυσύχναστους δρόμους.
5. Μισώ αυτούς...	ε. τα σπίτια που μοιάζουν με κουτιά.
6. Γιατί έχουν εκείνα...	στ. τους ορόφους κι όλα τα διαμερίσματα.

1. **επιβραβεύω κάποιον:** δίνω βραβείο, συγχαρητήρια, λέω μπράβο σε κάποιον.

2. **η οικοδομή:** κτίριο που βρίσκεται στη φάση του χτισίματος.

22. Οι άνθρωποι των σπηλαίων και η ζωγραφική

Η Ειρήνη διαβάζει στην εγκυκλοπαίδεια για τους ανθρώπους των σπηλαίων¹. Την ενδιαφέρουν πολύ, γιατί είχαν καταλάβει την αξία του δικού της μεγάλου χόμπι, της ζωγραφικής. Διάβασε το απόσπασμα και πες τι ζωγράφιζαν εκείνοι οι άνθρωποι.

«Υπάρχουν ζωγραφιές σε πολλά σπήλαια, τα οποία μάλιστα ακόμη και σήμερα μπορούμε να επισκεφθούμε. Οι άνθρωποι των σπηλαίων ζωγράφιζαν τις εικόνες των ζώων που κυνηγούσαν. Ζωγράφιζαν ακόμη και τα ζώα που τα φοβόντουσαν πολύ. Ζωγράφιζαν τις εικόνες μέσα στις σπηλιές τους και ό,τι ζωγράφιζαν το έδειχναν με μεγάλη περηφάνια στους συγκατοίκους τους. Όποια χρώματα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν, τα έπαιρναν από τα φυτά και τα κρατούσαν μέσα σε κόκαλα ζώων. Βέβαια, προφανώς², δεν μπορούμε να δούμε σήμερα όλα όσα ζωγράφισαν τότε, λίγα διατηρήθηκαν».

23. Τι πάει με τι;

α. Ολοκλήρωσε τις προτάσεις σύμφωνα με το κείμενο.

1. Σε πολλά σπήλαια μπορούμε να δούμε τις εικόνες των ζώων...	α. τα έπαιρναν από τα φυτά.
2. Μπορούμε να δούμε ακόμη και ζώα...	β. όσα χρώματα έφτιαχναν.
3. Όσα χρώματα χρειάζοντουσαν...	γ. που κυνηγούσαν τότε οι άνθρωποι.
4. Μέσα σε κόκαλα ζώων διατηρούσαν...	δ. ακριβώς ό,τι δημιούργησαν.
5. Δυστυχώς, δεν μπορούμε να δούμε σήμερα...	ε. που τα φοβόντουσαν πολύ.

β. Ένωσε τις δύο στήλες και φτιάξε προτάσεις.

1. Η Ειρήνη ψάχνει κάθε μέρα τις μπογιές της...	α. που τους θαυμάζει απεριόριστα ³ .
2. Ξέρει όλους τους σύγχρονους ζωγράφους...	β. που τη βλέπει να διαβάζει ακίνητη για ώρες.
3. Παρακολουθεί εκείνα τα τηλεοπτικά πολιτιστικά προγράμματα...	γ. που τα θεωρεί πολύ ενδιαφέροντα.
4. Θα ήθελε να έχει στο σπίτι όλους τους πίνακες ζωγραφικής...	δ. που τις αφήνει εδώ κι εκεί.
5. Ζωγραφίζει συνήδως την αδερφή της...	ε. που τους παρατηρεί με τις ώρες στο μουσείο.

γ. Τώρα πες ξανά τις προτάσεις με τα: ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ, ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ.

✓ Η Ειρήνη ψάχνει κάθε μέρα τις μπογιές της, τις οποίες αφήνει εδώ κι εκεί.

1. **οι άνθρωποι των σπηλαίων:** οι πρωτόγονοι άνθρωποι που ζούσαν σε σπηλιές, δηλαδή σε χώρους, σπίτια, κάτω από τη γη.

2. **προφανώς:** χωρίς αμφιβολία, όπως φαίνεται.

3. **απεριόριστα:** πάρα πολύ, χωρίς τέλος, χωρίς όριο.

24. Πες το αλλιώς!

Άλλαξε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας την αντωνυμία που σου δίνεται κάθε φορά.

✓ Όλα αυτά που κάνει η Ειρήνη είναι σωστά.
(ό,τι) → Ό,τι κάνει η Ειρήνη είναι σωστό.

1. Ξανάρχισε τα Αγγλικά, που τα είχε αφήσει εδώ και πολλά χρόνια.
(ο οποίος, η οποία, το οποίο) .....
2. Αυτά είναι τα γλυκά τα οποία έφερε η γιαγιά.
(που) .....
3. Πάρε τις κασέτες που τις δάνεισες για το πάρτι της Μαρίας.
(ο οποίος, η οποία, το οποίο) .....
4. Έχω πολλά αυτοκόλλητα, θέλω να σου χαρίσω ένα, πάρε εκείνο που θέλεις.
(όποιος, όποια, όποιο) .....
5. Καθέναν που συναντάει στο δρόμο, τον ρωτάει αν ξέρει τι θα γίνει στη συνέχεια του Χάρι Πότερ.
(όποιος, όποια, όποιο) .....
6. Αυτά που κάνω, τα έχω σκεφτεί καλά και πιστεύω ότι είναι σωστά.
(ό,τι) .....
7. Οτιδήποτε γράφει η Ελένη στο ημερολόγιό της είναι προσωπικό μυστικό της και δε χρειάζεται να το διαβάσει κανείς άλλος.
(ό,τι) .....
8. Θέλω όλες οι ελπίδες που έχω να βγουν αληθινές.
(όσος, όση, όσο) .....
9. Πρέπει να αναγνωρίσεις κάποτε όλη την αγάπη και τη φροντίδα που έδωσαν σε σένα οι γονείς σου.
(όσος, όση, όσο) .....
10. Να ο αθλητής που τον θαυμάζεις πολύ.
(ο οποίος, η οποία, το οποίο) .....

25. Φτιάξε προτάσεις.

Με τις λέξεις που σου δίνονται κάνε προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

✓ ο παππούς / κερνάω / ο Αλέξης / ένας χυμός

➔ Ο παππούς κερνάει τον Αλέξη ένα χυμό.

1. ο Αλέξης / γέμισα / το δωμάτιο / τα ψίχουλα¹

.....

2. ο δάσκαλος / διδάσκω² / η Ελένη / η φυσική

.....

3. η Ελένη / θα κεράσω³ / οι φίλες μου / το παγωτό

.....

4. ο Αλέξης / μαθαίνω² / ο Νίκος / το ποδήλατο

.....

5. ο Νίκος / ρωτάω / κάτι / η Ελένη

.....

6. η Ελένη / ταΐζω / ο σκύλος / ο λουκουμάς

.....

1. **το ψίχουλο:** μικρό κομμάτι ψωμιού ή άλλου φαγητού που συνήθως μας πέφτει όταν τρώμε.

2. **διδάσκω / μαθαίνω κάποιον κάτι (ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ + ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ), αλλά και:** διδάσκω / μαθαίνω σε κάποιον κάτι.

3. **κερνάω κάποιον κάτι:** πληρώνω εγώ το ποτό ή το φαγητό κάποιου.

26. Συμπλήρωσε τον πίνακα.

Κοίταξε ξανά την άσκηση 25 και γράψε μέσα στο πλαίσιο ρήματα που θέλουν δύο ουσιαστικά σε αιτιατική, όπως στο παράδειγμα.

➤ Κερνάω   αιτιατική   +   αιτιατική
                                 τον Αλέξη   χυμό.   (η δεύτερη αιτιατική δε θέλει άρθρο)

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Με τα ρήματα που συγκέντρωσες στον παραπάνω πίνακα έχουμε:

υποκείμενο	ρήμα	άμεσο αντικείμενο	έμμεσο αντικείμενο
ονομαστική		1η αιτιατική	2η αιτιατική
➤ Ο παπούς	κερνάει	τον Αλέξη	χυμό.
↑		↑	↑
ποιος κερνάει;		ποιον κερνάει;	τι κερνάει;

ΠΡΟΣΟΧΗ !

Από τις δύο αιτιατικές, άμεσο αντικείμενο είναι η αιτιατική που δείχνει το πρόσωπο (ποιον).

27. Τι πάει με τι;

Τώρα ένωσε τις φράσεις αριστερά και δεξιά και συγκέντρωσε τα ρήματα που θέλουν σε + αιτιατική + αιτιατική (σε + έμμεσο αντικείμενο + άμεσο αντικείμενο), όπως στο παράδειγμα.

1. Ο Λέο στέλνει...	α. στους συμμαθητές της τα σχολικά της βιβλία.
2. Η Ελένη δανείζει...	β. σε κανέναν τα βιβλία του για τους 'Ινκας.
3. Ο Πέτρος χαρίζει...	γ. στον Αλέξη ένα μήνυμα.
4. Ο Αλέξης ποτέ δεν πουλάει...	δ. στη μαμά της το ταλέντο της στη ζωγραφική.
5. Η Ειρήνη οφείλει...	ε. στον Αλέξη τον καδρέφτη της.
6. Η Μαρία δε δίνει ποτέ...	στ. στον Πέτρο τα μυστικά της.
7. Η Μαρίνα δε λείει ποτέ...	ζ. στην Μπετίνα ένα ελληνικό λεξικό.

σε + αιτιατική + αιτιατική
 ➤ *Στέλνω στον Αλέξη ένα μήνυμα.*

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

Με τα παραπάνω ρήματα, καθώς και με τα ρήματα στον παρακάτω πίνακα, έχουμε:

υποκείμενο	ρήμα	έμμεσο αντικείμενο	άμεσο αντικείμενο
ονομαστική		σε + αιτιατική	αιτιατική
➤ <i>Ο Λέο</i>	<i>στέλνει</i>	<i>στον Αλέξη</i>	<i>ένα μήνυμα.</i>
↑		↑	↑
ποιος στέλνει;		σε ποιον στέλνει;	τι στέλνει;

αλλά και:

➤ <i>Ο Λέο</i>	<i>στέλνει</i>	<i>του Αλέξη</i>	<i>ένα μήνυμα.*</i>
↑		↑	↑
ποιος στέλνει;		σε ποιον στέλνει;	τι στέλνει;

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Η πρόθεση (σε) + αιτιατική είναι πάντα το έμμεσο αντικείμενο, είτε δηλώνει πρόσωπο είτε όχι.

**Άλλα ρήματα που δέχονται
σε+αιτιατική + αιτιατική:**

αφήνω	παρέχω
δωρίζω	παραδίνω
επιστρέφω	παραχωρώ ²
χρωστάω	κληροδοτώ ³
προσφέρω	μεταβιβάζω ⁴
ταχυδρομώ	διαβιβάζω ⁵
χορηγώ ¹	προσκομίζω ⁶

*(βλέπε και σχετική ενότητα Γενικής).

1. **χορηγώ:** δίνω τα αναγκαία, παρέχω.
2. **παραχωρώ:** δίνω σε κάποιον ένα πράγμα ή δικαίωμά μου χωρίς να ζητώ τίποτα.
3. **κληροδοτώ:** αφήνω κληρονομιά.
4. **μεταβιβάζω:** μεταφέρω από τον ένα στον άλλο.
5. **διαβιβάζω:** στέλνω, μεταφέρω.
6. **προσκομίζω:** φέρνω, παρουσιάζω.

Θα σε σπουδάσω
γιατρό, Αλέξη, αυτό είναι οίγουρο.
Κι εσένα, Ελένη,
θα σε σπουδάσω
δασκάλα.

28. Θα σε κάνω γιατρό!

Ο μπαμπάς μιλάει συχνά στον Αλέξη και στην Ελένη για το μέλλον τους.

α. Γράψε τα ουσιαστικά στην ιστορία του μπαμπά στο σωστό τύπο (ονομαστική ή αιτιατική).

Εμένα δε με σπούδασαν τίποτα, ούτε ..... (μηχανικός) ούτε ..... (δικηγόρος).
Και έτσι έζησα χωρίς να σπουδάσω όπως ήθελα και έκανα τον πόνο μου ..... (τρα-
γουδι)! Με έκαναν ..... (τραγουδιστής) δηλαδή, για λίγες βδομάδες. Τραγουδίησα σε
ένα μεγάλο μαγαζί και εκεί με είδε ..... (ένας βουλευτής) και με διόρισε¹
..... (κλητήρας) στο Υπουργείο Πολιτισμού. Δυστυχώς δεν έμεινα πολύ καιρό
..... (υπάλληλος), γιατί ..... (ο λαός) εξέλεξε² άλλη .....
(κυβέρνηση) στις επόμενες εκλογές. Ο βουλευτής που με διόρισε δε βγήκε ξανά .....
(βουλευτής). Οι περισσότεροι τον θεωρούσαν ..... (απατεώνας). Τον αποκαλούσαν³
..... (ψεύτης) και ..... (αποτυχημένος). Εγώ, ευτυχώς, βρήκα μια δου-
λειά ως ..... (οδηγός). Δε θέλω να πάθετε τα ίδια. Σας θεωρώ .....
(ικανός) να πετύχετε πιο πολλά απ' ό,τι εγώ και θέλω να σας δω ..... (ευτυχισμένος).

β. Γράψε τα ρήματα της ιστορίας του μπαμπά που θέλουν δύο αιτιατικές, όπως στο παράδειγμα.

✓ Σπουδάζω τον Αλέξη γιατρό. (το αποτέλεσμα του ρήματος δε δέλει άρθρο)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. **διορίζω κάποιον:** βάζω κάποιον σε μια δουλειά, συνήθως δημόσια δουλειά.

2. **εκλέγω κάποιον:** ψηφίζω κάποιον, διαλέγω κάποιον για πρόεδρο, βουλευτή, πρωθυπουργό.

3. **αποκαλώ κάποιον:** λέω κάποιον με ένα όνομα, χαρακτηρίζω κάποιον.

- ✓ Σπουδάζω τον Αλέξη γιατρό.
- ➔ Ο Αλέξης θα είναι κάποτε γιατρός.

Στη Γραμματική, αυτή τη δεύτερη αιτιατική τη λέμε **ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ**, γιατί μ' αυτή δίνουμε μια ιδιότητα (ένα χαρακτηριστικό) στο αντικείμενο.

29. Οι απόψεις της Ελένης

Ένωσε τα δύο μέρη και φτιάξε σωστές προτάσεις:

Η Ελένη θεωρεί...	τη γιαγιά	τσιγκούνη ¹ .
	τις δίδυμες	κατεργάρηδες ² .
	τον Πέτρο	άδικη.
	το ξαδερφάκι της	πεισματάρη.
	το Λέο και τον Πέτρο	απαράδεκτο ³ .
	τα παιδιά των γειτόνων	ζαβολιάρικα ⁴ .
	την κρίση της δασκάλας	τεμπέλες.
	το παράπονο του Αλέξη	κουτσομπόλικο ⁵ .

1. **τσιγκούνης, -α, -ικο:** αυτός που δε θέλει να δίνει τα χρήματά του, δε θέλει να κάνει έξοδα.

2. **κατεργάρης, -α, -ικο:** πονηρός.

3. **απαράδεκτος, -η, -ο:** πολύ κακός, δεν μπορώ να τον συγχωρήσω.

4. **ζαβολιάρης, -α, -ικο:** πονηρός, αυτός που δεν ακολουθεί τους κανόνες σε ένα παιχνίδι.

5. **κουτσομπόλης, -α, -ικο:** αυτός που μιλάει πολύ για τους άλλους ανθρώπους.

ΠΟΤΕ;

- *Τον Ιούνιο, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο* θα έχουμε διακοπές (ελπίζω!)...
- *...αλλά τους άλλους μήνες και έξι μέρες την εβδομάδα (τη Δευτέρα, την Τρίτη, την Τετάρτη, την Πέμπτη, την Παρασκευή και το Σάββατο)* έχουμε σχολείο ή φροντιστήριο.

30. Οι δουλειές των Ίνκας

Οι Ίνκας, Ινδιάνοι της Αμερικής, είχαν κανόνες για τις δουλειές που έπρεπε να κάνουν κάθε μήνα. Διάβασε ποιες δουλειές έκαναν κάθε μήνα και βάλε -ν εκεί που πρέπει.

1. Το... Γενάρη να γνέδεις μαλλί.
2. Το... Φλεβάρη να αναζητάς¹ παρθένα γη².
3. Το... Μάρτη να προστατεύεις τα χωράφια από τους κλέφτες και τα σπουργίτια.
4. Το... Απρίλη να οδηγείς τα ζώα στη βοσκή³.
5. Το... Μάη να θερίζεις⁴ το καλαμπόκι.
6. Το... Ιούνιο να μαζεύεις τις πατάτες.
7. Το... Ιούλιο να φυλάς το καλαμπόκι και να καθαρίζεις τα πηγάδια.
8. Το... Αύγουστο να οργώνεις⁵.
9. Το... Σεπτέμβρη να σπέρνεις⁶ καλαμπόκι.
10. Το... Οκτώβρη να επισκευάζεις τις στέγες.
11. Το... Νοέμβρη να φυτεύεις πράσινα λαχανικά.
12. Το... Δεκέμβρη να φυτεύεις πατάτες.

31. Γράψε τρεις δουλειές που έκαναν οι Ίνκας κάθε εποχή.

- ✓ Την άνοιξη .....
- .....
- Το .....
- .....
- Το .....
- .....
- Το .....
- .....

1. **αναζητώ:** ψάχνω.
2. **η παρθένα γη:** τόπος, γη, που δεν έχει καλλιεργηθεί ποτέ.
3. **η βοσκή:** το να πηγαίνεις τα ζώα σε τόπο όπου υπάρχει χορτάρι για να φάνε, το να βόσκεις τα ζώα.
4. **θερίζω:** κόβω τα σιτηρά ή το χόρτο που είχα καλλιεργήσει.
5. **οργώνω:** σκάβω τη γη για να την καλλιεργήσω.
6. **σπέρνω:** ρίχνω σπόρους στη γη για να βλαστήσουν.

32. Αυτός που οδήγησε τους Ίνκας στο τέλος τους

Διάβασε τη βιογραφία του Φραντζίσκο Πιζάρο και συμπλήρωσε το χρόνο, όπως στο παράδειγμα.

✓ Γεννήθηκε στο Τρουχίλιο της Ισπανίας και πέθανε στη Λίμα του Περού. Ήταν παιδί ενός Ισπανού αξιωματικού και άρχισε ..... το 1510 [1510] να συμμετέχει σε διάφορες εκστρατείες¹ στην Κεντρική Αμερική.

Είναι ο άνθρωπος που έβαλε τέλος στην ιστορία των Ίνκας ..... [ο 16ος αιώνας] .

..... [1531] ο Πιζάρο με 180 άνδρες ξεκίνησε και έφτασε στο Περού, όπου έγινε φιλικά δεκτός από τους Ίνκας και το βασιλιά τους, Αταχουάλπα. Ο Αταχουάλπα ήταν βασιλιάς των Ίνκας ..... [η περίοδος 1500-1531] .

Οι φιλοξενούμενοι όμως συνέλαβαν το βασιλιά και τον εκτέλεσαν² μαζί με 2000 συμπατριώτες του, παρά την καταβολή τεράστιων ποσοτήτων χρυσού από τους ιθαγενείς³ για την απελευθέρωσή τους.

..... [η εποχή] που ξέσπασαν έριδες⁴ ανάμεσα

στους Ισπανούς κατακτητές, ο Πιζάρο κατάφερε να εκτελέσει τον αντίπαλό του στρατηγό Αλμάγκρο, αφού τον συνέλαβε στη μάχη της Σαλίνας και τον φυλάκισε. .... [1541] οι στρατιώτες του Αλμάγκρο εκδικήθηκαν και δολοφόνησαν τον Πιζάρο

στη Λίμα κατά τη διάρκεια ενός δείπνου. Στην Ισπανία ο Πιζάρο θεωρείται ως σημαντικός «εκπολιτιστής βαρβάρων», στη Νότια

Αμερική όμως αποφεύγεται όσο είναι δυνατόν η αναφορά στο όνομά του.

1. η **εκστρατεία**: η πολεμική επιχείρηση εναντίον άλλου λαού.

2. **εκτελώ**: σκοτώνω.

3. ο **ιθαγενής**: ο κάτοικος μιας περιοχής.

4. η **έριδα**: η μεγάλη διαφωνία.

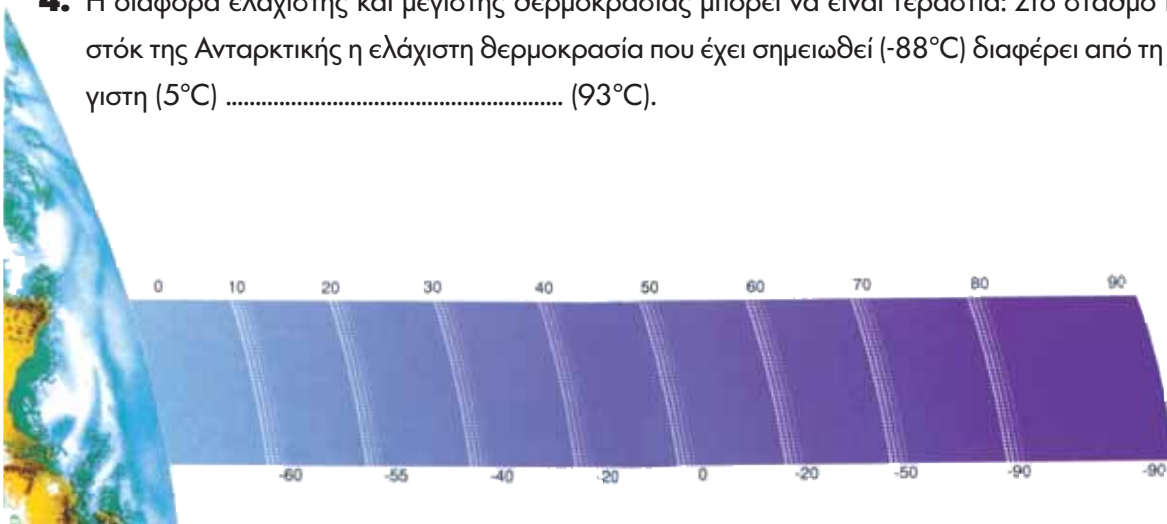
33. Ζέστη με το... χιλιόμετρο!

Το περιοδικό που φωτοτυπεί ο Αλέξης μιλάει για το κλίμα στη Γη. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τους αριθμούς που είναι στην παρένθεση και διάβασε για τις μεταβολές της θερμοκρασίας στην ατμόσφαιρα.

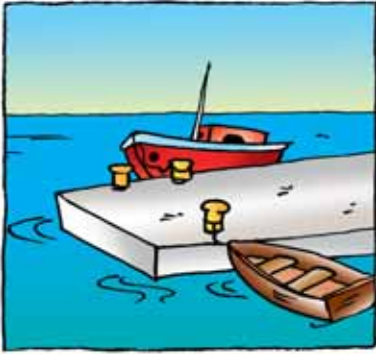
Η ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΔΙΑΦΕΡΕΙ

1. Η θερμοκρασία στα αστικά κέντρα και στην ύπαιθρο μπορεί να διαφέρει ακόμη και ..... (10°C), λόγω του νέφους, που κρατάει τη θερμότητα στις πόλεις.
2. Όταν ανεβαίνουμε ψηλότερα στην ατμόσφαιρα, ανακαλύπτουμε ότι η θερμοκρασία μειώνεται και μάλιστα με ρυθμό σταθερό, ... (6°C) ανά χιλιόμετρο ύψους. Πιο ψηλά, και πάλι η θερμοκρασία μεταβάλλεται με το ύψος αλλά πιο εντυπωσιακά: στην τροπόσφαιρα (0-10 χλμ. από την επιφάνεια της Γης) μειώνεται ..... (20°C), στη στρατόσφαιρα (12-50 χλμ.) ανεβαίνει πάλι περίπου ..... (50°C), για να ξαναμειωθεί ..... (80°C) στη μεσόσφαιρα (50-90 χλμ.).
3. Σε όλους τους τόπους, τη νύχτα υπερισχύει η εκπεμπόμενη ακτινοβολία της Γης και η θερμοκρασία πέφτει περίπου ..... (8°C). Αντίθετα, την ημέρα υπερισχύει η προσλαμβανόμενη ακτινοβολία του ήλιου και η θερμοκρασία ανεβαίνει περίπου ..... (8°C).
4. Η διαφορά ελάχιστης και μέγιστης θερμοκρασίας μπορεί να είναι τεράστια: Στο σταθμό Βοστόκ της Ανταρκτικής η ελάχιστη θερμοκρασία που έχει σημειωθεί (-88°C) διαφέρει από τη μέγιστη (5°C) ..... (93°C).

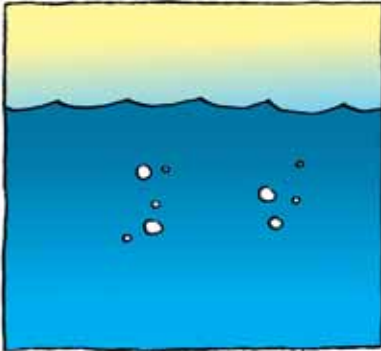

ΛΕΜΕ:

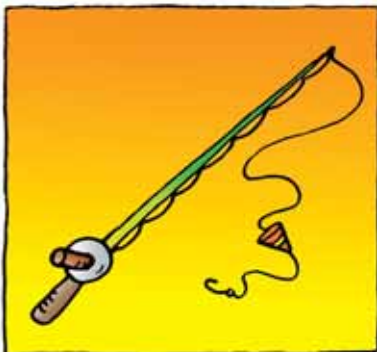
- Πόσο μακριά είναι η πόλη; Είναι τρεις **ώρες** μακριά.
Είναι τρεις **ώρες** δρόμος.
- Πόσο μακρύ είναι το κουτί; Είναι είκοσι **πόντους** μακρύ.
↓ ↓ ↓
(αριθμός) + (μονάδα μέτρησης) + (επίρρημα / όνομα)
(στην αιτιατική)

.....
.....

.....
.....

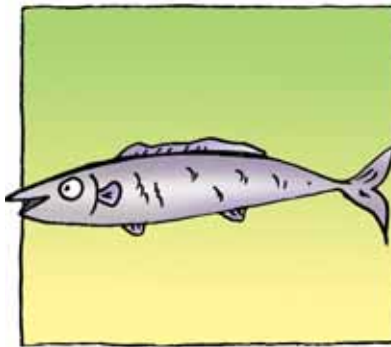

.....
.....

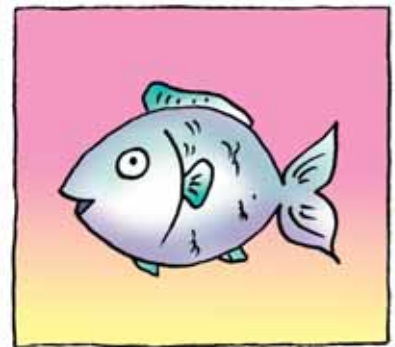
34. Δέκα μέτρα προβλήτα

Διάβασε το κείμενο της Μαρίας και συμπλήρωσε τις λεζάντες των σκίτσων.

Όταν έχουμε κουράγιο, σηκωνόμαστε νωρίς νωρίς και πάμε για ψάρεμα στο λιμάνι. Καθόμαστε στην προβλήτα¹, που είναι τρία μέτρα πλατιά, σ' ένα μέρος που τα νερά είναι μόλις οχτώ² πόντους βαθιά. Η πετονιά² μου είναι λεπτή και ελαφριά. Το καλάμι του Πέτρου είναι δύο μέτρα μακρύ. Εμένα δε μ' αρέσει, γιατί είναι δέκα κιλά βαρύ και κουράζεσαι να το κρατάς με τις ώρες. Εγώ συνήθως μετά από λίγη ώρα αρχίζω να βαριέμαι και ζηλεύω αυτούς που βρίζει ο Πέτρος, γιατί ταράζουν τα νερά με τα σκάφη τους. Χτες, όμως, ήμασταν πολύ τυχεροί, πιάσαμε δύο μεγάλα ψάρια, το ένα οχτώ πόντους παχύ, το άλλο λεπτό αλλά είκοσιπέντε πόντους μακρύ. Το βράδυ τα ψήσαμε και τα φάγαμε!

.....
.....

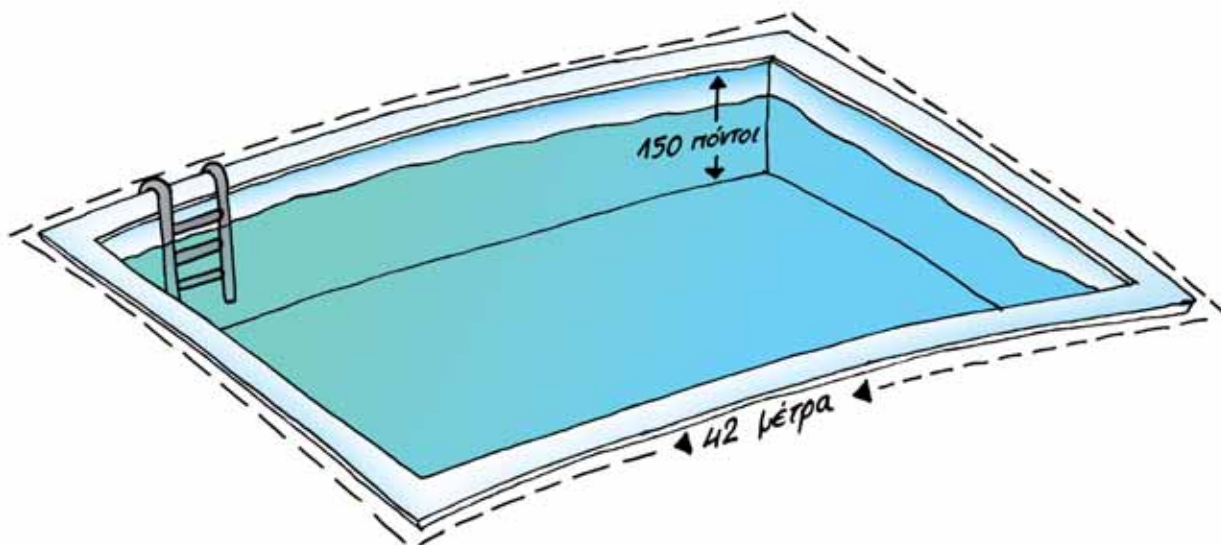

.....
.....

1. η **προβλήτα**: ο χώρος από όπου φεύγουν τα καράβια σε ένα λιμάνι.
2. η **πετονιά**: το ειδικό νάιλον σχοινί για το ψάρεμα.

35. Ποιο είναι το πρόβλημα;

Αφού προσέξεις το σκίτσο, διατύπωσε και λύσε το πρόβλημα.

Μετά τους αριθμούς βάζουμε τις λέξεις για τα μέτρα και τις διαστάσεις, όπως **ΥΨΟΣ, ΜΗΚΟΣ, ΦΑΡΔΟΣ, ΠΑΧΟΣ**, στην **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ...**

➤ μια πολυκατοικία 35 μέτρα ύψος

...αλλά και στη **ΓΕΝΙΚΗ** (βλέπε και σχετική ενότητα):

➤ μια πολυκατοικία ύψους 35 μέτρων

36. Πες το κι έτσι.

Πες το με δύο τρόπους. Ακολούθησε το παράδειγμα.

✓ διαστημικός σταθμός (μήκος: 88 μ.)

➔ ένας διαστημικός σταθμός 88 μέτρα μήκος / μήκους 88 μέτρων

1. αυτοκινητόδρομος (μήκος: 15 χλμ.)

.....

2. φορτηγό (βάρος: 2 τόνοι)

.....

3. σκάφος (μήκος: 11 μ.)

.....

4. λεωφόρος (πλάτος: 23 μ.)

.....

5. σανίδα (πάχος: 3 εκ.)

.....

37. Παχύ ή όχι;

α. Βρες το επίθετο που έχει την αντίθετη σημασία και

β. συμπλήρωσε τις προτάσεις με το επίθετο που βρήκες και το ουσιαστικό που είναι στην παρένθεση στο σωστό τύπο.

✓ .....παχύς..... ≠ αδύνατος

➔ Το ξύλο είναι δεκαεφτά ..... πόντους παχύ ..... (ο πόντος).

1. .... ≠ ελαφρύς

Όσοι κουβαλούν με το αεροπλάνο αντικείμενα τριάντα ..... (το κιλό) πληρώνουν περισσότερο.

2. .... ≠ κοντός

Η κουμπάρα στο γάμο ήταν δύο ..... (το μέτρο).

3. .... ≠ ρηχός

Στο σημείο του ναυαγίου¹ η θάλασσα είναι είκοσι ..... (το μέτρο).

4. .... ≠ λεπτός

Η θεία μου είναι εκατό ..... (το κιλό) και δε χωράει σε κανένα ρούχο.

ΣΚΟΠΟΣ

Για βόλτα με το σκύλο!

Ο γείτονας του Αλέξη και της Ελένης, ο κύριος Θωμάς, δεν καταλαβαίνει γιατί η Ελένη κάθε απόγευμα περπατάει πέρα-δώδε² στο πεζοδρόμιο. Συχνά της φωνάζει από το μπαλκόνι:

1. το ναυάγιο: ένα πλοίο χάνεται μέσα στη θάλασσα, βυθίζεται μέσα στη θάλασσα.

2. περπατώ πέρα-δώδε: περπατώ από εδώ και από εκεί, δεξιά και αριστερά, χωρίς να έχω να πάω κάπου.

38. Κι άλλες βόλτες...

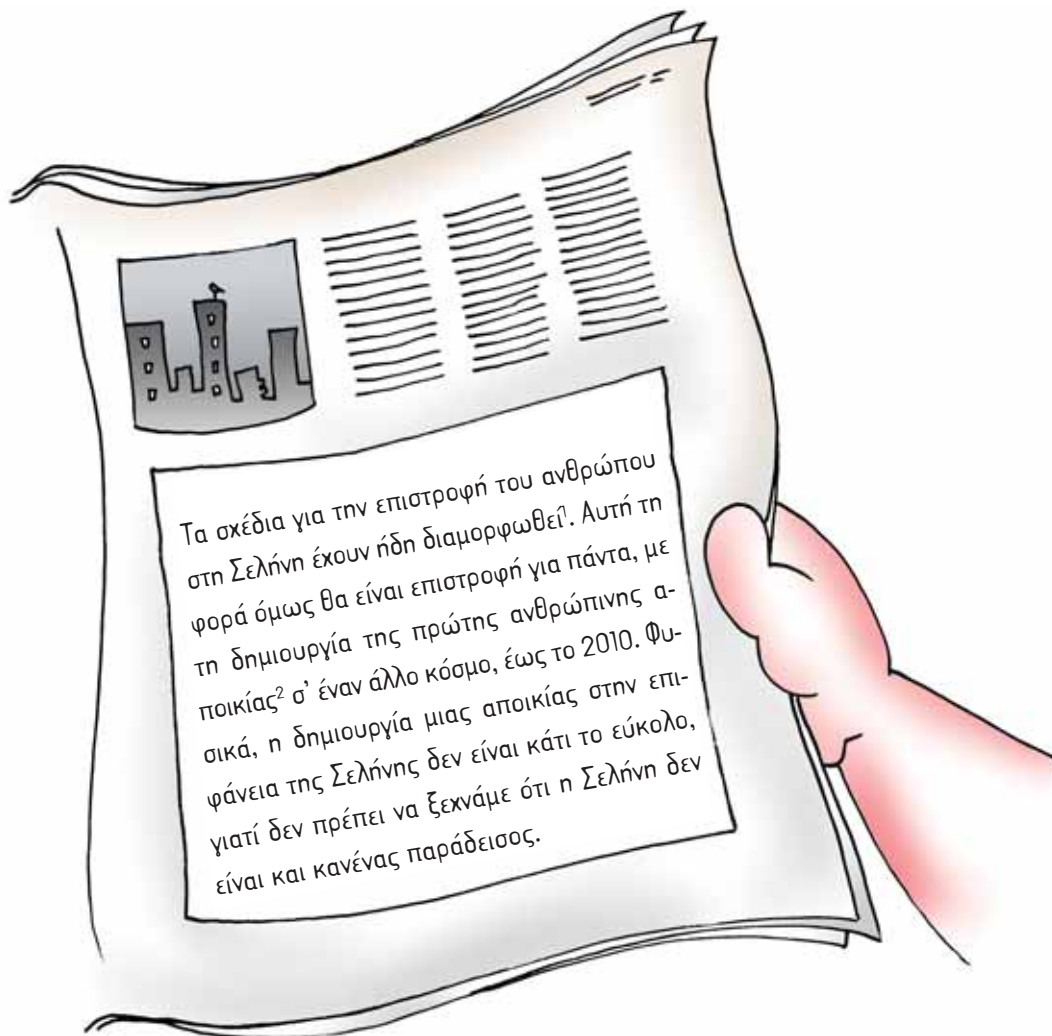
Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τα ουσιαστικά που είναι στις παρενθέσεις.

1. Χτες, η κυρία Μαρία βγήκε για πρώτη φορά ..... (ο περίπατος)
με το νεογέννητο παιδί της.
2. Ο Αλέξης θέλει να πάει κάποτε ..... (το κυνήγι) με το σκύλο της Ελένης.
3. Θα προτιμούσε βέβαια η Ελένη να πάει και ο Αλέξης καμιά φορά το σκύλο .....
(η βόλτα), γιατί της Ελένης της αρέσει πιο πολύ να ηγαίνει .....
(η επίσκεψη) στο μουσείο.

τόπος

39. Πάμε... Σελήνη;

Ο Αλέξης διαβάζει στην εφημερίδα για τη μελλοντική επιστροφή του ανθρώπου στη Σελήνη και μετά κάνει κι αυτός τα δικά του σχέδια.

1. **διαμορφώνομαι:** παίρνω μορφή, σχήμα, για να είμαι έτοιμος.

2. **η αποικία:** πόλη που φτιάχνουν σε ξένο τόπο άνθρωποι που φεύγουν από την πατρίδα τους.

Γράψε τα ουσιαστικά που δηλώνουν τον τόπο στο σωστό τύπο, όπως στο παράδειγμα.

Εγώ θα χτίσω το σπίτι μου στη Σελήνη. Θα φιλοξενώ πολλούς εξωγήινους .....σπίτι..... (το σπίτι) και θα συζητάμε για το διάστημα. Θα πηγαίνω ..... (το σπίτι) από τη δουλειά με διαστημικό αυτοκίνητο, δηλαδή πετώντας. Το μόνο κακό είναι ότι δε θα μπορώ να περπατάω ..... παραλία-παραλία..... (η παραλία) τα Σαββατόβραδα, όπως εδώ στη Γη. Δύο ..... (οι δρόμοι) πιο κάτω θα μένει, ίσως, ένας μετανάστης από τον... Άρη!

Οι παραπάνω προτάσεις είναι συγγές στον **προφορικό** λόγο.

Πρόσεξε ότι στο **γραπτό** λόγο χρησιμοποιούμε συνήθως την πρόθεση **ΣΕ**:

- φιλοξενώ
  - πηγαίνω
  - μένω
- } **στο** σπίτι

σε + αιτιατική

40. Θα πάω στη συναυλία των Απουριμάκ...

α. Διάβασε το διάλογο και υπογράμμισε τις προτάσεις που έχουν σε.

Η Μπετίνα ακούει στο ελληνικό πρόγραμμα του ραδιοφώνου τη συνέντευξη του συγκροτήματος¹ Απουριμάκ.

Δημοσιογράφος: Οι Απουριμάκ δε δίνουν συχνά συνεντεύξεις σε ανθρώπους του ραδιοφώνου. Είμαστε λοιπόν τυχεροί. Οι Απουριμάκ είναι στην πόλη μας για δύο συναυλίες και δέχτηκαν να μας μιλήσουν. Στο οπισθόφυλλο² του συγκεκριμένου δίσκου λέτε τι σημαίνει Απουριμάκ. Αλήθεια, γιατί είναι τόσο σημαντικό αυτό το όνομα για σας;

Τραγουδιστής: Για τους Ίνκας είναι ο θεός του λόγου. Ο μύθος των Ινδιάνων λέει ότι οι άνθρωποι δε μιλούσανε και κατέβηκε ο θεός Απουριμάκ και έδωσε στους Ίνκας το λόγο, για να μπορούν να συνεννοηθούν³ μεταξύ τους. Αυτό σημαίνει για μας κατ' αρχάς ότι είναι ένα πολύ ωραίο όνομα, γι' αυτό το βάλαμε, και κατά δεύτερον είναι ένα όνομα που μας συγκίνησε⁴ γιατί «εν αρχή⁵ ο λόγος». Η συναυλία μας αρχίζει στις εννιά το βράδυ και θα τραγουδήσουμε και θα μιλήσουμε για τους Ίνκας όλη τη νύχτα.

β. Αντιστοίχισε τις προθέσεις που βρήκες (σε + ...) με τη σημασία τους.

1. δίνουν συνεντεύξεις σε ανθρώπους	τόπος
2.	χρόνος
3.	έμμεσο αντικείμενο
4.	έμμεσο αντικείμενο
5.	τόπος

1. **το συγκρότημα:** ομάδα μουσικών που παίζουν μαζί.

2. **το οπισθόφυλλο:** η τελευταία σελίδα.

3. **συνεννοούμαι με κάποιον:** μιλάω, επικοινωνώ με κάποιον.

4. **συγκινώ κάποιον:** αγγίζω την ψυχή κάποιου.

5. **εν αρχή:** στην αρχή, στο ξεκίνημα, πρώτα από όλα.

41. Βάλε τις παρακάτω φράσεις στη σωστή θέση και στο σωστό τύπο.

• οι πυθμένες¹ • όλες μαζί οι στεριές • τα παλιότερα χρόνια • ο Ατλαντικός • το μισό ωκεάνιο νερό • οι ακτές • ο Μαγγελάνος • το ένα τρίτο της Γης

1. Ο Ισπανός Νούνιεθ είχε ανακαλύψει τον Ειρηνικό ωκεανό το 1513, επτά χρόνια νωρίτερα από .....
2. Ο Ειρηνικός ωκεανός είναι μεγαλύτερος από .....
3. Η έκτασή του καλύπτει περισσότερο από ..... της επιφάνειας του πλανήτη, περίπου 180 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, δηλαδή πολύ περισσότερα απ' .....
4. Οι πυθμένες του Ειρηνικού ωκεανού είναι βαθύτεροι από ..... των άλλων θαλασσών και περιέχουν περισσότερο από .....
5. Οι ακτές της Ιαπωνίας και της Καλιφόρνιας, που βρίσκονται στις άκρες του, είναι ζώνες υψηλότερης σεισμικής δραστηριότητας από ..... του Ινδικού ωκεανού.
6. Δυστυχώς, λόγω της βιομηχανικής αλείας, σήμερα τα ζώα και τα φυτά του Ειρηνικού ωκεανού είναι πολύ λιγότερα από .....

«από» στην παθητική σύνταξη (ποιητικό αίτιο)

42. Από ποιο μάστορα γίνεται η δουλειά;

Συνέχισε όπως στο παράδειγμα.

✓ Οι πόρτες και τα παράθυρα τοποθετούνται ..... από τους μαραγκούς.

1. Τα σχέδια του σπιτιού φτιάχνονται .....
2. Οι τοίχοι χτίζονται .....
3. Οι σωλήνες του νερού τοποθετούνται .....
4. Το μπετόν ετοιμάζεται .....
5. Οι δουλειές ελέγχονται .....
6. Τα μάρμαρα κόβονται .....
7. Οι πρίζες τοποθετούνται .....
8. Το σπίτι βάφεται .....

Το **ΑΠΟ + ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ** δηλώνει το δράστη ή την αιτία για αυτό που περιγράφει το ρήμα, όταν το ρήμα βρίσκεται στην παθητική φωνή. Στη Γραμματική, ονομάζουμε αυτή τη χρήση **ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ**.

➤ Ενεργητική φωνή: Οι μαραγκοί τοποθετούν τις πόρτες και τα παράθυρα.

ποιοι; - υποκείμενο

➤ Παθητική φωνή: Οι πόρτες και τα παράθυρα τοποθετούνται από τους μαραγκούς.

από ποιους; - ποιητικό αίτιο

1. ο πυθμένας: ο πάτος, τα βάθη των θαλασσών.

43. «Από τη Γη στη Σελήνη»

Ο Λέο μόλις διάβασε το βιβλίο «Από τη Γη στη Σελήνη». Στο βιβλίο του Ιουλίου Βερν, τα μέλη μιας λέσχης οπλοποιών αποφασίζουν να κατασκευάσουν μια οβίδα¹ τεραστίων διαστάσεων, που θα πυροδοτηθεί από ένα γιγάντιο κανόνι και θα προσεγγίσει τη Σελήνη. Ο Λέο δεν έχει πάει στη Σελήνη, αλλά έχει πάει πολλές φορές...

από → σε

- ✓ η Γερμανία / η Ελλάδα
- ➔ από τη Γερμανία στην Ελλάδα.

1. ο Πειραιάς / η Σαντορίνη

.....

2. το αεροδρόμιο / η πόλη

.....

3. το λιμάνι / το χωριό

.....

Λιθογραφία από το βιβλίο του Βερν «Από τη Γη στη Σελήνη», που παριστάνει τους ταξιδιώτες σε κατάσταση έλλειψης βαρύτητας.

44. Γράψε μια λεζάντα για κάθε σκίτσο.

Χρησιμοποίησε τα ρήματα που σου δίνουμε:

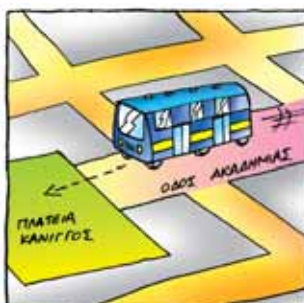
- πετάω • πηδάω • πηγαίνω • έρχομαι

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

1. η οβίδα: μεγάλη σφαίρα που εκτοξεύεται από πυροβόλο, βλήμα πυροβόλου.

Μια πεταλούδα
κάθεται πάνω **στο**
κεφάλι του Αλέξη.

Ένας κλέφτης
μπαίνει στο σπίτι
μέσα **από το**
ανοιχτό
παράθυρο.

Μια μύγα πετάει
πάνω **από τη** μύτη
της Ελένης.

Μέσα **στο** σπίτι
βρίσκεται ένας
άγριος σκύλος.

45. Σε ή από;

Βάλε **ΣΕ** ή **ΑΠΟ** στις παρακάτω προτάσεις και συμπλήρωσέ τις χρησιμοποιώντας τις λέξεις που είναι στις παρενθέσεις.

1. Η γιαγιά δεν αφήνει τα παιδιά να τρώνε γλυκά πάνω ..... (καινούργιος, τραπεζομάντιλο). Βέβαια, το σκύλο της Ελένης δεν τον βλέπει κανείς όταν τρώει κάτω ..... (τραπέζι).
2. Η φίλη της Ελένης μένει μακριά ..... (γειτονιά) της. Αντίθετα, ο καλύτερος φίλος του Αλέξη μένει πολύ κοντά ..... (σπίτι) του.
3. Ο αγαπημένος ξάδερφος των παιδιών, ο Νίκος, μένει δίπλα ..... (σπίτι) τους και περνάει πάντα μπροστά ..... (κήπος) τους το πρωί πριν πάει στο σχολείο.
4. Κοντά ..... (σχολείο) υπάρχει ένας ζωολογικός κήπος. Χτες δυο παπαγάλοι ξέφυγαν από το ζωολογικό κήπο και πέταξαν πάνω ..... (σχολείο). Τα παιδιά τούς παρακολούθησαν από το παράθυρο του σχολείου.
5. Το σχολικό λεωφορείο κανονικά σταματάει μπροστά ..... (πόρτα) των παιδιών. Χτες όμως πέρασε μπροστά ..... (σπίτι) τους χωρίς να σταματήσει. Τα παιδιά έτρεξαν και το πρόλαβαν¹ όταν περνούσε απέναντι .....
6. Στο σκύλο της Ελένης δεν αρέσει να είναι μόνος του έξω ..... (κήπος). Προτιμάει να κάθεται μέσα ..... (δωμάτιο) της Ελένης πάρα πολλές ώρες. Συνήθως ξαναβγαίνει έξω στην αυλή μέσα ..... (μικρός, τρύπα) που υπάρχει στον τοίχο του δωματίου.
7. Το σπίτι των παιδιών βρίσκεται ανάμεσα ..... και .....

1. **προλαβαίνω το λεωφορείο:** φτάνω πριν φύγει το λεωφορείο.

46. Τι κάνω για σένα!...

Η γιαγιά δεν κουράζεται να λέει συνέχεια ότι όλα τα κάνει για τον Αλέξη και την Ελένη, για το καλό των εγγονιών της. Το ΓΙΑ, όμως, το χρησιμοποιεί και με άλλες σημασίες. Πες τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας την πρόθεση ΓΙΑ όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Όλα τα κάνω για να είναι καλά τα εγγόνια μου.
  - ➔ Όλα τα κάνω ..... για το καλό των εγγονιών μου.
1. Στο χωριό πήγαινα κάθε πρωί στη βρύση να φέρω νερό. Εσύ, γέρο μου, ποτέ δεν πήγαινες.
Στο χωριό πήγαινα .....
  2. Είμαι γνωστή σε όλη τη γειτονιά γιατί είμαι πολύ καλή.
Είμαι γνωστή σε όλη τη γειτονιά .....
  3. Αν με στενοχωρείτε, αύριο κιόλας θα επιστρέψω στο χωριό.
Αύριο κιόλας θα φύγω .....
  4. Όλα αυτά τα μαντίλια που αγόρασα κάνουν μόνο πέντε ευρώ.
Όλα αυτά τα μαντήλια τα αγόρασα .....
  5. Μπράβο, κορίτσι μου, που πήρες τόσο καλό βαθμό!
Μπράβο, κορίτσι μου, ...
  6. Αχ, παπούλη, νόμιζα ότι ήσουν πιο πεισματάρης, αλλά τελικά σε πείδουν αμέσως τα παιδιά.
Αχ, παπούλη, σε είχα .....

47. Ακούμε στην τηλεόραση για...

Τα παιδιά ακούνε σπάνια ειδήσεις, νομίζουν ότι οι ειδήσεις μιλάνε πάντα για τα ίδια πράγματα με τους ίδιους χαρακτηρισμούς. Βρες τι λένε η Ελένη και ο Αλέξης για τις ειδήσεις συνδυάζοντας τα επίθετα και τα ουσιαστικά που είναι στο πλαίσιο και πες κι εσύ, με τη σειρά σου, τι άλλο βλέπεις στις ειδήσεις.

- ✓ Οι ειδήσεις πάντα μιλάνε για διεθνή γεγονότα και καταρακτώδεις βροχές.

ΕΠΙΘΕΤΑ

- δημοφιλής¹ • ευπρεπής² • καταρακτώδης • σαφής • ειλικρινής • διεθνής • συνεπής
- δυστυχής • επαρκής • ελλιπής

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

- ηθοποιός • πολιτικός • βροχή • μέτρο • άνθρωπος • απάντηση • λύση • γεγονός
- υπουργός • βουλευτής • τραγουδιστής • προσπάθεια

Εγώ βλέπω στις ειδήσεις να μιλάνε συνέχεια για .....

.....

.....

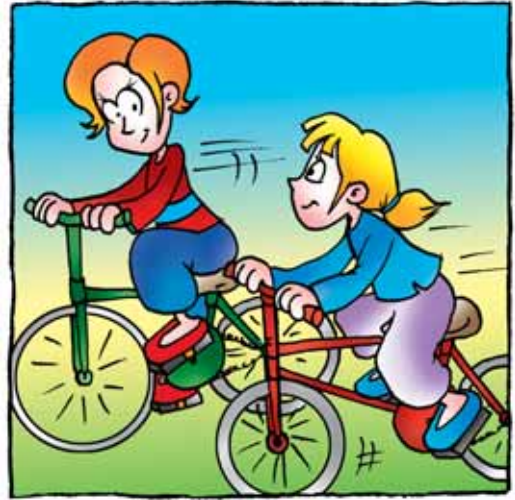
.....

1. δημοφιλής, -ής, -ές: γνωστός και αγαπητός από τον κόσμο.
2. ευπρεπής, -ής, -ές: αυτός που είναι όπως πρέπει, όπως ο κανόνας λέει.

Με ποιον μοιάζει ο Αλέξης;

Με ποιον κάνει ποδήλατο η Ελένη;

48. Με το μήνα ή... με το σταγονόμετρο;

Αντικατάστησε τις υπογραμμισμένες φράσεις με τις φράσεις που βρίσκονται στο πλαίσιο, κάνοντας και τις απαραίτητες αλλαγές όπου χρειάζεται.

• με το σταγονόμετρο • με το μήνα • σε σύγκριση με • σε σχέση με • με την ώρα • σύμφωνα με

1. Ο ένας πληρώνεται κάθε μήνα και ο άλλος πληρώνεται για τις ώρες που δουλεύει.

.....
 .....

2. Τα λεφτά που παίρνει είναι πολύ λίγα, αν σκεφτούμε όσα μας προσφέρει.

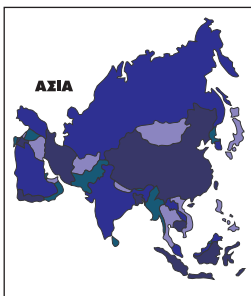
.....
 .....

3. Ο μπαμπάς της Ελένης και του Αλέξη πίνει πολύ λίγο κρασί.

.....
 .....

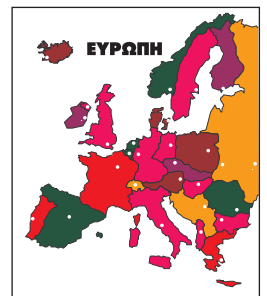
4. Η Ειρήνη πιστεύει ότι η Μαρία δεν της μοιάζει απόλυτα.

.....
 .....

5. Η Ασία είναι τεράστια αν τη συγκρίνουμε με την Ευρώπη.

.....
 .....
 .....
 .....

49. Μέχρι τη λίμνη, αλλά και μέχρι το 146 π.Χ.

Διάβασε τα παρακάτω κείμενα και απάντησε στις ερωτήσεις.

Μέχρι τη λίμνη ο δρόμος είναι δύσβατος¹, με πολλές πέτρες. Λίγο πριν (από) τη λίμνη συναντάς έναν αρχαιολογικό χώρο. Γύρω από τη λίμνη υπάρχουν σήμερα μικρές, γραφικές ταβέρνες. Μετά τη λίμνη το τοπίο αλλάζει, απλώνονται λιβάδια και κάμποι.

1. Πού γίνεται ο δρόμος δύσβατος;
.....
2. Πού βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος;
.....
3. Πού υπάρχουν ταβέρνες;
.....
4. Πού απλώνονται λιβάδια και κάμποι;
.....

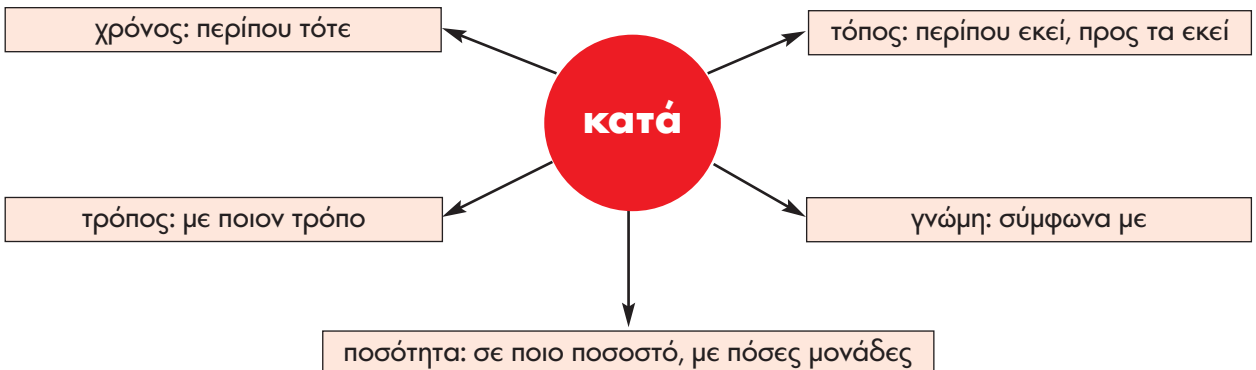
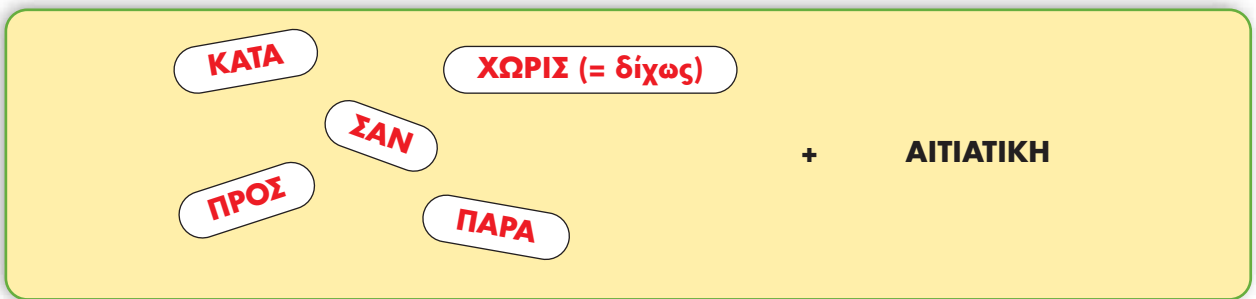
Πριν από το 2ο αιώνα π.Χ. οι Ρωμαίοι ήταν μια καθαρά ιταλική δύναμη. Έως (ως, μέχρι, ίσαμε) το 168 π.Χ., όμως, οι Ρωμαίοι είχαν κατακτήσει τη Μακεδονία και την Αίγυπτο και είχαν γίνει η μεγάλη δύναμη της Μεσογείου. Μετά το 146 π.Χ. η Ελλάδα είναι πλέον μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Γύρω στον 1ο αιώνα π.Χ. η Ρώμη γνωρίζει τη μεγαλύτερη ακμή της.

1. Πότε οι Ρωμαίοι ήταν μόνο ιταλική δύναμη;
.....
2. Πότε είχαν γίνει δύναμη της Μεσογείου;
.....
3. Πότε η Ελλάδα έγινε μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας;
.....
4. Πότε η Ρώμη γνωρίζει τη μεγαλύτερη ακμή της;
.....

1. δύσβατος, -η, -ο: είναι δύσκολο να περπατήσω εκεί.

50. Αντιστοίχισε και φτιάξε προτάσεις.

1. Η Ρώμη βρίσκεται... 2. Αναπτύχθηκε... 3. Πριν (από) τη δεύτερη χιλιετία... 4. Μέχρι τη γαλατική εισβολή του 387 π.Χ.... 5. Τον 1ο αιώνα π.Χ. η τεράστια αύξηση του πληθυσμού... 6. Η σύγχρονη Ρώμη έγινε πρωτεύουσα της Ιταλίας...	α. γύρω από τον πυρήνα¹ επτά λόφων. β. οδήγησε σε επέκταση ίσαμε τα περίχωρα που βρίσκονταν έξω από τα τείχη. γ. λίγο μετά τη συμβολή² των ποταμών Τίβερη και Ανιένε. δ. δεν παρατηρούνται στοιχεία μόνιμης εγκατάστασης. ε. μετά τα μέσα του 19ου αιώνα. στ. οι Ρωμαίοι δεν είχαν καταλάβει την ανάγκη των τειχών.

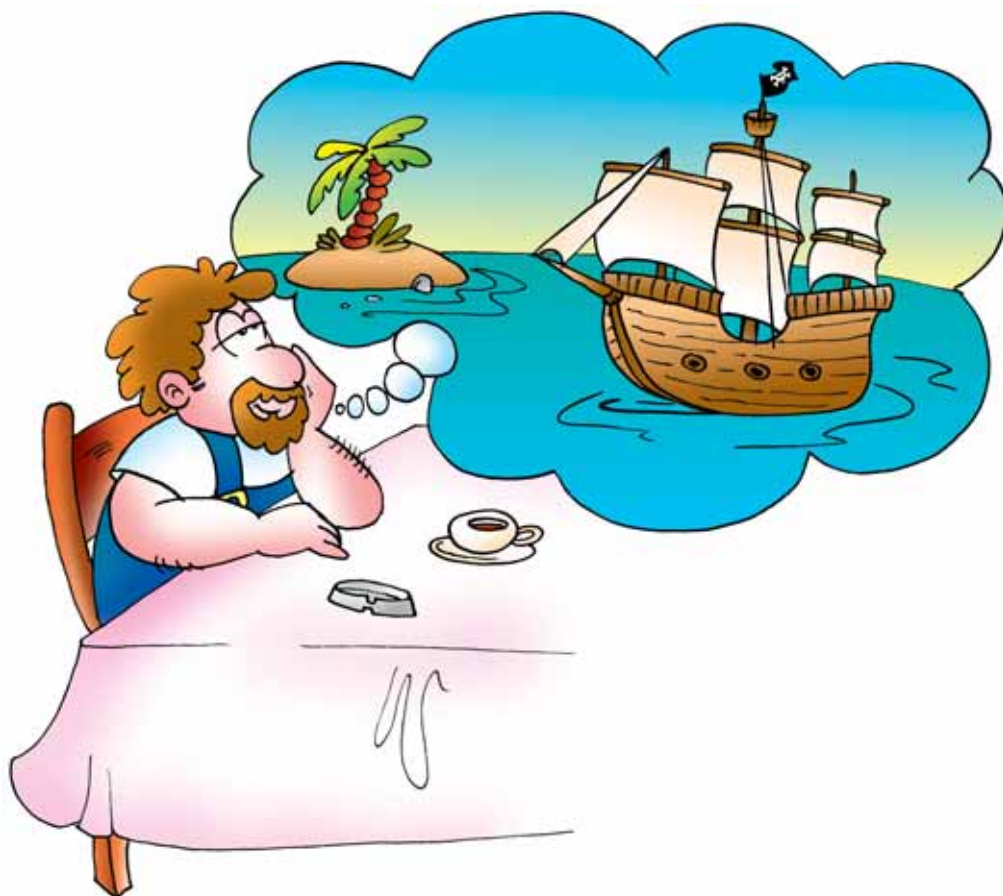
1. ο **πυρήνας**: το κέντρο.
 2. η **συμβολή**: εκεί που ενώνονται.

51. Κατά τη γνώμη του Λέο

Χρησιμοποίησε την πρόθεση ΚΑΤΑ και βάλε τις παρακάτω φράσεις στη σωστή πρόταση.

• ενενήντα τοις εκατό • δουλειά • περίοδος • επτά το πρωί • περίεργος τρόπος • γνώμη

1. Ο πατέρας του Λέο είναι εργάτης, ξυπνάει πάντα .....
2. Πίνει τον καφέ του και τραβάει .....
3. Εδώ και τριάντα χρόνια δουλεύει στο ίδιο εργοστάσιο. Κάθε πρωί έχει το ίδιο πρόγραμμα. Μόνο ..... της δικτατορίας¹ δεν ακολουδούσε αυτό το πρόγραμμα. Τότε, εξάλλου, για επτά χρόνια δε βγήκε ποτέ από το σπίτι του.
4. .... του Λέο, ο πατέρας του τώρα έχει πολύ βαρετή ζωή.
5. Ο πατέρας του, βέβαια, ... δε μιλάει καθόλου για τη δουλειά του. Νομίζει ότι δεν ενδιαφέρει τα παιδιά του.
6. Ο Λέο, όμως, είναι βέβαιος ..... ότι ο μπαμπάς του ονειρεύεται μια άλλη ζωή, γεμάτη δράση και περιπέτεια.

1. η δικτατορία: η χούντα, τα χρόνια που δεν υπήρχε δημοκρατία.

52. Στο περίπου!

Ο φίλος του Αλέξη, ο Κώστας, διηγείται στον Αλέξη πώς πέρασε το Σαββατοκύριακο. Βέβαια το κακό με τον Κώστα είναι ότι διηγείται πάντα πώς ΠΕΡΙΠΟΥ έγιναν τα πράγματα. Συμπλήρωσε με το ΠΡΟΣ και βάζοντας τα ουσιαστικά που είναι στις παρενθέσεις στην αιτιατική.

ΠΡΟΣ

- προσέγγιση

(πού πηγαίνω, π.χ. πτήση προς Βερολίνο)

- σκοπός

(τι θέλω, π.χ. προς αποφυγή¹ παρεξηγήσεων²)

- αναλογία

(π.χ. 1/3, ένα προς τρία)

Κώστας: Πηγαίναμε ..... (η θάλασσα), όταν άρχισε η μπόρα³.

Αλέξης: Πού πηγαίνατε ακριβώς;

Κώστας: Με δυσκολία φτάσαμε στο σπίτι του θείου ..... (η νύχτα).

Αλέξης: Πότε ακριβώς φτάσατε;

Κώστας: Στο σπίτι του θείου είχαν μαζευτεί όλες οι γυναίκες της οικογένειας. Δεν είχα σχεδόν κανέναν άντρα για να μιλήσω. Να φανταστείς, η αναλογία γυναικών-αντρών ήταν δέκα ..... (ένας).

Αλέξης: Σχεδόν κανένας! Δηλαδή πόσοι ακριβώς; Μη λες συνέχεια τη λέξη «προς», δείχνει μόνο το περίπου και δεν καταλαβαίνω!

Κώστας: Δε δείχνει συνέχεια το περίπου!

Έτσι μιλάει πάντα ο θείος μου και όλοι τον καταλαβαίνουν. Για άκου τι μας είπε όταν φτάσαμε:

«Καλώς τους! Εκφράζω την αγάπη μου

..... (η οικογένεια) μου,

αλλά τώρα να με συγχωρείτε, πρέπει να πάω για λίγο στην Αθήνα .....

(η επιτέλεση⁴) εργασιών που εκκρεμούν⁵».

Αλέξης: Θέλεις να πεις ότι καταλαβαίνεις το θείο σου όταν μιλάει;

Κώστας: Τη λέξη «προς» την καταλαβαίνω!

1. η αποφυγή: καταφέρνω να μην κάνω κάτι, να το αποφύγω.

2. η παρεξήγηση: δεν καταλαβαίνω τι εννοεί κάποιος άλλος.

3. η μπόρα: δυνατή βροχή.

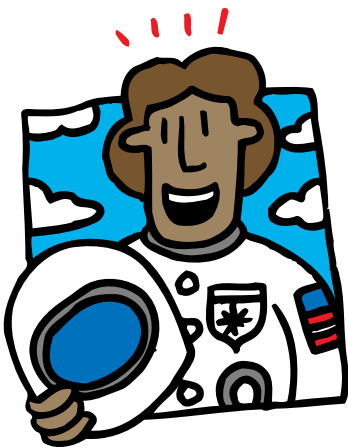
4. η επιτέλεση: επιτελώ, κάνω.

5. εκκρεμεί: έπρεπε να έχει γίνει εδώ και καιρό.

53. Πες το αλλιώς!

Η δασκάλα μιλάει για διαστημικές αποστολές. Γράψε τα λόγια του Αλέξη, που επαναλαμβάνει τη δασκάλα του, αρχίζοντας με την πρόθεση.

Δασκάλα: Αν και οι άνθρωποι έλπιζαν, αν και μεγάλη πρόοδος είχε επιτευχθεί μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960, το πρόγραμμα «Απόλλων» άρχισε με μια τραγωδία.

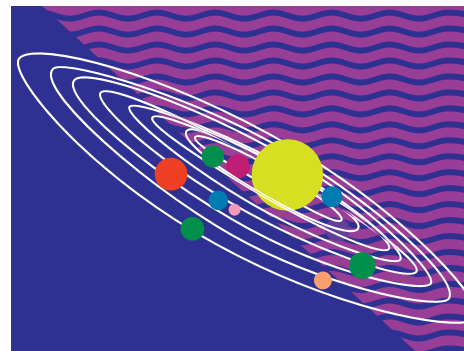
Αλέξης: Παρά ..... , το πρόγραμμα «Απόλλων» άρχισε με μια τραγωδία.

Δασκάλα: Οι Αμερικανοί είδαν την τραγωδία όπως έβλεπαν τις μεγάλες φυσικές καταστροφές του παρελθόντος.

Αλέξης: Σαν ..... είδαν οι Αμερικανοί την τραγωδία.

Δασκάλα: Η τραγωδία οδήγησε τη ΝΑΣΑ σε αναδιοργάνωση¹, σε αυστηρότερες οδηγίες και καθυστέρηση του όλου προγράμματος πτήσεων.

Αλέξης: Στη ΝΑΣΑ δεν μπορούσαν να συνεχίσουν χωρίς/δίχως .....
.....
.....

ΠΡΟΣΕΞΕ !

➤ τρώει σαν το βασιλιά της Δανιμαρκίας ≠ τρώει σαν βασιλιάς

σαν + αιτιατική

σαν + ονομαστική

(βλέπε και σχετική παρατήρηση στην Ονομαστική)

1. η αναδιοργάνωση: διαφορετική οργάνωση.

54. Διάβασε το κείμενο και συμπλήρωσε τα κενά.

Ο Αλέξης διαβάζει στην εφημερίδα πως οι αρχαιολόγοι βρήκαν ένα νέο καταυλισμό¹ των Ίνκας σε μια κορυφή των Άνδεων, στο Νοτιοανατολικό Περού. Φαντάζεται πόσο δύσκολο θα ήταν να βρεθεί από τους αρχαιολόγους ο καταυλισμός.

Η φίλη της μαμάς του, η κυρία Σοφία, που είναι αρχαιολόγος, προσπαθεί να τον βοηθήσει να καταλάβει. Ο σκύλος, όμως, γαβγίζει και δεν μπορεί να τα ακούσει όλα. Βοήθησέ τον συμπληρώνοντας τα κενά.

Σίγουρα οι αρχαιολόγοι θα δυσκολεύτηκαν πολύ να φτάσουν από την πρωτεύουσα στο χώρο των ανασκαφών, καθώς ήταν φορτωμένοι ..... (εργαλείο) και ..... (χάρτης). Όταν είδαν για πρώτη φορά τον τόπο γεμάτο ..... (αρχαίος, ναός), ο αρχηγός της αποστολής θα φώναζε: Προσοχή ..... (χέρι) σας και μακριά από τα πηγάδια², τα γεμάτα ..... (νερό)! Αλέξη, κάποτε θα πάμε μαζί στο Περού, να δεις από κοντά τα ευρήματα. Και τότε θα είσαι όλο ..... (χαρά) και θα γυρίσεις φορτωμένος ..... (δώρο) από το μουσείο των Ίνκας.

ΛΕΜΕ:

➤ Πρόσεχε τα χέρια! → Προσοχή τα χέρια!

ουσιαστικό + ουσιαστικό στην αιτιατική

- φορτώνω το γαϊδούρι (με) πράγματα → ένα γαϊδούρι φορτωμένο (με) πράγματα
- γεμίζω το ποτήρι (με) νερό → ένα ποτήρι γεμάτο (με) νερό
- γεμίζω το μπαλόνι (με) αέρα → ένα μπαλόνι γεμάτο (με) αέρα

επίθετο + ουσιαστικό στην αιτιατική

1. ο καταυλισμός: ο χώρος όπου μένουν άνθρωποι.
 2. το πηγάδι: τρύπα στο έδαφος από την οποία τραβάμε νερό.

55. Καλώς τον!

Η Ελένη μιλάει στο σκύλο, αλλά ο σκύλος δεν καταλαβαίνει Ελληνικά...

Συμπλήρωσε όπως στο παράδειγμα.

✓ Έλα, Τζακ. Καλώς .....τον Τζακ!

1. Μα ....., είσαι το πιο καλό σκυλί του κόσμου (ο Θεός).

2. Μην τρέχεις όμως, Τζακ, μέσα στο σπίτι. Να, έτσι που τρέχεις, έσπασες τη λάμπα. Κρίμα .....

3. Μην τρέχεις, σου είπα, Τζακ. Έλα εδώ, (η)ανάθεμά! .....

(Π)ΑΝΑΘΕΜΑ¹

Φωνάζω:

ΜΑ

και **μετά** χρησιμοποιώ **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ!**

ΚΡΙΜΑ²

ΚΑΛΩΣ

να/καλώς το(ν), τη(ν), το - να/καλώς τους, τες, τα

56. Δες το παράδειγμα και κάνε κι εσύ παρόμοιους διαλόγους.

- ✓ ο Αλέκος
- Πού είναι ο Αλέκος;
- Α, να τον, κρύβεται πίσω από το δέντρο.
- Αλέκο, έλα εδώ... Καλώς τον!

1. ο Δημήτρης

- .....
- .....
- .....

2. η Τατιάνα

- .....
- .....
- .....

3. τα παιδιά

- .....
- .....
- .....

4. οι νεαροί

- .....
- .....
- .....

5. οι κοπέλες

- .....
- .....
- .....

6. Συνέχισε με τα ονόματα συμμαθητών σου.

1. **(η)ανάθεμα!**: λέξη (επιφώνημα) που λέω όταν δε μ' αρέσει κάτι καθόλου.

2. **κρίμα!**: λέξη (επιφώνημα) που λέω όταν λυπάμαι για κάτι.

57. Ποιο είναι το σωστό;

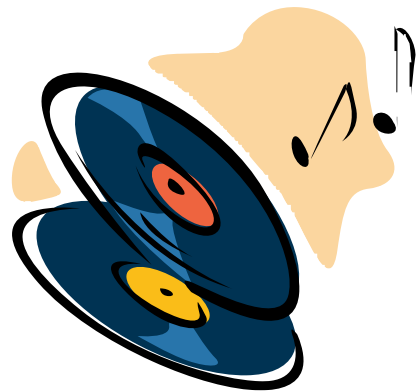
- ✓ – Πού είναι η χτένα;
– Να τη / να τον / να τες! Στο κομοδίνο είναι.

1. – Μήπως βλέπεις τον Πέτρο;
– Να τους / να τα / να τον! Εκεί είναι.
2. – Μήπως είδες τη Μαρία;
– Να τη / να τες / να το! Μιλάει με την Κατερίνα.

3. – Η Μαρία και ο Χανς, από δω, ήρθαν χθες από το Βερολίνο.
– Καλώς τες / καλώς τον / καλώς τους!

4. – Είδες πουθενά τους δίσκους;
– Να τες / να τις / να τους! Πάρ' τους, αν τους θέλεις.

5. – Δε βρίσκω τη φωτογραφία από το πάρτι.
– Να τες / να το / να τη! Πάρ' την, αλλά πρόσεχε μην τη χάσεις.

6. – Πέτρο, ήρθε ο Κρις στο σπίτι.
Θέλεις να τον χαιρετήσεις;
– Και βέβαια. Καλώς τους / καλώς τον / καλώς τις!

7. – Πού πήγαν οι φάκελοι;
– Να τη / να τους / να τις! Μπροστά σου είναι!

να + **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ** = να + **ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ**

Μπορώ να το πω κι αλλιώς:

ΝΑ ΤΟΝ = ΝΑ ΤΟΣ

ΝΑ ΤΟΥΣ = ΝΑ ΤΟΙ

- – Πού είναι ο Αλέκος;
– Να τον! ή Να τος!

Δηλαδή μπορώ να χρησιμοποιήσω **την ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ αντί της ΑΙΤΙΑΤΙΚΗΣ**.

(Για το δηλικό και το ουδέτερο δεν υπάρχει διαφορά ονομαστικής-αιτιατικής:

να τη(ν) = να τη, να τες = να τες, να το = να το, να τα = να τα).

1. Ποια πτώση να βάλω;

Του Αλέξη του αρέσει να διαβάζει τις εκθέσεις άλλων μαθητών. Διάβασε τι έγραψε ένας Ιταλός μαθητής για το θάνατο και διάλεξε τη σωστή πτώση.

Ο παππούς μου / τον παππού μου / του παππού μου πέθανε καρδιασμένος στη μέση του κρεβατιού. Είχε μόνο της πιτζάμας του / η πιτζάμα του / την πιτζάμα του και των εβδομήντα πέντε του χρόνων / τα εβδομήντα πέντε του χρόνια όταν πέθανε. Δεν ξέρω αν θα πάει στον Παράδεισo / στον Παράδεισο ή στις Κόλασες / στην Κόλαση, εγώ πιστεύω στον Παράδεισo / στον Παράδεισο, γιατί και πολέμισε και γεννήθηκε στη Νάπολη και δούλενε με το θείο μου.

Η θεία μου, που είναι κλαψιάρas / κλαψιάρα, λέει ότι ο θάνατος είναι ανταμοιβή μιας ζωής γεμάτης πόνoι / πόνους / πόνων, αλλά εμείς, που είμαστε όλοι / όλων / όλους λίγο φοβητσιάρηδες, του / τον φοβόμαστε το ίδιο.

Μπορείς να πεθάνεις αμέσως ή λίγο κάθε φορά / καθεμιάς φορές, εγώ, ας ελπίσουμε, λίγο κάθε φορά / καθεμιάς φορές. Έτσι, θα συνηθίσω.

(από το «Ο Θεός μάς έπλασε τζάμπα» του Μαρσέλο Ντ'Ορτα, εκδόσεις Γνώση)

2. Ερωτήσεις και απορίες...

Δες το κόμικ και πες προτάσεις με όσες από τις παρακάτω λέξεις χρειάζεσαι.

3. Πες το αλλιώς!

Ο θρίαμβος του Καραγκιόζη!

1. Στις 25 Μαΐου, ημέρα Κυριακή, το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης ανοίγει τις πόρτες του για να μας υποδεχτεί.
Την ..... το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης ανοίγει .....
2. Ο μπερντές ξαναστήνεται και οι ιστορίες του Καραγκιόζη ξαναζωντανεύουν.
Οι άνθρωποι του Μουσείου ξαναστήνουν ..... και .....
3. Όλοι γνωρίζουμε τον οικοδεσπότη μας, τον Καραγκιόζη, που αυτή τη φορά πρόκειται να θριαμβεύσει.
Οικοδεσπότης είναι ο γνωστός σε .....
4. Η παράσταση της άλλης Κυριακής έχει τίτλο «Ο θρίαμβος του Καραγκιόζη».
Την ..... θα παρουσιαστεί το έργο με τίτλο «Ο θρίαμβος του Καραγκιόζη».
5. Αν σας αρέσουν οι μεγάλες πλάκες, οι μουσικές και οι φοβερές καταστάσεις στις οποίες πρωταγωνιστεί ο αιώνιος κακομοίρης αλλά πάντα καταφερτζής Καραγκιόζης, πηγαίnete στην Πλάκα και πιάστε δέση στο Θέατρο Σκιών.
Αν προτιμάτε .....
..... με .....
..... , κατεβείτε μέχρι .....

Η ΚΛΗΤΙΚΗ: Λειτουργίες - Χρήσεις

Όταν φωνάζουμε κάποιον ή του απευθύνουμε το λόγο, λέμε **το όνομά του** στην **ΚΛΗΤΙΚΗ**.

Γιώργο, μ' ακούς; Καθίστε, κύριε Παυλίδη! Παιδιά! Ησυχία!

Συχνά τον αποκαλούμε όχι με το όνομα, αλλά με **την ιδιότητά του** ή και τα δύο μαζί:

*Καλημέρα, στρατηγέ! Τι έχω, γιατρέ μου;
Πού είσαι, φίλε; Πάτερ Κωνσταντίνε!*

ΟΙ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΗΣ ΚΛΗΤΙΚΗΣ

- **Αρσενικά σε -ας, -ης, -ούς, -ές:** φεύγει το **-ς**

*Γιάννη! Παπού!
Λεωνίδα! Αχ, μενεξέ μου!*

- **Αρσενικά σε -ος:** συνήθως **-ε**, μερικές φορές **-ο**

• Λέξεις που δεν είναι κύρια ονόματα

Κύριε! Δάσκαλε! Θεέ μου!

αλλά: Φιλαράκο! Γέρο!

• Κύρια ονόματα

*Αλέξανδρε και Στέφανε!
Παπαδόπουλε!*

αλλά: Τα κύρια ονόματα σε **-ος** που τονίζονται στην παραλήγουσα έχουν συνήθως κλητική σε **-ο**:
Χρήστο! Γιώργο! Κύριε Παπασταύρο!
(όμως: *Κωνσταντίνε! Αυγουστίνε!*)

- **Θηλυκά σε -α, -η:** όπως η ονομαστική

*Μαρία και Ελένη, προσέξτε!
Ελάτε, δεσποινίς! (η δεσποινίς)*

- **Θηλυκά σε -ος: -ε**

*Κυρία μηχανικέ! (η μηχανικός)
Γιατρέ! (η γιατρός)*

- **Ουδέτερα:** όπως η ονομαστική

*Κάτσε, παιδί μου!
Τι λες, αφεντικό;*

- **Πληθυντικός:** όπως η ονομαστική

Κυρίες και κύριοι! Αγαπητοί μαθητές!

αλλά: Μερικές φορές μπορεί να φωνάξουμε κάποιον και με την **ονομαστική**:
*Βασίλης! Στο γραφείο του γυμνασιάρχη!
Παπαδόπουλος! Τι ξέρεις για την κλητική;
Χριστός και Παναγία!*

Ο θεός είναι στην οικοδομή και μιλάει στους μάστορες και στο μηχανικό:

- Μάστορα, έλα να σου πω κάτι!
- Πού έβαλες τα σχέδια, Αλέξανδρε;
- Αντώνη, φέρε μου γρήγορα την μπογιά!
- Μάστορα, αργείς!
- Παιδιά, βιαστείτε!

1. Εσύ πώς φωνάζεις...

1. το διπλανό / τη διπλανή σου; .....
2. τη δασκάλα / το δάσκαλό σου; .....
3. το δείο Πέτρο; .....
4. τον κύριο Πετρόπουλο; .....
5. τον κύριο Πετράκο; .....
6. τον κύριο Πετρίδη; .....
7. το γιατρό; .....
8. το διευθυντή; ..... ή κύριε διευθυντά.....

Η **ΚΛΗΤΙΚΗ**, λοιπόν, εκτός από όνομα ενός προσώπου, μπορεί να είναι και ένα άλλο **ουσιαστικό** (συχνά μαζί με την αντωνυμία «μου»)...

- Αγάπη μου, τι δώρο θέλεις για τη γιορτή σου;
- Πού πας, παλικάρι;
- Πώς σε λένε, κοριτσάκι;
- Κυρίες και κύριοι, καλησπέρα σας.

...ή **επίθετο** (μόνο του ή με το ουσιαστικό του ή και με κτητική αντωνυμία):

- Πού 'σαι, μεγάλε;
- Τι έκανες, απρόσεχτε;
- Αγαπητοί συνάδελφοι!
- Φίλοι!
- Αγαπητοί τηλεθεατές, καληνύχτα σας!

2. Συμπλήρωσε τα μπαλονάκια.

Όταν **ξεκινάμε ένα γράμμα**, χρησιμοποιούμε μια **ΚΛΗΤΙΚΗ** και απευθυνόμαστε σε αυτόν που στέλνουμε το γράμμα.

Όμως δε γράφουμε σε όλους το ίδιο...! Π.χ. όταν γράφουμε **σε κάποια εταιρεία**, υπηρεσία, εφημερίδα κτλ. και δεν ξέρουμε τα ονόματα αυτών που θα διαβάσουν το γράμμα μας, μπορούμε να γράψουμε:

Αξιότιμοι κύριοι!

Όταν γράφουμε **σε κάποιο γνωστό ή φίλο μας**, μπορούμε να αρχίσουμε π.χ. με τη φράση:

Αγαπητέ μου Θανάση!

3. Πώς να αρχίσουμε το γράμμα μας;

Ένωσε τις προσφωνήσεις με το πρόσωπο για το οποίο είναι κατάλληλες. Μπορεί σε κάποιο πρόσωπο να ταιριάζουν περισσότερες από μία προσφωνήσεις!

Αξιότιμη κύριε!

Αγαπητέ κύριε Γεωργιάδη!

Σεβαστέ μου παπού!

Αγαπητέ Γιώργο!

Αγαπημένε μου Γιάννη!

Καλή μου Κατερίνα!

Μαρία μου!

στο διευθυντή μιας εφημερίδας

στον παπού μας

στον αδερφό μας / στην αδερφή μας

στον πατέρα ενός φίλου μας

σε κάποιον που γνωρίζουμε και του μιλάμε στον πληθυντικό

σε κάποιο φίλο / κάποια φίλη μας

4. Τι λένε;

Γράψε τι λένε σε κάθε περίπτωση. Χρησιμοποίησε μια κλητική που σου φαίνεται ταιριαστή.

✓ Ο Δημήτρης γυρίζει πεινασμένος στο σπίτι. Η μαμά λέει:

➔ Τι θέλεις να φας, αγόρι μου;

1. Η φιλόλογος μιλάει για γραμματική, αλλά κανείς δεν καταλαβαίνει. Η Σοφία ρωτάει:

.....

2. Η Μαρίνα μόλις έριξε την πιατέλα με την τούρτα. Ο Πέτρος λέει:

.....

3. Ένας άγνωστος παππούς ζητάει από το Στέφανο να του διαβάσει μια πινακίδα στο δρόμο. Του λέει:

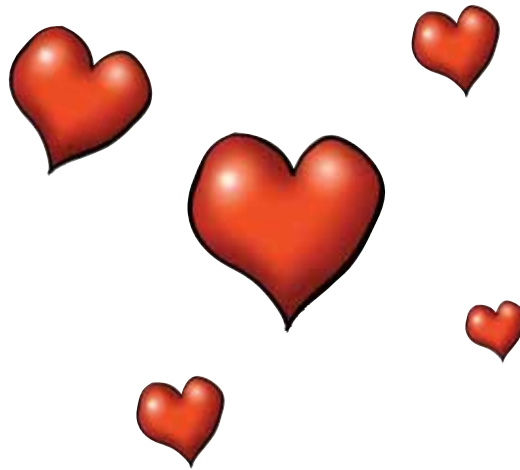
.....

4. Ο Πέτρος και η Μαρίνα γράφουν γράμμα στο Λέο. Αρχίζουν με τη φράση:

.....

5. Οι μελλόνυμφοι¹ συζητούν για το γαμήλιο ταξίδι. Ο άντρας λέει στη γυναίκα:

.....

ΠΡΟΣΕΞΕ!

Όταν γράφουμε την **ΚΛΗΤΙΚΗ** μόνη της, βάζουμε **θαυμαστικό**:

Μπαμπά!

Αλέξη!

Όταν βρίσκεται μέσα σε πρόταση, τη βάζουμε **ανάμεσα σε κόμματα**:

– *Μπαμπά, σε ζητούν στο τηλέφωνο.*

– *Ναι, αγόρι μου, θα είναι ο μάστορας.*

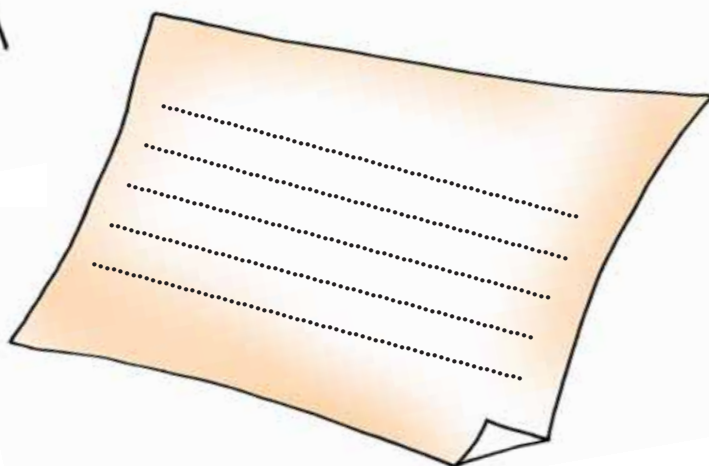
1. ο μελλόνυμφος: αυτός που πρόκειται να παντρευτεί σύντομα.

5. Τι λένε εδώ; Χρησιμοποίησε κλητικές!

Αύριο το πρωί γράφετε ένα δύσκολο διαγώνισμα.
Ο ξάδερφός σας / η φίλη σας / η γιαγιά σας... σας στέλνει μήνυμα στο κινητό.

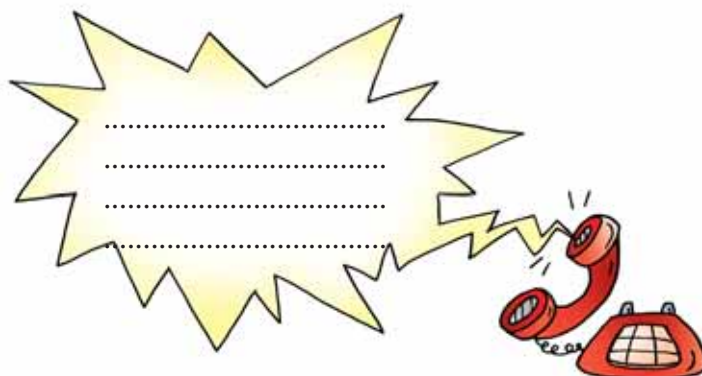
Γυρίζετε από το σχολείο και βρίσκετε πάνω στο τραπέζι της κουζίνας ένα σημείωμα:

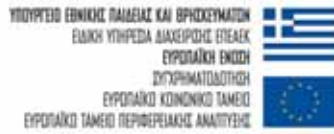
Ο φίλος / η φίλη σας έχει γενέθλια αύριο. Γράψτε του / της μια μικρή καρτούλα με ευχές.

Η εταιρεία ΚΑΚΑΟΛΕ, που πουλάει σοκολάτες, είναι κλειστή τα Σαββατοκύριακα.
Στον αυτόματο τηλεφωνητή ακούτε το μήνυμα:

ΕΠΕΑΕΚ - Γ' ΚΠΣ

Άξονας 1
Μέτρο 1. 1

Ενέργεια 1. 1.1. Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα

Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλινοσούντων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΚΤ

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης:

ΥΠΕΠΘ Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε.

Ειδική Γραμματέας: Στ. Πριόβολου

Διεύθυνση Γ' ΚΠΣ

Φορέας υλοποίησης:

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιτροπή Ερευνών

Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής

Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου

Ιλίσια 15784

Τηλ.: 210-7277522

E-mail: info@keda.gr

Website: <http://www.keda.gr>

Επιστημονικός υπεύθυνος: Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου

Σειρά: ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Επιμέλεια διδακτικού υλικού: Μαρία-Λουίζα Βορλοζ-Μάρκου

Συγγραφή: Σοφία Κρητικού

Κωνσταντίνα Λέκκα

Χρήστος Παππάς

Κωνσταντίνος Νικολαΐδης

Αθανασία Τσιρίκου Λαμπροπούλου

Γλωσσική επιμέλεια: Κλεοπάτρα Φάκλαρη

Το βιβλίο δημιουργήθηκε στο ατελιέ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΕΠΕ.

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αθήνα 2004